

“ การจะพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญนั้นจะต้องสร้างและ
เสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทั้งสิ้น
ถ้าพื้นฐานไม่ดีหรือคลอนแคลนบกพร่องแล้ว ที่จะ
เพิ่มเติมเสริมต่อให้เจริญขึ้นไปอีกนั้น ยากนักที่จะทำได้
จึงควรจะเข้าใจให้แจ่มชัดว่า นอกจากจะมุ่งสร้าง
ความเจริญแล้ว ยังต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคง
ไม่บกพร่อง พร้อมๆ กันได้ ”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธี
พระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓

ปกป้องรักษา ดิน น้ำ ป่า เพื่ออนาคต กลุ่มที่ ๑ ระบบนิเวศของชุมชน

๙ สิ่ง ๖ ทรงทำ นำทางเรา

จากบทความในหนังสือความสุขของสมเด็จพระเทพฯ เขียนโดย โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ มีความตอนหนึ่งว่า เมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงมีพระชนมายุ ๘ พรรษานั้น ได้เคยทูลถามพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ว่า “...ข้าวสาร ๑ กระสอบมีกี่เม็ด...”

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงอธิบายว่า

“ข้าวสาร ๑ กระสอบ มีน้ำหนัก ๑๐๐ กิโลกรัม กิโลกรัมหนึ่งมีเครื่องชั่งวัดได้ ๑๐ ชิด ดังนั้น ก็เอาภาชนะไปตวงข้าวสารมาชั่งได้ ๑ ชิด แล้วก็นับข้าวสารที่ตวงมานั้นมีกี่เม็ด แล้วก็เอา ๑๐ คูณ เสร็จแล้วเอา ๑๐๐ คูณ ผลลัพธ์อีกที ก็จะได้จำนวนเม็ดข้าวใน ๑ กระสอบ”

สมเด็จพระเทพฯ ทรงทูลว่า ไม่อยากรู้แล้ว พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ สอนว่า “ไม่ได้หรอก หากถามก็แสดงว่าอยากรู้ ดังนั้น จงไปหาข้าวสารมาตวงและนับเสีย เมื่อได้ผลเป็นอย่างไรให้มาบอกด้วยว่าข้าวสารหนึ่งกระสอบมีกี่เม็ด เพราะว่าก็อยากรู้เหมือนกัน”

นี่เป็นดังภาพสะท้อนแห่งการทรงงานของในหลวง รัชกาลที่ ๙ ทั้งในเรื่องของการแก้ไขปัญหา ความตั้งใจทุ่มแรงกายอย่างไม่ย่อท้อหรือเหน็ดเหนื่อย เพื่อประโยชน์ และความสุขของประชาชนคนไทยทุกคน และนี่คือ ๙ สิ่ง ๖ ทรงทำ ที่คอยนำทางเราเสมอมา

ปลาบึก

รู้หรือไม่ว่า ปลาบึกที่รับประทานกันทุกบ้านมีที่มาอย่างไร ย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๕๐๘ สมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ แห่งญี่ปุ่น ซึ่งเวลานั้นเป็นมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ เยือนประเทศไทย พอดีทรงทราบฯ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงปลาหมอเทศ เพื่อเป็นแหล่งโปรตีน จึงทรงแนะนำว่าอย่าเลี้ยงปลาหมอเทศเลย เพราะกินปลาด้วยกันเอง น่าจะทรงเลี้ยงปลาที่กินพืชและรสชาติดีกว่า จึงได้ถวายพันธุ์ปลาบึก จำนวน ๕๐ ตัว ซึ่งในหลวง รัชกาลที่ ๙ ทรงเห็นด้วย เพราะปลาหมอเทศนั้นเนื้อหยาบและมีกลิ่นคาว ประชาชนไม่นิยม จึงรับไว้และโปรดให้ขยายพันธุ์ในสวนจิตรลดา พอเลี้ยงได้จำนวนพอสมควรจึงพระราชทานไปยังประมงจังหวัดทั่วประเทศ จนกลายเป็นอาหารสามัญประจำบ้านของคนไทยถึงปัจจุบันนี้

ผูลาวง

ใครจะคิดว่าเมฆที่อยู่บนฟ้าเฉยๆ จะกลายเป็นฝนได้ด้วยฝีมือของมนุษย์

เมื่อครั้งที่ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เสด็จฯ เยี่ยมเยียนราษฎรภาคอีสาน ทรงได้ถามถึงสารทุกข์สุกดิบของชาวบ้าน จนทราบว่าที่นั่นแห้งแล้งหนัก และเมื่อทรงเห็นพระพักตร์มองท้องฟ้า ทรงเห็นว่า มีเมฆจำนวนมาก ลอยตัวอยู่ห่างๆ ไม่ได้รวมตัว

เป็นกลุ่มเป็นก้อน จึงทรงมีพระราชดำริว่า ควรเปลี่ยนเมฆเหล่านั้นให้กลายเป็นฝนให้ได้ เมื่อเสด็จฯ กลับกรุงเทพฯ จึงเริ่มศึกษาดำรงงานวิจัยจากต่างประเทศเพื่อหาความเป็นไปได้ และทำการทดลองกับทีมงานไม่กี่คนอยู่นานถึง ๑๒ ปี จนในที่สุด ฝนหลวงก็ถือกำเนิดขึ้น และกลายเป็นน้ำช่วยชีวิตเกษตรกรนับล้านในทุกภูมิภาคของประเทศไทย

แก้มลิง

ด้วยแรงบันดาลใจเล็กๆ เมื่อครั้งในหลวง รัชกาลที่ ๙ ยังทรงพระเยาว์ ท่านทรงสังเกตการเคี้ยวอาหารของลิง ใครจะรู้ว่า การสังเกตในครั้งนั้น จะก่อให้เกิดวิธีแก้ปัญหา น้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ เมื่อปี ๒๕๓๘ โดยทรงเปรียบเทียบให้ข้าราชการฟังว่า ลิงโดยทั่วไป ถ้าส่งกล้วยให้ จะรีบปอกเปลือก เอาเข้าปากเคี้ยว แล้วนำไปเก็บไว้ที่แก้มก่อนทำอย่างนั้นจนกล้วยหมดหัว หรือเต็มกระพุ้งแก้ม จากนั้นจะค่อยๆ นำออกมาเคี้ยว และกลืนภายหลัง เพราะฉะนั้นถ้ากรุงเทพฯ ใช้วิธีสร้างพื้นที่กักเก็บน้ำตามจุดต่างๆ ไว้ รอการระบายภายหลัง น่าจะเป็นประโยชน์กว่า เพราะแทนที่จะปล่อยน้ำลงทะเลไปเลย น้ำเหล่านั้นยังสามารถเก็บไว้ในยามแห้งแล้ง หรือใช้ระบายลงในคูคลอง เพื่อทำให้น้ำเน่าเสียเจือจางลงจากแก้มของลิงกินกล้วย กลายเป็นว่าสามารถบริหารจัดการน้ำได้ครบวงจร

กฤษฎีใหม่

เนื่องจากในหลวง รัชกาลที่ ๙ เสด็จฯ เยี่ยมเยียนราษฎรทั่วประเทศต่อเนื่องหลายปี จึงทรงเห็นว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๑๕-๑๖ ไร่ เมื่อปี ๒๕๓๑ จึงโปรดให้ข้าราชการปลอมตัวไปซื้อที่ดินขนาดใกล้เคียงกัน บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ซึ่งค่อนข้างแห้งแล้ง เพื่อทดลองทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยทรงแบ่งพื้นที่ ออกเป็น ๓ ส่วน คือพื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ขุดสระน้ำ เลี้ยงปลา และพื้นที่สำหรับปลูกพืชอื่นๆ ผลปรากฏว่าทำจนสำเร็จได้ ผลผลิตดี ต่อมาโปรดให้ทดลองวิธีการนี้อีกที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งแห้งแล้งหนักกว่า ถึงขั้นต้องใช้น้ำค้าง ปลูกข้าวเลยทีเดียว ซึ่งก็ได้ผลดีเกินคาดเช่นกัน ในปี ๒๕๓๗ จึงทรงนำทฤษฎีนี้มาเผยแพร่ เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรไทย นำไปบริหารจัดการพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง

ครูตู้

ด้วยปัญหาขาดแคลนครู โดยเฉพาะในโรงเรียนซึ่งอยู่ใน ถิ่นทุรกันดาร ในปี ๒๕๓๙ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ จึงพระราชทาน ทรัพย์สินส่วนพระองค์ จำนวน ๕๐ ล้านบาท เริ่มต้นโครงการ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยใช้โรงเรียนไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอยู่ใกล้กับพระราชวังไกลกังวลเป็น ศูนย์กลาง เพื่อถ่ายทอดสัญญาณไปยังโรงเรียนทั่วประเทศอีก หลายพันแห่ง เนื้อหาในช่วงแรกมุ่งไปยังระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะต้องอาศัยครูที่มีความรู้เฉพาะทาง ก่อนจะขยายไปยัง ระดับประถมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา นอกจากนี้ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ยังเคยเสด็จฯ ไปสอนนักเรียนชั้น ม.๖ เรื่องดิน และเรื่องน้ำผ่านรายการศึกษาศึกษาทัศน์ด้วย

วิทยุสื่อสาร

ครั้งหนึ่งเกิดวาทภัยขึ้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สร้างความเสียหายแก่ประชาชน ช่วงนั้นมีนักวิทยุอาสาสมัคร ที่เสียสละเข้าไปช่วยบรรเทาสาธารณภัยเป็นจำนวนมาก โดย จัดตั้งเครือข่ายเฉพาะกิจขึ้นบริเวณที่เกิดเหตุ เพื่อเชื่อมข้อมูล ไปยังศูนย์สายลม แต่เนื่องจากการทำงานไม่คล่องตัวเท่าไรนัก คลื่นขาดๆ หายๆ วันหนึ่งมีคลื่นเสียงหนึ่งเรียกเข้ามายังศูนย์ สายลม รหัส VR๐๐๙ นักวิทยุทั้งหมดต่างรู้โดยพร้อมเพรียง ด้วยเป็นรหัสของในหลวง รัชกาลที่ ๙ ท่านพระราชทานคำแนะนำ วิธีจัดข่ายการสื่อสาร ให้นำรถยนต์ที่ติดตั้งเครื่องรับส่งวิทยุไป จอดบนพื้นที่สูง เพื่อรับคลื่นได้ชัดขึ้น รวมทั้งยังทรงกำชับเรื่อง แบบเตอรีสารถองว่าต้องมีประจุไฟที่เต็ม และมีฉนวนหุ้มห่อข้าว แบบเตอรีให้ดีเพื่อป้องกันการลัดวงจร จากพระราชดำรัส ยาวครึ่งชั่วโมงในครั้งนั้น ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่าง เรียบร้อย และสามารถช่วยผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

เมื่อราว ๓๐ ปีก่อน บริเวณแม่น้ำป่าสัก พอถึงหน้าแล้ง ก็แล้งเหลือทน ชาวบ้านปลูกข้าวโพด ๓ ปี ถึงจะได้กินสักปีหนึ่ง แต่ถึงหน้าน้ำ น้ำก็มากเกินไปจนไหลมาท่วมทั้งอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพฯ ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ทรงเห็นว่าจำเป็นต้อง รับผิดชอบต่อแม่น้ำป่าสัก เพื่อแก้ปัญหาหน้าแล้งและน้ำท่วม จึงมี พระราชดำรัสสั่งการไปยังกรมชลประทานให้สร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ในที่สุดก็ออกมาเป็นโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ซึ่งแม้ งบประมาณจะสูงถึงหมื่นล้านบาท แต่ถ้าเทียบกับความเสียหาย และค่าเสียหายที่ละเกือบหมื่นล้านแล้ว ถือว่าคุ้มค่ามาก อย่างไร ก็ตาม กว่าเขื่อนป่าสักจะสำเร็จก็ต้องใช้เวลาพักใหญ่ ทั้งเรื่อง การเคลื่อนย้ายประชาชน รวมถึงการทำงานเชื่อมโยงระหว่าง หน่วยงานถึง ๘ กระทรวง แต่ด้วยความร่วมแรงร่วมใจและอยาก ให้เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นของขวัญในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ ๖ รอบ เขื่อนแห่งนี้ได้สำเร็จลง และสามารถช่วยแก้ปัญหา ของราษฎรสมดังที่พระองค์ตั้งพระราชหฤทัยไว้ทุกประการ

โครงการหลวง

สมัยก่อนชาวไทยภูเขาต่างปลูกฝิ่นเลี้ยงชีพ กลายเป็น ปัญหาใหญ่ระดับชาติ ระหว่างที่ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ทรงขับรถ ก็พบต้นฝิ่น เมื่อทรงพูดคุยกับชาวเขาจึงทราบว่า ความจริง แล้วท่อนฝิ่นนั้นราคาใกล้เคียงกัน แต่ด้วยความที่ชาวเขาปลูก ฝิ่นเลี้ยงชีพมาทั้งชีวิต หากเปลี่ยนมาปลูกพืชชนิดอื่นๆ ก็อาจ จะขายไม่ได้ พระองค์ทรงให้นักวิชาการเกษตรสาขาต่างๆ ทำการ ทดลองเพื่อหาพืชทดแทน มีทั้งผลไม้และดอกไม้เมืองหนาว โดยพืชปลูกจะต้องไม่กระทบต่อวิถีชีวิตและทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมโปรดเกล้าให้โครงการหลวงเข้าไปช่วยดูแลการตลาด เพื่อให้ชาวเขามีรายได้ที่แน่นอน รวมทั้งยังเข้าไปดูในเรื่อง สาธารณสุข และการศึกษาดูด้วย ผลจากการทำโครงการหลวง ไม่เพียงแต่ทำให้ฝิ่นหมดไปจากยอดดอยเท่านั้น แต่ยังยกระดับ คุณภาพชีวิตของชาวเขาอย่างครบวงจร ซึ่งส่งไปถึงประเทศ ชาติ ดังแนวคิดที่ว่า ช่วยชาวเขา ช่วยชาวเรา ช่วยชาวโลก

อักษรอาณัติอักษร

ไม่ว่าศาสนาใดก็เป็นคนไทยเหมือนกัน ในหลวง รัชกาลที่ ๙ จึงทรงอุปถัมภ์ทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยก และพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำพระองค์ เป็นที่ทราบ ทั่วกันว่าทรงปฏิบัติสมมติสม่าเสมอ รวมทั้งสนพระราชหฤทัย สนทนาร่วมกับพระสงฆ์ และหลักธรรมหลายอย่าง ได้ต่อยอด สู่การทำงาน เช่น อธรรมลือธรรม เป็นการนำผักตบชวา ซึ่งเป็น พืชที่ไม่มีความต้องการมากำจัดน้ำเสีย ขณะที่ศาสนาอิสลาม ท่านทรงพระกรุณาให้ถอดความพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานจาก ภาษาต้นฉบับและพระราชทานแก่มัสยิดทั่วประเทศ หรือแม้แต่ การปรับปรุงมัสยิดให้สามารถประกอบศาสนพิธีได้สะดวก สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ทั้งสิ้น

จัดทำและเผยแพร่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพระดับชุมชน (สำนัก ๓)

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงี่ยมุขพันธ์

ชนิษฐา นันทบุตร

กองบรรณาธิการ

ทัศนีย์ วีระกันต์

จิราพร จันทรจิระสานต์

จิราพร กองมณี

กิตติพงศ์ ชัยมนัสกุล

ธานินทร์ เหลาประดิษฐ์

ภรณ์ทิพย์ ยิ่งคำแห

ลัดดาวัลย์ วุฒิยา

ทรงพล สังข์งาม

ภัทราวดี กระรัตน์

สิริกาญจนา ตาแก้ว

ร่วมด้วย

กต.ขวัญ อ.สารภี จ.เชียงใหม่

กต.จิเม อ.ปง จ.พะเยา

กต.ท่ากอน อ.อากาศอำนวย จ.สกลนคร

กต.ป่าตาล อ.บุณฑริก จ.อุทัยธานี

กต.ร่องเคาะ อ.วังเหนือ จ.ลำปาง

กต.เรือสำเภา อ.เรือสำเภา จ.นราธิวาส

กต.วังชัน อ.วังชัน จ.แพร่

กต.เวียงพร้าว อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

กต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่

กต.เหล่าใหญ่ อ.ภูจินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

อบต.บ้านหยวก อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี

อบต.วังประจวบ อ.เมืองตาก จ.ตาก

อบต.กล้วยกว้าง อ.ห้วยทับทัน จ.ศรีสะเกษ

อบต.ขุนทอง อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา

อบต.จำปาหวาย อ.เมืองพะเยา จ.พะเยา

อบต.ตะปอเยาะ อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส

อบต.ท่าพาล อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน

อบต.ทุ่งโพ อ.หนองจาง จ.อุทัยธานี

อบต.ทุ่งรวงทอง อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่

อบต.นาทอน อ.ทุ่งหว้า จ.สตูล

อบต.น้ำไคร้ อ.น้ำปาด จ.อุดรธานี

อบต.โนนทอง อ.หนองเรือ จ.ขอนแก่น

อบต.บัวตูม อ.โซ่พิสัย จ.บึงกาฬ

อบต.บางน้ำจืด อ.หลังสวน จ.ชุมพร

อบต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่

อบต.บ้านด่านนาขาม อ.เมืองอุดรธานี จ.อุดรธานี

อบต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.พะเยา

อบต.บ้านแสด อ.บ้านแสด จ.ขอนแก่น

อบต.บึงกระจับ อ.วิเชียรบุรี จ.เพชรบูรณ์

อบต.บึงโขงหลง อ.บึงโขงหลง จ.บึงกาฬ

อบต.ป่าสัก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

อบต.พิมาน อ.นาแก จ.นครพนม

อบต.โพธิ์ชัย อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม

อบต.โพธิ์ตาก อ.โพธิ์ตาก จ.หนองคาย

อบต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน

อบต.เมืองปอน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

อบต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก

อบต.แม่ลา อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี

อบต.ยางขึ้น อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

อบต.ไร่ใหม่พัฒนา อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี

อบต.สันสลี อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย

อบต.หนองกุงสวรรค์ อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม

อบต.หนองขนก อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา

อบต.หนองแวน อ.กุดชุม จ.ยโสธร

อบต.หัวขวาง อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม

อบต.หัวดง อ.เมืองพิจิตร จ.พิจิตร

อบต.โหล่งขอด อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

อบต.อิเซ อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ จ.ศรีสะเกษ

สถานที่ติดต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ เลขที่ ๙๙/๘ ซอยงามดูพลี

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐ โทรศัพท์ ๐๒-๓๔๓-๑๕๐๐

๖

สานต่อที่พ่อทำ สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๗

ให้ท้องถิ่นแสดงพลัง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๙

๑๗ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑๐

ปกป้องรักษา ดิน น้ำ ป่า เพื่ออนาคต

๖๖

SDGs ที่ ๖ จัดการน้ำอย่างยั่งยืนและพร้อมใช้สำหรับทุกคน

๘๒

SDGs ที่ ๑๒ สร้างรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

๑๑๒

SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาโลกร้อน

๑๓๒

SDGs ที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

๑๓๘

SDGs ที่ ๑๕ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน
ของระบบนิเวศบนบก

สานต่อที่พ่อทำ

สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป็นธรรมเนียมของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ที่เมื่อถึงเดือนมีนาคม เราจะมีเวทีพบปะพูดคุย เพื่อทบทวนในสิ่งที่เราได้ทำร่วมกันมาตลอดทั้งปี ถือเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ตลอดจนกำหนดเป้าหมายของการทำงานปีนี้ คล้ายเป็นโรดแมปให้ชุมชนแต่ละแห่งเดินตาม โดยในปี ๒๕๖๐ นี้ เราใช้ชื่อ **เวทีสานพลังชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน** และกำหนดหัวข้อ **“ตามรอยพ่อสานต่อปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่น”** ผ่านแนวคิด **“๓ ฐาน ๒ พลัง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน”**

ในห้วงปีที่ผ่าน เราทุกคนในเครือข่ายฯ ต่างโศกเศร้ากับความสูญเสีย เมื่อพระราชินีที่รักยิ่ง ในหลวง รัชกาลที่ ๙ สวรรคต แต่กระนั้น สิ่งที่เราองค์การตั้งพระราชหฤทัยไว้ยังคงอยู่กับพวกเรา และเป็นพันธกิจของเรา ในฐานะลูกที่ดี ที่พร้อมเดินตามรอยเท้าที่พ่อก้าวอย่างนำทางเราไว้ ด้วยเป็นเป้าหมายที่เราตั้งมั่นอย่างแรงกล้าว่าจะต้องทำให้ได้ และทำให้ดี

ในฐานะคนไทย เรานับว่าโชคดีมากที่มีสหายอดตัวอย่างผู้เป็นทั้งพ่อ นักคิด นักพัฒนา และเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยความเสียสละ ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย เพื่อวางแนวทางให้ลูกอยู่สุขสบาย แม้กระทั่งองค์การสหประชาชาติยังยกย่องเชิดชูพระองค์ มิใช่ว่าพระองค์เป็นกษัตริย์ หากแต่เป็นสิ่งที่พระองค์ทำ องค์ความรู้ นวัตกรรมที่พระองค์ฝากไว้ให้กับโลกนั้นมีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อประชาชนคนไทย และรวมถึงประชาชนประเทศใกล้เคียงที่ได้รับความช่วยเหลือ

งานของเราในวันนี้คือสิ่งที่ตอกย้ำว่าสิ่งที่พระองค์ทรงทำมาจะไม่สูญเปล่า เพราะเราจะสานต่อสิ่งที่พ่อทำไว้ โดยเทียบเคียงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศออกมาตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๕๘ และเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๙ เป็นต้นมา

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ เป้าหมายนั้น ส่วนใหญ่สอดคล้องกับภารกิจของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่พระราชบัญญัติจัดตั้งกำหนดไว้อยู่แล้ว สิ่งที่สำคัญสนับสนุนสุขภาพะชุมชน (สำนัก ๓) ทำคือการสำรวจทุนและศักยภาพ เพื่อนำมาเทียบเคียงเป้าหมาย

ทั้ง ๑๗ ตัว โดยพบว่าชุมชนท้องถิ่นมีทุนที่สอดคล้องด้วยกันถึง ๑๖ ตัว มีทั้งข้อมูล องค์ความรู้ ตลอดจนปฏิบัติการในพื้นที่รองรับ ล้วนแล้วแต่ตอบโจทย์เป้าหมายดังกล่าว สิ่งที่น่าสนใจ ๓ ทำคือการเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดการกับปัจจัยเงื่อนไขสำคัญ รวมทั้งเติมเต็มยุทธศาสตร์ วิธีการกระบวนการ ในส่วนที่หลายภาคีได้มีการดำเนินการตามภารกิจและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว เพื่อบูรณาการงานให้เกิดการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นอย่างครอบคลุมทุกด้าน

วันนี้ถามว่า สสส. มาเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างไร เป้าหมายโดยตรงคือการสร้างเสริมสุขภาพ คนในสังคมให้มีสุขภาพที่ดี ทั้งกาย จิต สังคม ปัญญา เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนบางตัวตอบเรื่องสุขภาพโดยตรง บางตัวเอื้อสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่จะทำให้คนมีสุขภาพดีอีกที

เวทีสานพลังชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ คือเครื่องมือที่ สสส. โดยสำนัก ๓ ใช้สนับสนุนกระตุ้น และจุดประกายภาคีสร้างเสริมสุขภาพ อันประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่าย สถาบันวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน สาธารณประโยชน์ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทั้งส่วนกลางและในพื้นที่ มีเป้าหมาย “ร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ (Healthy Communities)” ภายใต้ ๒ หลักการ คือ ๑) ใช้พื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา (Area-Based Development-ABD) และ ๒) คำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบายของชุมชนท้องถิ่น (Health in All Policies-HIAP) ซึ่ง ณ ปัจจุบัน มีการขับเคลื่อนครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบของ อปท. จำนวนกว่า ๒,๐๐๐ แห่ง และกำหนดเป้าหมายแนวทางการขับเคลื่อนปฏิบัติการของชุมชนท้องถิ่นในทุกปี โดยนำเอาเงื่อนไขทางนโยบายและกระแสสังคมในแต่ละช่วงของการดำเนินการมาผนวกเข้าเป็น “ปฏิญญาเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่” นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา ซึ่งในปี ๒๕๖๐ นี้ เราก็จะได้แนวทางหรือโรดแมปใหม่เพื่อสานต่อที่พ่อทำ สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาพะชุมชน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ให้ท้องถิ่นแสดงผล สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในช่วงปลายเดือนกันยายน ๒๕๕๘ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ ๗๐ ได้รับรอง 'เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน' (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งถือเป็นวาระแห่งการพัฒนาของโลก ต่อจาก 'เป้าหมายแห่งการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ' (Millennium Development Goals: MDGs) ที่สิ้นสุดลงเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ นานาประเทศมีเวลาว่างทิศทางหรือกรอบการพัฒนาของประเทศตน ก่อนที่จะขับเคลื่อนพร้อมกันอย่างเป็นทางการตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๙ และยืนระยะไปจนถึงปี ๒๕๗๓

จุดมุ่งหมายสำคัญของ SDGs คือต่อสู้กับปัญหาความยากจน และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีด้วยกันทั้งหมด ๑๗ เป้าหมาย กับอีก ๑๖๙ เป้าประสงค์ที่สหประชาชาติเรียกร้องให้นานาประเทศไปวางแนวทางในการพัฒนาประเทศและโลกไปพร้อมกัน ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ตอบรับแนวทางดังกล่าว ผ่านการบรรจุแนวนโยบายขับเคลื่อนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ รวมถึงแผนการปฏิรูปประเทศไทยด้วย

นับตั้งแต่ SDGs เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการในเดือนมกราคม ๒๕๕๙ แสงสปอตไลท์สาดส่องไปยังพื้นที่กลางสนามที่มีผู้เล่นเป็นหน่วยงานรัฐ ระดับกระทรวง ทบวง กรม รวมถึง

องค์กรภาคธุรกิจขนาดใหญ่เท่านั้น แต่กับพื้นที่ข้างสนามที่แสงไฟไปไม่ถึง ไม่มีใครมองเห็น ทั้งที่พวกเขาเหล่านี้คือผู้เล่นที่ทำงานหนักไม่แพ้กัน

แม้ SDGs จะเป็นเป้าหมายที่ฟังดูยิ่งใหญ่ แต่ต้องตระหนักว่าไม่ใช่เรื่องไกลตัวแต่อย่างใด และจริงๆ ประเทศไทยได้มีคนทำแล้ว ก่อนที่โลกจะรู้จักคำว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยซ้ำ ซึ่งถือเป็นโชคดีของเรา ที่มีในหลวง รัชกาลที่ ๙ พระองค์ทรงวางเป้าหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ให้กับพวกเราตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชสมบัติ และเมื่อพิจารณาทั้ง ๑๗ เป้าหมาย ก็ล้วนแต่สอดคล้องกับสิ่งที่พระองค์ทรงทำเสมอมา

ชุมชนท้องถิ่นมักเป็นผู้เล่นนอกสายตาเสมอ กว่าจะมีใครชายตามอง ก็ต้องรอเวลาเนิ่นนาน แต่ชุมชนท้องถิ่นวันนี้ไม่เหมือนเมื่อสิบปีก่อนอีกแล้ว พวกเขาพัฒนาตัวเองขึ้นอย่างมาก มีศักยภาพ มีองค์ความรู้ ซึ่งเกิดจากการเก็บข้อมูลภายในชุมชน แล้วมาวิเคราะห์ เพื่อวางแนวทางการพัฒนาชุมชน เมื่อได้รู้จักตัวเองอย่างดีแล้ว ยิ่งทำให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมาย

จากการประเมินแนวทางของ SDGs กับการขับเคลื่อนงานของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ พบว่าสิ่งที่ชุมชนทำนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่แล้ว ที่สำคัญยังมีรูปธรรมชัดเจน มีข้อมูล อันเป็นหลักฐานยืนยัน

ชัดเจน และที่ไกลไปกว่านั้น คือหลายที่หลายแห่งได้พัฒนา สิ่งที่ได้ทำไปสู่องค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดต่อได้ และได้ ดำเนินการถ่ายทอดออกไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายแล้ว

เมื่อมี SDGs ๑๗ เป้าหมาย ผสานกับแนวพระราชดำริ ของในหลวง รัชกาลที่ ๙ เราจึงแค่มาทบทวนกัน ไม่ต้องเริ่ม จากศูนย์ โดยเราสังเคราะห์ ๑๗ เป้าหมาย ออกเป็นกรอบ การพัฒนา ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ ระบบนิเวศของชุมชน สอดคล้องกับ ๕ เป้าหมาย ได้แก่ SDGs ที่ ๖, ๑๒, ๑๓, ๑๔ และ ๑๕ กลุ่มที่ ๒ เศรษฐกิจพอเพียงและความมั่นคงชุมชน สอดคล้องกับ ๕ เป้าหมาย ได้แก่ SDGs ที่ ๗, ๘, ๙, ๑๐ และ ๑๑ และกลุ่มที่ ๓ เท่าเทียม ทั้งถึง ชุมชนเกื้อกูล สอดคล้อง กับ ๖ เป้าหมาย ได้แก่ SDGs ที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕ และ ๑๖ ส่วนเป้าหมายที่ ๑๗ สร้างความเข้มแข็งในระดับสากล เป็น ภาพรวมของทั้งประเทศ

จากนั้นชุมชนมาทบทวนสิ่งที่ตัวเองทำ จัดลำดับความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยใช้รูปธรรมจริงในพื้นที่เป็นตัวบ่งชี้ บางที่เด่นในกลุ่มที่ ๑ บางที่เด่นในกลุ่ม ๒ หรือ ๓ บางที่เด่น หนึ่งกลุ่ม แต่ก็มีรูปธรรมที่เข้มแข็งในอีกกลุ่มหนึ่งด้วย เป็นต้น จากนั้นให้ชุมชนนำเสนอสิ่งเหล่านี้ เพื่อนำมาสร้างการเรียนรู้ ต่อยอด ชุมชนทุกแห่งจะเห็นจุดเด่นจุดด้อยของตัวเอง ที่เด่นอยู่ต้องรักษาและพยายามขึ้นอีก ที่ยังด้อยก็มีตัวอย่าง เด่นให้เรียนรู้ และนำไปปรับประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งในที่สุดแล้ว เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจะกลายเป็น 'Road Map' ให้เขาเดินต่อไปในอนาคต

เมื่อเวลามาถึง ไม่ว่าแนวนโยบายจากภาครัฐจะมาใน

ทิศทางใดก็ตาม ก็ล้วนแต่สอดคล้องกับสิ่งที่ชุมชนได้ทำไว้แล้ว การขับเคลื่อนจะดำเนินไปได้ง่าย และไปได้เร็ว เพราะมี ข้อมูลอยู่ในมือ มีบุคลากรที่มีศักยภาพและความเชี่ยวชาญ มี ปฏิบัติการที่ให้ประสิทธิภาพ ต่อยอดสู่การเป็นนวัตกรรม และ เป็นองค์ความรู้ที่ขยายผลได้ไม่รู้จบ ดังที่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี เคยกล่าวไว้เสมอมาว่า

“เราไม่สามารถสร้างพระเจดีย์จากยอด จะพังลง เพราะ ไม่มีฐานรองรับ พระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน ชุมชนท้องถิ่นคือ ฐานของประเทศ ที่แล้วมา เราพัฒนาประเทศเหมือนสร้าง พระเจดีย์จากยอด คืออะไรๆ ก็เอาแต่ข้างบน โดยทิ้งฐาน หรือทำลายฐานให้อ่อนแอ ประเทศจึงทรุด ถ้าฐานของประเทศ แข็งแรงจะรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง”

ณ เวลานั้น เรามีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีพระราชดำริ ของในหลวง รัชกาลที่ ๙ และชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง จึงขอ เน้นย้ำ ณ ที่นี้อีกครั้งว่า ความสำเร็จในการสร้างชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องอาศัยสรรพกำลังทุกภาค ส่วนของในพื้นที่ ทั้งส่วนพลเมือง อันประกอบไปด้วยผู้นำ อาสาสมัคร และกลุ่มทางสังคมที่อยากจะร่วมมือแก้ปัญหา ส่วนของข้อมูลและความรู้ เพราะแต่ละฝ่ายต่างก็มีชุดความรู้ ที่แตกต่างกัน หากนำมาประกอบก็จะกลายเป็นข้อมูลที่ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนของการจัดการ คือกระบวนการที่จะทำให้ คนและข้อมูลนั้นสามารถขับเคลื่อนงานและกระจายออกไปได้ ส่วนของเครือข่าย คือการสร้างการเรียนรู้และขยายการทำงาน เพื่อให้ข้อมูลนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป และสุดท้าย คือส่วน ของนโยบาย ซึ่งถือเป็นผลงานเชิงรูปธรรม ซึ่งจะเป็นต้นแบบ ที่เครือข่ายและพื้นที่สามารถหยิบนำไปใช้ในอนาคตได้

รศ.ดร.ชนิษฐา นันทบุตร

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑๗ เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑ จัดความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่
เป้าหมายที่ ๒ ขจัดความหิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทาง
อาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๓ ทำให้แน่ใจถึงการมีสุขภาพะในการดำรงชีวิต
และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ

เป้าหมายที่ ๔ ทำให้แน่ใจถึงการได้รับการศึกษาที่ได้
คุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และส่งเสริมโอกาส
ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน

เป้าหมายที่ ๕ บรรลุถึงความเท่าเทียมทางเพศ และ
เสริมสร้างพลังให้แก่สตรีและเด็กหญิงทุกคน

เป้าหมายที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับ
การจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ ๗ ทำให้แน่ใจว่าทุกคนสามารถเข้าถึง
พลังงานที่ทันสมัย ยั่งยืน เชื่อถือได้ ตามกำลังซื้อของตน

เป้าหมายที่ ๘ ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
ที่ยั่งยืนและทั่วถึงให้เป็นไปอย่างยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพ
การมีงานทำและการจ้างงานเต็มที่ และงานที่มีคุณค่า
สำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ ๙ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการ
เปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรม
อย่างยั่งยืนและทั่วถึง และสนับสนุนนวัตกรรม

เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายใน
และระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์
มีความปลอดภัย ทั่วถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
และยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผนการผลิต
และการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร
ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน
ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑๕ พกักน้ำ บำรุง และส่งเสริมการใช้ประโยชน์
ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้ง
และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑๖ ส่งเสริมให้สังคมมีความเป็นปกติสุข
ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเข้าถึง
ความยุติธรรมโดยถ้วนหน้า และสร้างให้เกิดสถาบัน
อันเป็นที่พึงของส่วนรวม มีประสิทธิภาพ
และเป็นที่ยอมรับในทุกระดับ

เป้าหมายที่ ๑๗ เสริมสร้างความเข้มแข็งในวิธีการปฏิบัติ
ให้เกิดผล และสร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วน
ความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปกปักรักษา
ดิน
น้ำ
ป่า
เพื่ออนาคต

“การจะเป็นเลือนล้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัว จะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
ห้วยขวาง อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหาร
ชุมชน

เรื่อง

การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และ
มีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

ตำบลห้วยขวางมีประชากรทั้งหมด ๘,๐๙๔ คน จาก ๒,๓๘๒ ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๓,๗๕๐ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรรวม ๑๖,๖๕๒ ไร่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ลักษณะพื้นที่ มีทั้งที่เป็นที่ลุ่ม และที่ดอน โดยพื้นที่ดอน มีบ้านโชคชัย หมู่ที่ ๔ บ้านดอนกลอย หมู่ที่ ๖,๑๗,๒๐ บ้านหนองยาง หมู่ที่ ๗ ลักษณะดินเป็นดินทรายไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก

การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ดอน ใช้ทฤษฎีโคก-หนอง-นา โมเดล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง ได้ดำเนินการขุดเจาะน้ำบาดาลให้กับเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่แห้งแล้ง เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน และทำการเกษตร ปลูกผักสวนครัว ถั่วฝักยาว เพื่อเป็นรายได้นอกเหนือจากการทำนา

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวางยังได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน ที่ช่วยเข้ามาขุดสระน้ำให้กับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่แห้งแล้ง เพื่อดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงต่อไป ทั้งยังได้รับทุนสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์ที่ดิน ในเขตที่เป็นที่ดิน สปก. ส่งเสริมการทำระบบน้ำหยด เพื่อให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชได้ โดยมี ไร่สาย-สุนัข ไร่แม่ถนอม ไร่แสนดี ไร่แม่พวงเพชร ได้รับประโยชน์

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวางได้ร่วมกับชุมชน จัดทำฝายชะลอน้ำในลำห้วยสาธารณประโยชน์ทุกหมู่บ้านเก็บกักน้ำทุกระยะของลำห้วย เพื่อจะได้มีน้ำเพียงพอตลอดปี

ตำบลยังได้รับการสนับสนุนจากกรมทรัพยากรน้ำ เข้ามาช่วยขุดลอกแหล่งน้ำ ดินเขิน และขุดลอกฝักตบชาที่หนาแน่น เพื่อให้น้ำไหลเวียนดีขึ้น

ที่สำคัญยังมีนวัตกรรมส่งเสริมการขุดเจาะบาดาลตึ๊งน้ำมาใช้ด้วยระบบแผงโซลาร์เซลล์ โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมทรัพยากรน้ำภาค ๔ และกระทรวงพลังงาน จังหวัดมหาสารคาม สนับสนุนการขุดเจาะบาดาลขนาดกลาง และติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เข้าไป เพื่อลดใช้พลังงานน้ำมัน

ขณะที่การจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งมีบ้านศรีสุข หมู่ที่ ๕ บ้านแก่งโกสุม หมู่ที่ ๘, ๑๖, ๑๘ บ้านท่างาม หมู่ที่ ๑๔ บ้านพงษ์พัฒนธานี หมู่ที่ ๒๑ บ้านคุยโพธิ์-กุดน้ำใส หมู่ที่ ๑๕, ๑๙ ส่วนนี้เป็นพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตร ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนดินเหนียว และมีแม่น้ำชี ซีหลง คลองชลประทาน สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า และหนองน้ำสาธารณะทุกหมู่บ้าน เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่นี้จึงทำนาปีละ ๒ ครั้ง ปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงปลาในกระชัง

ในส่วนนี้ ได้สนับสนุนสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ๕ สถานี มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้งหมด ๕ กลุ่ม เพื่อบริหารจัดการส่งน้ำ และบำรุงรักษา

“... หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภคน้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
ไร่ไหมพัฒนา อำเภอลำ
ดง จังหวัดเพชรบุรี

บทบาท

ศปง.การพัฒนาระบบอาหาร
ชุมชน

เรื่อง

กลุ่มผู้ใช้น้ำ ตำบลไร่ไหมพัฒนา

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และ
มีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

กลุ่มผู้ใช้น้ำ ตำบลไร่ไหมพัฒนา

เดิมตำบลไร่ไหมพัฒนาต้องประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนตกทิ้งช่วงนาน เกิดภาวะขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร ส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำ รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จึงมีโครงการพัฒนาที่ดินหนองพลับ-กุดหลวง ตามพระราชประสงค์ มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ผู้ไม่มี พร้อมทั้งจัดระบบอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่า ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในการสร้างสมดุลของระบบนิเวศ

กระทั่งในปี ๒๕๒๕ มีการสร้างอ่างเก็บน้ำทุ่งขาม อันเป็นโครงการพระราชดำริของในหลวง รัชกาลที่ ๙ และสร้างอ่างพวง ตามโครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการผันน้ำลงไปยังอ่างเก็บน้ำห้วยตะแปด สร้างสระเก็บน้ำและระบบประปาในหมู่ที่ ๑ และ ๖ เพื่อบรรเทาภัยแล้งให้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค และทำการเกษตรตลอดทั้งปี เมื่อมีแหล่งน้ำเพียงพอ จึงได้ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกต้นไม้ทดแทนผืนป่าที่สูญเสียไปจากการเผาถ่าน และส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ ประกอบกับมีแหล่งรับซื้อของโรงงานอุตสาหกรรมมารับผลผลิตในพื้นที่ นี่ก็เป็นเหตุให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น สับปะรด และอ้อย

ด้วยปัญหายั่งยืน และประเด็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว จึงต้องมีการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน เป็นที่มาของการตั้งกลุ่มบริหารจัดการน้ำ มีคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความยุติธรรม โดยทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในพื้นที่ ส่วนการขอรับน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรของสมาชิกจะต้องเข้าที่ประชุมชี้แจงเพื่อรับรู้ และให้สมาชิกทุกคนรับทราบร่วมกัน มีกำหนดเวลาในการเปิด จำนวนวันที่ใช้ เมื่อครบกำหนดต้องปิด และต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

สำหรับการดูแลน้ำในช่วงวิกฤตจะมีการประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิก เพื่อที่จะมีการ “จัดสรรปันน้ำ” ตามพื้นที่ เพื่อให้สมาชิกมีน้ำใช้ในการทำเกษตรได้อย่างทั่วถึง โดยปล่อยน้ำให้ไหลผ่านตามคลองส่งน้ำ ลำห้วย และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนการใช้น้ำ และคณะกรรมการคอยตรวจดูการใช้น้ำ เพื่อไม่ให้กักเก็บน้ำไว้ใช้ส่วนตัว นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาว่าพืชชนิดใดต้องการใช้น้ำมากน้อยเท่าไร สมาชิกจะต้องรับรู้ข้อมูลต่างๆ ในชุมชน เพื่อประเมินและตัดสินใจ

ในการดำเนินงานดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่พัฒนา ดำเนินงานร่วมกับชลประทาน พัฒนาที่ดิน เกษตรอำเภอ ทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม พาสมาชิก คณะกรรมการไปศึกษาดูงาน นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากโครงการพระราชดำริห้วยทรายฯ ในการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เติบโตความรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในพื้นที่

“... หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำ คนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านกาด อำเภอแ้วาง
จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหาร
ชุมชน

เรื่อง

กลุ่มผู้ใช้น้ำฝายห้วยฝิ่ง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และ
มีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

กลุ่มผู้ใช้น้ำฝายห้วยฝิ่ง

ในอดีตฝายห้วยฝิ่งเป็นเพียงแค่ลำเหมืองสาธารณะ มีสะพานข้ามลำเหมืองต่อมากลุ่มเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์จากน้ำในลำเหมืองห้วยฝิ่ง ได้รวมตัวกันสร้างฝายไม้ เพื่อกักเก็บน้ำ และรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ ภายใต้ชื่อ “กลุ่มผู้ใช้น้ำฝายห้วยฝิ่ง” เพื่อบริหารจัดการและบำรุงรักษาเหมืองฝาย

ต่อมากรมชลประทานได้เข้ามาตรวจสอบ และได้สนับสนุนการก่อสร้างฝายกักเก็บน้ำตามแบบแปลนของกรมชลประทาน ซึ่งคือฝายห้วยฝิ่งอย่างที่เห็นทุกวันนี้

หน้าที่ของกลุ่มผู้ใช้น้ำฝายห้วยฝิ่ง คือการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า รวมถึงให้คำแนะนำในการใช้น้ำในช่วงวิกฤต โดยในช่วงแล้งจะปล่อยน้ำเข้านา แปลงหอมหัวใหญ่ สวนลำไย โดยปล่อยน้ำให้ไหลผ่านตามลำเหมืองและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนการใช้น้ำ มีการตรวจดูการใช้น้ำ เพื่อไม่ให้กักเก็บน้ำไว้ใช้ส่วนตัว จัดสรรประโยชน์ให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยกลุ่มมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งทุกคนรับทราบร่วมกัน มีคณะกรรมการบริหารที่ตรงไปตรงมา ไม่เล่นผิดเล่นฝาย

สำหรับคนที่ทำผิดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จะมีการปรับ หากไม่ยอมเสียค่าปรับจะส่งเรื่องไปยังผู้ใหญ่บ้าน ถ้ายังคงดื้อแพ่งจะส่งเรื่องเข้าสภาตำบล โดยมีกำนันคอยดูแล และถ้ายังไม่ยอมจะมีการดำเนินคดีตามกฎหมาย

กลุ่มผู้ใช้น้ำฝายห้วยฝิ่งเก็บเงินค่าน้ำจากสมาชิกเพื่อใช้ในการบริหารงานของกลุ่ม โดยเก็บปีละหนึ่งครั้ง แบ่งเป็น ๒ ประเภท ประเภทที่ ๑ ลำไย หอมหัวใหญ่ พื้นที่ภูเขา ไร่ละ ๒๐๐ บาท ประเภทที่ ๒ ที่นา พืชสวน ไร่ละ ๑๐ บาท

ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาดคอยรณรงค์เรื่องการใช้ในช่วงวิกฤตอีกทางหนึ่ง ผ่านการประชาสัมพันธ์ และขอร้องเกษตรกรไม่ให้กักเก็บน้ำไว้ใช้เป็นการส่วนตัว

กลุ่มยังต้องคอยจัดการสิ่งกีดขวางทางน้ำ เพื่อให้น้ำไหลสะดวก และต้องคอยเฝ้าระวังในช่วงฤดูน้ำหลาก ด้วยฝายอาจได้รับความเสียหาย และน้ำเข้าท่วมพื้นที่เกษตรกรรม โดยคณะทำงานจะคอยออกดูพื้นที่ของสมาชิก ทั้งช่วงต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำอยู่เสมอ

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน
คือความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและ
ใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว
จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

อปท.

เทศบาลตำบลเวียงพร้าว
อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

เครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และ
มีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

เครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน

เนื่องจากน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติไม่สะอาด ประชาชนต้องซื้อน้ำมาเพื่อการบริโภค ทางคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลเวียงพร้าว จึงมีนโยบายช่วยประชาชนลดค่าใช้จ่าย โดยจัดสรรเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีน้ำที่สะอาดบริโภค

ก่อนเริ่มโครงการ ทางเทศบาลตำบลเวียงพร้าวส่งเจ้าหน้าที่เทศบาลและประชาชนเข้ารับการอบรมจัดทำเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชนของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จนเกิดองค์ความรู้ในการสร้างเครื่องกรองน้ำ โดยมีการออกแบบเครื่องกรองน้ำดื่มใหม่ ปรับขนาดให้เล็กลงเพื่อความเหมาะสมแก่การใช้งาน

จากนั้นสร้างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ประชาชนแต่ละบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดติดตั้ง โดยใช้เวทีประชุมของหมู่บ้านจำนวน ๕๔ บ้าน และให้ชุมชนจัดส่งตัวแทนเข้ารับการอบรมการใช้ การบำรุงรักษา โดยทางเทศบาลจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างเทศบาลและประชาชน ในการดูแลรักษาและซ่อมแซม

หลังจากนั้นทางเทศบาลจึงได้ผลิตเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน นำไปติดตั้งโดยเชื่อมต่อระบบประปาเทศบาล จำนวน ๕๔ จุด รวม ๑๐ หมู่บ้าน

ชุมชนแต่ละแห่งมีการจัดการแตกต่างกัน มีการตั้งกติกาในการจัดเก็บเงินเพื่อบำรุงรักษาเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชนของตนเอง วิธีการนี้ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และร่วมดูแลรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อให้มีน้ำดื่มที่สะอาดไว้บริโภคตลอดไป

ผลของการมีเครื่องกรองน้ำ ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงพร้าวจำนวน ๒,๕๕๔ คน ไม่ต้องซื้อน้ำดื่ม จากเดิมที่ต้องซื้อเฉลี่ยวันละ ๓ ลิตรต่อคน คิดเป็นค่าใช้จ่ายเดือนละ ๙๐ บาทต่อคน รวมค่าใช้จ่ายที่ต้องซื้อน้ำดื่มไว้บริโภคต่อเดือนเป็นเงินถึง ๒๒๙,๘๖๐ บาท

“การทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น ที่จะเป็นไปโดยราบรื่น ปราศจากปัญหาข้อขัดแย้งย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะคนจำนวนมากย่อมมีความคิดความต้องการที่แตกต่างกันไป มากบ้าง น้อยบ้าง ท่านจะต้องรู้จักอดทนและอดกลั้น ใช้ปัญญา ไม่ใช่อารมณ์ ประึกษากัน และโอนอ่อนผ่อนตามกัน ด้วยเหตุผล โดยถือว่าความคิดที่แตกต่างกันนั้น มิใช่ที่จะทำให้เป็นข้อขัดแย้ง ได้เถียง เพื่อเอาแพ้ชนะกัน แต่เป็นเหตุสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความกระจ่างแจ้ง ทั้งในวิถีทางและวิธีการปฏิบัติงาน”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๑

อปท.

เทศบาลตำบลขัวมุง
อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

กลุ่มผู้ใช้น้ำ (แม่เหมืองแม่ฝาย)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และ
มีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

กลุ่มผู้ใช้น้ำ (แม่เหมืองแม่ฝาย)

ตำบลขัวมุง มีจำนวน ๑๐ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๕,๕๑๐ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ๕.๐๑๐ ไร่ ส่วนใหญ่เป็นสวนลำไย มีแม่น้ำปิงไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่จำเป็นต่อการทำเกษตรกรรม

นอกจากนี้ยังมีลำเหมืองไหลผ่านอีก ๑๘ สาย คือ ๑.ลำเหมืองเหลียว ๒.ลำเหมืองหนองมะแคว้ง ๓.ลำเหมืองเพไล ๔.ลำเหมืองหลวง ๕.ลำเหมืองพญาคำ ๖.ลำเหมืองเจ้ามหวงศ์ ๗.ลำเหมืองทุ่งกุ ๘.ลำเหมืองทุ่งจ้อ ๙.ลำเหมืองป่าตัน ๑๐.ลำเหมืองปูก่า ๑๑.ลำเหมืองหนองหงษ์ ๑๒.ลำเหมืองปิ่น ๑๓.ลำเหมืองไต้ ๑๔.ลำเหมืองเส้นโน ๑๕.ลำเหมืองเส้นนอก ๑๖.ลำเหมืองชะจาว ๑๗.ลำเหมืองล้องปลาไหล และ ๑๘.ลำเหมืองล้องโป่ง

ปัญหาที่เกษตรกรต้องเผชิญ คือลำเหมืองดินเซิน เนื่องจากมีวัชพืชปกคลุมและน้ำได้พัดพาตะกอนดินทับถม กีดขวางทางเดินของน้ำ จึงได้มีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกร จัดประชุมและได้ข้อสรุป โดยให้มีการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้น ในลำเหมืองสายหลัก จำนวน ๓ สาย ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้น้ำเหมืองทุ่งกุ กลุ่มผู้ใช้น้ำเหมืองป่าตัน และ ๓.กลุ่มผู้ใช้น้ำเหมือง

สำนักงานชลประทานที่ ๑ เชิญแกนนำกลุ่มผู้ใช้น้ำในตำบลขัวมุงและเทศบาลตำบลขัวมุงร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการน้ำในฤดูแล้งของพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนบน (จังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน) ซึ่งนอกจากพูดถึงสถานการณ์น้ำ รวมทั้งกำหนดรอบส่งน้ำ ใช้น้ำ โดยเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนสิงหาคม รวมจำนวน ๒๖ รอบเวร หลังจากนั้นแกนนำกลุ่มผู้ใช้น้ำ นำรอบส่งน้ำ ใช้น้ำ กลับมาประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการ คือ ใน ๑ รอบ มีการปล่อยน้ำ ๕ วัน ตั้งแต่

วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เปิดน้ำ ๐๙.๐๐ น. ถึง ๑๘.๐๐ น. หยุดทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ สำหรับสะพานอัดน้ำที่ ๑-๔ ในรอบถัดไป สำหรับสะพานอัดน้ำที่ ๕-๗ สลับเปลี่ยนหมุนเวียนไป

เมื่อเริ่มเข้าฤดูแล้งจะมีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อช่วยกันแผ้วถางวัชพืชในลำเหมือง ขุดลอกดินตะกอนที่กีดขวางทางเดินของน้ำ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล และแรงงานจากผู้ใช้น้ำ

การมีน้ำที่ดีทำให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพ สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศและภายในประเทศได้ โดยในเขตพื้นที่ตำบลขัวมุง มีวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ตำบลขัวมุง ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง ต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้ และยังส่งผลผลิตให้แก่ผู้ประกอบการโดยตรง

“...สามัคคีนี้ก็คือการเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และทำงานด้วยการซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ทำลายนงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้พูดปรองดองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙
พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๑๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านดู่ อำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหาร
ชุมชน

เรื่อง

การจัดการลุ่มน้ำ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

การจัดการลุ่มน้ำ

ตำบลบ้านดู่มีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดเอียง มีอุทยานแห่งชาติดอยหลวงทอดยาวสู่กว๊านพะเยา มีน้ำแม่ดู่เป็นลำห้วยสายหลักที่ไหลผ่านชุมชนลงสู่กว๊านพะเยา เมื่อปี ๒๕๑๕-๒๕๒๐ มีชาวบ้านบุกรุกป่า ทำไร่เลื่อนลอยบนพื้นที่กว่า ๑,๕๐๐ ไร่ เป็นผลให้ขาดน้ำ ลำห้วยและแหล่งน้ำตื้นเขิน โครงสร้างน้ำเดิมชำรุดเสียหาย ไม่สามารถเก็บสำรองน้ำ และฝนน้ำเข้าพื้นที่การเกษตรได้ทั่วถึง ทำให้ชุมชนห้วยดู่ประสบปัญหาน้ำแล้งในฤดูร้อน และเจอน้ำหลากในฤดูฝน กระทั่งวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เสด็จฯ ทอดพระเนตรฝายทดน้ำแม่ต้า และเยี่ยมราษฎร นายพอง ไชยสาร อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๕ พร้อมชาวบ้านกราบทูลขออ่างเก็บน้ำ จนในปี ๒๕๒๗ กรมชลประทานได้เริ่มก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ดู่ขึ้น แล้วเสร็จในปี ๒๕๒๘ โดยมีความจุ ๕๘๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร มีชุมชน

เป็นผู้ดูแล บริหารจัดการน้ำ แต่ชุมชนยังขาดระบบ ทำให้น้ำในอ่างไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร

ชุมชนจึงร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ วางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำจากต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เกิดกลุ่มผู้ใช้น้ำ และคณะกรรมการจัดการน้ำชุมชนตำบลบ้านตุน มีการจัดการน้ำที่เรียกเก็บว่า “ต้งนา” คือส่งน้ำไปตามร่องเหมือง และกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตรอย่างทั่วถึงตามรอบเวรส่งน้ำ “ต้นน้ำ ๓ วัน กลางน้ำ ๓ วัน ปลายน้ำ ๔ วัน” โดยเก็บค่าบริการเป็นข้าวเปลือกจำนวน ๑๔ กิโลกรัมต่อไร่ (เศษเกินคิดเป็น ๑ ไร่) มีพื้นที่รับประโยชน์ถึง ๓,๗๐๐ ไร่

นอกจากนี้ ชุมชนยังจัดทำฝายกั้นถาวรจำนวน ๒๘ ฝาย ระยะทางประมาณ ๘.๘ กิโลเมตร เพื่อช่วยชะลอแรงน้ำ ลดการกัดเซาะในช่วงฤดูน้ำหลาก ทั้งยังสามารถเก็บกักสำรองน้ำในช่วงฤดูแล้ง และผันน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรทั้ง ๒ ฝั่งลำห้วยได้ คิดเป็นปริมาณน้ำเก็บกักในลำห้วยประมาณ ๒๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ทั้งยังมีแก้มลิงสำรองน้ำ โดยตำบลบ้านตุน มีสระโปรงอ้อ สระเก็บน้ำห้วยอูย สระเก็บน้ำป่าไม้ โดยรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำ ทั้ง ๓ อ่างได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยตุน อ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง อ่างเก็บน้ำสระไม้แห้ง ตามลำดับ ในช่วงฤดูแล้ง ๕ เดือน สระเหล่านี้สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรได้ ๑,๒๐๐ ไร่

กลุ่มผู้ใช้น้ำยังขุดลอกฟื้นฟูบริเวณหน้าฝายที่เชื่อมต่อกับกว๊านพะเยาให้มีทางน้ำเข้า น้ำออก ระยะทางรวมทั้งสิ้นประมาณ ๕,๕๐๐ เมตร ความลึกเฉลี่ย ๑.๕ เมตร ความกว้างเฉลี่ย ๕ เมตร คิดเป็นปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นในลำห้วยตุนประมาณ ๔๑,๒๐๐ ลูกบาศก์เมตร ลดความเสียหายจากน้ำท่วมหลาก ให้กับพื้นที่ปลายน้ำกว่า ๕๐๐ ไร่

พร้อมน้อมนำแนวพระราชดำริการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย และมีความสุข

ขณะเดียวกัน กลุ่มผู้ใช้น้ำยังขยายความรู้สู่โรงเรียน สร้างเยาวชนให้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แผนที่ เครื่องระบุพิกัด ขยายแนวคิดการทำงานเรื่องการอนุรักษ์ ดิน น้ำ ป่า จากชุมชนสู่โรงเรียน จนเกิดเยาวชนอนุรักษ์ป่าต้นน้ำห้วยตุน จำนวน ๒๐ คน ทำงานกับคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตำบลบ้านตุน ออกสำรวจป่าชุมชน เพาะพันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่เริ่มจะหายาก บนเส้นทางเดินเท้าขึ้นดอยหนอก ระยะทางกว่า ๔.๕ กิโลเมตร

“... หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำ คนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ
อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัด
ศรีสะเกษ

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

การจัดการลุ่มน้ำ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และ
มีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

การจัดการลุ่มน้ำ

ในปี ๒๕๓๕ หลวงพอสมาน อาภาโส ได้รวมศรัทธาชาวบ้านทำฝายกันลำนํ้า ห้วยทับทันสำเร็จ โดยไม่ใช้งบประมาณจากทางราชการ ต่อมากระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ได้ดำเนินโครงการอีสานเขียว และก่อสร้างสถานีสูบน้ำ ด้วยไฟฟ้าบ้านพระ หมู่ที่ ๒ หน้ฝายกันน้ำที่หลวงพอสมานร่วมกับชาวบ้านสร้างไว้ เป็นสถานีสูบน้ำขึ้นคลองดาด และกระจายน้ำสู่พื้นที่เกษตร ๑,๕๐๐ ไร่

หลังจากใช้งานคลองส่งน้ำมาสองปี ก็เกิดชำรุด ใช้งานไม่ได้ กระทรวงวิทยาศาสตร์และการพลังงาน ได้อนุมัติงบของสถานีสูบน้ำให้กรมชลประทานแล้ว และมอบภารกิจต่อให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ ในปี ๒๕๔๗ นายสุวรรณ โสตา เห็นว่า หมู่บ้านใกล้ลำนํ้าห้วยทับทัน กลับไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ จึงเปรียบเทียบว่า “เหมือนหมาเห็นปลากระป๋อง” จึงได้ดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุง แผลสูบน้ำ คลองส่งน้ำให้กลับมาใช้งานได้ตามเดิม

พร้อมกันนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซยังจัดสรรงบประมาณ ขยายเขต คลองส่งน้ำ ขยายเขตวางท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้ครอบคลุมพื้นที่ รวมถึงสูบน้ำ เข้าแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อผลิตน้ำประปา

การบริหารจัดการน้ำเน้นการมีส่วนร่วม ให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้กำหนดกฎ กติกาการใช้น้ำ เกิดกลุ่มบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยทับทัน ทั้งยังรณรงค์ให้ใช้น้ำอย่าง รู้ค่า พอประมาณและพอเพียงกับการบริโภค รวมถึงสร้างขบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ตั้งแต่ต้นน้ำ คือการอนุรักษ์รักษาป่าต้นน้ำ การปลูกเสริม การไม่ใช้สารเคมีในการเกษตร การสร้างวังมัจฉาเพื่อให้มีแหล่งขยายพันธุ์ปลาโดยธรรมชาติ และประกาศเขตอภัยทาน (ครอบคลุมพื้นที่ความยาวตามลำน้ำประมาณ ๙๐๐ เมตร) ของชุมชนตำบลอีเซในเขตลำน้ำห้วยทับทัน นอกจากนี้ ยังได้ขยายการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคให้กับประชาชนพื้นที่ ๔ ตำบล ในอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณด้วย

คณะกรรมการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยทับทัน มีตัวแทนจากแต่ละอำเภอที่ติดลำน้ำห้วยทับทัน เพื่อให้มีการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำห้วยทับทัน เกิดประโยชน์แก่พี่น้องประชาชนทั้งสองจังหวัด

เกษตรกรผู้ใช้น้ำต้องเสียค่าบริการใช้น้ำชั่วโมงละ ๙๐ บาท (น้ำที่ใช้เพื่อการเกษตร) น้ำที่เต็มลงบ่อ (บ่อน้ำต้นทุน) ขณะที่บริการเพื่อทำประปา ได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงพลังงาน

การมีน้ำทำให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ในตำบลอีเซดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มเลี้ยงโคพระราชทาน ซึ่งเป็นโครงการของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดศรีสะเกษ โคพระราชทานเพื่อไถชีวิต โค กระบือ ให้อุดหนุนจากโรงฆ่าสัตว์ และคัดเลือกเกษตรกรในตำบลอีเซเข้ารับโคพระราชทานดังกล่าวฯ

ขณะที่กลุ่มเยาวชนรักษ์ป่าโนนใหญ่ (วังมัจฉา) ชุมชนร่วมกำหนดเขตอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ (วังมัจฉา) เพื่อให้ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ได้วางไข่ ขยายพันธุ์ กำหนดกฎระเบียบห้ามจับสัตว์น้ำทุกชนิดด้วยเครื่องมือการประมงในเขต ๙๐๐ เมตร มีกิจกรรมปล่อยพันธุ์ปลาน้ำจืดที่วังมัจฉา และสร้างสถานที่วางไข่ หลบภัยให้แก่สัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าวด้วย

ที่สำคัญยังมีงานสืบสานวัฒนธรรมลุ่มน้ำห้วยทับทัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ ร่วมกับคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตำบลอีเซ และคณะกรรมการบริหารจัดการลุ่มน้ำห้วยทับทัน จัดงานสืบสานวัฒนธรรมลุ่มน้ำห้วยทับทัน เชื่อมสัมพันธ์สุรินทร์ศรีสะเกษ โดยนำวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำ เช่น การหาปลา การพายเรือหางยาว มาจัดการแข่งขันเพื่อความสนุกสนาน และแข่งขันเรือยาวในลำน้ำห้วยทับทัน เพื่อให้คนลุ่มน้ำได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งเด็กนักเรียน และคนทั่วไป เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก มีการจัดเวทีเสวนา เรื่องการจัดการ ดิน น้ำ ป่า สร้างจิตสำนึกร่วมกันในการใช้ทรัพยากร ตลอดลำน้ำห้วยทับทัน

“... หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภคน้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
ท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

พัฒนาที่ดินตามศาสตร์พระราช
โคก หนอง นา โมเดล

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๒ ขจัดความ
หิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทาง
อาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น และ
ส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน
เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจ
ถึงการมีแบบแผนการผลิตและ
การบริโภคที่ยั่งยืน

พัฒนาที่ดินตามศาสตร์พระราช โคก หนอง นา โมเดล

สืบเนื่องจากประชาชนในตำบลท่าผาป้อมมีอาชีพเกษตรกรรม แต่พื้นที่ทำกินส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ต่อมามีการประกาศให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลท่าผาป้อมเป็นพื้นที่ป่า อยู่ภายใต้บริบทของกฎหมายป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติ ด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป้อมจึงเริ่มสำรวจข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้วยระบบสารสนเทศพิกัดทางภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดวางผังชีวิต ผังชุมชน และการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ของชุมชน ให้สอดคล้องกับนโยบายจังหวัดแม่ฮ่องสอนน้อย และจัดทำโครงการเพิ่มพื้นที่ป่า สร้างป่า สร้างรายได้ ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยพระองค์ทรงห่วงใยราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ป่าว่าจะมีความยากลำบาก

ทั้งนี้ ต้องอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันทั้งท้องถิ่น กลุ่มองค์กร หน่วยงาน และท้องที่ ใช้หลักการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์ โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป้อม เชื่อมประสานมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ เพื่อพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามแนวศาสตร์พระราช โคก หนอง นา โมเดล โดยได้รับการสนับสนุนการออกแบบพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยคณะสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังช่วยออกแบบพื้นที่ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ

หลักของการจัดการแบบ โคก หนอง นา โมเดล คือการให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างไม่เบียดเบียนกัน เน้นพึ่งพาอาศัยกัน โดยมีแนวทางผ่านการสร้างป่า สร้างรายได้ ให้มีความมั่นคงทางด้านอาหาร และจัดการบุกรุกป่าไม้ รวมไปถึงการกักเก็บน้ำที่มีให้ได้มากที่สุด เมื่อมีน้ำก็จะมีชีวิต ดินมีความชุ่มชื้น เมื่อดินมีความชุ่มชื้นก็จะทำให้สภาพพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ก่อให้เกิดอาหาร เพื่อกิน เพื่อแจกจ่าย หรือเพื่อขาย ก็จะเกิดเป็นรูปธรรมตามมา

ที่ผ่านมา มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการ เช่น การสร้างพื้นที่ต้นแบบการจัดการทรัพยากร เพื่อพัฒนาและนำสู่รูปธรรมแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและเครือข่าย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือการจัดเวทีประชาคมการใช้ข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS เพื่อสู่การจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน เป็นเวทีคืนข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินแก่ชุมชน ก่อนนำสู่การต่อยอดกิจกรรม เพื่อการออกแบบพัฒนาข้อมูลที่ดินให้เป็นรูปธรรมต่อไป ต่อมาจึงเป็นการคัดเลือกและสำรวจพื้นที่เป้าหมาย โดยการเปิดรับสมัครพื้นที่ที่สนใจ เพื่อออกแบบพื้นที่รายแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ตำบลท่าผาปทุมที่เป็นลักษณะพื้นที่สูง โดยการปรับเปลี่ยนจากการทำไร่หมุนเวียน เพื่อปลูกไว้สำหรับอุปโภคบริโภคในครัวเรือนเพียงอย่างเดียว ให้กลับมาบริหารจัดการพื้นที่ตามศาสตร์พระราชา โคก หนอง นา โมเดล

วัตถุประสงค์ของการทำเช่นนี้ ก็เพื่อให้เกิดความพออยู่ พอกิน และพอใช้ ตามหลักพื้นฐานของการดำรงชีวิต จึงผนวกเข้ากับระบบการใช้ชีวิตของคนปกาเกอญอที่มีลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมอยู่ที่ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม เพื่อสร้างความเคารพยำเกรง ประหนึ่งว่าทรัพยากรเหล่านี้ คือบรรพบุรุษของพวกเขา

ประเพณีดั้งเดิมที่ได้ผล คือการเอามือสามัคคี คือเชื่อมโยงทุนและศักยภาพของชุมชน กลุ่มองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกัน มาเอามือเอารวมกัน บันแรงทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชนเข้าร่วมการเอามือกับเครือข่าย ผลที่ได้คือเยาวชนสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โรงเรียนร่วมเอามือก็จะได้พืชผัก หรือเป็นการเรียนรู้ร่วมกับพื้นที่ได้อีกด้วย ทำให้เกิดการร่วมมือในแง่ของผลประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมอย่างชัดเจน

ท้ายที่สุดก็ต้องมาพูดถึงการฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยใช้หลักธรรมชาติดูแลธรรมชาติ ลดใช้สารเคมี และอาศัยความสอดคล้องด้านวิถีชีวิตในการฟื้นฟูธรรมชาติ มีการปรับสภาพพื้นที่จากไร่หมุนเวียนตามวิถีปกาเกอญอ สู่การจัดการพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในรูปแบบของการทำโคก หนอง นา โมเดล ตามศาสตร์พระราชาได้ นำสู่การพัฒนาศักยภาพชีวิตที่ยั่งยืน ทั้งทางด้านสุขภาพ คือลดปัญหาการใช้สารเคมี ชุมชนได้บริโภคพืชผักที่ปลอดภัย ทางด้านเศรษฐกิจ คือลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จำหน่ายเป็นรายได้เสริม และชุมชนเกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วม โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปทุมเป็นกลไกหนุนเสริมการทำงาน

“...ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเลและอากาศ มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยงามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีขึ้น ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย...”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในการเสด็จออกมหาสมาคม
ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
กล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง
จังหวัดศรีสะเกษ

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

สำนักสงฆ์พุทธอุทยานดอนแก้ว
ห้วยวะ (ป่าชุมชนบ้านโนนสำโรง หมู่ที่ ๗)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟู
ความเสื่อมโทรมของที่ดิน
และหยุดยั้งการสูญเสีย
ความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักสงฆ์พุทธอุทยานดอนแก้วห้วยวะ (ป่าชุมชนบ้านโนนสำโรง หมู่ที่ ๗)

เดิมทีพื้นที่ป่าชุมชนโนนสำโรง หมู่ที่ ๗ มีพื้นที่ป่าประมาณ ๓๐๐ ไร่ เป็นชุมชนขนาดใหญ่และอุดมสมบูรณ์ที่สุดในตำบลกล้วยกว้าง ป่าชุมชนแห่งนี้มีลำห้วยวะไหลผ่าน ชาวตำบลกล้วยกว้างหลายหมู่บ้านและตำบลข้างเคียง ได้ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโนนสำโรง เพราะเป็นแหล่งอาหาร ยาสมุนไพร แต่เมื่อชาวบ้านใช้ประโยชน์โดยไม่มีการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูผืนป่า อีกทั้งมีคนบุกรุกทำลายป่า ทำให้ป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์ถูกทำลาย กระทั่งระบบนิเวศพังเสียหาย จนเมื่อปี ๒๕๕๐ องค์การบริหารส่วนตำบลกล้วยกว้าง ร่วมกับชุมชน กำหนดเขตพื้นที่การอนุรักษ์ตลอดความยาวของลำน้ำห้วยวะที่ไหลผ่าน และแนวเขตรอบผืนป่าชุมชน รวมถึงจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรักษาป่า นอกจากนี้ยังมีการรวมตัวของผู้นำชุมชนและคนในหมู่บ้านเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ รวมถึงจัดให้เป็นแหล่งอนุรักษ์ต้นไม้และสัตว์ต่างๆ

ต่อมาในปี ๒๕๕๓ พระครูบุญสถิตย์ ปัญญาโร (หลวงตาบุญยัง) ได้ก่อตั้งสำนักสงฆ์พุทธอุทยานสถานธรรมดอนแก้ว ห้วยวะ ก่อสร้างขึ้นในป่าชุมชนโนนสำโรง กลายเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในตำบลกล้วยกว้าง และอำเภอยะหริ่ง ตลอดจนทั้งคนในจังหวัดศรีสะเกษ ด้วยความที่พระครูบุญสถิต เป็นพระนักปฏิบัติ ทำให้ป่าชุมชนโนนสำโรงเต็มไปด้วยนักแสวงบุญในวันศีล วันพระ

นอกจากนี้ สำนักสงฆ์ฯ ยังมีส่วนร่วมกับชุมชน ดึงเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาเข้าร่วมกิจกรรมของวัด และด้วยกุศโลบายของท่านพระครูที่ต้องการดูแลป่าร่วมกับชุมชน จึงมีการกระจายพระลูกวัดออกไปตามขอบเขตของป่าชุมชนสร้างกุฏิหลังเล็กๆ ที่พอจำวัดได้ ไม่เป็นการทำลายธรรมชาติ เพื่อเฝ้าระวังป้องกันการบุกรุกของที่ข้างเคียง โดยมีวิธีการดำเนินงานและการออกกฎระเบียบข้อบังคับของการใช้ประโยชน์จากป่า

จากแนวคิดธรรมะกับการรักษาป่าของท่านพระครูบุญสถิต ปัญญาโร เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม มีการเพาะเมล็ดพันธุ์ไม้ ปลูกล้าเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยดำเนินโครงการเดินตามรอยพ่อ “รักน้ำ รักป่า รักษาแผ่นดิน” ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ภายใต้กิจกรรม ปลูกล้า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ลอกผักตบชวาในห้วยวะ ปล่อยพันธุ์ปลาคืนธรรมชาติให้แผ่นดิน ณ สำนักสงฆ์พุทธอุทยานดอนแก้วห้วยวะ พร้อมกันนี้ยังตรากฎระเบียบและกติกาติดป้ายประกาศในการเข้ามาใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมฟื้นฟูป่า เช่น ปลูกล้างไม้เสริมป่าที่สูญหาย รักษาสมุนไพรที่หายาก ห้ามตัดไม้และห้ามตัดไม้สมุนไพร ไม้มะดัน ในพื้นที่ป่า ห้ามล่าสัตว์ป่าและสัตว์น้ำทุกชนิด ถ้ามีการจับได้ว่าล่าสัตว์หรือตัดไม้จะว่ากล่าวตักเตือน หากมีครั้งต่อไปจะมีการปรับจำนวน ๑,๐๐๐ บาท ผลที่ได้คือพื้นที่ป่าดังกล่าว กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และแสดงให้เห็นถึงสมดุลของการอยู่ร่วมกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์

ผลจากการดำเนินโครงการ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีป่าที่อุดมสมบูรณ์ กลับคืน ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เพราะมีแหล่งอาหารจากป่า รวมถึงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ผืนป่า ความสำเร็จของโครงการเกิดจากการมีหน่วยงานภาคีเครือข่าย เข้าร่วมหนุนเสริม ได้แก่ ท้องถิ่น ท้องที่ วัด/สำนักสงฆ์ องค์การบริหารส่วนตำบลกล้วยกว้าง รพ.สต.กล้วยกว้าง โรงเรียนในพื้นที่ และสำนักงานป่าไม้จังหวัดศรีสะเกษ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่

“...การปลูกล้าสำคัญที่ปล่อยให้เขาขึ้นเองได้ อย่าไปตอแยกับต้นไม้ อย่าไปรังแกต้นไม้ เพียงแต่คุ้มครองเขาหน่อย ขออย่าไปรังแกเท่านั้นเอง ไม่ต้องทำอะไรมาก...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูป่าธรรมชาติ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๗

ศูนย์การเรียนรู้ป่าชุมชน บ้านหนองบัวทอง หมู่ที่ ๑๐

พื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองบัวทองมีจำนวนลดน้อยลง ส่วนหนึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติ แต่ที่เป็นสาเหตุสำคัญ คือรุกป่าเพื่อหาพื้นที่ทำการเกษตร เมื่อป่าลดลง ทำให้อาหารป่าลดน้อยลงด้วย ความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำก็เช่นกัน จึงเกิดการประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และคนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาที่สุุดมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรักษาป่าชุมชน ทุกฝ่ายร่วมสร้างกฎกติกาการใช้ป่าชุมชนร่วมกัน

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวตูม
อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ

บทบาท

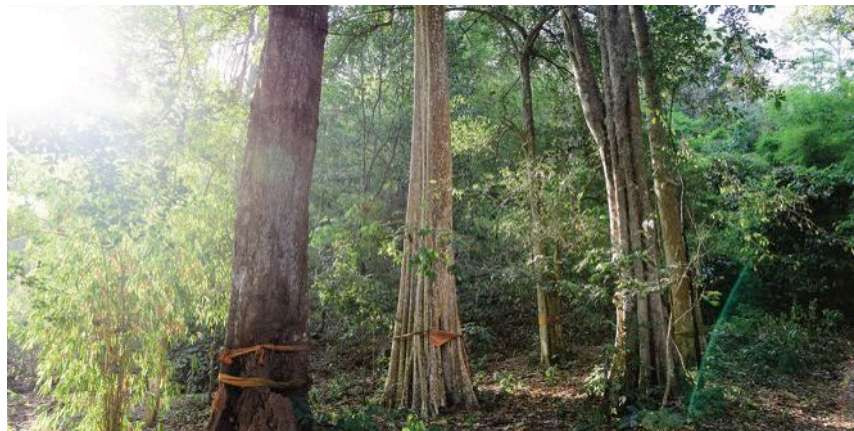
อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ศูนย์การเรียนรู้ป่าชุมชน
บ้านหนองบัวทอง หมู่ที่ ๑๐

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็น
ทะเลทราย ภัยแล้งและฟื้นฟู
ความเสื่อมโทรมของที่ดิน
และหยุดยั้งการสูญเสีย
ความหลากหลายทางชีวภาพ

มองภาพรวมของพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองบัวทอง มีทั้งหมด ๒๐๐ ไร่ แบ่งพื้นที่เป็น ๓ ส่วน ส่วนที่ ๑ เป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์เวกหนองบัวทอง และฌาปนสถานของชุมชนทั้ง ๓ หมู่บ้าน มีพื้นที่จำนวน ๔๐ ไร่ ส่วนที่ ๒ ได้รับอนุญาตจากชุมชนและนายอำเภอให้ก่อสร้างโรงเรียนใหม่และภายหลังได้ก่อสร้างสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบัวตูมเมื่อปี ๒๕๔๘ มีพื้นที่ ๘๐ ไร่ ส่วนที่ ๓ เป็นสถานที่ตั้งวัดป่าใหม่เมืองทองมีพื้นที่ ๘๐ ไร่ ทรัพยากรในป่านี้ มีตั้งแต่ไม้มะค่า ไม้พะยูน ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน ไม้สัก หน่อไม้ เห็ด อีลอก กระเจียว ผักหวาน หอยเตี๋ย หน่อเพ็ก ผักสาบ ผักส้มโอม ส้มป่อย กาดหย่า ผักเม็ก หวาย และสมุนไพรในการรักษาโรค เช่น น้ำมันราชสีห์ ส่องฟ้า พังคิ กะทกรกป่า กลอย เป็นต้น

กลไกหนึ่งที่สำคัญคือกลุ่มอาสาตลาดตระเวน ที่คอยร่วมกับเจ้าหน้าที่ หาข่าวการบุกรุกลักลอบทำไม้ และประสานงานกับทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ ทั้งสภาผู้สูงอายุ สภาเด็กและเยาวชน ให้ทุกภาคส่วนได้ใช้สอยแบบรู้คุณค่าและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันในระบบนิเวศทุกด้าน มีป่า มีน้ำ มีอากาศ มีอาหาร เป็นหัวใจของความสมบูรณ์

นอกจากนี้คณะกรรมการฯ ร่วมกับกลุ่มหมอดิน ยังส่งเสริมให้เกษตรกรหยุดเผาตอซังข้าว แต่ให้ปลูกปุ๋ยพืชสด เช่น ถั่วเหลือง แล้วไถกลบเพื่อเป็นปุ๋ยบำรุงดิน เป็นการปรับปรุงโครงสร้างดินให้อุ้มน้ำได้ดี และยังส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อชะลอการพังทลายของดิน ขุดลอกหนองและริมทางสาธารณะให้ไหลถ่ายเทสะดวก ทั้งยังต่อยอดสู่การส่งเสริมให้คนในชุมชนคัดแยกขยะเพื่อสร้างกลไกในการทำงาน ขยะอินทรีย์นำมาทำปุ๋ยหมัก ลดการเกิดน้ำเน่าเสีย และมีแปลงผักในบ้าน ขยะขายได้ นำขาย ขยะอันตรายแยกไว้

นอกจากนี้คณะกรรมการรักษาป่าชุมชนได้ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกป่า เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าบริเวณที่เคยถูกบุกรุกทำลายมาก่อน มีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนและคนในชุมชน ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมการบวชป่า เพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกเคารพยำเกรง โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันความสำเร็จของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวตูม โรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลบัวตูม ทั้ง ๔ โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้ง ๒ แห่ง ผู้นำชุมชนทั้ง ๓ หมู่บ้าน องค์การชุมชนกลุ่มอาชีพ และจิตอาสาประจำหมู่บ้าน

เมื่อได้ซึมซับแนวทางการทำงาน ทางสภาเด็กและเยาวชนจึงขับเคลื่อนกิจกรรม ผ่านการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ แนวเขต ป้ายกฎกติกาชุมชน และคู่มือของชุมชน โดยมีสภาผู้สูงอายุคอยเป็นวิทยากรประจำแหล่ง เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจ

“ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล อากาศ
มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยงามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา
และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานเราด้วย”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙
ในการเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
หนองแวน อำเภอกุดชุม
จังหวัดยโสธร

บทบาท

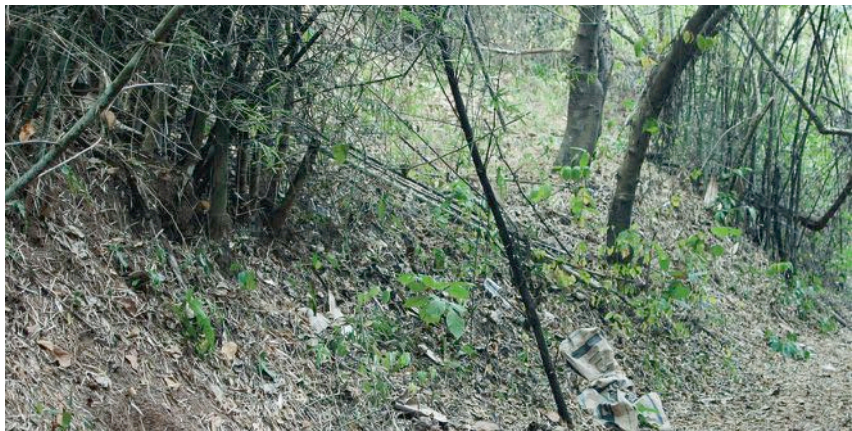
อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็น
ทะเลทราย ภัยแล้งและฟื้นฟู
ความเสื่อมโทรมของที่ดิน
และหยุดยั้งการสูญเสีย
ความหลากหลายทางชีวภาพ

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

ป่าคือทรัพยากรที่เป็นต้นทุนของชุมชน เมื่อมีป่า ก็มีน้ำ มีสัตว์ป่า อาหาร แต่
ด้วยภาวะที่ต้องดิ้นรน และการโยกย้ายถิ่นฐาน ทำให้เกิดการบุกรุกป่าอย่างต่อเนื่อง
ตำบลหนองแวนมีพื้นที่ป่าในความดูแลรับผิดชอบประมาณ ๘,๐๐๐ ไร่ จึงวาง
แนวทางป้องกัน โดยจัดตั้งกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าเป็นตัวขับเคลื่อนในพื้นที่
มีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน คอยทำหน้าที่เฝ้าระวัง และสร้างเครือข่าย
อนุรักษ์ป่า

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าร่วมกับผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน
ช่วยกันทำแนวกันไฟขึ้น เพื่อป้องกันความรุนแรงของไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้
ยังมีการจัดชุดลาดตระเวนเฝ้าระวังการทำลาย หรือบุกรุกพื้นที่ป่าอาทิตย์ละ
หนึ่งครั้ง โดยอาศัยความร่วมมือของผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการทั้งในและ
นอกพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตำรวจ ทหาร ซึ่งความสำคัญของการลาดตระเวน
นั้น นอกจากจะเป็นการเฝ้าระวังแล้ว ยังสร้างความตื่นตัวให้กับกลุ่มหรือบุคคลที่
เฝ้าบ่อนทำลายทรัพยากรในพื้นที่อีกด้วย

อีกกิจกรรมที่กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าทำกันทุกปี คือการปลูกป่าเสริมป่าเดิม ทดแทนต้นไม้ที่ตายยืนต้น หรือถูกทำลาย ปลูกไม้แซมต้นไม้ใหญ่ เพื่อให้มีความหนาแน่น หนาดินชุ่มชื้น และในช่วงฤดูฝนของทุกปี จะมีกลุ่มเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ด้วยฤดูฝนจะเป็นช่วงที่ไม่ต้องดูแลต้นไม้มากนัก เติบโตได้ดี โดยกิจกรรมนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห

การฟื้นฟูป่าที่หายไป ต้องทำควบคู่กับการทำฝายชะลอน้ำ โดยทางกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหและผู้นำชุมชน รวมทั้งกลุ่มเยาวชนในตำบลหนองแห โดยใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น กิ่งไม้ ก้อนหิน เพื่อชะลอน้ำในลำธาร หรือทางน้ำเล็กๆ ให้ไหลช้าลง และขังอยู่ในพื้นที่นานพอที่ต้นไม้และดินโดยรอบจะได้ดูดซึมน้ำไปใช้ เป็นการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้เกิดความชุ่มชื้น อีกทั้งฝายแม้วยังอาจใช้เพื่อการทดน้ำ ให้มีระดับสูงพอที่จะดึงน้ำไปใช้ในคลองส่งน้ำในฤดูแล้ง

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ทางกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห โรงเรียน สถานีตำรวจภูธรคำฝักกุด ผู้นำชุมชน สร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการเป็นวิทยากรร่วมกันผ่านกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ที่แต่ละหน่วยงานได้จัดทำขึ้น เช่น โครงการเยาวชนคนรักป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดแรงบันดาลใจ เพื่อส่งต่อให้ลูกหลานได้เข้ามามีส่วนร่วมรวมพลังคนรุ่นใหม่ในการต่อยอดกิจกรรมของกลุ่มรุ่นต่อรุ่น

ที่สำคัญยังมีการสร้างเครือข่ายกับพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกและขอความร่วมมือต่างๆ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ชุมชนได้มากที่สุด เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเฝ้าระวังพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติ มีภาคีเครือข่ายในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อประสานงานและให้ความร่วมมือได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วทั้งมากขึ้น

จากการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าตำบลหนองแหจึงได้รับการยอมรับจากชุมชนและตำบลใกล้เคียง ที่สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ ร่วมหวงคืนผืนป่า จนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติให้กับพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

“คนเราเมื่อมีความสามารถที่ดีเป็นทุนรอนอยู่ ก็จะไม่มัววันอัปจน ย่อมหาทางสร้างตัวสร้างฐานะให้ก้าวหน้าได้เสมอ ข้อสำคัญในการสร้างฐานะนั้น จะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไปด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือทำด้วยความเร่งรีบ”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ปลาช่อนแม่ลานำพาประชายั่งยืน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจ
ถึงการมีแบบแผนการผลิตและ
การบริโภคที่ยั่งยืน

ปลาช่อนแม่ลานำพาประชายั่งยืน

ปลาช่อนแม่ลา มีชื่อเสียงมานาน เนื้อนุ่มเหนียว อร่อยต่างจากปลาช่อนในบ่อเลี้ยง ด้วยเป็นเพราะลำน้ำแม่ลา มีความสมบูรณ์ ซึ่งจากผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาลักษณะทางชีววิทยา และคุณค่าทางโภชนาการของปลาช่อนในลำแม่ลา” โดยคณะนักวิชาการของกรมประมง เมื่อปี ๒๕๒๓ ได้สรุปผลบางประการไว้ว่า ลักษณะเด่นของปลาช่อนแม่ลา ลำตัวจะอ้วน ส่วนหัวเล็กกว่าลำตัว มีสีเทาขาว คล้ายสีขุ่นของน้ำซึ่งมีอนุภาคของดินเหนียวแขวนลอยอยู่เป็นจำนวนมาก หางมนคล้ายตาลปัตรที่โคนครีบทูมีสีส้มปนแดง เมื่อผ่าท้อง (แหะท้อง) ภายในช่องท้องจะมีสีมันขาว มีไขมันในเนื้อปลาเป็นสองเท่าของปลาจากแหล่งอื่นๆ

ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา จึงได้ส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ การเพาะเลี้ยงปลาช่อนแม่ลา และเชิญชวนให้ประชาชนรวมกลุ่มในการเพาะเลี้ยง โดยมีสำนักงานประมงจังหวัดสิงห์บุรี สนับสนุนพันธุ์ปลาช่อนและอาหารปลา ตลอดจนแนะนำวิธีการเลี้ยงปลาช่อนที่ถูกต้องให้กับกลุ่มเกษตรกร

กลุ่มได้จัดทำกฎระเบียบ เจริญใจ ข้อปฏิบัติของกลุ่ม เช่น การทำความสะอาดบ่อ การให้อาหารปลา การหาตลาด การจัดสรรงบประมาณ และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีทุนภายในกลุ่ม เพื่อนำเงินมาเป็นทุนกองกลางในการจัดซื้อพันธุ์ปลา อาหารปลา ยาควบคุมโรคปลา และการช่วยเหลือสวัสดิการเมื่อมีการเจ็บป่วยของสมาชิก

นอกจากขายตัวปลาแล้ว ในพื้นที่ยังมีกลุ่มที่นำปลาช่อนไปแปรรูป เป็นไส้กรอกปลาช่อนแม่ลาสมุนไพร ขนมเปียะไส้ปลาช่อนแม่ลา เป็นต้น

"...ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และอากาศ
มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยงามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา และการ
คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีขึ้น ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย..."

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในการเสด็จออกมหาสมาคม
ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑

อปท.

เทศบาลตำบลท่ากอน อำเภอ
อากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

บทบาท

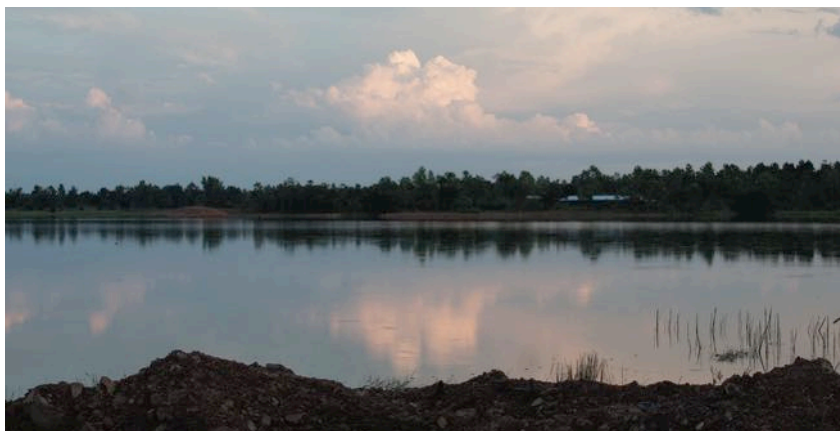
ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

ประมงพื้นบ้าน (น้ำจืด)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และ
มีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

ประมงพื้นบ้าน (น้ำจืด)

บ้านท่ากอนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำสงคราม แบ่งการปกครอง
ออกเป็น ๒ หมู่ คือหมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๘ มีแม่น้ำสงครามไหลผ่านหมู่บ้าน วิถีชีวิตคน
ลุ่มน้ำสงครามบ้านท่ากอน พึ่งพาธรรมชาติ หาปลาและพืชผักบริเวณแม่น้ำสงคราม
ทั้งเห็ด ผักหวาน ดอกกระเจียว และของป่าชนิดต่างๆ ตามป่าโคก ที่สามารถเก็บ
หาได้ตลอดทั้งปี คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทั้งนาปีและนาปรัง
ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา แตงโม ทั้งยังทำประมงเป็นอาชีพเสริม สร้าง
รายได้อีกทางหนึ่ง แต่ในระยะผ่านมานี้ มีชาวบ้านจับปลาด้วยเครื่องมือผิดประเภท
ทั้งยาเบื่อ ซ็อตปลา ระเบิด เป็นต้น ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงทุกปี

จากปัญหาดังกล่าวกลุ่มผู้นำและประชาชนของทั้งสองหมู่บ้าน จึงมีการประชุม
ร่วมกัน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยที่ประชุมมีมติให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ในชุมชน สร้างกฎ กติกา ในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาร่วมกัน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เช่น การโยนท่อ กิ่งไม้ ลงในแม่น้ำสงคราม ส่งผลให้ลำนํ้ามีความอุดมสมบูรณ์
มากขึ้น มีปลามาอาศัยอยู่มากกว่าเดิม จนชาวบ้านสามารถจับปลารอบนอกได้
มากขึ้น และยังสามารถพบพันธุ์ปลาหายากหลายชนิด เช่น ปลาควาย ปลาเขื่อน
ปลากด ปลาดอง ปลาพรม ปลาตะเพียน ปลาสร้อย ปลากำ ได้บ่อยครั้งขึ้น เกิด
ความมั่นคงทางด้านอาหารให้กับคนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดพื้นที่
วังปลา ตั้งแต่ท่าสูบน้ำ บ้านท่ากอน หมู่ที่ ๘ ถึงหน้าวัดศรีบุญเรือง รวมเป็น
ระยะทาง ๕๐๐ เมตร มีแนวเชือกกันไว้อย่างชัดเจนทั้งสองด้าน

ทางชุมชนยังมีมติร่วมกัน จนเกิดเป็นมาตรการต่างๆ ตั้งแต่การห้ามจับปลา
ในเขตอนุรักษ์ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของทุกปี โดยจัดอาสาสมัคร
ลาดตระเวนในห้วงระยะเดือนที่มีการอนุรักษ์ และอนุญาตให้จับปลาในเขตอนุรักษ์
ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคมของทุกปี ห้ามใช้เครื่องมือจับปลาในเขต
อนุรักษ์ ดังนี้ ห้ามระเบิด ห้ามวางยาทุกชนิด ห้ามใช้เครื่องมือซ็อตปลา ห้ามลากอวน

ทุกชนิด และห้ามใช้เบ็ดตกปลา หากมีการฝ่าฝืน ชุมชนปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐ บาท และให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส ๒๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าหากผู้กระทำความผิดเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี และฝ่าฝืนครั้งแรก ทางชุมชนจะกล่าวตักเตือน หากมีผิดซ้ำสองให้ปรับตามระเบียบ โดยเงินค่าปรับนี้ จะสมทบเข้ากลุ่มอนุรักษ์วังปลา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเขตอนุรักษ์วังปลาต่อไป

“...ในการพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา ภูมิประเทศทางสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไป ไปช่วย โดยที่จะคิดให้กับเขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราต้องเข้าไปดูว่า เขาต้องการอะไรจริงและก็อธิบายให้เขาเข้าใจ หลักของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
เมืองจันท์ อำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดน่าน

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โรงเรียนชาวนา

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิ
อากาศ การลดมลพิษทางอากาศ
และการลดการสูญเสีย
ความหลากหลายทางชีวภาพ

โรงเรียนชาวนา

โรงเรียนชาวนาก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ เป็นโรงเรียนชาวนาระดับหมู่บ้าน ชื่อ “โรงเรียนชาวนาบ้านเมืองจันท์เหนือ” มีสมาชิกเริ่มต้น ๑๓ คน เป็นคนในบ้านเมืองจันท์เหนือ หมู่ที่ ๕ ทั้งหมด จนกระทั่งปี ๒๕๕๗ มีสมาชิกเพิ่มขึ้น ๑๙ คน มาจากหลายหมู่บ้านมากขึ้น จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนชาวนาตำบลเมืองจันท์” โดยที่ดำเนินงานอยู่ ๓ เรื่องด้วยกัน

๑) การอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าว

ด้วยความที่ตำบลเมืองจันท์มีความหลากหลายทางพันธุ์กรรมข้าวลดลง อาจด้วยเพาะปลูกข้าวเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดมากเกินไป โดยพากันปลูกตามพันธุ์ที่รัฐส่งเสริมมา เช่น พันธุ์ข้าว กข ๖ และ กข ๑๐ บางพันธุ์ไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ กลายเป็นว่าไม่ต้านทานต่อโรค ส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำ ความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าว ก็เพื่อให้มีความหลากหลายของพันธุ์ข้าว เพื่อเป็นตัวเลือกให้เกษตรกรได้ใช้อย่างเหมาะสม อีกเหตุผลหนึ่งคือการรองรับความเสี่ยงของสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพพื้นที่และพันธุ์ข้าวที่ปลูกในอนาคตอย่างแน่นอน

กลุ่มๆ มีการสำรวจรวบรวมพันธุ์ข้าวที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งพันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์ส่งเสริม รวมถึงพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิจัยข้าว โดยทางโรงเรียน ชวนาตำบลเมืองจันจะมีแปลงนาสาธิต เพื่อนำทุกพันธุ์ที่ได้มาปลูกศึกษา และประเมินพันธุ์ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมเมล็ด การออกแบบแปลง ถอนกล้า ปลูกข้าว ดูแล และเก็บเกี่ยว โดยจะมีการบันทึก การเรียนรู้ และลักษณะประจำพันธุ์

ชวนาต้องเรียนรู้ลักษณะของพันธุ์ข้าวที่ปลูก เพื่อคัดเลือกพันธุ์ที่บริสุทธิ์ โดยลงไปตรวจสอบแปลงนา เพื่อตัดพันธุ์ข้าวที่ปนออก และก่อนเก็บเกี่ยวชวนาจะมีการ คัดเลือกรวงข้าว และเก็บไว้อย่างละ ๕ รวง เพื่อนำมาเป็นตัวอย่าง หรือใช้ปลูกต่อ และจะสุ่มเก็บพันธุ์ข้าวคราวละ ๑ ตารางเมตร หลังจากที่ได้เก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว จึงสรุปผลร่วมกันว่า แต่ละพันธุ์มีข้อมูลเป็นอย่างไร และจะนำเอาข้าว แต่ละพันธุ์มานึ่ง หรือหุงเพื่อชิม ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสุดท้าย ก่อนที่จะให้ชวนาเลือก ว่าชอบพันธุ์ไหน และอาจจะใช้เป็นพันธุ์ที่ปลูกขยายต่อไป ส่วนพันธุ์อื่นๆ ก็ยังคง เก็บไว้ เพื่อบริการต่อไป

สิ่งที่ได้จากการอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าว คือชวนามีพันธุ์ข้าวที่หลากหลาย สามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเอง โดยดูจากข้อมูลที่บ้านทีกและดูจากพันธุ์ข้าวที่ปลูกในแปลงประเมินพันธุ์ ชวนามีทักษะ ในการคัดเลือกพันธุ์ข้าว เป็นนักวิจัยชาวบ้าน ทั้งจากการฝึกเก็บข้อมูล และจากการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชวนาด้วยกันเอง หรือบางครั้งมีนักวิชาการ เข้ามาแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมด้วย จากกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดชุดความรู้ ที่มาจากประสบการณ์ของชวนา เกิดกองทุนที่ต่อเนื่อง เกิดความหลากหลาย และนำไปสู่ความมั่นคงทางด้านพันธุ์กรรมข้าว

๒) การพัฒนาพันธุ์กรรมข้าว

ถึงแม้พันธุ์ข้าวที่อนุรักษ์จะมีความหลากหลาย แต่ก็ยังไม่ตรงตามความต้องการของชวนาทั้งหมด ดังนั้นชวนาบางรายจึงต้องการพัฒนาพันธุ์กรรมข้าว โดยใช้กระบวนการปรับปรุงพันธุ์อย่างมีส่วนร่วม เป็นวิธีการผสมเกสรข้าว ๒ พันธุ์ ที่มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของชวนา ซึ่งหากสำเร็จ ก็สามารถตั้งชื่อพันธุ์ เป็นของตัวเองได้ ที่ตำบลเมืองจันมีชวนานักปรับปรุงพันธุ์ ๑ คน คือนายหวัน เรืองดี๋อ ที่ได้ปรับปรุงพันธุ์ข้าวเหนียวหวัน ๑ และข้าวเหนียวหวัน ๒ ตอนนี้ทั้ง ๒ พันธุ์ได้กระจายไปยังชวนาทั้งในและต่างจังหวัด

เริ่มต้นจากชวนารู้ว่าต้องการพันธุ์ข้าวแบบไหน จากนั้นวางแผนการผสมพันธุ์ ข้าว ชวนาบางคนอาจนำเอาพันธุ์ข้าวที่เป็นพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์มาปลูกในกระถาง เพื่อความสะดวกในการผสมพันธุ์ หรือบางคนอาจจะไปเลือกต้นที่จะเป็นพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ในแปลงนา โดยทำเครื่องหมายไว้ แล้วรอให้ถึงเวลาที่เหมาะสมในการ ผสมพันธุ์ ซึ่งก็คือตอนที่ข้าวออกดอก นำข้าวมาผสมกันตามวิธีการขั้นตอนทาง วิชาการ และดูแลตามระยะเหมือนข้าวที่ปลูกปกติทั่วไป จนถึงการเก็บเกี่ยว นำเมล็ด ที่ได้จากการผสมมาปลูกต่อ ซึ่งโดยปกติจะปลูกต่อเนื่องเพื่อให้พันธุ์มีความนิ่ง โดยใช้การปลูก ๘ ปี แต่หากบางพื้นที่สามารถปลูกข้าวได้ ๒ ครั้งต่อปี ก็จะทำให้ ย่นระยะเวลาให้เร็วขึ้น

ในขั้นตอนการปลูกแต่ละฤดู จะมีการคัดเลือกพันธุ์เพื่อให้ไม่เกิดพันธุ์ปน และได้พันธุ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่สุด โดยจะมีการบันทึกลักษณะประจำพันธุ์ข้าว และระบบนิเวศในแปลงนาข้าว เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว จะนำเอาข้อมูลลักษณะประจำพันธุ์ข้าวที่ได้บันทึกตลอดฤดูกาลปลูกมาดู จากนั้นนำเอาข้าวมาหนึ่ง หรือ หุขิม ก่อนสรุปผล

ข้อจำกัดของการปรับปรุงพันธุ์ข้าว คือต้องใช้ความมุ่งมั่น เพราะขั้นตอนมีความละเอียด ใช้เวลานานกว่าที่จะได้พันธุ์ใหม่ตามที่ต้องการ ดังนั้นปัจจุบันทางชาวนาไม่นิยมปรับปรุงพันธุ์ด้วยตนเอง แต่จะเชื่อมกับทางนักวิชาการของศูนย์วิจัยข้าวเพื่อทำการปรับปรุงพันธุ์มาให้เลย ซึ่งทางศูนย์วิจัยข้าวจะมีห้องแล็บสามารถย่นระยะเวลาได้เร็วกว่า ชาวนารอพันธุ์ข้าวที่ทางศูนย์วิจัยข้าวส่งมาให้ปลูกทดลอง แล้วคัดเลือกพันธุ์ที่ตรงกับความต้องการ

๓) การใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมข้าว

เมื่อมีการอนุรักษ์ และพัฒนาพันธุ์กรรมข้าวแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการที่จะเป็นตัวชี้วัดว่ากระบวนการเรียนรู้ของชาวนาประสบความสำเร็จ คือการนำพันธุ์ที่มีมาใช้ประโยชน์ต่อ โดยการใช้ประโยชน์ของชาวนามีหลายรูปแบบ ได้แก่ การคัดเลือกปลูกในแปลงนาของตนเอง โดยปลูกทั้งเพื่อกินและเพื่อขาย และการกระจายพันธุ์ต่อให้กับชาวนาค้นอื่น หรือบุคคลทั่วไป โดยวิธีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือการขายเมล็ดพันธุ์ และข้าวกล้อง โดยมีช่องทางตลาดของข้าวกล้อง ได้แก่ ตลาดประชารัฐ ขายทุกวันพฤหัสบดี ตลาดที่ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี ขายทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ โดยจะมีสัปดาห์วันสัปดาห์

ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการโรงเรียนชาวนาในภาพรวม คือเกิดกลุ่มเรียนรู้ โดยปัจจุบันโรงเรียนชาวนาดำบลเมืองจันทน์พัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชน ที่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขายให้กับชาวนาทั้งในจังหวัด และต่างจังหวัด ชาวนาสามารถลดต้นทุนการผลิตด้านเมล็ดพันธุ์ โดยผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง และมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และจำหน่ายข้าวกล้อง

นอกจากนี้ยังเกิดศูนย์ประสานงาน ที่อำนวยความสะดวกให้กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มชาวนา เชื่อมประสานหน่วยงาน เช่น ศูนย์การเรียนรู้โจโก้ และมูลนิธิอีกเมืองน่าน ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง จัดกระบวนการเรียนรู้ เสริมเรื่องทักษะ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลเมืองจัน และตำบลฝายแก้ว สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดน่าน สนับสนุนการจัดกิจกรรมในกลุ่มโรงเรียนชาวนา ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ และศูนย์วิจัยข้าวอุบล สนับสนุนเรื่องเทคนิคความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าว การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว และเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้กับชาวนา สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ สนับสนุนความรู้เรื่องระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) หรือประสานตัวบุคคลอย่าง นายบุญรัตน์ จงดี นักวิชาการด้านข้าว ที่ช่วยสนับสนุนความรู้ ทักษะ เทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับข้าว

ที่สำคัญยังเกิดการเชื่อมโยงและการถ่ายทอดความรู้ จากความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และวิชาการจากหน่วยงานวิชาการมาสู่กลุ่มชาวนา ทั้งยังเกิดหลักสูตรเรียนรู้เข้าสู่สถานศึกษา ๑ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนศรีนครน่าน

“ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ด้วยวิธีการ ๓ วิธี คือ ๑) ถ้าเลือกได้ที่เหมาะสมแล้ว ก็ทิ้งป่านั้นไว้ตรงนั้น ไม่ต้องไปทำอะไรเลย ป่าจะเจริญเติบโต มาเป็นป่าสมบูรณ์ โดยไม่ต้องไปปลูกเลยสักต้นเดียว ๒) ไม่ไปรังแกป่าหรือตัดต้นไม้ เพียงแต่คุ้มครองให้ขึ้นเองได้เท่านั้น ๓) ในสภาพป่าเต็งรัง ป่าเสื่อมโทรม ไม่ต้องทำอะไร เพราะต่อมาก็จะแตกกิ่งออกมาอีก ถึงแม้ต้นไม้สวยแต่ก็เป็นไม้ใหญ่ได้

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙
พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ณ ศาลาดุสิตดาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๗

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
โนนทอง อำเภอหนองเรือ
จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า
หมู่ที่ ๑๒

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า หมู่ที่ ๑๒

เขตพื้นที่เทศบาลตำบลโนนทองมีทรัพยากรป่าไม้ ๔,๗๘๔ ไร่ กระจายตัวตามหมู่บ้านต่างๆ โดยมีป่าโคกหินแม่ช้างเป็นแปลงที่มีพื้นที่มากถึง ๒,๘๕๐ ไร่ ติดกับบ้านโนนรัง ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง และครอบคลุม ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ ๑) บ้านหินลาด ๒) บ้านห้วยทราย ๓) บ้านกุดเลา ๔) บ้านทรัพย์เจริญ

เนื่องจากป่าโคกหินแม่ช้างเป็นป่าที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นที่อยู่ของต้นไม้เนื้อแข็ง ซึ่งเป็นไม้เศรษฐกิจต่างๆ เช่น ไม้พะยูน ไม้แดง ไม้เต็งรัง และไม้ประดู่ จึงทำให้เกิดการบุกรุกตัดไม้ และจุดไฟเผาป่า เพื่อให้ง่ายต่อการหาของป่า ทั้งอ้อย แอ้ กระรอก กระแต ตุ่น ไข่มดแดง สภาพป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์จึงกลับกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม ทำให้แหล่งอาหารทางธรรมชาติถูกทำลาย และเกิดปัญหาหมอกควันทางอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจของเด็ก หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วย ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านในพื้นที่จึงจัดตั้งกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า โดยเปิดรับสมัครในปี ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗ จำนวน ๒ รุ่น รุ่นละ ๓๐ คน รวมเป็นสมาชิกจำนวน ๖๐ คน ประกอบด้วยชาวบ้านจากบ้านหินลาด หมู่ที่ ๑๒ จำนวน ๒๕ คน บ้านห้วยทรายหมู่ที่ ๑๓ จำนวน ๕ คน บ้านโนนทอง หมู่ที่ ๑๕ จำนวน ๕ คน บ้านฝาง หมู่ที่ ๙ จำนวน ๑๕ คน และบ้านโนนทอง หมู่ที่ ๑ จำนวน ๑๐ คน ทั้งนี้กิจกรรมของกลุ่มราษฎรอาสาพิทักษ์ป่าเทศบาลตำบลโนนทอง มีดังนี้

๑) งานป้องกันไฟฟ้า กลุ่มฯ สำรวจพื้นที่เสี่ยงเกิดไฟฟ้า โดยแบ่งเขตป่าเป็นแปลงๆ ให้สมาชิกดูแล เพื่อที่เวลาเกิดไฟฟ้า จะได้สามารถควบคุมไฟฟ้าได้ง่ายขึ้น และทำแนวกันไฟ โดยการกวาดใบไม้แห้งให้เป็นช่องทางเดิน เพื่อป้องกันไม่ให้ไฟลุกลาม โดยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนจำนวน ๖๓ คน กลุ่ม รสทป.จำนวน ๖๑ คน และชาวบ้าน จำนวน ๓๐ คน นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังสร้างกฎกติกา วางมาตรการป้องกันอัคคีภัย ร่วมกันระหว่างชุมชนทั้ง ๒๑ ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโนนทอง และบริษัทรวมเกษตรอุตสาหกรรม (โรงงานน้ำตาลมิตรภูเวียง)

ขณะเดียวกันยังปักแนวเขตป้องกันการบุกรุก โดยขอความร่วมมือจากสำนักงานที่ดินจังหวัด สาขาหนองเรือ และกรมอุทยานแห่งชาติอ่าวภูเวียง ในการสำรวจแนวเขตพร้อมปักเสาเขตป่าชุมชน และในยามที่มีไฟฟ้าเกิดขึ้น ทันทีที่กลุ่มได้รับแจ้งเหตุ หรือเมื่อสมาชิกกลุ่มพบเห็นการเกิดไฟฟ้า จะแจ้งไปยังหัวหน้าชุดปฏิบัติการ แล้วกลุ่มจะระดมกำลังเข้าระงับไฟป่าร่วมกับกลุ่มเกษตรกรจิตอาสาผู้อยู่ในพื้นที่ติดต่อกับเขตป่าชุมชน รวมถึงส่วนงานป้องกันของเทศบาลตำบลโนนทอง

๒) งานเฝ้าระวังการเกิดไฟฟ้า การลักลอบตัดไม้เศรษฐกิจ และการเผาป่าเพื่อหาของป่า โดยกลุ่มฯ จะแบ่งทีมลาดตระเวนตามแนวกันไฟ โดยแบ่งเป็น ๓ ทีม ทีมละ ๕ คน ออกลาดตระเวนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มิถุนายนของทุกปี

๓) งานอนุรักษ์พันธุ์พืช ในส่วนนี้กลุ่มฯ ร่วมกับเทศบาล ดำเนินการปลูกป่าเสริมปีละ ๒ ครั้ง เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ ถึงปัจจุบัน และมีการทำฝายชะลอน้ำ จำนวน ๕ แห่ง ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้ง ๒๑ ชุมชน โรงเรียนในเขตตำบลโนนทองทั้ง ๑๐ โรง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๒ แห่ง วัดประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๒ บริษัทรวมเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด และกลุ่มธนาคารต้นไม้

ผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว คือจำนวนการเกิดไฟฟ้า และพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายลดลงตามลำดับ จากที่แต่เดิมในปี ๒๕๕๕ เคยเกิดไฟฟ้าจำนวน ๑๗ ครั้ง เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในปี ๒๕๕๖ ไฟป่าลดลงเหลือ ๑๒ ครั้ง โดยมีพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจำนวน ๑,๕๒๑ ไร่ ต่อมาในปี ๒๕๕๗ เกิดไฟป่าลดลงเหลือ ๘ ครั้ง โดยมีพื้นที่เสียหายจำนวน ๙๓๒ ไร่ และในปี ๒๕๕๘ เกิดไฟป่าลดลงเหลือ ๕ ครั้ง โดยมีพื้นที่เสียหาย ๒๕๐ ไร่ และในปีล่าสุด ๒๕๕๙ เกิดไฟฟ้าเพียง ๓ ครั้ง พร้อมกับพื้นที่เสียหายเพียง ๑๕ ไร่

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นข้างต้นเกิดจากการที่คนในชุมชนเห็นความสำคัญของป่าไม้ และรู้จักใช้ประโยชน์จากป่าอย่างถูกวิธี จึงเกิดความหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนของตน คนในชุมชนร่วมมือกันสอดส่องดูแลมิให้มีการบุกรุกและลักลอบตัดไม้ นอกจากนี้การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คนในชุมชน ทำให้พวกเขาสามารถป้องกันการลักลอบตัดไม้และการเกิดไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ป่าจึงฟื้นตัวได้เร็ว มีความหนาแน่นของต้นไม้เพิ่มขึ้น มีพืชและสัตว์ป่าโดยเฉพาะเห็ดป่าชนิดต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เพราะมีน้ำหล่อเลี้ยงจากป่า ส่งผลให้ชาวบ้านมีอาหารทางธรรมชาติ และมีรายได้เสริมจากการหาของป่ามาขายมากขึ้น อีกทั้งป่ายังได้รับการอนุรักษ์ เพื่อให้อนุชนใช้ประโยชน์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านระบบนิเวศต่อไป

“..การที่จะมีต้นน้ำลำธารไปชั่วกาลนาน สำคัญอยู่ที่การรักษาป่า และปลูกป่าบริเวณต้นน้ำ
ซึ่งบนยอดเขาและเนินสูงชัน ต้องมีการปลูกป่าโดยไม้ยืนต้น และปลูกไม้พิน
ไม้พินนั้นราษฎรสามารถตัดไปใช้ได้ แต่ต้องมีการปลูกทดแทนเป็นระยะ...”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ณ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๒๗

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านห้วยวก อำเภอน้ำโสม
จังหวัดอุดรธานี

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

“ยางกันไฟ” ของกลุ่มอนุรักษ์ป่า
ภูผาประทุม หมู่ที่ ๕, ๑๒

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พืชพันธุ์
บุรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

“ยางกันไฟ” ของกลุ่มอนุรักษ์ป่า ภูผาประทุม หมู่ที่ ๕, ๑๒

ป่าชุมชนภูผาประทุม ตั้งอยู่บ้านน้ำปู้ มีเนื้อที่ ๑,๕๐๐ ไร่ ลักษณะภูมิประเทศ
เป็นเขาหินปูนไม่มีแหล่งน้ำ ย้อนไปเมื่อปี ๒๕๑๐ หรือ ๕๐ ปีที่แล้ว ป่าภูผาประทุม
อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแมกไม้มานานาพันธุ์ สัตว์ป่าจำนวนมาก มีไม้เบญจพรรณ
หลากหลายชนิด ได้แก่ ประดู่ แดง ตะแบก รกฟ้า มะค่าโมง มะค่าแต้ และอื่นๆ มี
ตระกูลไม้เถาเกือบทุกประเภท เช่น ไม้ซาง ไม้รวก ไม้บง ไม้เปราะ เป็นต้น จำพวก
สัตว์ป่ามี หมูป่า เก้ง เสือผา ลิง ค่าง ชะนี กระรอก กระแต ไก่ป่า เม่น เป็นต้น

แต่หลังจากนั้น ๕-๖ ปี ป่าชุมชนภูผาประทุม ได้เสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด
อาหารจากป่าก็หายาก ไม่ว่าจะเป็นพืชพันธุ์ หรือสัตว์ป่า สาเหตุมาจากไฟไหม้ป่า
ส่วนหนึ่ง และจากการบุกรุกแผ้วถางของคนที่ทำไร่อยู่ติดภูเขาอีกส่วนหนึ่ง รวมถึง
มีคนรู้เท่าไม่ถึงการณ์จุดไฟเผาป่าล่าสัตว์อีกด้วย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ในปี ๒๕๔๑ จึงได้เกิดแนวคิดอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้โดยชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาป่าอย่างเป็นรูปธรรม
มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการป่าไม้จำนวน ๔๕ คน มีกฎกติกาในการดูแล
รักษาป่า มีภาคีเครือข่ายในการร่วมทำงาน โดยการดำเนินงานอนุรักษ์ป่าภูผา
ประทุม แบ่งออกเป็น ๓ เรื่อง

๑) การป้องกันดูแลรักษาป่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลาดตระเวนป่า ในช่วงฤดูแล้ง ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม เพื่อป้องกันไฟป่า วันละ ๔-๖ คน ช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน ลาดตระเวนป้องกัน คนตัดไม้ ล่าสัตว์ และหาของป่า

๒) การอนุรักษ์รักษาป่าไม้ โดยการสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่าร่วมกัน ไม่ให้ตัดไม้ทำลายป่า โดยจัดกิจกรรมบวชป่า มีการปิดป่าในช่วงฤดูฝน คือตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ถึง ๑๕ กันยายนของทุกปี โดยจะออกเป็นหนังสือแจ้งทุกหมู่บ้าน ที่อยู่รอบป่า มีการรณรงค์โดยส่งเสริมให้เด็กเขียนคำขวัญเกี่ยวกับป่า การสำรวจ พันธุ์ไม้ป่า

๓) พันธุ์ป่า โดยร่วมกับชุมชนปลูกป่าเพิ่มเติม มีทั้งไม้ป่า ยางพารา เพื่อเป็น แนวกันไฟถาวร และผักหวานป่า โดยแนวคิด “ยางกันไฟ” เกิดจากคนในชุมชนสังเกต ว่า การทำแนวกันไฟแบบเดิมไม่สามารถแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ป่าภูเขาประทุม ได้ ด้วยยังเกิดไฟป่าขึ้น ๔-๕ ครั้งต่อปี เนื่องจากทำแนวกันไฟแล้วใบไม้ก็ร่วงหล่นทับถมเป็นเชื้อเพลิงชั้นเดิม ส่งผลเสียหายต่อพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมเป็นพื้นที่กว่า ๑,๕๐๐ ไร่ ซึ่งแทบไม่มีโอกาสจะฟื้นตัวได้เลย คนในชุมชนจึงเสนอว่าควรปลูก ยางพารา เพื่อเป็นแนวกันไฟแบบถาวร จึงเป็นที่มาของ “ยางกันไฟ” โดยหลังจาก ที่ทางคณะกรรมการจัดประชุมระดมความคิดเห็น จึงมีมติให้ชาวบ้านรวมทั้งหมด ๔๔ ครอบครัว ที่มีที่ดินรอบป่าภูเขาประทุม ร่วมปลูกยางพาราเพื่อเป็นแนวกันไฟ โดยขอสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.บ้านหยวก และโครงการพัฒนาแห่ง สหประชาชาติ (UNDP) จัดหากล้ายางพาราฟรี รวม ๑๗,๘๐๐ ต้น คิดเป็นพื้นที่ ๑๙๗ ไร่ นอกจากนี้ยังได้ขอสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.บ้านหยวก อีก ๑๐๐,๐๐๐ บาท มาทำถนนลูกรังรอบพื้นที่ป่าที่เหลืออีกประมาณ ๒,๐๐๐ เมตร เพื่อเป็นแนวกันไฟเพิ่มเติม ทำให้มีแนวกันไฟถาวร ๑๐๐ เพอร์เซ็นต์

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน ทำให้ชุมชนรักษาพื้นที่ป่าเดิมได้ทั้งหมด ๑,๕๐๐ ไร่ เพิ่มพื้นที่ป่ายางกันไฟถาวรได้ และเพิ่มรายได้ให้ชาวบ้านจากยางพารา รวม ผลผลิต ๙๖๐,๐๐๐ กิโลกรัมต่อปี ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ ขึ้น และผลจากการปิดป่าในช่วงฤดูฝน ทำให้มีผลผลิต คนในชุมชนได้เก็บหาเป็น อาหาร และนำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว เกิดการพึ่งพาอาศัยกัน เกื้อกูลกัน ระหว่างคน ชุมชน ป่าไม้ สัตว์ป่า เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์

“...ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และอากาศ
มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยๆ งามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา และการ
คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีขึ้น ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย...”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในการเสด็จออกมหาสมาคม
ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน
บ้านสันมะเค็ด หมู่ที่ ๙

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พักพิ
บุรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน บ้านสันมะเค็ด หมู่ที่ ๙

พื้นที่ตำบลป่าสักมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำ ๒ สาย ไหล
ผ่านตอนกลางของตำบล คือแม่น้ำจัน และแม่น้ำคำ เอื้อต่อการทำเกษตร ทำให้
ตำบลป่าสักมีผลผลิตที่เข้าสู่ตลาดเป็นอันดับต้นๆ ของอำเภอเชียงแสน และที่สำคัญ
ยังมีทรัพยากรป่าไม้อยู่ทางทิศเหนือของตำบล ในเขตพื้นที่บ้านสันมะเค็ด หมู่ที่ ๙
โดยมีพื้นที่ประมาณ ๑,๑๕๐ ไร่ และมีพันธุ์ไม้หลากหลาย เช่น ไม้ไผ่ ไม้มะค่า
ไม้สัก เป็นต้น ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้นี้ ดึงดูดให้กลุ่มนายทุนเข้ามาบุกรุกป่า
เพื่อตัดไม้ไปจำหน่าย โดยใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายออกเอกสารสิทธิ์ทับพื้นที่ป่า
ด้วยเหตุนี้ นายบุญเรียน โนพะเล้า ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำหมู่บ้าน บ้านสันมะเค็ด
หมู่ที่ ๙ จึงได้ก่อตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านสันมะเค็ดขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหาการ
บุกรุกพื้นที่ป่า และอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนของบ้านสันมะเค็ด โดยได้จัดกิจกรรมต่างๆ
ดังนี้

๑) กิจกรรมปลูกป่าทดแทน มีจุดเริ่มต้นมาจากโครงการ “ประชาอาสา
ปลูกป่า ๘๐๐ ล้านกล้า ๘๐ พรรษา มหาราชินี” ในปี ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นโครงการของ
กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อแสดง
ความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙

นับแต่นั้นมา อบต.ป่าสัก จัดกิจกรรมปลูกป่าทดแทนขึ้นทุกปี โดยได้รับความร่วมมือจากอำเภอเชียงแสน ในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และมีคณะครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียนบ้านป่าสักน้อย โรงเรียนบ้านปางหมอพง โรงเรียนบ้านแม่คำธรรมาประชาสรรค์ และโรงเรียนบ้านสันมะเค็ด รพ.สต.ป่าสัก รพ.สต.บ้านแม่คำ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนตำบลป่าสัก และประชาชนพื้นที่ใกล้เคียง โดยกิจกรรมปลูกป่า เน้นสร้างป่าทดแทนป่าเดิมที่ถูกทำลายไป ทั้งโดยฝีมือมนุษย์และภัยธรรมชาติ ซึ่งเมื่อป่ามีต้นไม้มากขึ้น ก็จะทำให้ดินและน้ำมีมากขึ้น เนื่องจากป่าจะสร้างน้ำขึ้นมา ทำให้ดินมีความชุ่มชื้น เมื่อดินมีความชุ่มชื้น ก็จะรวมตัวกันเป็นแหล่งน้ำขึ้นมา และทำให้เกิดป่าเพิ่มขึ้นเป็นวัฏจักร

๒) กิจกรรมบวชป่าและเลี้ยงผีป่า เกิดจากการที่ชุมชนบ้านสันมะเค็ดมีต้นไม้ใหญ่เป็นจำนวนมาก ผู้ใหญ่บ้านบ้านสันมะเค็ดจึงนิมนต์พระสงฆ์จากวัดสันมะเค็ด มาทำพิธีกรรมทางศาสนาแบบพื้นเมือง และนำผ้าจิวที่ได้รับบริจาคมาผูกกับต้นไม้ภายในเขตป่าชุมชนบ้านสันมะเค็ด เพื่อเป็นกุศโลบายปกป้องต้นไม้ใหญ่จากการถูกตัด และช่วยให้ประชาชนเกิดความหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ใหญ่ไม่ให้สูญหาย

๓) กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) เกิดขึ้นจากการที่บ้านสันมะเค็ดเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในแหล่งต้นน้ำ อบต.ป่าสัก ผู้นำชุมชนทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน ประชาชนบ้านสันมะเค็ด กลุ่มเยาวชนตำบลป่าสัก นักเรียนจากโรงเรียนบ้านแม่คำฯ โรงเรียนบ้านปางหมอพง โรงเรียนบ้านป่าสักน้อย และโรงเรียนบ้านสันมะเค็ด จึงร่วมกันสร้างฝาย เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ สร้างความชุ่มชื้นบริเวณป่าไม้รอบๆ ฝาย ให้มีน้ำหล่อเลี้ยงต้นไม้ และสัตว์ป่าต่างๆ ในช่วงฤดูแล้ง ตลอดจนชะลอความเร็วของกระแสน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก

๔) กำหนดกฎกติกา มาตรการป้องกัน และบทลงโทษ เพื่อปกป้องพื้นที่ป่าชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้านบ้านสันมะเค็ด ได้นำเรื่องเข้าที่ประชุมหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนบ้านสันมะเค็ดทุกคนร่วมกันกำหนดกฎกติกา มาตรการป้องกัน และบทลงโทษผู้ที่บุกรุกทำลายป่า เป็นลายลักษณ์อักษร

ผลที่ได้จากการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านสันมะเค็ด นอกเหนือจากการได้อนุรักษ์ป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำและแหล่งอาหารของชุมชนแล้ว ยังก่อให้เกิดความสามัคคี สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไว้ให้ลูกหลาน

นอกจากนี้การที่ป่าไม้อุดมสมบูรณ์จะส่งผลถึงรายได้ ความเป็นอยู่ และสุขภาพของประชาชนในพื้นที่บ้านสันมะเค็ด ด้วยส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร เก็บของป่าขาย หรือแปรรูปผลิตภัณฑ์จากป่า เมื่อมีป่าไม้มากขึ้น น้ำและดินก็จะอุดมสมบูรณ์ไปด้วย ทำให้เหมาะแก่การเติบโตของพืชและสัตว์ เด็กและเยาวชนใช้ป่าเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านระบบนิเวศ ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ป่าเหนืออ่างเก็บน้ำปลูกกล้วย และนำไม้ไผ่จากป่าชุมชนมาจักสานเพื่อสร้างรายได้ อีกทั้งประชาชนยังนำสมุนไพรที่ขึ้นตามธรรมชาติในป่ามาทำอาหารและทำยารักษาโรคด้วย

“คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk
ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริต
และความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย
อำเภอวาปีปทุม จังหวัด
มหาสารคาม

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑ ขจัด
ความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่
เป้าหมาย SDGs ที่ ๒ ขจัดความ
หิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทาง
อาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น และ
ส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน
เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจ
ถึงการมีแบบแผนการผลิตและ
การบริโภคที่ยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดมาจากการที่ประชาชนมีภาระหนี้สินจากการประกอบอาชีพส่วนตัว อาจด้วยการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจ ทำให้มีรายได้ไม่พอรายจ่าย จึงทำการวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดด้อย ความถนัดของคนในครอบครัว ทำให้สรุปว่า การทำการเกษตรเป็นคำตอบในการพึ่งพาตนเอง โดยปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ ๑ กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่อยากกิน ทำเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัย ดีต่อสุขภาพ ซึ่งการทำเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ตำบลโพธิ์ชัย ต้องอาศัยกลไกสำคัญต่างๆ ดังนี้

๑) การอนุรักษ์ดิน

ศูนย์ฯ ถ่ายทอดวิธีการทำปุ๋ยหมักใช้เอง โดยเป็นปุ๋ยหมักแบบเติมอากาศ และยังมีปุ๋ยจากเศษอาหาร โดยใช้ไส้เดือนเป็นตัวผลิตปุ๋ย นอกจากนี้ยังมีการทำน้ำหมักไล่แมลง การขยายเชื้อจุลินทรีย์ต่างๆ โดยเชื่อว่าหัวใจหลักของการทำการเกษตร นอกจากระบบน้ำแล้ว การปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืช และการป้องกันโรค ก็เป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

๒) การบริหารจัดการน้ำ

ตำบลโพธิ์ชัยเป็นเขตนอกชลประทาน แต่เกษตรกรประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ ๙๐ โดยพื้นที่ ๖ หมู่บ้าน มีปัญหาเรื่องน้ำมีรสเค็ม ส่วนอีก ๖ หมู่บ้าน มีน้ำจืด แต่แหล่งน้ำไม่เพียงพอกับการทำการเกษตร ดังนั้นจึงแก้ไขปัญหาด้วยการ ใช้ระบบน้ำบาดาลมาทำการเกษตรในพื้นที่หมู่บ้านที่มีน้ำจืด

ขณะที่ศูนย์ฯ แห่งนี้สาธิตการใช้ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร โดยจัดระบบ การให้น้ำแบบสปริงเกลอร์ในพื้นที่ ๔ ไร่ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจาก หลายหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย ที่ขยายเขตไฟฟ้าเพื่อ การเกษตรอย่างทั่วถึง สถานีพัฒนาที่ดิน สนับสนุน สระหมอดิน

ขณะเดียวกัน เกษตรกรในตำบลสามารถเข้าถึงระบบการจัดการน้ำบาดาลได้ ในราคาถูก เพราะมีผู้เจาะน้ำบาดาลในชุมชนพอสมควร

๓) การทำบัญชีครัวเรือน

ศูนย์ฯ ส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบรายรับ รายจ่าย และให้ครัวเรือนประเมินว่า สิ่งไหนเป็นรายจ่ายที่ไม่จำเป็นควรตัดออก สิ่งไหนสร้างรายได้และมีแนวโน้มที่ดี

๔) การจัดการขยะ

ที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัยส่งเสริมให้ครัวเรือนคัดแยกขยะ แบ่งเป็นขยะเปียกและขยะแห้ง โดยขยะที่ขายไม่ได้ ทาง อบต.โพธิ์ชัย จะนำไปฝัง หรือเผา ส่วนขยะเปียกในชุมชน เช่น ขยะจากเศษอาหาร หรือมูลสัตว์ ที่ก่อให้เกิด ปัญหากลิ่นและแมลงวัน ทางศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้สร้างบ่อแก๊สชีวภาพ ขนาด ๘ ลูกบาศก์เมตร เพื่อกำจัดขยะเปียกในครัวเรือนและมูลโค โดยบ่อนี้สามารถ ให้พลังงานได้นาน ๒-๒.๕ ชั่วโมง ลดรายจ่ายในการซื้อแก๊ส LPG ได้เดือนละ ๑ ถึง หรือ ๓๘๐ บาทต่อเดือน

๕) การอนุรักษ์ป่า

ด้วยมีปัญหาเรื่องน้ำ ทำให้คนต้องรุกป่า ซึ่งเป็นการตอกย้ำปัญหาเรื่องน้ำ ให้หนักหน่วงยิ่งขึ้น ทางตำบลจึงต้องร่วมมือกันปกป้องรักษาผืนป่า ทั้งพื้นฟู และ อนุรักษ์ป่าให้คงอยู่ รวมถึงสร้างเครือข่ายการดูแลรักษาป่า

๖) การสร้างชุมชนเข้มแข็ง

ศูนย์ฯ เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน เปิดกว้างให้ทุกคนที่มี ความสนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ตลอด รวมถึงขยายเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง มีการประสานงานกับเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่อื่นๆ และ ตัวแทนศูนย์ฯ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับอำเภอ

๗) ตลาดนำการผลิต

หนึ่งในสาเหตุที่สร้างภาระหนี้สิน คือการทำเกษตร ดังนั้นการวิเคราะห์ตลาด จึงเป็นสิ่งสำคัญ เขตภาคอีสานนิยมรับประทานส้มตำ และผักดอง ซึ่งจะประกอบ ไปด้วยมะละกอ พริก มะนาว มะเขือเทศ มะเขือเปราะ หน่อไม้ กะเพรา โหระพา มองภาพรวมนี้ก็น่าจะเป็นจุดแข็งของเกษตรกรในภาคอีสาน

“...ทุกวันนี้ ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ และเสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมือง ได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญเราต้องรู้จักใช้ทรัพยากรนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทใช้ให้สิ้นเปลืองไป โดยไร้ประโยชน์ หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่ระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัดรอบคอบ ประกอบด้วยความคิดพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผล และความถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันยืนยาว...”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในการเสด็จออกมหาสมาคม
ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลสันสลี
อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด
เชียงราย

บทบาท

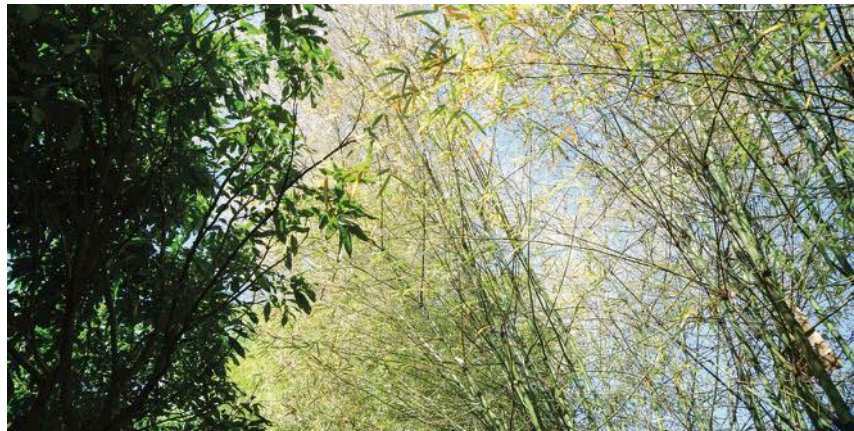
อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

รักษป่า รักษน้ำ ตามรอยพ่อ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

รักษป่า รักษน้ำ ตามรอยพ่อ

ตำบลสันสลีมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะดอยหมอก หรือบางที่เรียกว่าดอยคราง ดอยบาง ซึ่งเป็นการเรียกเพี้ยนกันมา สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะกลุ่มหมอกที่ลอยปกคลุมตลอดปี เนื่องจากมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ในดอยหมอกนี้มีแร่ซีโลต์ โดยในปี ๒๕๑๑ นายมูล คำภีระ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ราษฎรในหมู่บ้านตำบลสันสลี ได้ออกไปหาของป่า พบก้อนหินสีน้ำตาลเข้ม มีความหนัก จึงนำกลับบ้าน และสอบถามผู้รู้ที่เคยทำงานเหมืองแร่ในภาคใต้ จึงทราบว่าเป็นแร่ซีโลต์

หลังจากนั้นชาวบ้านแถบนี้ก็มีอาชีพใหม่ คือการถลุงแร่ หรือเรียกภาษาชาวบ้านว่าการหว่านแร่ เริ่มแรกเกิดขึ้นไม่ไกลจากหมู่บ้าน บริเวณเชิงเขาดอยหมอก บางคนมีทุนทรัพย์ก็จ้างบ่อแร่ทำเป็นธุรกิจครอบครัว ตั้งชื่อบ่อแร่เป็นชื่อสี เช่น บ่อเขียว บ่อแดง เป็นต้น เจ้าของบ่อจะจ้างคนเฝ้าบ่อและชุดแร่เป็นรายวัน และนำแร่ที่ได้ไปขายให้พ่อค้าคนกลางอีกที ทุกคนมีอาชีพและรายได้เป็นกอบเป็นกำ ด้วยเป็นจำนวนเงินที่มากกว่าการทำไร่ ทำนา

ในราวปี ๒๕๑๔-๒๕๑๕ มีบริษัทเหมืองแร่ศิริไทย จำกัด ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัทไทย-สวิตซ์เหมืองแร่ จำกัด เข้ามารับสัมปทานเหมืองแร่ มีการตั้งโรงงาน สร้างตึกที่พัก บิมน้ำมัน และที่พักคนงาน ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นลูกจ้างต้องลักลอบขุด และถลุงแร่ แอบเอาไปขาย เป็นความขัดแย้งที่หลายครั้งจบด้วยเหตุร้ายแรง

กระทั่งในปี ๒๕๑๖ เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เมื่อเกิดแผ่นดินเลื่อนไถลและ ทรุดตัวทับชาวบ้านที่กำลังขุด เจาะ และทำงานอยู่ในเหมืองแร่ เสียชีวิตราวร้อยละ ๖๐ จากโศกนาฏกรรมนี้ กรมทรัพยากรธรณีได้เข้ามาสำรวจพื้นที่ และสั่งให้บริษัทหยุด การดำเนินการทุกอย่าง ประกอบกับแร่มีราคาตกต่ำลง จึงทำให้เหมืองแร่ดอยหมอก เป็นเพียงเรื่องเล่าขานมานับแต่นั้น

จากประวัติที่น่าสนใจของเหมืองแร่ดอยหมอก ทำให้ อบต.สันสลี ใช้จุดนี้ ส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน โดยเหมืองแร่ดอยหมอก มีพื้นที่ราว ๖.๒๕ ตาราง กิโลเมตร โดยมีมหาวิทยาลัยพะเยา ร่วมสนับสนุนการพัฒนาวิจัยพื้นที่ ร่วมจัด กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน เมื่อสำรวจพื้นที่แล้ว จึงมีการวางแผนในการพัฒนาพื้นที่ เช่น การทำฝาย การจัดหมู่บ้านโฮมสเตย์ และการพัฒนา ป่าดงหลวงบ้านทุ่งห้า การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยรอบ ส่งเสริมการปลูกป่าถาวร

ในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านปางมะขามป้อม หมู่ที่ ๘ เป็น สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ อากาศดีตลอดทั้งปี มี ๑๕ ครีวเรือน บริการที่พัก โฮมสเตย์ โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สนับสนุนองค์ความรู้การบริหาร จัดการ รวมถึงวางแผนทางการท่องเที่ยวควบคู่กับการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

นอกจากนี้ยังมีตลาดต้องชมกาดม้ง (บ้านโป่งนก) เนื่องจากหมู่บ้านโป่งนก เป็นพื้นที่ชนเผ่าม้ง ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ทำสวน และมีการทำผ้าปักม้ง และผลิตภัณฑ์ต่างๆ จนเป็นที่รู้จัก เป็นตลาดต้องชมแห่งแรกของจังหวัดเชียงราย

ขณะที่ป่าดงหลวงบ้านทุ่งห้า หมู่ที่ ๑๒ บริเวณนี้มีพื้นที่ทั้งหมด ๒.๔๕ ตาราง กิโลเมตร เป็นพื้นที่สร้างป่าสมุนไพรพื้นบ้านของตำบล ชาวบ้านร่วมเรียนรู้พัฒนา องค์ความรู้ยาสมุนไพรพื้นบ้านมาทดแทนยาแผนปัจจุบัน ทั้งยังเป็นหมู่บ้าน ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Village) เช่นเดียวกับหมู่ที่ ๒

ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากรบนป่าเขาดอยหมอกยังคงความสมบูรณ์ ชุมชนจึง ร่วมกับ อบต.สันสลี ทำฝายชะลอน้ำทั้งสิ้น ๑๘ จุด เพื่อพัฒนาพื้นที่ป่าดอยหมอก ป่าดงหลวง สร้างรายได้ทางด้านการเกษตร อาชีพ พัฒนาระบบการเกษตรที่ยั่งยืน

นอกจากนี้กรมทรัพยากรธรณีจังหวัดลำปาง ยังเข้าเก็บตัวอย่างหินไปตรวจ ศึกษ วิจัย เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ชนิดของแร่ต่างๆ ในพื้นที่ พร้อมบรรจุเป็น สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สืบต่อไป

“...เพราะว่าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง เขาบอกว่าเพราะมีสารคาร์บอน (คาร์บอนไดออกไซด์) ขึ้นไปในอากาศมาก จะทำให้เหมือนเป็นตู้กระจกครอบ แล้วโลกนี้ก็จะร้อนขึ้น มีหวังว่าน้ำแข็งจะละลายลงทะเล และรวมทั้งน้ำในทะเลจะพองขึ้น สิ่งที่ทำให้คาร์บอนในอากาศเพิ่มมากขึ้นนั้น มาจากการเผาเชื้อเพลิงซึ่งอยู่ในดินและจากการเผาไหม้ ที่ทำให้เกิดมาพูดเรื่องคาร์บอน เรื่องจะร้อน เรื่องจะเย็น น้ำจะท่วมไม่ท่วม เพราะว่าถ้าเราศึกษาอย่างใจเย็น อย่างมีเหตุผลแล้ว ก็จะหาทางแก้ไขได้ หรืออย่างน้อยก็ให้พยายามแก้ไข มันจะดีกว่าที่จะมาขัดแย้งกัน แล้วเมื่อขัดแย้งกันก็มักก่อเกิดปัญหาใหม่ คือปัญหาการเดินทางบนที่ ประทุ้งที่ การจราจรวุ่นวาย เป็นต้น แล้วก็ทำให้ผู้ที่ได้รับผิดชอบปวดหัว เลยไม่ต้องคิดแะอะไร ต้องมาคิดแก้แต่สิ่งวุ่นวาย...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙
พระราชทานในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๒

อปท.

เทศบาลตำบลวังชัน
อำเภอวังชัน จังหวัดเพชร

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

การบริหารจัดการภัยพิบัติโดย
ชุมชนแบบครบวงจร

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนิน
การอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้
กับการเปลี่ยนแปลงสภาพ
ภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

การบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยชุมชนแบบครบวงจร

คนวังชันดำเนินชีวิตบนพื้นฐานการช่วยเหลือ มีความเอื้ออาทรให้กัน ในยามเกิดภัยพิบัติ คนในชุมชนจะรวมตัวกันและกัน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การบริหารจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนแบบครบวงจรดำเนินการบนแนวคิดที่ว่า “คนต้องสามารถอยู่กับน้ำได้” ดังนั้นพื้นที่ตำบลวังชันต้องเตรียมพร้อมด้านการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ และเมื่อเกิดสถานการณ์น้ำหลาก คนต้องสามารถดำรงชีพอยู่ตามปกติ และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด นอกจากนี้คนในชุมชนยังต้องคิดวิเคราะห์ต่อไปว่าจะทำอะไร จึงจะสามารถใช้ประโยชน์จากลำน้ำยมที่ไหลผ่านตำบลวังชันให้ได้มากที่สุด ซึ่งการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนแบบครบวงจรมีการดำเนินกิจกรรม แบ่งเป็น ๓ ช่วง ดังนี้

๑) ช่วงก่อนเกิดภัย ได้มีการจัดทำแผนจัดการภัยพิบัติและกำหนดจุดพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อการเฝ้าระวัง ขณะที่ท้องถิ่นมีการจัดตั้งงบประมาณ ขณะเดียวกันเปิดรับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และจิตอาสา โดยเทศบาลตำบลวังชิ้นจัดอบรมให้ความรู้เบื้องต้นแก่แกนนำชุมชนและอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เพื่อพัฒนาและทบทวนการช่วยเหลือทั้งทางน้ำและทางบก รวมถึงซักซ้อมแผนป้องกันอัคคีภัย และเทศบาลยังได้จัดตั้งศูนย์จัดการภัยพิบัติ จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับช่วยเหลือประชาชน อาทิ เรือท้องแบน นอกจากนี้สำนักงานบรรเทาสาธารณภัยจะคอยสนับสนุนคู่มือการดูแลตนเองยามภัยพิบัติฉบับชุมชนที่คอยแนะนำเรื่องสถานที่ปลอดภัย และหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ พร้อมเบอร์โทรศัพท์ต่างๆ

๒) ช่วงระหว่างเกิดภัยพิบัติ คนในชุมชนจะเฝ้าระวังภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น โดยอาสาสมัคร แกนนำชุมชน และเยาวชน จัดเตรียมอุปกรณ์และคอยช่วยเหลือขนย้ายคน สัตว์ สิ่งของ ออกไปจากพื้นที่ภัยพิบัติ และนำอาหารไปให้กับครัวเรือนที่ไม่สามารถออกมาจากพื้นที่ประสบภัยได้ นอกจากนี้จะมีกลุ่มผู้สูงอายุออกเยี่ยมเยียนให้กำลังใจผู้ประสบภัยพิบัติ

ในส่วนของกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จะดำเนินการกู้ภัยต่างๆ และทำลายสิ่งกีดขวางที่เกิดขึ้นทั้งทางบกและทางน้ำจากภัยพิบัติ และเทศบาลจัดตั้งกองทุน สนับสนุนงบประมาณ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารในช่วงระดับน้ำท่วมสูง และการคมนาคมถูกตัดขาดจากโลกภายนอก โดยมีกลุ่มแม่บ้านและแหล่งเรียนรู้ภาคสุขใจดำเนินการเรื่องอาหารสำหรับนำไปแจกจ่ายให้กับผู้ประสบภัยพิบัติ

ขณะที่สถานีอุตุนิยมวิทยา จังหวัดแพร่ จะแจ้งระดับน้ำให้ทุกฝ่ายทราบ โดยมีสำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน จังหวัดพิษณุโลก สนับสนุนระบบและเครื่องมือการสื่อสารที่รวดเร็ว เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบถึงระดับน้ำ ทั้งนี้การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตจะถูกนำมาใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

เทศบาลประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลตำบลวังชิ้น โดยมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลวังชิ้น ในการดำเนินงานด้านสุขภาพต่างๆ เช่น คัดกรองโรคกลุ่มเสี่ยง เฝ้าระวังป้องกันโรคระบาด ดูแลรักษาสัตว์แหวดล้อม ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนในเขตพื้นที่

๓) ช่วงหลังเกิดภัย ศูนย์จัดการภัยพิบัติและหน่วยงานต่างๆ จะดำเนินการฟื้นฟูบูรณะ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ โดยแยกดำเนินการเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง การฟื้นฟูบูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์และบริการด้านสาธารณสุขใน พื้นที่ เช่น กรมชลประทาน จังหวัดแพร่ จะสำรวจความเสียหายของพื้นที่ การประปาเทศบาลตำบลวังชิ้นจะออกสำรวจและซ่อมแซมระบบประปาที่ชำรุดให้สามารถกลับมาใช้งานได้ตามปกติ ส่วนที่สอง สำรวจความเสียหายของประชาชนผู้ประสบภัย เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ เช่น เกษตรอำเภอวังชิ้น กองช่าง และแกนนำจะออกสำรวจความเสียหายด้านการเกษตรและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย แหล่งเรียนรู้ฐานเวียงโมเดลจะบริหารจัดการเรื่องขยะ บริการรับซื้อขยะที่เกิดเนื่องจากอุทกภัย และสอนประชาชนแปลงรูปขยะ เป็นต้น

“...ทุกคนควรจะได้สนใจสังเกต ศึกษาเรื่องราว บุคคลและสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมและเกี่ยวข้องกับตัวเอง ให้มาก อย่าละเลยหรือมองข้ามแม้แต่สิ่งเล็กน้อย เช่น ต้นหญ้า ซึ่งถ้าศึกษาพิจารณาให้ดีก็จะก่อให้เกิด ปัญญาได้ หญ้านั้นมีทั้งหญ้าที่เป็นวัชพืชซึ่งเป็นโทษ และหญ้าที่มีคุณอย่าง “หญ้าแฝก” ซึ่งเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ เพราะมีรากที่ยังลึกแผ่กระจายลงไปตรงๆ ทำให้อุ้มน้ำและยึดเหนี่ยว ดินได้มั่นคงและมีลำต้นชิดติดกันแน่นหนา ทำให้ดักตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี...”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

บทบาท

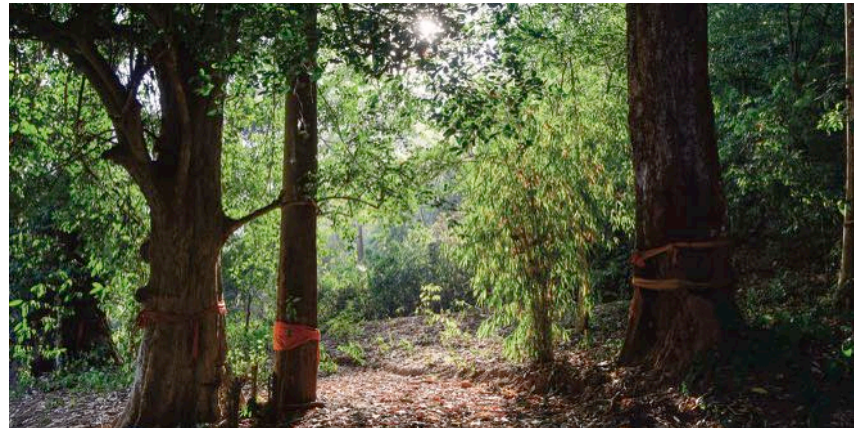
ศปง.พัฒนาและสร้างระบบการ
ดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชนท้องถิ่น

เรื่อง

ป่าภูพานน้อย

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พักพิภ
บุรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

ป่าภูพานน้อย

ในปี ๒๕๔๒ ตำบลพิมานประสบปัญหาการบุกรุกแนวเขตป่าภูพานน้อย ภาคิ
ทั้งท้องถิ่น ท้องที่ ร่วมกับอำเภอ และสำนักงานป่าไม้ จังหวัดนครพนม จึงประชุม
กัน ที่สุดมีมติให้ อบต.พิมาน ขอใช้พื้นที่ป่าจากกรมป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในการดูแล
รักษาป่า จนได้รับการอนุมัติให้ อบต.พิมานใช้พื้นที่ในปี ๒๕๔๘ โดยมีค่าธรรมเนียม
ให้แก่กรมป่าไม้ กำหนดระยะเวลา ๓๐ ปี อัตราไร่ละ ๒๕ บาท รวม ๕๑๕ ไร่

องค์การบริหารส่วนตำบลพิมานสร้างกลไกการบริหารจัดการป่า โดยมี อปพร.
อาสาสมัครดับไฟป่า ผู้นำท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลพิมาน
และคนในชุมชน ร่วมด้วยช่วยกันดูแล

ที่ผ่านมาได้จัดกิจกรรมต่างๆ ในการดูแลป่าภูพานน้อย ทั้งการจัดฝึกอบรม
การจัดการป่าไม้ร่วม ๖ ตำบล โดยการสนับสนุนของสำนักงานป่าไม้ จังหวัด
นครพนม และร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่าง ธ.ก.ส. และ ปตท. ทำกิจกรรมปลูกป่า
เพิ่มเติม โดยได้รับการสนับสนุนพันธุ์ไม้ จากศูนย์เพาะกล้าไม้ จังหวัดนครพนม

นอกจากนี้ อบต.พิมาน ได้จัดค่ายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า เป็นกิจกรรมให้
เยาวชน โดยทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ มีฐานทำฝายชะลอน้ำ ปลูกป่า ปลูก
หญ้าแฝก กิจกรรมป้องกันไฟป่าร่วมกับชุมชน ศึกษาสมุนไพรจากปราชญ์ชาวบ้าน
ผูกเสี่ยวกับต้นไม้ เพื่อให้เด็กเป็นเพื่อนกับต้นไม้ เป็นการปลูกจิตสำนึกรักป่า จน
กลุ่มเยาวชนตำบลพิมานได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม ในปี ๒๕๕๔ และนอกจากนั้น อบต.พิมาน ยังได้จัดตั้งค่ายลูกเสือ
ชั่วคราวโดยได้รับการสนับสนุนจาก ดชด. ๒๓๕ ธาตุพนม มีเด็กมาเข้าค่ายเฉลี่ย
๑,๕๐๐ คนต่อปี ทำให้สามารถดูแลรักษาอาคารสถานที่และป่าไม้เนื่องจากมีการ
ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อป่าสมบูรณ์ เศรษฐกิจก็ตามมา โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน ได้วางแผนพัฒนาโดยจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร วางกำหนดการท่องเที่ยว ๑ วัน ๑ คืน เชิญนายก อบต. กำหนดผู้นำบ้านมาทดลองเป็นนักท่องเที่ยวตามกำหนดการ และประเมินผล โดยในโปรแกรมการท่องเที่ยวยังได้เชื่อมงานกลุ่ม แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ป่าชุมชนที่ศูนย์ศึกษาภูพาน เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ แหล่งสมุนไพร โฮมสเตย์ อาหารการกินของกลุ่มแม่บ้าน การขายของที่ระลึก มัคคุเทศก์น้อย

นอกจากนี้ ชาวบ้านยังได้ประโยชน์จากป่า ด้วยเป็นแหล่งสมุนไพร แหล่งอาหาร เช่น ไข่แมงคาง เห็ดชนิดต่างๆ ผักหวานป่า สามารถสร้างรายได้จากการขายของป่า คิดเป็นมูลค่าราว ๔๐ ล้านบาทต่อปี

ต่อมาในปี ๒๕๕๕ อบต.พิมานได้เข้าร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนตำบล ได้ดำเนินการถอดองค์ความรู้ป่าภูพานน้อย และค่ายลูกเสือฯ เป็นส่วนหนึ่งของ ๒๘ แหล่งเรียนรู้ภายในตำบล สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่

“แต่ก่อนนี้เคยพูดถึงสิ่งแวดล้อมชั้นประเทศ เดียวนี้ถึงชั้นโลก ก็เป็นความรับผิดชอบที่เรามี ความจริงต้องพูดถึงชั้นโลก เพราะประเทศไทยนี้ก็เติบโตขึ้นมา จะมีหน้ามีตาในโลกว่าเป็นประเทศที่ดี อย่างนั้นอย่างนี้ เราจึงต้องมีความรับผิดชอบในโลกมากขึ้น”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันจันทร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๒

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
เมืองปอน อำเภอบุนยวม
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

ป่า-น้ำ-สัตว์ แห่งแม่ลาเกะ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

ป่า-น้ำ-สัตว์ แห่งแม่ลาเกะ

บ้านแม่ลาเกะ หมู่ที่ ๖ อยู่ห่างจากถนนสายหลักแม่สะเรียงขุนยวม ขึ้นเขา
ราว ๒๐-๓๐ กิโลเมตร ข้างบนเป็นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าปกาเกอะญอ ผู้อาศัยอยู่
ท่ามกลางขุนเขา และมีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ

ความคิดเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติอยู่ในสายเลือดของชาวเขาเผ่าปกาเกอะญอ
มานาน โดยเฉพาะเรื่องป่าไม้ ชาวปกาเกอะญอจะแบ่งพื้นที่ป่าออกเป็นโซน ประกอบ
ด้วยป่าต้นน้ำ ป่าเพื่อการประกอบอาชีพ ป่าใช้สอยสาธารณะ และป่าเดปอ หรือ

สิ่งที่ทำให้คนแม่ลาที่จะอยู่ได้ คือจารีตดั้งเดิม คนปากะเกะญอเชื่อว่า ถ้านำของจากป่าอนุรักษ์ออกมา จะมีอันเป็นไป ทุกคนให้ความเคารพยำเกรง แม้ชาวบ้านที่นั่นจะมีหลายศาสนา แต่ความเชื่อดั้งเดิมยังอยู่ ผังรากลึกอย่างมั่นคง

“...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภคน้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
ขุนทอง อำเภอบัวใหญ่
จังหวัดนครราชสีมา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

กลุ่มผู้ใช้น้ำจากสถานีสูบน้ำ
ด้วยไฟฟ้าแห่งที่ ๒

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน
และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับ
ทุกคน

กลุ่มผู้ใช้น้ำจากสถานีสูบน้ำ ด้วยไฟฟ้าแห่งที่ ๒

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลขุนทอง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากถึงร้อยละ ๕๒.๕๓ ดังนั้นทรัพยากรน้ำ จึงมีความสำคัญมากสำหรับพื้นที่ตำบล ขุนทอง โดยแต่เดิมนั้นประชากรในพื้นที่ต้องประสบปัญหาภัยแล้งเป็นประจำทุกปี เนื่องจากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล แหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ ทางหน่วยงานภาครัฐ จึงเข้ามาช่วยเหลือ โดยได้ประสานความร่วมมือกับทางสำนักงานชลประทาน เพื่อ ดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านโสกงูเหลื่อมขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ และยังเป็นจุดพักน้ำเพื่อส่งเข้าไปยังตัวอำเภอบัวใหญ่อีกด้วย

อ่างเก็บน้ำโสกงูเหลื่อมแล้วเสร็จ และใช้งานในปี ๒๕๓๘ ได้รับการผันน้ำ มาจากโรงสูบน้ำของสำนักงานชลประทานที่ ๖ เพื่อนำน้ำมากักเก็บไว้ที่อ่างโสกงูเหลื่อม ซึ่งมีความจุของอ่างโดยประมาณ ๑,๖๐๓,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร

เมื่อมีอ่างเก็บน้ำ ทางชุมชนจึงเริ่มก่อตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำจากสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า แห่งที่ ๒ เนื่องจากเกิดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของการแย่งชิงน้ำกัน คนปลายน้ำ ไม่ได้รับน้ำเพียงพอ จนต้องจัดประชุมประชาคมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

กลุ่มผู้ใช้น้ำแบ่งพื้นที่การรับน้ำเป็น ๔ โซน ได้แก่ โซนที่ ๑ ระบบท่อ พื้นที่ตำบล แก่งสนามนาง บริเวณบ้านหนองบง บ้านหนองขามนาดี และบ้านหนองขามน้อย โซนที่ ๒ ระบบอ่าง อ่างเก็บน้ำโสภณเหลื่อม พื้นที่ตำบลขุนทอง บ้านโสภณเหลื่อม และตำบลห้วยยาง บริเวณบ้านหนองหญ้าปล้อง บ้านแก้งิ้ว บ้านสระไผ่ บ้าน ห้วยคร้อ โซนที่ ๓ ระบบอ่าง รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำโสภณเหลื่อมไปตามคลองลาด เพื่อเดินน้ำไปยังกลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำ โซน ๓ พื้นที่ตำบลขุนทอง บริเวณบ้านขุนทอง บ้านหนองหิน บ้านเกล็ดลิ้น และบ้านโคกสี โซนที่ ๔ ระบบอ่าง รับน้ำจาก อ่างเก็บน้ำโสภณเหลื่อมไปตามลำห้วยใหญ่ (เส้นหลักรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำ โสภณเหลื่อมสู่พื้นที่อำเภอบัวใหญ่) พื้นที่ตำบลขุนทอง บริเวณบ้านดอนคนทา บ้าน หญ้าคา บ้านเพี้ยไชย และตำบลห้วยยาง บ้านดอนกระชาย

คณะกรรมการบริหารกลุ่มจัดทำกฎกติกา โดยทำข้อตกลงร่วมกับชุมชน ในการแบ่งน้ำ ดังนี้ โซน ๑ รับน้ำ ๖ วัน รวมพื้นที่รับน้ำกว่า ๕,๐๐๐ ไร่ โซน ๒, ๓, ๔ รับน้ำ ๑๒ วัน รวมพื้นที่รับน้ำกว่า ๓๖,๒๐๐ ไร่ มีอัตราค่าธรรมเนียมการใช้น้ำ โดยแบ่งเป็นประเภทของการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น และมี คณะติดตามน้ำ (อสชป.) ในการดำเนินการติดตามน้ำที่ทำการส่งไปยังพื้นที่รับน้ำ

จากการดำเนินการของกลุ่มผู้ใช้น้ำจากสถานีสูบน้ำแห่งที่ ๒ ทำให้ประชาชน ในพื้นที่ตำบลขุนทอง และตำบลใกล้เคียง ตลอดจนพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ ที่อยู่ใน พื้นที่รับน้ำ ได้รับน้ำเพื่อกักเก็บไว้ในหน้าแล้ง นอกเหนือจากการทำการเกษตร อีกด้วย และส่งผลดีต่อระบบนิเวศป่าไม้ เพราะในเขตพื้นที่ตำบลขุนทองมีพื้นที่ ป่าชุมชน แต่ป่าเป็นป่าน้ำฝน ซึ่งอัตราการรอดค่อนข้างน้อย แต่เมื่อมีการผันน้ำ เข้ามายังแหล่งกักเก็บ ทำให้สามารถทำการสูบน้ำเข้ามาใช้กับป่าชุมชนได้ในพื้นที่ ป่าชุมชนบ้านเพี้ยไชยและบ้านหญ้าคา

ป่าชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลขุนทองเริ่มต้นมาจากผู้นำในพื้นที่เล็งเห็นถึงความ สำคัญของป่า เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ลดน้อยถอยลง จึงมีแนวความคิดฟื้นฟู ป่าที่มีอยู่เดิม และปลูกเสริมในยามที่สภาพอากาศเอื้ออำนวย

ป่าชุมชนในพื้นที่ตำบลขุนทองมีลักษณะเป็นป่าน้ำฝน ที่ต้องอาศัยน้ำฝน เป็นหลัก จึงเป็นป่าที่มีเฉพาะไม้ที่โตแล้ว และทนต่อสภาพภูมิอากาศได้ดีเท่านั้น จึงสามารถอยู่รอด

การจัดการป่าชุมชนตำบลขุนทองเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่า จะเป็นเด็กนักเรียน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และยังเปิดโอกาสให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ เข้ามามีส่วนร่วมอีกด้วย โดยร่วมมือกับ สำนักงานคุมประพฤติบัวใหญ่ มาร่วมกัน ปลูกกล้าเล็กเสริมป่าใหญ่ เพื่อรักษาระบบนิเวศให้คงความสมดุล

นอกจากนี้ยังมีโครงการป่าชุมชนบ้านเพี้ยไชย ปลูกป่าถวายพ่อหลวง ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยดำเนินการขอกกล้าไม้จากกรมป่าไม้ ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ นครราชสีมา และขยายพื้นที่ไปในหมู่ที่ ๖ ซึ่งมีพื้นที่ป่าชุมชนติดกับคลองส่งน้ำจาก อ่างเก็บน้ำหมู่ ๔ ทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์

“การนำหลักวิชาเทคโนโลยีใดๆ มาใช้ในงานเกษตรกรรม
จึงต้องพยายามระมัดระวังไม่ให้เป็นการทำลายธรรมชาติ
เพราะจะมีผลกระทบเสียหายแก่การดำรงชีวิตของมนุษย์โดยตรง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในงานวันอาหารโลก ณ สำนักงานองค์การอาหารและเกษตร
แห่งสหประชาชาติ สาขาภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก วันจันทร์ที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๘

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านด่านนาขาม อำเภอมือ
อุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

วนเกษตรบนวิถีพอเพียงและ
ยั่งยืน บ้านด่านนาขาม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑ ขจัด
ความยากจนในทุกรูปแบบ ทุกที่
เป้าหมาย SDGs ที่ ๒ ขจัดความ
หิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคง
ทางอาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น
และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน
เป้าหมาย SDGs ที่ ๓ ทำให้แน่ใจ
ถึงการมีสุขภาพะในการดำรง
ชีวิต และส่งเสริมความเป็นอยู่
ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ
เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน
และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับ
ทุกคน

เป้าหมาย SDGs ที่ ๘ ส่งเสริม
การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่
ยั่งยืนและทั่วถึงให้เป็นไปอย่าง
ยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพการมี
งานทำและการจ้างงานเต็มที่
และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

วนเกษตรบนวิถีพอเพียง และยั่งยืน บ้านด่านนาขาม

ตำบลบ้านด่านนาขาม มีประชากร ๕,๙๐๙ คน จาก ๑,๗๐๘ ครัวเรือน มีพื้นที่
๑๖๗ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๐๔,๒๕๐ ไร่ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำในเขตอนุทยาน
เขาพลึง-บ้านด่าน ๔๔,๘๐๑ ไร่ และวนอุทยานน้ำตกแม่เจย ๑๗,๗๒๒ ไร่ อยู่ในเขต
รักษาพันธุ์สัตว์ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา ป่าสงวนแห่งชาติห้วยเกียงพา-ป่าน้ำไคร้ มี
ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ที่อุดมสมบูรณ์ คนบนภูเขาคือพื้นที่ทำการเกษตรมานาน
ทำไร่ ปลูกรubber ปลูกรubber ในลักษณะของการทำไร่เลื่อนลอย บุกรุกป่า เผ้วถาง
เปิดพื้นที่ และหากย้อนกลับไปในปี ๒๕๑๐ รัฐบาลให้สัมปทานป่าไม้ในพื้นที่ตำบล
บ้านด่านนาขาม ทำให้พื้นที่ป่าต้นน้ำลดลง เกิดภัยแล้ง

ต่อมาในปี ๒๕๔๔ เกิดน้ำท่วมโคลนถล่มจากเทือกเขาผีปันน้ำ บ้านด่านนาขาม
ประสบภัยพิบัติอย่างรุนแรง บ้านเรือนและพื้นที่เกษตรกรรมพังเสียหาย ชาวบ้านไร้ที่อยู่
อาศัย พื้นที่ทางการเกษตร เช่น ลางสาด ทุเรียน พังทลายจากที่ลาดชัน โคลน
และทรายทับถมจนข้าว ถนนลำเลียงผลผลิตทางการเกษตรชำรุดเสียหาย เหตุการณ์
นั้นทำให้ประชาชนตื่นตัวในการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยเฉพาะไม้ใหญ่ เพราะเป็นไม้
ชั้นเรือนยอดในระบบวนเกษตรเป็นไม้ที่ดูดซับน้ำในฤดูฝน และคายน้ำสร้างความ
ชุ่มชื้นสู่ดินในฤดูแล้ง ช่วยลดผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยน้ำท่วม ดินโคลนถล่ม

วนเกษตร หมายถึงระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นพลวัต และยึด
หลักการทางนิเวศ เป็นการผลิตที่มีความหลากหลายและยั่งยืน โดยระดับชั้นของ
วนเกษตรตามสภาพพื้นที่ตำบลบ้านด่านนาขาม แบ่งดังนี้

ไม้ใหญ่ ไม้ยืนต้น เป็นไม้เรือนยอดชั้นที่ ๑ มีลักษณะเรือนยอดและทรงพุ่มที่
มีระดับแตกต่างกันไป เช่น ไม้มะค่า ไม้ยางนา ไม้แดง ไม้สะพุง (ไม้จันทน์) ไม้สะเหลียง
(ไม้ผึ้ง) ยมหิน ยมหอม มะขวง มะแขว่น เป็นต้น จากการลองผิดลองถูก เกิดเป็น
องค์ความรู้ว่า ไม้เรือนยอดชั้นที่ ๑ นี้เป็นไม้ที่เลี้ยงให้กับต้นไม้ในระบบวนเกษตร
ลดการระเหยของน้ำชั้นผิวดินและใต้ดิน สร้างความชุ่มชื้นในอากาศ อีกทั้งยังรักษา
อินทรีย์วัตถุให้เป็นอาหารของต้นไม้ และยังเป็นไม้ใช้สอย เป็นฟืน เป็นไม้สร้างบ้าน

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้
 เน้นใจถึงการมีแบบแผนการผลิต
 และการบริโภคที่ยั่งยืน
 เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการ
 อย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการ
 เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 และผลกระทบที่เกิดขึ้น
 เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พักพิ
 บุรณะ และส่งเสริมการใช้
 ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
 บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
 ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็น
 ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
 เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
 การสูญเสียความหลากหลาย
 ทางชีวภาพ

ไม้เรือนยอดชั้นรอง ชั้นที่ ๒ ปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม้ผล เช่น ทุเรียน ลำไย
 ลองกอง มังคุด เงาะ มะพร้าว ขนุน มะปราง หมาก ไม้ชั้นนี้เป็นไม้เศรษฐกิจที่สร้าง
 รายได้ และชื่อเสียงให้กับตำบลบ้านด่านนาขาม

ไม้ชั้นล่าง ชั้นที่ ๓ เป็นพืชอาหาร เช่น ถั่วเขียว หน่อไม้ฝรั่ง มะเขือเทศ
 ผักกาด ผักกูด งวม พริกขี้หนู พริก ผักหนาม มะนาว ตะไคร้ มะกรูด ถั่วเขียว
 แค ถั่วเขียว ถั่วลิสง มะเขือ ผักกาด ผักปลัง ใบบอง หน่อไม้ฝรั่ง ถั่วเขียว
 ผักม้วนหมู ผักม้วนไก่ ผักแว่น ชะอม ตำลึง หวาย ค่านดุก ค่านแดง และไม้ไผ่

ไม้ชั้นใต้ดิน ชั้นที่ ๔ ได้แก่ ข่า กระชาย ขมิ้นดิน ขมิ้นชัน พริก หน่อไม้ฝรั่ง
 อ้อย เผือก ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง เป็นต้น

ผลจากการปลูกป่า ๓ อย่าง ได้ประโยชน์ ๔ อย่าง ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงด้าน
 อาหาร แก้ไขปัญหาความยากจน มีความหลากหลายและความยั่งยืนในระบบนิเวศ
 ส่วนเรื่องน้ำ ในชุมชนมีลำห้วยใหญ่น้อยที่ไหลผ่านหลายสาย มีสายน้ำหลักที่
 เป็นสายเลือด คือห้วยแม่วัด ห้วยค่อม ห้วยชำแล้ง ห้วยโปร่ง ห้วยน้ำไคร้ ห้วยแม่เฉย
 ห้วยไม้ขาว ไหลรวมกันจากลำธารน้อยๆ จนกลายเป็นสายธารแห่งความชุ่มชื้นที่
 สำคัญต่อการดำรงชีวิตของชุมชนเสมอมา มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันภายใต้ภูมิปัญญา
 การจัดการน้ำของชุมชน ผ่านระบบเหมืองฝายเพื่อนำน้ำมาใช้ในการเกษตร และมี
 เครือข่ายป่าต้นน้ำห้วยแม่วัด กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ กลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้นำท้องที่
 ผู้นำท้องถิ่น จัดกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่ โดยมีวนอุทยานน้ำตกแม่เฉย
 หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ อ.ต.๙ นาปู่โตน อ.ก.ส. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

นอกจากจะทำฝายชะลอน้ำแล้ว ยังมีกิจกรรมในการปลูกป่าโดยมีศูนย์เพาะชำ
 กล้าไม้จังหวัดอุดรดิตถ์ (แม่เฉย) ให้การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ ส่วนมากเป็นไม้
 เรือนยอดชั้นที่ ๑ เช่น ต้นยางนา ต้นกะบาก ต้นพะยอม เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ

ดินก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ลักษณะเด่นของระบบวนเกษตร คือการเกื้อกูลของ
 ต้นไม้ในระดับชั้นต่างๆ ก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ มีอินทรีย์วัตถุอันเกิดจากการ
 ทับถมของใบไม้ เศษไม้ กิ่งไม้ ผลไม้ ซากพืช ซากสัตว์ ทำให้เนื้อดินมีทั้งที่เป็นดิน
 เหนียว ดินทราย ดินร่วน ชุมชนใช้ประโยชน์ทำเกษตรกรรม ได้ผลผลิตรสชาติอร่อย
 และปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยมีลำธารที่เป็นผลไม้ดั้งเดิมประจำถิ่น และลองกอง
 คุณภาพดี โดยมีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้าน
 ด่านนาขาม จัดกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้กับ
 กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เช่น กลุ่มเกษตรกรทำสวน ชมรมคนรักทุเรียนบ้านด่านนาขาม
 กลุ่ม อสม. เครือข่ายการจัดการขยะ โดยส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงไส้เดือนดิน
 การทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหาร การทำฮอร์โมนจากกล้วยสุก มะละกอสุก การ
 ใช้กากน้ำตาลเพื่อล่อแมลงศัตรูพืชแทนการใช้ยาฆ่าแมลง และใช้ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ย
 เคมี โดยมีสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดอุดรดิตถ์สนับสนุนสารเร่ง พด.๑ พด.๒ พด.๓
 พด.๗ ทำให้ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ไม่มีปัญหาดินเสื่อมสภาพจากการใช้สารเคมี

วนเกษตรกับการจัดการขยะ ความที่มีพื้นที่ป่าต้นน้ำ อบต.บ้านด่านนาขามจึง
 ส่งเสริมการคัดแยกขยะในครัวเรือน หลีกเลี่ยงการเผา และนำไปฝังกลบเพื่อลดการ
 ปนเปื้อนจากขยะลงสู่แหล่งต้นน้ำ และส่งเสริมการใช้ใบตองห่ออาหารแทนการใช้
 ถุงพลาสติก ใช้เชือกที่ทำจากไม้ไผ่ขนส่งผลผลิต ใช้กระติบข้าวจากไม้ไผ่ใส่ข้าวเหนียว

นอกจากนี้วนเกษตรเป็นวิถีที่ปลอดภัย ช่วยให้ชุมชนดำเนินวิถีที่ตระหนักถึง
 โทษของสารเคมี เห็นได้จากสถิติความเจ็บป่วยของคนตำบลบ้านด่านนาขาม ที่เป็น
 โรคมาเรียมเพียงร้อยละ ๐.๓๔ หรือมีเพียง ๓ คน จากประชากรทั้งหมด ๕,๙๐๙ คน

การทำวนเกษตรทำให้เกิดความยั่งยืน ปัจจุบันครอบคลุม ๑๐ หมู่บ้าน สามารถ
 ยุติความยากจน โดยมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงถึง ๑๓๖,๙๕๘ บาท จากการที่
 พืชเศรษฐกิจมีความโดดเด่น รสชาติดี มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นที่ต้องการของตลาด

“ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล อากาศ
มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยงามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการดำรงชีวิตของเรา
และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานเราด้วย”

พระบรมราโชวาท ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ในการเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธี
เฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
โหล่งขอด อำเภอพร้าว
จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

โหล่งขอดโมเดล

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พืชภัย
บุงและส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

โหล่งขอดโมเดล

ตำบลโหล่งขอดมีพื้นที่ประมาณ ๓๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๘๙,๕๐๐ ไร่ โดยร้อยละ ๘๐ เป็นป่าไม้และภูเขา อีกร้อยละ ๒๐ เป็นที่อยู่อาศัย และพื้นที่เกษตรกรรม ในปี ๒๕๔๘ ตำบลโหล่งขอดได้รับอุทกภัย ภัยธรรมชาติ เช่นเดียวกับปี ๒๕๕๔ ที่เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ มีมูลค่าความเสียหายกว่า ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ครั้งนั้นได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๓๒ สำนักงานพัฒนาภาค ๓ กองบัญชาการกองทัพไทย ภายใต้การบูรณาการและแก้ไขปัญหาภัยแล้งอย่างยั่งยืน ๙ ประการ ได้แก่ ๑) สร้างฝายต้นน้ำ ๒) ปลูกป่าเพิ่มเติม ๓) ส่งเสริมความรู้ ๔) ปลูกจิตสำนึก ๕) ขุดคลองไส้ไก่ ๖) จัดทำแก้มลิง ๗) ขุดลอกแหล่งน้ำ ๘) สร้างฝายทดน้ำ ๙) ป้องกันการบุกรุก ซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทำให้โหล่งขอดเป็นดินแดนอุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้ในปี ๒๕๕๖ ทางกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเชียงใหม่ (กอ.รมน.จ.นม.) ได้มีคำสั่งปฏิบัติการศรียานนาที่ ๑/๒๕๕๖ กำหนดพันธกิจ ๔ ประการ ประกอบด้วย งานป้องกันและปราบปราม งานมวลชน งานปลูกจิตสำนึก และงานส่งเสริมอาชีพ

พันธกิจที่ ๑ งานป้องกันและปราบปราม

จัดประชุมชี้แจงและประชาคมหมู่บ้านเกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ และการตัดไม้ทำลายป่าในเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำกินในเขตป่าว่าประชาชนไม่สามารถเรียกร้องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และการกระทำที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ไม่บุกรุกพื้นที่ป่าไม่เพิ่ม ไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่าอีกต่อไป โดยจัดเป็นมติประชาคมร่วมกันทั้ง ๙ หมู่บ้านของตำบลโหล่งขอด ร่วมด้วยกรรมการหมู่บ้าน ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานผู้สูงอายุ เจ้าคณะตำบลโหล่งขอด หัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติศรีลานนาหรือผู้แทน

นอกจากนี้ยังมีการป้องกันพื้นที่แบบบูรณาการ ประกอบด้วยอุทยานแห่งชาติศรีลานนา ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในพื้นที่ ร่วมปิดกั้นพื้นที่ที่ประชาชนบุกรุกก่อนแล้ว ให้จำกัดเพียงเท่านั้น และขอคืนพื้นที่ที่เป็นแหล่งต้นน้ำ หรือพื้นที่ที่ประชาชนครอบครองทำประโยชน์เกินความจำเป็น อีกทั้งยังสำรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนเป็นรายแปลง ซึ่งหากพบว่ามี การบุกรุกเพิ่มอีกจะขอคืนพื้นที่ดังกล่าว

พันธกิจที่ ๒ งานมวลชน

กลุ่ม ๕ ภาควิชาหลักตำบลโหล่งขอด อันประกอบด้วย คณะสงฆ์ตำบลโหล่งขอด องค์การบริหารส่วนตำบลโหล่งขอด ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลโหล่งขอด ส่วนราชการในพื้นที่ตำบลโหล่งขอด กลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. ทั้งหมดนี้ช่วยระดมความคิดเห็นในการจัดทำกติกาสุมชน และทำความเข้าใจกับชาวบ้าน เพื่อบังคับใช้ในพื้นที่ด้วยความสมัครใจ และยินยอมทั้ง ๙ หมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังจัดตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้และพื้นที่ทำกินระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ภายใต้การบังคับใช้กติกาสุมชนที่กำหนดไว้ และยังจัดตั้งผู้ประสานงานด้านการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละหมู่บ้าน โดยให้ทางหมู่บ้านเป็นผู้คัดเลือกกันเองเพื่อเป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการทำหน้าที่สอดส่องดูแลผู้กระทำผิดภายใต้กติกาสุมชนที่กำหนดไว้

ที่สำคัญยังระดมมวลชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การบวชป่า การปลูกป่า การจัดทำแนวป้องกันไฟป่า การสร้างฝายชะลอน้ำ การบวชสัตว์ป่า ปลอยพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นต้น โดยการสนับสนุนจากอุทยานแห่งชาติศรีลานนา หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๓๒ สำนักงานพัฒนา ภาค ๓ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองทัพไทย สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ และหน่วยงานเอกชนต่างๆ เป็นต้น

พันธกิจที่ ๓ งานปลูกจิตสำนึก

เริ่มตั้งแต่การปลูกจิตสำนึกให้แก่เด็กเยาวชนในพื้นที่ให้มีความรักความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง จัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ ปลูกป่า สร้างฝายชะลอน้ำ การเข้าค่ายของเยาวชนในช่วงปิดภาคเรียนเพื่อให้เยาวชนได้ลงมือปฏิบัติในพื้นที่จริง ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมขึ้น

นอกจากนี้ยังรณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ ป้ายไวนิล แผ่นบันทึกเสียงประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงเชิดชูบุคคลตัวอย่างที่ทำหน้าที่ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและเป็นตัวอย่างให้บุคคลอื่นได้นำไปปฏิบัติตามอย่างแพร่หลาย และต่อเนื่อง

พันธกิจที่ ๔ งานส่งเสริมอาชีพ

ส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ส่งเสริมการไถ่กลบต้นข้าวโพด หรือตอซังข้าว เพื่อเป็นปุ๋ยแทนการเผาทำลาย ส่งเสริมการบดย่อยกิ่งไม้จากการตกแต่งกิ่งมะม่วง ลำไย เพื่อนำมาทำปุ๋ยแทนการเผาทำลาย ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการจักสาน ส่งเสริมการทำผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในครัวเรือน ส่งเสริมการทำยาสมุนไพร ส่งเสริมสินค้า OTOP ประจำหมู่บ้านและตำบล ปลอยปลาแหล่งน้ำสาธารณะต่างๆ ในพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งบริโภคของประชาชน เป็นต้น เมื่อประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็จะลดลง

“การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อิ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิตาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

ป่าชุมชนบ้านห้วยหินฝน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน
และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับ
ทุกคน

ป่าชุมชนบ้านห้วยหินฝน

ป่าชุมชนบ้านห้วยหินฝนเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก่อน แต่เมื่อคนรุกล้ำเข้ามาใกล้ ก็ต่างมาตัดทวงเอาประโยชน์จากธรรมชาติโดยไม่มีการดูแลรักษา

ย้อนกลับไปในปี ๒๕๒๔ หลวงพ่อพระมหาวิบูลย์ ได้เข้ามาปักกลดอยู่บริเวณผืนป่าแห่งนี้ ด้วยอยู่ร่วมกับผืนป่า จึงรับรู้และสัมผัสได้ว่าป่าเริ่มเปลี่ยน จึงดำริตั้งวัดโพธิคุณขึ้น โดยท่านเจ้าอาวาสอยากให้วัดเป็นกำแพงของป่า หลังจากขอวิสุงคามสีมาวัด ซึ่งกินเนื้อที่ ๑๕ ไร่แล้ว ท่านก็ขออีกพื้นที่อีก ๒๕๐ ไร่ เพื่อทำเป็นพุทธอุทยาน เตือนใจชาวบ้าน ให้ป่านี้สอนคนให้เข้าใจหลักธรรมชาติ เมื่อน้ำน้อย ฝนไม่ตก สิ่งนี้มีมูลเหตุจากอะไร มาจากการที่ธรรมชาติเสียสมดุล น้ำในดินลดลง เพราะป่าน้อยลง

แต่นั่นก็เป็นสิ่งที่ทำได้ยากที่สุด ชาวบ้านอยู่กันมา พระเทศน์สอนไป แต่ก็ยังมีปัญหาชาวบ้านรุกล้ำทำอะไรเลือนลอย ทำที่หนึ่งสองปีสามปีแล้วทิ้งไป ทำให้ป่าน้ำน้อย

กระนั้นต้องยอมรับว่า ปัญหาเรื่องรุกที่ป่า มีต้นตอจากชาวบ้านเพียงน้อยส่วนใหญ่เป็นแค่ลูกจ้างของนายทุน กระทั่งในปี ๒๕๔๘ ชาวบ้านเริ่มรวมตัวกัน เพื่อขอจัดระเบียบผืนป่าเสียใหม่ โดยขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชน

การขึ้นทะเบียนสำเร็จในปี ๒๕๕๐ มีพื้นที่ป่าชุมชนจำนวน ๒,๘๓๐ ไร่ จากทั้งหมด ๓๙,๐๐๐ กว่าไร่ เมื่อเป็นป่าชุมชน การขอใช้ประโยชน์จากผืนป่าต้องแจ้งคณะกรรมการ เช่น ชาวบ้านจะใช้ไม้ไผ่ ต้องดูที่มีอายุสองปีขึ้นไป จะไปเก็บหน่อไม้ตามฤดูกาล คณะกรรมการขอใช้ไม้ไผ่ ๒ บาท เพื่อมาจัดการผืนป่า แต่ในแนวปฏิบัติจริง มีความยืดหยุ่นกว่านั้น เพราะถ้าเป็นคนบ้านเดียวกัน ก็ไม่ห่วงกันนัก ด้วยว่ากันตามสภาพพื้นที่ ชาวบ้านแถบนี้จัดว่ายากจน

กระนั้นในช่วงหลัง ทางหมู่บ้านของดงเว้งการใช้ประโยชน์จากผืนป่า เพราะมีชุมชนอื่นลอบเอาสัตว์มาเลี้ยงในบ่อน้ำซับน้ำซึม เหยียบย่ำจนน้ำเปลี่ยนทิศทางซ้ายยังฉวยฟันไม้ไผ่ด้วย แม้หมู่บ้านมีชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ออกตรวจอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง แต่กับป่าเป็นหมื่นไร่ จึงเป็นเรื่องยากที่จะป้องกัน

นอกจากนี้ทาง ตั้งแต่ในอดีต หลวงพ่อพระมหาวิบูลย์มีความคิดอยากทำอ่างเก็บน้ำ แต่ไม่มีงบประมาณ กระนั้นไม่ใช่ว่ากาลเวลาที่ผ่านมาจะสูญเปล่า เมื่อชาวบ้านเริ่มตื่นตัว รวมเป็นกลุ่มก้อน ทำงานเห็นผล หน่วยราชการก็เห็น และให้ความสำคัญ อย่างช่วงหลังทหารเข้ามาทำโครงการเดินตามรอยเท้าพ่อ มีการบวชป่าทำจริงจังขึ้น โครงการเก่าๆ ที่ชาวบ้านทำ ก็กลายเป็นได้รับแรงสนับสนุนเพิ่ม

จนเมื่อต้นปี ๒๕๕๙ ชาวบ้านประสานความร่วมมือไปยังทุกภาคส่วน ตั้งแต่ อบต.แม่ปะ ภาคเอกชน อุตสาหกรรมจังหวัด ทหาร เพื่อจัดทำฝายมีชีวิตขึ้น ที่ว่ามีชีวิต คือไม่ใช่ซีเมนต์ ไม่ใช่เหล็ก เน้นให้มีความกลมกลืน ผ่านวัสดุอย่างไม้ไผ่ เชือก กระสอบทราย เพื่อเลี้ยงน้ำให้ออซึมเหนือฝาย

ฝายนี้รับต้นแบบจากนครศรีธรรมราช มีบันไดนิเวศหน้าหลัง บันไดหน้าผันตะกอนดินหลังฝายลงสู่ด้านล่าง บันไดนิเวศหลัง ปลาสสามารถไต่สัญจรขึ้นมาวางไข่ได้ แบ่งเป็นชั้น ชั้นละ ๓๐ เซนติเมตร โดยกักน้ำไว้ประมาณ ๑.๕ เมตร และ ๒.๕ เมตร ขึ้นกับสภาพพื้นที่

หลักหนึ่งที่สำคัญคือประชาเข้าใจ ฝายแต่ละตัวมีแง่คิดแฝงอยู่ เมื่อมีฝายมีน้ำ น้ำจะซึมในรูดิน เป็นการให้ธรรมชาติบำบัดตัวเอง เป็นที่เก็บน้ำ และโครงสร้างทางสังคมต้องร่วมกัน นายอำเภอ นายก อบต. มาตอกไม้ไผ่มารอกทราย ชาวบ้านลดค่าแรงตัวเอง นี่เป็นโครงสร้างสำคัญยิ่งกว่า

ณ เวลานั้นชาวบ้านไม่เคียดแค้นในการทำเรื่องดี การรักษาป่าไม่ต้องเสี่ยงชีวิต ก็เริ่มมีความมั่นใจ ด้วยที่ผ่านมามีถูกกดด้วยอำนาจเงิน ตอนนั้นชาวบ้านเริ่มรู้ว่าป่าคือบ้าน

ในอนาคตหมู่บ้านอาจมีโครงการชุดตระเวนป่า โดยชุดปฏิบัติการกิจนี้ต้องอยู่ได้ มีแผนตั้งศูนย์สหกรณ์หน้าทางเข้าป่า เพื่อให้เอาของป่ามาวางขาย เป็นรายได้ให้ครอบครัว เพราะต้องไม่ลืมว่า ปัญหาเรื่องปากท้องสำคัญ ทำอย่างไรให้ตระเวนป่าแล้วท้องอิ่ม ครอบครัวอิ่ม คือต้องมีเบี้ยเลี้ยง และทำแล้วต้องได้เลย รอจ่ายไม่ได้

หมู่บ้านห้วยหินฝนแห่งนี้ยากจนที่สุดในจังหวัดตาก นั่นถ้านับที่ตัวเงิน แต่กลับรวยธรรมชาติ ถึงแม้มีเงินหมื่นล้าน ก็สร้างป่าแบบนี้ไม่ได้

ผลจากการมีป่าที่อุดมสมบูรณ์ทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดี คนมีสุขภาวะที่ดีทั้งกายและใจ เหนืออื่นใดคือความยั่งยืน จากการที่ทุกคนในชุมชนตระหนักเห็นความสำคัญของป่าชุมชน

“...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ ณ สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
บึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง
จังหวัดบึงกาฬ

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

อ่างเก็บน้ำบึงโขงหลง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน
และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับ
ทุกคน

อ่างเก็บน้ำบึงโขงหลง

อ่างเก็บน้ำบึงโขงหลงเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๑ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม ๒ อำเภอ คืออำเภอบึงโขงหลงและอำเภอเซกา มีการผันจากอ่างเก็บน้ำ ขึ้นมาใช้ทำประปา กระจายสู่ทุกหมู่บ้าน โดยมีประปาส่วนภูมิภาคอำเภอบ้านแพง ดูแล คนตำบลบึงโขงหลงจึงได้ใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) ด้านการเกษตร ประชาชนที่อยู่รอบๆ อ่างเก็บน้ำจำนวน ๑๐ หมู่บ้าน ๒ ตำบล ได้รวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ โดยมีกลุ่มเกษตรกรพอเพียง มีสมาชิก ๑๕ คน ที่ใช้น้ำทำนาปรัง เนื่องจากมีน้ำท่วมได้สิ้นเดือนในช่วงฤดูฝนเป็นประจำ กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สนับสนุน เงินกู้ยืม เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ สำนักงานเกษตรอำเภอบึงโขงหลง ให้ คำแนะนำและวิธีการเพาะปลูก การขยายพันธุ์ อนุรักษ์พันธุ์กล้าป่าไม้

การบริหารจัดการน้ำในการเกษตรเป็นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ระหว่างเจ้าหน้าที่ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และผู้ใช้ประโยชน์จากน้ำ มีการจัดทำธรรมนูญ น้ำขึ้น เพื่อการใช้น้ำแบบยั่งยืน และวางแผนกักเก็บน้ำไว้ เพื่อให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

๒) ด้านการประมง เป็นการจับปลาและจับกุ้งฝอย ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มประมงบ้านดอนกลางและบ้านบึงโขงหลง และเกิดกลุ่มแปรรูปอาหาร เช่น กลุ่มปลาร้าอบบ้านโพธิ์หมากแข้ง กลุ่มปลาแห้ง โดยสำนักงานประมงจังหวัด บึงกาฬ คอยสนับสนุนพันธุ์ปลาน้ำจืดและพันธุ์กุ้งอยู่เสมอ

การบริหารจัดการน้ำด้านการประมง เป็นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ระหว่างเจ้าหน้าที่ องค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้ประโยชน์จากน้ำ มีการกั้นแนวเขต ในการทำการประมง เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศได้น้ำ

๓) ด้านการท่องเที่ยว อ่างเก็บน้ำบึงโขงหลงมีทัศนียภาพและองค์ประกอบที่ เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงทำให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อพิทักษ์ ดูแล และ ส่งเสริมการใช้น้ำอย่างยั่งยืน มีภาคร่วมกันหลายหน่วยงาน เช่น สภาองค์กรชุมชน เทศบาลตำบลบึงโขงหลง ร่วมกับท้องถิ่น ทำการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว จึง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มผู้นำเที่ยวท้องถิ่นน้อย มีสมาชิก ๑๒ คน มาจากโรงเรียน

บึงของหลวงวิทยา โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำเภวยะรัง โรงเรียนบึงโขงหลวงวิทยาคม กลุ่มนี้จะเป็นเด็กและเยาวชนในพื้นที่ รู้เส้นทางทางท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบของอ่างเก็บน้ำบึงโขงหลวง

ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบึงโขงหลวง ทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ สวนสาธารณะบริเวณรอบๆ อ่างเก็บน้ำบึงโขงหลวง เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นที่ทำกิจกรรมของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม ที่สำคัญที่นี่ยังมีศาลเจ้าปู่ฮือลือที่ชาวบ้านให้ความเคารพสักการะ

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ มีสมาชิก ๑๗ คน บริหารจัดการแบบพื้นถิ่น และกลุ่มขนมทองม้วน ซึ่งเป็นของฝากให้กับนักท่องเที่ยว ที่มาเยี่ยมชมเียนมาแวะเที่ยวอ่างเก็บน้ำบึงโขงหลวง และมาสักการะ

“...ดินนั้นพัฒนาขึ้นมาได้โดยไม่ยากนัก ดินจะเค็มจะเปรี้ยวจะจืดอะไรก็ตาม
สามารถที่จะทำให้ดีขึ้นได้ภายในไม่กี่ปีโดยใช้เทคนิคแบบโบราณ
คือใช้ปุ๋ยหมักหรือใช้ตะกอนที่ลงมาตามลำห้วยมาพัฒนาดิน อันนี้เป็นวิธีที่ง่าย...”

ความตอนหนึ่ง ในพระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙ พระราชทานแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๓๖

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
วังประจวบ อำเภอเมืองตาก
จังหวัดตาก

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ดิน น้ำ ป่า ตำบลวังประจวบ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจ
ว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน
และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับ
ทุกคน

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พักพิ
บุรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

ดิน น้ำ ป่า ตำบลวังประจวบ

การจัดการดิน น้ำ ป่า ในตำบลวังประจวบ แบ่งเป็น ๓ เรื่องเด่น ดังนี้

ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ บ้านแก่งหิน หมู่ที่ ๒

นายสมศรี พักทองอยู่ เป็นหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านแก่งหิน เมื่อปี ๒๕๕๑ ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของพัฒนาที่ดินจังหวัดตาก มาทดลองทำในครัวเรือน เริ่มต้นจากการทำปุ๋ยหมัก และทดลองใช้กับพืช เห็นว่าพืชเจริญเติบโตงอกงามดี จึงได้แนะนำวิธีทำและวิธีใช้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ รวมทั้งประสานงานกับสถานีพัฒนาที่ดิน จังหวัดตาก เพื่อขอสารเร่ง พด.๑ มาสนับสนุนให้

ในปี ๒๕๕๖ เกิดการรวมกลุ่มชาวบ้าน ๘ กลุ่ม จาก ๘ คุ้มบ้าน มีนายสมศรี เป็นแกนนำดำเนินการและช่วยกันจัดหาวัสดุ ช่วยกันทำ เมื่อได้ปุ๋ยหมักก็แบ่งในปริมาณที่เท่าๆ กัน ต่อมาเมื่อมีผู้สนใจและต้องการใช้ปุ๋ยหมักทั้งในและนอกหมู่บ้าน จึงได้รวมเป็นกลุ่มปุ๋ยหมักบ้านแก่งหิน หมู่ที่ ๒ ในปี ๒๕๕๗

กลุ่มปุ๋ยหมักบ้านแก่งหินจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ จัดตั้งคณะกรรมการ ๑๗ คน มาบริหารจัดการ กำหนดหลักเกณฑ์ในการฝากถอนวัสดุในการทำปุ๋ยหมัก และการกำหนดสัดส่วนปุ๋ยหมักจำหน่ายให้กับผู้ที่ต้องการในราคา กิโลกรัมละ ๔ บาท เพื่อใช้เป็นค่าวัสดุต่างๆ ที่ไม่สามารถจัดหาได้ในชุมชน

เมื่อปุ๋ยอินทรีย์ได้รับผลตอบแทนที่ดี และสามารถขยายผลสู่ชุมชนข้างเคียง จึงมีแนวคิดนำปุ๋ยน้ำชีวภาพมาใช้ควบคู่กัน โดยใช้วัสดุอย่างเศษผัก ผลไม้ในพื้นที่ มาผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพร่วมกับสารเร่ง พด.๒ ใช้เวลา ๓๐-๔๕ วัน จึงนำมาแบ่ง ในขวดและแจกจ่ายแก่สมาชิกต่อไป

กลุ่มผู้ใช้น้ำต๋าลวังประจบ

ต๋าลวังประจบจัดอยู่ในเขตแห้งแล้งของจังหวัดตาก มีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ย ๑๐๕ วันต่อปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๐๔๖ มม.ต่อปี (ข้อมูล : ปริมาณน้ำฝนปี ๒๕๔๖-๒๕๔๙ สถานีตรวจอากาศจังหวัดตาก) และไม่มีระบบชลประทาน การทำเกษตรกรรมจึงต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมักเจอภัยแล้ง หรือบางปีฝนตกหนัก เกิดน้ำป่าไหลหลากท่วมเสียหายเช่นกัน ดังนั้นพื้นที่การเกษตรของต๋าลวังประจบ จึงไม่เหมาะกับการทำเกษตรต้นทุนสูง ควรทำเกษตรแบบพอเพียง พึ่งพาตนเอง ให้มากที่สุด

ในต๋าลวังมีอ่างเก็บน้ำคลองไคร้ อยู่ในพื้นที่บ้านวังประจบ หมู่ที่ ๑ จัดตั้งเครือข่ายผู้ใช้น้ำ ดูแลและบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการใช้อุปโภคบริโภคและการเกษตร แรกเริ่มมีเพียงไม่กี่หลังคาเรือน กระทั่งกรมทรัพยากรน้ำมาดำเนินการ ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ จึงมีการรวมเป็นกลุ่มก้อนขึ้น คอยดูแลควบคุมการใช้น้ำ และ สร้างป่าชุมชนเป็นแนวเขตรักษาสภาพแวดล้อมเอาไว้

เครือข่ายป่าชุมชน

คนต๋าลวังประจบปลูกข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง และมีประชาชนส่วนหนึ่ง ที่ไม่มีที่ทำกิน หรือที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ กลุ่มนี้ได้อาศัยป่าชุมชน ๑๕ แห่ง กับ ๑ โครงการพัฒนาป่าไม้บ้านลานเต็งตามพระราชดำรินั้นจึงเป็นที่มาของการจัดตั้ง เครือข่ายป่าชุมชน เพื่อคอยกำกับดูแลการใช้ประโยชน์ให้อยู่บนฐานของความ พอกิน พอประมาณ พร้อมทั้งรักษา และฟื้นฟู เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พืชพรรณได้เติบโต เป็นความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งที่นี่มีหน่อไม้ เห็ดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดโคน เห็ดไข่เหือง เห็ดมันปู เห็ดลม เห็ดหอบ เป็นต้น พืชผักชนิดต่างๆ เช่น ผักหวาน ผักอีตุ๊ด ชะงู แหลมผี หน่อว่า แว่นเปราะ เป็นต้น ทั้งยังมีไข่มดแดง อัง แย้ หนูนา และแมงดา

นอกจากนี้ เครือข่ายยังสร้างกฎกติกาชุมชนและวางมาตรการทางสังคม โดยมีระเบียบกฎเกณฑ์ คือห้ามตัดไม้ในป่าชุมชน ห้ามคนต่างตำบลหรือต่างหมู่บ้านมา เก็บหน่อไม้ หรือของป่าทุกชนิด ในบริเวณป่าชุมชน ห้ามถากเปลือกไม้ หรือกระทำการอื่นๆ ที่จะเป็สาเหตุให้ต้นไม้ตาย ห้ามจุดไฟเผาป่า ห้ามเผาถ่าน และยังมี การสร้างฝาย ทำแนวกันไฟ ทำฝายชะลอน้ำเพื่อทำนุบำรุงป่าให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ

“...สามัคคีนี้ก็คือการเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้ เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และทำงานด้วยการซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้อุปถัมภ์ค้ำจุน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙

พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๑๙

อปท.

เทศบาลตำบลร่องเคาะ
อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

บทบาท

ศปง.การควบคุมเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์เพื่อการลดอุบัติเหตุ

เรื่อง

เครือข่ายป่าชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด
บูรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู่กับการเปลี่ยนแปลงเป็น
ทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ
เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๖ ส่งเสริม
ให้สังคมมีความเป็นปึกแผ่น
ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเข้าถึงความ
ยุติธรรมโดยถ้วนหน้า และสร้าง
ให้เกิดสถาบันอันเป็นที่พึงของ
ส่วนรวม มีประสิทธิภาพ
และเป็นที่ยอมรับในทุกกระดับ

เครือข่ายป่าชุมชน

ป่าชุมชนตำบลร่องเคาะ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑,๔๐๐ ไร่ แต่ก่อนเคยมีสัมปทานป่าของนายทุนโรงบ่มใบยาสูบไร่ละ ๑๐๐ ไร่ ต้นไม้ขนาดใหญ่ถูกตัดโค่นเรื่อยมาจนหมดป่าเกิดความแห้งแล้ง น้ำในลำห้วยเริ่มเหือดหาย สัตว์ป่าที่เคยอาศัยก็เริ่มหาย ไฟไหม้ป่าปีละหลายครั้ง ขยายเป็นวงกว้าง กระทั่งพระครูโสภณบุญวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดสบสันเห็นการตัดไม้ทำลายป่าและความแห้งแล้งไม่ไหว จึงเริ่มชักชวนชาวบ้านนำผ้าเหลืองไปผูกตามต้นไม้ต่างๆ และทำพิธีบวชป่า โดยความเชื่อที่ว่าถ้าผู้ใดตัดต้นไม้ที่ผูกด้วยผ้าเหลือง บุคคลผู้นั้นจะมีอันเป็นไป โดยพระครูโสภณบุญวัฒน์ และชาวบ้านจะทำพิธีบวชป่า ปีละ ๑ ครั้ง เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านรักและหวงแหนต้นไม้ จนชาวบ้านยึดถือและปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง และชุมชนบ้านสบสันยังได้ร่วมใจ ร่วมศรัทธา สร้างพระพุทธรูปบนดอยธิ ซึ่งเป็นภูเขานี้ที่มีตำนานที่ศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของชุมชน ทุกปีจะมีประเพณีเดินขึ้นรอยพระพุทธบาทโดยมุ่งหวังให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของป่า

แกนนำชุมชนบ้านสบสันยังสร้างกฎกติกาชุมชน เพื่อให้การอนุรักษ์ป่าชุมชนเป็นไปอย่างเข้มแข็ง โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ โรงเรียน วัดตำรวจ ป่าไม้ และสถานีอนามัยในพื้นที่ ประชุมปรึกษาหารือ และจัดเวทีประชาคมจนร่างกฎระเบียบป่าชุมชน ดังนี้ ๑) ห้ามบุคคลใดตัดไม้ในเขตป่าชุมชน ผ่าฝืนหากจับได้ปรับ ๕,๐๐๐ บาท และผู้ใดสามารถแจ้งเบาะแสจนกระทั่งจับได้ มีรางวัลนำจับ ๒,๐๐๐ บาท ๒) ห้ามนำอุปกรณ์ที่สามารถโค่นหรือตัดต้นไม้เข้าไปในป่าชุมชน จับได้ปรับ ๑,๐๐๐ บาท ๓) ห้ามนำกล้วยไม้หรือพืชสมุนไพรออกจาก

ป่าชุมชน จับได้ปรับ ๒,๐๐๐ บาท ๔) ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ฟัน หรืออื่นใดในพื้นที่ป่าชุมชน ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการป่าชุมชนก่อน ๕) ห้ามนำอาวุธ หรืออุปกรณ์ใดที่ส่อว่าใช้ในการล่าสัตว์เข้าไปในป่าชุมชน จับได้ปรับ ๑,๐๐๐ บาท ๖) ห้ามจุดไฟเผาป่า จับได้ปรับ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท ๗) ห้ามทำการถางป่าเพื่อทำไร่ ทำสวน ถ้าตัดเดือนเกิน ๒ ครั้ง จะดำเนินการตามกฎหมาย และอาจมีการปรับ กรณีมีความเสียหายตามมติคณะกรรมการป่าชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการฟื้นฟูผ่านการสร้างฝายชะลอน้ำ เริ่มตั้งแต่ยอดเขาลงมา โดยใช้กระบวนการทำงาน ๕ ขั้นตอน ชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญในสิ่งที่ทำ แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ และมีกลุ่มพันธมิตรต่างๆ เข้ามาร่วมสร้างฝายชะลอน้ำ จนปัจจุบันมีฝายชะลอน้ำจำนวน ๑,๘๐๐ ฝาย ทั้งยังมีการทำแนวกันไฟในพื้นที่ป่าอีก ๑,๔๐๐ ไร่ โดยในแต่ละปีจะทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ จำนวน ๓ รอบ โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ปูนซีเมนต์ไทยลำปาง จำกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ และกรมป่าไม้

ทั้งนี้ เพื่อให้การอนุรักษ์เป็นไปอย่างยั่งยืน จึงการสร้างเครือข่ายป่าชุมชนตำบลร่องเคาะ เป็นการรวมตัวของหมู่บ้านที่มีป่าชุมชนในพื้นที่ตำบลร่องเคาะ และหน่วยงานองค์กรชุมชน เช่น กลุ่ม รสทป. กลุ่ม ทสม. กลุ่มอาสาป้องกันไฟป่า กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนตำบลร่องเคาะ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัทปูนซีเมนต์ไทย สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลร่องเคาะ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ตำบลร่องเคาะ เริ่มรวมตัวกันทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่า

เมื่อป่าเริ่มฟื้น จึงเริ่มพัฒนาป่าชุมชนตำบลร่องเคาะ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของตำบล ผ่านจุดสำคัญอย่าง รอยพระพุทธรูปบาท เส้นทางศึกษาธรรมชาติ โดยคณะกรรมการป่าชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีนักเรียน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ สมุนไพรจากป่า และป่าสร้างอาหาร

ที่สำคัญเมื่อป่าสมบูรณ์ ก็สามารถสร้างรายได้ ด้วยเป็นทั้งแหล่งอาหาร เช่น เห็ดโคน เห็ดหูหนู เห็ดลม เห็ดไข่ห่าน ไข่เห็ดเห็ด เห็ดขมิ้น เห็ดขอนไม้ หน่อไม้ ผักหวาน ผักกูด ผักชะอ้อน ผักพ้อคำดีเมีย ไข่ผำแดง ไข่แมงมัน ผลไม้ป่าชนิดต่างๆ เช่น มะไฟป่า ลูกหว้าป่า เป็นต้น และยังมียารักษาโรค ไม้สำหรับใช้สอย เช่น ไม้ไผ่ ขณะที่สัตว์ป่าก็เริ่มทยอยกลับคืน ด้วยสามารถหากินพืช ผัก ผลไม้ป่านานาชนิด ส่วนสมุนไพร ได้แก่ หญ้าสาบเสือ เครือหัวเขาคอน เครือออน เป็นต้น ทั้งหมดสามารถสร้างรายได้ให้ชาวบ้านเฉลี่ยเดือนละ ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน

“...สามัคคีนี้ก็คือการเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และทำงานด้วยการซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้พูดปรองดองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม...”

พระราชดำรัส ในหลวง รัชกาลที่ ๙
พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๑๙

อปท.

องค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด
จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะ
ชุมชน

เรื่อง

หมู่บ้านบริหารจัดการขยะ
ครบวงจร บ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๔ อนุรักษ์
และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร
ทะเล และทรัพยากรทางทะเล
สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน
ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

หมู่บ้านบริหารจัดการขยะ ครบวงจร บ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔

บ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔ มีจำนวนประชากร ๑,๐๙๒ คน ชาย ๕๒๐ คน หญิง ๕๗๒ คน (ฐานข้อมูล TCNAP ๒๕๖๐) หมู่บ้านนี้ประสบกับปัญหาขยะ จำนวนถึงขยะไม่เพียงพอต่อความต้องการ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ขยะเน่าเหม็น น้ำเสีย จนในปี ๒๕๕๕ ทางเทศบาลเริ่มดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะในชุมชนอย่างครบวงจร โดยเข้าจัดเก็บขยะบ้านหนองไฮ สัปดาห์ละ ๒ วัน แต่นั่นก็ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหายั่งยืน ทางเทศบาลจึงมอบนโยบายโครงการบริหารจัดการขยะในชุมชนอย่างครบวงจรในปี ๒๕๕๖ โดยเปิดโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลชุมชนบ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔ ขึ้น

เทศบาลตำบลบ้านแฮดอบรมการจัดการขยะให้กับครัวเรือนทุกหลัง เพื่อให้ทุกบ้านคัดแยกขยะอินทรีย์ นำมาทำปุ๋ย EM ณ ศาลากลางบ้าน และแจกจ่ายให้บ้านเรือนนำไปใช้ ส่วนขยะอันตราย ให้คัดแยกเก็บไว้ ด้วยเทศบาลทำโครงการขยะอันตรายแลกของกินของใช้ทุกปี ส่วนขยะรีไซเคิลนั้น ให้ทุกบ้านนำมาจำหน่ายที่ธนาคารขยะรีไซเคิล จนเหลือปริมาณขยะที่เทศบาลต้องจัดเก็บ จาก ๘๐๐ กิโลกรัมต่อวัน เหลือ ๔๐๐ กิโลกรัม

หมู่บ้านได้พัฒนานวัตกรรมสู่การเป็นหมู่บ้านบริหารจัดการขยะครบวงจรบ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔

๑) ร้านค้าศูนย์บาท ชุมชนบ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔

การนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่นี้ ใช้ชื่อว่า ร้านค้าศูนย์บาท เป็นการนำขยะมาแลกซื้อของใช้ในครัวเรือน เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน สบู่ เป็นต้น สามารถสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒) ขยะอันตรายแลกไข่

เทศบาลตำบลบ้านแฮดเปิดให้ครัวเรือนนำขยะอันตรายมาแลกไข่ หรือหากไม่รับไข่ สามารถเก็บออมเงินในบัญชีแทนก็ได้ เพื่อที่เทศบาลตำบลบ้านแฮดจะนำขยะอันตรายไปกำจัดอย่างถูกวิธี และสร้างชุมชนที่พึ่งพา ถ้อยทีถ้อยอาศัย และทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนดีขึ้น

๓) ธนาคารขยะรีไซเคิล ชุมชนบ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔

ธนาคารขยะรีไซเคิลเปิดให้ประชาชนในบ้านหนองไฮ นำขยะรีไซเคิลมาขาย สมาชิกทุกคนเปิดบัญชีสำหรับการออม โดยธนาคารจะคิดราคาขยะตามราคาตลาด แล้วบันทึกลงบนสมุดออม หากต้องการใช้เงิน ก็สามารถถอนเงินไปใช้จ่ายได้

๔) เห็นชุมชนศูนย์บาท

เทศบาลตำบลบ้านแฮดร่วมกับชุมชนบ้านหนองไฮหมู่ที่ ๔ จัดกิจกรรมต่อยอดขยะรีไซเคิล เพื่อนำขยะที่สามารถใช้ประโยชน์มาแลกเห็นที่ชุมชนเพาะไว้ ซึ่งมีทั้งเห็นนางฟ้า เห็นขอนแก่น

๕) ธนาคารปลา

ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลตำบลบ้านแฮด รับผิดชอบให้ประชาชนนำขยะอันตรายมาแลกปลากระดี่ และปลาหางนกยูง เพื่อนำไปปล่อยในอ่างน้ำ เพื่อลดปัญหาโรคไข้เลือดออก และลดปริมาณขยะอันตรายในครัวเรือน

๖) โครงการบริหารจัดการขยะในระบบครัวเรือนต้นแบบอย่างครบวงจร

เป็นนวัตกรรมขั้นสูง ด้วยเป็นการขยายโครงการบริหารจัดการขยะทั้งหมด ๗ ชุมชน โดยมีชุมชนบ้านหนองไฮเป็นหมู่บ้านต้นแบบถ่ายทอดความรู้ให้กับหมู่บ้านอื่น และมีแผนการดำเนินโครงการขยายต่อยอดให้ครอบคลุมทั้ง ๘ ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแฮด ภายในปี ๒๕๖๐ เน้นดำเนินกิจกรรมต่อยอดจากโครงการบริหารจัดการขยะในชุมชนอย่างครบวงจร ตามหลัก ๓ R เน้นกิจกรรมลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) รีไซเคิล (Recycle) จากต้นทาง กลางทาง สู่ปลายทาง เพื่อให้มีปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดลดเหลือน้อยที่สุด

นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ห้องเรียนดิน หมู่ที่ ๖ ที่ดำเนินกิจกรรมในเรื่องปุ๋ยหมักชีวภาพและปุ๋ยไส้เดือน โดยใช้ขยะอินทรีย์ในครัวเรือนมาผลิตปุ๋ย เพื่อนำไปใส่ผักสวนครัว แหล่งเรียนรู้เครือข่ายชุมชนเพื่อการแบ่งปัน เน้นการปลูกพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี แหล่งเกษตรไฮเทค ดำเนินงานทำปุ๋ยหมักชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี เนื่องจากแหล่งนี้จะปลูกมะนาวเพื่อจำหน่ายในชุมชน โดยเกษตรกรยุคใหม่ปรับวิธีการให้น้ำและปุ๋ยผ่านระบบท่อน้ำหยด เป็นต้น และยังมีโรงเรียนบ้านหนองไฮสามเปี้ย ที่ร่วมปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการบริหารจัดการขยะในชุมชน พัฒนาสู่โรงเรียนบริหารจัดการขยะ

จากการดำเนินงานอย่างจริงจัง กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้คัดเลือกให้บ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๔ ได้รับรางวัลหมู่บ้านปลอดขยะ (Zero waste) ระดับ L ประจำปี ๒๕๕๗ และ ๒๕๕๙

“การนำหลักวิชาเทคโนโลยีใดๆ มาใช้ในงานเกษตรกรรม
จึงต้องพยายามระมัดระวังไม่ให้เป็นการทำลายธรรมชาติ
เพราะจะมีผลกระทบเสียหายแก่การดำรงชีวิตของมนุษย์โดยตรง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในงานวันอาหารโลก ณ สำนักงานองค์การอาหารและเกษตร
แห่งสหประชาชาติ สาขาภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก วันจันทร์ที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๘

อปท.

เทศบาลตำบลสูงเม่น อำเภอ
สูงเม่น จังหวัดแพร่

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชน
ท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

การจัดการน้ำ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจ
ถึงการมีแบบแผนการผลิตและ
การบริโภคที่ยั่งยืน
เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการ
อย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
และผลกระทบที่เกิดขึ้น
เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พักพิ
บุรณะ และส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ
บนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย ภัยแล้งและฟื้นฟูความ
เสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้ง
การสูญเสียความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

การจัดการน้ำ

เดิมทีพื้นที่เขตเทศบาลตำบลสูงเม่นนั้น ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ อาศัยน้ำจาก
ลำเหมืองที่ไหลผ่าน และน้ำฝนในการทำเกษตรกรรม ซึ่งไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง
เทศบาลตำบลสูงเม่นจึงมีแนวคิดแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ด้วยการ
ระดมกลุ่มผู้นำในชุมชนและเกษตรกรกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ โดยได้รับการสนับสนุน
การจัดการน้ำจากมูลนิธิอุทกพัฒน์ และศูนย์บริหารจัดการน้ำจังหวัดแพร่

กิจกรรมแรกที่ชุมชนร่วมกับภาคีต่างๆ คือการขุดลอกลำเหมือง ลำคลอง
ในเขตเทศบาล เพื่อกำจัดวัชพืชที่ขวางทางน้ำ ซึ่งเป็นต้นเหตุทำให้น้ำไหลไม่สะดวก
และลำคลองตื้นเขิน จากนั้นร่วมกันก่อสร้างฝายกักเก็บน้ำขนาดเล็กจำนวน ๑๑ แห่ง
ในลำเหมืองแม่มาน ลำเหมืองกุด ลำเหมืองร่องอีตา เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้สำหรับทำ
การเกษตรในช่วงฤดูแล้ง และใช้สำหรับเป็นแหล่งน้ำในการบรรเทาสาธารณภัย
นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ปลูกหญ้าแฝก บริเวณลำเหมืองในเขตเทศบาล เพื่อรักษา
หน้าดินและรักษาความชุ่มชื้นในดิน และทำให้ดินอุ้มน้ำ

เทศบาลตำบลสูงเม่นยังสนับสนุนให้ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลน้ำลึก จำนวน ๓ บ่อ
โดยใช้งบประมาณของเทศบาลฯ เพื่อให้มีแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้สำหรับการเกษตร
ในฤดูแล้ง แต่กระนั้นน้ำบาดาลมีข้อจำกัด ด้วยปริมาณน้ำที่มีน้อยไม่เพียงพอ

ในส่วนของการฟื้นฟู ได้มีการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ทั้งในชุมชน และในพื้นที่ต้นน้ำ โดยร่วมมือกับ อบต.หัวฝาย ด้วยเป็นเจ้าของพื้นที่ต้นน้ำ ที่นั้นมีอ่างเก็บน้ำแม่มาน ซึ่งจะปล่อยน้ำไหลผ่านลำเหมืองแม่มานให้เกษตรกรในเขตเทศบาลได้ใช้ในฤดูแล้ง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำว่ามีมากน้อยเพียงใด

ที่สำคัญกลุ่มเกษตรกรยังได้ทำการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ (โรงเรียนร้าง) เพื่อใช้เป็นศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตร ทั้งการทำเกษตรอินทรีย์ การทำปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์ โดยได้จากมูลของไก่และหมู ที่กลุ่มศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเลี้ยงไว้บริโภคนและจำหน่าย ปุ๋ยที่ได้นำไปใช้ในนาข้าว ปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภค และจำหน่ายในชุมชน โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุร่วมทำกิจกรรมรวมถึงขยายผลให้ครัวเรือนปลูกผักปลอดสารพิษไว้กินเองทั้งชุมชน

นอกจากนี้ยังได้ขยายแนวคิดสู่ชุมชนใกล้เคียงในเขตเทศบาล และกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ รวมถึงการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อื่นๆ เช่น กลุ่มปลูกข้าวหอมทรัพย์เกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการปลูกพืชบำรุงดิน เช่น ปอเทือง ทานตะวัน ถั่วเหลือง เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ทางเทศบาลตำบลสูงเม่น ยังผลักดันเรื่องการจัดการขยะในชุมชนด้วยเช่นกัน เนื่องจากมีปริมาณขยะในแต่ละวันมาก ถึงแม้เทศบาลจะมีการจัดเก็บขยะเป็นประจำ แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ชี้ยังกระทบต่องบประมาณ ทางเทศบาลจึงสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในชุมชนคัดแยกขยะ โดยชุมชนได้รวมกลุ่มและทำการจัดตั้งกองทุนศูนย์บาท มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้ครัวเรือนคัดแยกขยะ ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการจัดเก็บขยะของเทศบาล

วิธีการคือคัดแยกขยะเพื่อขาย โดยสมาชิกกลุ่มจะทำการคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ แล้วนำมาขายให้กับกองทุนศูนย์บาท โดยกองทุนจะทำการรับซื้อขยะต่างๆ เช่น พลาสติก กระดาษ โลหะ เป็นต้น ในราคาท้องตลาด แล้วจ่ายเงินเข้าบัญชีให้กับสมาชิก สะสมออกดอกผลเป็นสวัสดิการ

ในส่วนของการขยะเปียก เทศบาลตำบลสูงเม่นร่วมกับเกษตรอำเภอสูงเม่นจัดอบรมการทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหารในครัวเรือน เพื่อใช้เป็นปุ๋ยปลูกผักปลอดสารพิษภายในครัวเรือนเอง รวมถึงอบรมส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก โดยให้ครัวเรือนและเกษตรกรนำเศษกิ่งไม้ ใบไม้ และวัชพืช มาทำปุ๋ยหมัก เป็นการลดต้นทุนการทำเกษตร สร้างรายได้เสริม ทำให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในหลายมิติที่สำคัญคือทำให้ปริมาณขยะของเทศบาลที่ปกติมีปริมาณ ๖ ตันต่อวัน ลดลงเหลือ ๓ ตันต่อวันเท่านั้น

6 จัดการน้ำอย่าง ยั่งยืนและพร้อมใช้ สำหรับทุกคน

เทศบาลตำบลจิม อำเภอปง จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

ป่าชุมชนบ้านเลี้ยว

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

ป่าชุมชนบ้านเลี้ยว

ป่าชุมชนบ้านเลี้ยว ตั้งอยู่ที่บ้านเลี้ยว หมู่ที่ ๑๐ โดยโครงการเริ่มมาจากการ
บุกรุกป่าและตัดไม้ทำลายป่าของชาวบ้าน เพื่อทำพื้นที่การเกษตรและบางส่วนก็
ตัดไม้สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย เพราะฉะนั้นเพื่อให้การใช้ไม้ในหมู่บ้านได้ประโยชน์
สูงสุดโดยยังคงรักษาสภาพของป่าไว้ได้ เมื่อปี ๒๕๔๗ คณะกรรมการหมู่บ้านจึงตั้ง
กฎระเบียบของหมู่บ้านขึ้นเพื่อดูแลผืนป่าทั้ง ๔๒๐ ไร่ พร้อมกับจัดตั้งชุดตรวจ
ป่าชุมชนนำทีมโดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทุกคน

สำหรับแนวความคิดการทำโครงการป่าชุมชนบ้านเลี้ยว มีวัตถุประสงค์หลัก
คือ คนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ชุมชน
มีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป
ก่อเกิดเทคนิค ภูมิปัญญาและระบบจัดการที่เหมาะสม ความร่วมมือในการดูแล
ต้องมีแรงจูงใจ ซึ่งเกิดจากผลประโยชน์ที่ได้เป็นพื้นฐาน และสามารถจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่องภายใต้การจัดการที่เหมาะสม
ป่าชุมชนจึงเป็นรูปแบบการจัดการที่ผสมผสานความคิดทั้งหมดให้เป็นรูปธรรมและ
นำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนา

ส่วนกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีตั้งแต่การปลูกป่าและพืชสมุนไพรทุกปี โดยการน้อมนำ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มีพระราชดำรัสไว้ ไปถึงการจัดทำแผนที่ต้นไม้ขึ้นเพื่อให้รู้ถึงขอบเขตที่จะรักษา
ป่าไม้ในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งผลจากการรักษาผืนป่าด้วยชุมชน สร้างประโยชน์แก่ชุมชน
อย่างมาก โดยทางตรงคือชาวบ้านสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ได้จากป่า เช่น กลอย
ห้วมัน เห็ด สมุนไพร หวาย ไม้ไผ่ น้ำมันยาง ยางรัก ถ่าน ฟืน เป็นต้น ส่วนทางอ้อม
คือป่าแห่งนี้กลายเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ช่วยป้องกันอุทกภัย ทำให้ฝน
ตกต้องตามฤดูกาล ป้องกันการพังทลายของดิน ช่วยป้องกันลมพายุ เป็นที่อยู่อาศัย
ของสัตว์ป่า และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจที่สวยงาม

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

โครงการฝายชะลอน้ำตามแนวทางพระราชดำริ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

โครงการฝายชะลอน้ำตามแนวทางพระราชดำริ

พื้นที่ของตำบลป่าสักส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ และทำสวน ซึ่งต้องใช้น้ำในการเกษตรจำนวนมาก แหล่งน้ำใช้ในการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ คูเมือง เวียงแก ลำน้ำเปือย ลำน้ำห้วยหัวเวียง หนองกระบาก ลำห้วยขี้เหล็ก ลำห้วย ร่องซันนา ลำน้ำเหมือง อ่างเก็บน้ำหนองเตา ห้วยช้างโค้งห้วยเหล็ก ห้วยหาด และ ลำน้ำร่อง เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ต้องช่วยกันรักษาและดูแล ซึ่งองค์การบริหาร ส่วนตำบลป่าสักได้เล็งเห็นความสำคัญ จึงได้จัดทำแผนงานและโครงการฝายชะลอน้ำตามแนวทางพระราชดำริ โดยได้ดำเนินการร่วมมือกับทุกภาคส่วนในพื้นที่ ในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ

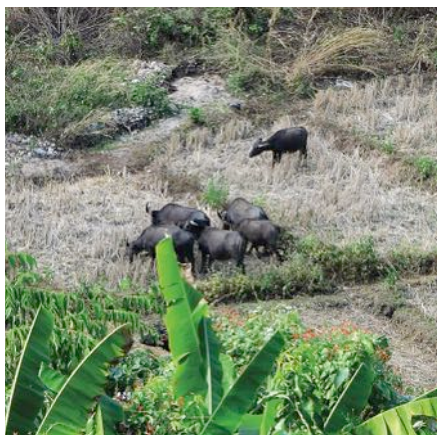
สำหรับวิธีการก่อสร้างนั้นเน้นหลักลดผลกระทบต่อบริเวณในระยะเวลา ฝายที่สร้างขึ้นมา โดยเป็นฝายแบบไม่ถาวรใช้วัสดุจากธรรมชาติเป็นหลักเพื่อชะลอน้ำในหน้าแล้งเท่านั้น ไม่ได้สร้างเพื่อกักเก็บน้ำ การไหลของน้ำที่หน้าฝายยังมี น้ำไหลอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะซึมผ่านฝายหรือน้ำล้นข้ามฝาย ระดับความสูงของ ตัวฝายไม่สูงมากนักระดับความสูงประมาณร้อยละ ๔๐ ของความสูงของระดับน้ำ สูงสุด ในลำคลองหรือลำห้วยสายน้ำยังสามารถไหลล้นผ่านฝายได้ตลอดเวลา เพื่อยังรักษาระบบนิเวศหน้าฝายไว้ ตัวฝายมีระดับความลาดชันประมาณ ๒๐-๔๕ องศา ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง การก่อสร้างจะสร้างเป็นช่วงๆ แบบขั้นบันได เป็นช่วงๆ ระยะขึ้นอยู่กับพื้นที่ประมาณ ๕๐-๒๐๐ เมตร

ส่วนงบประมาณการก่อสร้างแทบจะไม่มี เพราะเป็นเพียงการช่วยกันขุดดินที่ ระเกะระกะอยู่ตามลำคลองมาจัดเรียงใหม่เท่านั้น ถือเป็นการออกกำลังกายไปในตัว ซึ่งหากไม่มีหินก็จะใช้กระสอบทรายแทน และหากหน้าน้ำมีน้ำมา ฝายนี้ก็จะ พังทลายลง ถือเป็นการช่วยลดความเร็วของกระแส น้ำปาลงได้ โดยหินที่ก่อเรียงตัวไว้ก็จะพัง และไหลลงมาสู่ตัวฝายด้านล่างต่อไป พอหมดหน้าน้ำป่า น้ำเกือบจะแห้ง ชาวบ้านก็หาเวลาออกมาออกกำลังกายด้วยการยกก้อนหินกลับไปเรียง เป็นฝายชะลอน้ำ ตามเดิม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วยังหลงเหลือโครงสร้างเดิมอยู่บ้าง โดยใช้เวลาก่อสร้าง ประมาณ ๑-๒ ชั่วโมงต่อฝายเท่านั้น ทั้งนี้การสร้างฝายนี้คำนึงถึงสัตว์น้ำที่อาศัย ในลำคลองด้วยว่าสามารถเดินทางไปยังต้นน้ำได้หรือไม่ เพราะชาวบ้านยึดหลักที่ว่า 'ในน้ำต้องมีปลา ในป่าต้องมีน้ำ'

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน

อำเภอบุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

เครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ตำบลเมืองปอน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

เครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลเมืองปอน

แม้ตำบลเมืองปอนจะมีปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติมากมาย เช่น ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำหลากในฤดูฝน ปัญหาหมอกควัน และปัญหาการบุกรุกที่ป่าเพื่อปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ กลับเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอนจึงพยายามแก้ปัญหาด้วยการรวมกลุ่มต่างๆ ในชุมชนเป็นเครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนงาน

จุดเด่นของเครือข่ายนี้คือการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตำบลเมืองปอน ร่วมดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมที่อยู่ในพื้นที่ตำบลเมืองปอน โดยไม่แบ่งแยกหมู่บ้านเหมือนอดีต เพราะทุกหมู่บ้านต่างใช้ป่าผืนและใช้น้ำในลุ่มน้ำเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีสาธารณะ สำหรับพูดคุยหารือ แลกเปลี่ยน ร่วมลงความเห็น ระหว่างแกนนำทุกภาคส่วน และประชาชน โดยร่วมตัดสินใจประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ร่วมกัน มีการจัดการความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ ปรับทัศนคติหลักคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการส่งเสริมการทำกิจกรรมสำคัญๆ ร่วมกับชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดจิตอาสา เกิดแกนนำรุ่นใหม่ ให้เป็นไปตามอัตลักษณ์ของชุมชน

ผลที่ได้รับกลับคืนก็คือเกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี สามารถต่อยอดการทำงานได้ ทั้งในแนวราบ ซึ่งหมายถึงการขยายพื้นที่อนุรักษ์ป่าที่สมบูรณ์ ไม่ให้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์โดยไม่มี ความจำเป็น โดยการขยายในลักษณะดังกล่าวจะขยายทุกหมู่บ้านในตำบลเมืองปอน มีพื้นที่อนุรักษ์เป็นของตนเองหมู่บ้านละ ๑ แห่ง และในอนาคตจะมีการขยายงานขยายพื้นที่เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าอย่างน้อยหมู่บ้านละ ๒ แห่ง ในส่วนของการขยายงานในแนวดิ่ง หรือการขยายงานในเชิงนโยบายจะมีการส่งเสริมการจัดการความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อนำข้อมูลความรู้ดังกล่าวมาสู่การเชื่อมโยงงานอื่นๆ เช่น พื้นที่อาหารปลอดภัยสำหรับการใช้ประโยชน์ของชุมชน เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

บทบา

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมตำบลเมืองจัง
ด้วยระบบกัลกน้ำและระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมตำบลเมืองจัง ด้วยระบบกัลกน้ำและระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

เนื่องจากที่ตั้งหมู่บ้านและพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนในตำบลเมืองจัง
อยู่สูงจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำน้ำน่าน ลำน้ำยาว อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำอื่นๆ
และการที่จะนำน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมาใช้ได้จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรในการ
สูบน้ำขึ้นมา ที่ผ่านมามองการบริหารส่วนตำบลเมืองจังพยายามแก้ปัญหาด้วยการ
ทำระบบประปาหมู่บ้าน และแพสูบน้ำเพื่อการเกษตร แต่ก็ยังไม่เพียงพอและ
ครอบคลุมต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีหน้าซำการนำน้ำขึ้นมาใช้มี
ต้นทุนสูงมาก ต้องเสียค่าไฟฟ้าสูงถึงปีละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท องค์การบริหาร
ส่วนตำบลเมืองจังจึงร่วมกับคนในชุมชนแก้ไขด้วยวิธีที่ประหยัดกว่า

ขั้นแรกมีการจัดตั้งทีมงาน เพื่อศึกษา ล่ารวจ รวบรวมข้อมูลของพื้นที่ จากนั้น
ก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์ นำไปสู่การกำหนดแผนปฏิบัติการ จนได้แนวทางการทำ
ระบบสูบน้ำออกมา ๒ แบบ คือระบบสูบน้ำแบบกัลกน้ำและระบบสูบน้ำด้วย
พลังงานแสงอาทิตย์ แต่หลังจากวิเคราะห์ความเหมาะสมต่างๆ ก็ได้สรุปให้ทำแบบ
กัลกน้ำ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุจากกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจังทำหน้าที่ออกแบบระบบกัลกน้ำ
ขณะที่ระบบท่อลำเลียงน้ำได้รับงบสนับสนุนจากภาคเอกชน และกลุ่มเกษตรกรใน
พื้นที่ร่วมออกแรงในการก่อสร้างกัลกน้ำพร้อมทั้งวางระบบท่อในพื้นที่

จากแนวทางในการบริหารจัดการน้ำนี้ ก่อให้เกิดคุณูปการแก่กลุ่มเกษตรกร
ผู้ใช้น้ำจากระบบดังกล่าวเป็นอย่างมาก เพราะระบบน้ำสามารถครอบคลุมพื้นที่
ทางการเกษตรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๘,๐๐๐ ไร่ ซึ่งหลังจากมีการจัดการระบบน้ำ
ที่ดีแล้ว ก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้ใช้น้ำขึ้นมา เพื่อให้มีการจัดการน้ำอย่าง
มีประสิทธิภาพและทั่วถึงในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทำให้พื้นที่ที่ได้รับน้ำนั้นสามารถปลูกพืช
หลังนา พืชผักนอกฤดูได้แล้ว และยังทำให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริมมีรายได้มากขึ้น
ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย

เทศบาลตำบลป่าตาล

อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

บทบา

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โครงการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรชุมชน
จัดซื้อเครื่องสูบน้ำ แม่ น้ำ อิง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

โครงการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรชุมชน จัดซื้อเครื่องสูบน้ำ แม่ น้ำ อิง

พื้นที่ตำบลป่าตาลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่
ทว่าด้วยปริมาณน้ำฝนที่น้อย แหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ มีสภาพดินแข็งไม่สามารถ
กักเก็บน้ำได้ อีกทั้งยังมีการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า สภาพป่าไม่สามารถดูดซับน้ำไว้
ได้ทัน จึงทำให้ประชาชนขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร
พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย รวมทั้งสัตว์เลี้ยงได้รับผลกระทบ สร้าง
ความสูญเสียให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
เทศบาลตำบลป่าตาลจึงพยายามแก้ปัญหาด้วยการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เพียงพอ
ต่อการดำรงชีวิตและการทำเกษตร ทั้งสูบน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง และการ
รวมตัวของกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งมีการศึกษาแนวทางเพื่อรับมือกับ
ปัญหายแล้งและอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่

จากการดำเนินงานทำให้ราษฎรจำนวน ๑๔ หมู่บ้านมีน้ำใช้ได้ตลอดทั้งปี
ทั้งอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร เกิดแหล่งน้ำดิบทำประปาหมู่บ้าน และมีระบบ
ประปาหมู่บ้านที่เพียงพอ สามารถบรรเทาความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำ
อุปโภคบริโภคได้ ตลอดจนเกิดแหล่งโปรตีนให้ราษฎรได้หาหอย ปู ปลา ได้ตลอดปี

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

โครงการประชาธิรัฐเพื่อการประปาของประชาชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้มั่นใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

โครงการประชาธิรัฐเพื่อการประปาของประชาชน

เนื่องจากคนในพื้นที่ตำบลบึงกระจับยังชีพด้วยวิถีเกษตรกรรม เพราะฉะนั้น
ช่วงหน้าแล้งจึงมีผลกระทบค่อนข้างมาก ทางจังหวัดเพชรบูรณ์จึงแนะนำให้
เกษตรกรสร้างรายได้จากการปลูกพืชทดแทนการทำนาปรัง โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์
พืชใช้น้ำน้อย เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ซึ่งเกษตรกรได้ให้ความร่วมมือ ขณะเดียวกัน
ก็มีการพัฒนาระบบน้ำประปาเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยสำนักพัฒนาน้ำบาดาล
กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำ
แผนการดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหาคาดแคลนน้้าอุปโภคบริโภค โดยการ
พัฒนาและปรับปรุง แหล่งน้ำบาดาล เพื่อให้มีน้ำเพียงพอ และจัดสรรน้ำให้มีการ
กระจายอย่างทั่วถึง จัดทำการสำรวจธรณีฟิสิกส์ เพื่อกำหนดจุดเจาะบ่อน้ำบาดาล
ที่มีศักยภาพ ดำเนินการเจาะบ่อน้ำบาดาลทำการทดสอบปริมาณน้ำและติดตั้ง
เครื่องสูบน้ำไฟฟ้าพร้อมให้บริการแหล่งน้ำอย่างเพียงพอ

ผลที่ได้คือเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ถือเป็นต้นแบบที่ดี ให้แก่จังหวัดอื่นๆ
แนวทางการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบประชาธิรัฐ ที่ช่วยขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล
เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อพี่น้องประชาชน โดยทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมช่วยกัน
พัฒนาพื้นที่ และร่วมกันขับเคลื่อนงานต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความยั่งยืน
และสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

คณะกรรมการจัดการชลประทานอ่างเก็บน้ำห้วยลึก (JMC)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

คณะกรรมการจัดการชลประทานอ่างเก็บน้ำห้วยลึก (JMC)

อ่างเก็บน้ำห้วยลึกเป็นแหล่งส่งน้ำในการทำการเกษตรให้แก่เกษตรกรในตำบลแม่ปะและตำบลใกล้เคียง ต่อมาได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำขึ้นเพื่อให้มีการดำเนินการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ และมีส่วนร่วมเพื่อกระจายน้ำในการทำการเกษตรให้ทั่วถึง จนกระทั่งปี ๒๕๕๘ ได้ต่อยอดมาสู่การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการชลประทาน (Joint Management Committee for Irrigation: JMC) ขึ้น ซึ่งกำหนดให้มีตัวแทนของ ๔ ภาคส่วน คือ องค์กรผู้ใช้น้ำ โครงการชลประทาน องค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนราชการอื่นๆ มีหน้าที่ร่วมกันบริหารจัดการเรื่องการแบ่งปันน้ำจากคลองชลประทานอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกัน ทั้งต้นน้ำและปลายน้ำ กำหนดหลักเกณฑ์รวมทั้งมาตรการการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การจัดทำปฏิทินและตารางการส่งน้ำโดยพิจารณาการจืดรอบปล่อยน้ำ รวมถึงร่วมกันจัดทำปฏิทินซ่อมแซมรักษาทางเดินน้ำเพื่อให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ การร่วมกันทำข้อตกลง สร้างกฎเกณฑ์ร่วมกันในการใช้น้ำของเกษตรกร เพื่อให้ใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำห้วยลึกอย่างคุ้มค่าที่สุด

การจัดระบบลักษณะนี้ถือเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน เป็นนวัตกรรมของการจัดการน้ำที่มีพื้นฐานมาจากความหวงแหนสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนเอง โดยการพัฒนาจะต้องเกิดขึ้นจากทุกภาคส่วน เช่น ส่วนต้นน้ำมีการบริหารจัดการร่วมกับป่าต้นน้ำบ้านห้วยหินฝน โดยมีผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยหินฝน หมู่ที่ ๖ เป็นผู้ดูแลตั้งแต่บริเวณป่าต้นน้ำจนถึงบริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยลึก ส่วนกลางน้ำ มีกำนันตำบลแม่ปะเป็นผู้ดูแลการปล่อยน้ำออกจากอ่างเก็บน้ำห้วยลึก การดูแลปริมาณน้ำและการใช้น้ำทำการเกษตร และการดูแลน้ำในส่วนที่จะไปสู่ปลายน้ำอีกด้วย และส่วนปลายน้ำมีผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๕ เป็นผู้ดูแลการแบ่งสันปันส่วนน้ำที่ใช้ร่วมกัน ทั้งชุมชนที่อยู่ท้ายน้ำ ปัจจุบันการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานอ่างเก็บน้ำห้วยลึกมีการจัดสรรปันส่วนให้ทั้งตำบลมีน้ำใช้ในการทำการเกษตรตลอดทั้งปี ที่สำคัญยังทำให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ ต้องช่วยกันรับผิดชอบแหล่งน้ำของตนเอง ส่งผลต่อการสร้างงาน การประกอบอาชีพของเกษตรกรและคนในพื้นที่ และยังเป็นการหมุนเวียนรายได้ในระบบเศรษฐกิจชุมชนด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

การบริหารจัดการน้ำ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

การบริหารจัดการน้ำ

เมื่อปี ๒๕๓๕ ชาวบ้านตำบลอิเซได้รวมกันสร้างฝายกันลำน้ำห้วยทับทัน ตามแรงศรัทธาหลวงพ่อดมมาน โอภาโส เพื่อกักเก็บน้ำ ซึ่งเดิมในฤดูแล้งลำน้ำห้วยทับทันสามารถเดินข้ามไปมาระหว่างจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ ไม่มีการกักเก็บไว้ใช้ประโยชน์ได้ ในฤดูฝนมีน้ำหลากไหลผ่านจำนวนมาก เมื่อมีการสร้างฝายเสร็จโครงการอีสานเขียวในยุครัฐบาลสมัยนั้น โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการก่อสร้างเป็นสถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าขึ้นที่บ้านพระหมูที่ ๒ โดยเกษตรกรบริเวณข้างลำคลองสามารถนำน้ำไปใช้ประกอบอาชีพนอกฤดูทำนาได้ เช่น ปลูกข้าวนาปรัง ปลูกข้าวโพด ปลูกพริก พืชผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์

ต่อมาเกิดการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ผู้ใช้น้ำตำบลอิเซ มีการระดมทุนและบริหารจัดการในรูปแบบสหกรณ์การเกษตร ดูแลการจัดหาปัจจัยการผลิต ปุ๋ย เงินทุน พันธุ์พืช ให้เกษตรกร อย่างไรก็ตามสถานีสูบน้ำใช้ได้ประมาณ ๒ ปีก็ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ และเมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซ่อมบำรุงคลองส่งน้ำและซ่อมบำรุงสถานีสูบน้ำให้มีสภาพใช้งานได้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำชุมชนในการจัดการน้ำ เช่น การซ่อมคลองหากมีการชำรุด

ปัจจุบันการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่นี้ เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรของรัฐ ประชาชน และส่งผลดีแก่ชุมชนมากมาย ทั้งเรื่องคุณภาพชีวิต อาชีพใหม่ๆ ซึ่งสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่ประชาชน ลดการย้ายออกเพื่อไปทำงานต่างถิ่น ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และยังนำไปสู่กิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น พิธีบวงสรวงพระแม่คงคา พิธีปล่อยปลา การทำวังปลา การผูกเสี่ยวคนลุ่มน้ำ การจัดนิทรรศการและเวทีเสวนา การอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า ของคนลุ่มน้ำห้วยทับทัน การแข่งพายเรือยาว เรือหาปลา กะละมัง เป็นแหล่งที่เด็กและเยาวชนของแถบลุ่มน้ำห้วยทับทันเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกหวงแหน รักษา ดิน น้ำ ป่า

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

สถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

สถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า

สถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าบ้านสีหนาท ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง ภายใต้การขับเคลื่อนของคณะกรรมการกลุ่มใช้น้ำ จำนวน ๘ คน มีสมาชิกจำนวน ๑๓๐ ราย ครอบคลุม ๖ หมู่บ้าน มีเนื้อที่ให้บริการจำนวน ๒,๐๐๐ ไร่ เน้นส่งเสริมการปลูกข้าวนาปรังทดแทนข้าวนาปีที่ประสบอุทกภัย เพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน

สำหรับแนวคิดในการจัดสร้างสถานีสูบน้ำ เกิดจากพื้นที่นี้มีแม่น้ำชีไหลผ่านเป็นแหล่งน้ำสายสำคัญสำหรับการอุปโภคบริโภค แต่กลับไม่ได้นำน้ำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเกษตรกรอย่างเต็มที่ เพราะในช่วงฤดูทำนาปี น้ำจากแม่น้ำชีจะท่วมพื้นที่การเกษตรของประชาชนได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง จึงเกิดแนวคิดในการขุดเซาะการใช้น้ำเพื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง โดยการรวมกลุ่มของประชาชนที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำชี ขอรับการสนับสนุนการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าจากกรมชลประทาน เมื่อปี ๒๕๓๗ และได้รับการถ่ายโอนให้องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง เมื่อปี ๒๕๔๖

ปัจจุบันมีการออกกฎระเบียบเป็นข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยการจัดการน้ำ โดยให้บริการแก่สมาชิกวันละ ๙ ชั่วโมง ชั่วโมงละ ๑๐๐ บาท โดยเงินรายได้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าหน่วยไฟฟ้าและส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คณะกรรมการกลุ่มใช้น้ำมีบทบาทในการจัดลำดับการใช้น้ำให้กับสมาชิก ดูแลและซ่อมแซมคลองส่งน้ำ ให้พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา นอกจากส่งเสริมการปลูกข้าวนาปรังแล้ว สถานีสูบน้ำยังช่วยเหลือการปลูกข้าวนาปี และยังสนับสนุนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคแก่ระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน ๖ หมู่บ้าน จากการดำเนินงานทำให้เกิดรูปธรรมที่ส่งผลกับประชาชนในพื้นที่ มีอาชีพที่มั่นคง และมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ช่วยแก้ไขปัญหาภัยแล้งและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มบริหารจัดการน้ำ หมู่ที่ ๕ บ้านจอมทอง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้มั่นใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

กลุ่มบริหารจัดการน้ำ หมู่ที่ ๕ บ้านจอมทอง

การบริหารจัดการน้ำชุมชน อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของบ้านจอมทอง ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๑ โดยกลุ่มประชาชนที่อพยพมาจากอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และประชาชนจากอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ราบสูง ทำให้ห่างไกลจากแหล่งน้ำที่จะนำมาใช้ในครัวเรือนและการเกษตร นายอัมพร พิลาวรรณ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในเวลานั้น จึงจัดประชุมปรึกษาหารือกับแกนนำหมู่บ้าน ว่าควรจะมีการจัดการน้ำที่มีอยู่ในลำน้ำพะยังให้สามารถนำน้ำมาใช้ในการเกษตรของหมู่บ้านให้ได้ โดยเริ่มแรกมีการระดมทุนบริจาคจากพี่น้องประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำเงินมาจ้างหมอลำให้มาแสดงในวันที่จะต้อนรับรัฐมนตรี ได้รับการบริจาคเป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท ทำให้มีมวลชนมาต้อนรับรัฐมนตรีจำนวนมาก เกิดความภาคภูมิใจจนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล โดยกรมชลประทานได้เขียนโครงการ ออกแบบ สำรวจพื้นที่ในการสร้างโรงสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ด้วยงบประมาณของกรมชลประทาน จำนวน ๓๖๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

อย่างไรก็ดี กระบวนการก่อสร้างคลองส่งน้ำด้วยไฟฟ้าในระยะแรกเกิดปัญหาเชิงปฏิบัติในระดับพื้นที่หมู่บ้าน เช่น การเกิดปัญหาจากความไม่เข้าใจของประชาชนในเรื่องที่ดินในการขยายพื้นที่คลองขนาดเล็กหรือเรียกว่าคลองไส้ไก่ แต่นายอัมพรก็ได้ระดมความคิดเห็นทางเจรจา โดยได้ระดมทุนจากประชาชนในพื้นที่ ได้เงิน ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อต่อรองและเป็นค่าตอบแทนที่ดินเป็นที่ปักเสาไฟ พร้อมชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต จนปักเสาไฟผ่านที่ดินได้สำเร็จ ส่งผลให้สูบน้ำจากลำน้ำพะยังไปยังที่สูงในพื้นที่เกษตรที่รับน้ำได้ ๓,๐๐๐ ไร่ ทำให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจ เกิดการสร้างอาชีพต่างๆ เพิ่มขึ้น การมีสถานีสูบน้ำส่งประโยชน์ไปสู่ประชาชนหลายหมู่บ้าน เพราะทำให้เกิดแนวคิดต่อยอดให้มีการก่อสร้างสถานีสูบน้ำพลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้นถึง ๖ แห่ง

องค์การบริหารส่วนตำบลยางซิ่นก อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

บทบาท

ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการสุขภาวะชุมชน ประเด็นเด็กปฐมวัย

เรื่อง

นักอนุรักษ์น้อย

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล
ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

นักอนุรักษ์น้อย

ในปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ บริเวณชายป่าหนองสองพี่น้องเกิดปัญหา เพราะชาวบ้าน
ที่มีที่นาติดกับชายป่าเข้าไปแผ้วถางและบุกรุกป่าเพื่อทำไร่และปลูกต้นยางพารา จน
ต้นไม้ที่มีอายุนับร้อยปีหลายต้นถูกโค่นทำลายลง เพื่อแก้ปัญหาในเบื้องต้น องค์การ
บริหารส่วนตำบลยางซิ่นก ได้เข้าไปเจรจากับชาวบ้านที่บุกรุกจนเข้าใจและหยุดการ
บุกรุกป่า จากนั้นก็เริ่มทำโครงการทำถนนดินโดยรอบแนวเขตผืนป่า และต่อยอดสู่
โครงการรวมใจรักดี รักษาพื้นที่สีเขียว ในปี ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นการรวมพลังกันระหว่าง
ลูกเสือชาวบ้าน ท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เป็นประจำทุกปี ซึ่งนอกจากเป็นการฟื้นฟู
ป่าให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิมแล้ว ยังสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนหันมาร่วมอนุรักษ์
ผืนป่าให้คงอยู่ไปจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน

ต่อมาในปี ๒๕๕๘ องค์การบริหารส่วนตำบลยางซิ่นก ได้เข้าร่วมโครงการ
อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และนำมาผสมผสานกับการ
ดูแลเด็กปฐมวัย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) ผ่านการ
บูรณาการกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน โรงเรียนในเขต
ตำบลยางซิ่นก และกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างนักอนุรักษ์น้อย
ซึ่งนับเป็นการปลูกฝังให้เด็กซึมซับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยัง
เป็นการสร้างทักษะในการสังเกตและเข้าใจถึงบริบทชุมชนของตนเองด้วย โดย
กิจกรรมจะมีตั้งแต่การสำรวจทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากร
ท้องถิ่น สำรวจป่าและพันธุ์พืช กิจกรรมพฤษศาสตร์ในโรงเรียน โดยได้รับการ
สนับสนุนข้อมูลทางด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผลจากการดำเนินงานทำให้สามารถหยุดการรุกรานพื้นที่ชายป่าอย่างสมบูรณ์
เกิดป่าทดแทนจากการปลูกป่า จนกลายเป็นป่าชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกันผ่านกติกา
ที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับ ที่สำคัญยังเป็นการวางรากฐานเรื่องชุมชนที่ดีให้แก่ลูกหลาน
ซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ตำบลแห่งนี้ดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาк อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเครื่องสูบน้ำพลังงานไฟฟ้า

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเครื่องสูบน้ำพลังงานไฟฟ้า

กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำพลังงานไฟฟ้า ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๗ โดยมีสมาชิกจากหมู่ที่ ๒ และ ๓ จำนวน ๕๓ คน โดยปัจจุบันมีนายราพีง ณะวุฒิ เป็นประธานกลุ่มเกษตรกร โดยมีแนวคิดเพื่อจะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำในการประกอบการเกษตรของประชาชน หมู่ที่ ๒ และ ๓ โดยมูลเหตุของการตั้งกลุ่มมาจากทั้งสองหมู่บ้านมีพื้นที่อยู่ไกลจากแหล่งน้ำ ไม่สามารถทำนา ทำสวน ทำไร่ นอกฤดูฝนได้ เนื่องจากน้ำไม่เพียงพอ ต้องสูบน้ำส่งลงคลองลอยเพื่อไปยังพื้นที่ทำนา ทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงและไม่มีน้ำไว้สำหรับอุปโภคและบริโภค เกิดการขัดแย้งกันในการสูบน้ำเข้านา เข้าบ่อ โดยต่างคนต่างคิดหาทางแก้ไขปัญหาระหว่างนี้ ต่อมาในปี ๒๕๕๗ จึงได้มีการติดตั้งเครื่องสูบน้ำพลังงานไฟฟ้า และชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันบริหารจัดการโดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการในการดูแลและบริหารจัดการการใช้น้ำ

การตั้งกลุ่มนี้วัตถุประสงค์หลักก็เพื่อสร้างกติกา ข้อตกลงร่วมกันในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่เกษตรกรและคนในพื้นที่ ซึ่งผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมที่สุดก็คือ การต่อยอดไปสู่กลุ่มครอบครัวต้นแบบเกษตรกรไร้สาร และกลุ่มเกษตรกร (ทำนา) ซึ่งถือเป็นต้นแบบการทำเกษตรกรรมที่สำเร็จของพื้นที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาк

องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่พัฒนา

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

บทบาท

ศปง.การพัฒนาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

การบริหารจัดการน้ำชุมชนเพื่ออุปโภคบริโภค

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

การบริหารจัดการน้ำชุมชนเพื่ออุปโภคบริโภค

องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่พัฒนาพยายามส่งเสริมการจัดการน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการฝึกอบรมด้านวิชาการและทักษะให้แก่บุคลากรของตำบลที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค รวมถึงการฝึกอบรมผู้นำชุมชน และประชาชน ทั้งเรื่อง การตรวจสอบค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำประปา และข้อมูลการใช้ น้ำระดับตำบลว่าใช้น้ำจากแหล่งไหนบ้าง เช่น น้ำประปา น้ำฝน บ่อบาดาล แม่น้ำ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และนวัตกรรมชุมชนที่ใช้จัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน รวมไปถึงการจัดการปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ยั่งยืน เช่น โครงการขุดบ่อ ขุดหนอง น้ำบาดาล ประปาภูเขา สร้างสระเก็บน้ำในไร่นา พัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเพาะปลูก เป็นต้น ซึ่งผลจากการดำเนินงานทำให้บุคลากรในพื้นที่เกิดความชำนาญในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน เพื่อให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นกำเนิดสำคัญของแหล่งน้ำนั่นเอง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอกู่หว้า จังหวัดสกล

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โครงการคลองสวยน้ำใส

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้มั่นใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

โครงการคลองสวยน้ำใส

ย้อนกลับไปในอดีตเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว คลองวังตงมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นสายน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนวังตง น้ำใสเพื่อใช้อุปโภคบริโภค เป็นแหล่งอาหารของชุมชน แต่เมื่อความเจริญเข้ามามีการใช้ปุ๋ยและทรัพยากรเพิ่มขึ้น จึงมีการสร้างฝายน้ำล้นแหล่งใหม่ ผู้คนจึงหลงลืมทิ้งร้างให้คลองวังตงเดิมตื้นเขินขาดการเหลียวแล บ่อยให้หญ้าขึ้นรกร้าง มีสารเคมีการเกษตรไหลลงสู่แม่น้ำ ระบบนิเวศถูกทำลาย พืชและสัตว์น้ำตายลง ทำให้คลองแห่งนี้ใกล้จะกลายเป็นตำนาน

ผู้คนชาววังตงจึงได้ร่วมกันคิดว่า ควรจะต้องทำอะไรสักอย่าง จึงได้มีมติให้ขุดลอกและฟื้นคืนชีวิตให้แก่สายน้ำ เรียววิถีวันเก่าๆ กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการขุดลอกครั้งนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อให้รับรู้ถึงการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของในสายน้ำ โดยได้ประสานกับทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเข้ามาหนุนเสริม ตลอดจนทำกติกาการใช้คลองร่วมกัน เช่น ไม่ทิ้งขยะสิ่งปฏิกูลลงสู่แม่น้ำ สร้างแนวเขตจับสัตว์น้ำและห้ามจับสัตว์น้ำ เจ้าของที่ดินพื้นที่ริมคลองต้องไม่ถมที่รุกล้ำเข้าสู่แนวคลองตามที่กำหนด ส่งเสริมให้คลองวังตงเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์

ผลจากการฟื้นฟูคลองแห่งนี้ นอกจากช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหล่อเลี้ยงชุมชนมานานแล้ว ยังเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคด้วย ทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคีแน่นแฟ้นขึ้นมาในชุมชน ในฐานะที่ทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเช่นเดียวกัน

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

กลุ่มผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๖ ทำให้แน่ใจว่าเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

กลุ่มผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน

เนื่องจากข้อมูลของแผนชีวิตชุมชนคนบางน้ำจืด โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ระบุว่าแต่ละปีประชาชนต้องเสียเงินเพื่อซื้อน้ำดื่มเป็นจำนวนมาก ควรจะหาวิธีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อลดค่าใช้จ่ายลง ในปี ๒๕๕๒ ประชาคมหมู่บ้านบ้านน้ำลอดจึงทำเรื่องเสนอโครงการผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล ในรูปแบบโครงการชุมชนพอเพียง จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และมีการเสนอผู้ที่สมควรจะเป็นคณะกรรมการบริหารโครงการ มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ รวมถึงการถือหุ้นของสมาชิก เนื่องจากการผลิตน้ำดื่มนอกจากจะผลิตเพื่อใช้บริโภคในหมู่บ้านของตนเองแล้ว ยังจำหน่ายให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ ด้วย โดยมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านน้ำลอด สนับสนุนเงินทุนในการดำเนินงาน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหลังสวน ให้ความรู้คำแนะนำในการยื่นขอตรา อย. ต่อมาภายหลังมีการขยายกิจกรรมผลิตน้ำแข็งยูนิตเพิ่มขึ้นมา เนื่องจากเวลาว่างงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณี งานบวช งานศพ หรืองานแต่งงาน จะต้องใช้น้ำดื่ม ควบคู่กับน้ำแข็งอยู่เสมอ

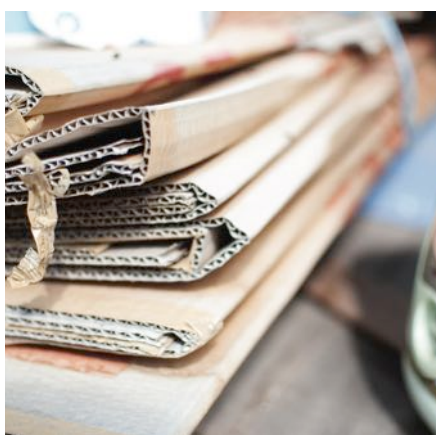
ผลจากการดำเนินกิจกรรมทำให้ประชาชนได้บริโภคน้ำสะอาดในราคาย่อมเยา ผู้ว่างงานในหมู่บ้านมีงานทำและรายได้จากค่าแรงงานในการผลิตน้ำดื่มและน้ำแข็ง สมาชิกผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์จากการจัดสรรกำไร ที่สำคัญแนวทางนี้ยังเป็นการพึ่งพาตนเอง ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นอีกด้วย

12 สร้างรูปแบบ
การผลิตและ
การบริโภคที่ยั่งยืน

เทศบาลตำบลจิม อำเภอปง จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่าย

เรื่อง

การจัดการขยะบ้านเลี้ยว

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

การจัดการขยะบ้านเลี้ยว

การจัดการขยะของชุมชนบ้านเลี้ยว เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ โดยช่วงแรกเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันคัดแยกขยะ และมีการจัดตั้งธนาคารขยะรับบริจาคขยะ ต่อมาเทศบาลตำบลจิมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ และเพิ่มทักษะให้กับชุมชนและสถานศึกษาในพื้นที่ เช่น ส่งเสริมความรู้การคัดแยกขยะที่ถูกต้อง การแปรรูปขยะและการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมประกวดชุมชนนำอยู่ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการกระตุ้นชุมชนในด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จุดเด่นของการจัดการขยะที่นี่ คือการพึ่งตนเองของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีความต้องการลดปริมาณขยะ และสร้างมูลค่าจากขยะในชุมชน โดยดำเนินการจัดการขยะ ทั้งการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ น้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การรณรงค์การแปรรูปขยะมาเป็นอุปกรณ์และของใช้ในชีวิตประจำวัน การนำขยะมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมด้านสุขภาพ เช่น อุปกรณ์ออกกำลังกาย อุปกรณ์ป้องกันควบคุมโรค เป็นต้น ซึ่งชุมชนบ้านเลี้ยวเป็นชุมชนต้นแบบของการจัดการขยะในพื้นที่ตำบลจิมที่มีการจัดการตนเอง และล่าสุดเทศบาลตำบลจิมยังได้ส่งกิจกรรมนี้เข้าร่วมโครงการลดเมืองร้อน ด้วยมือเรา ปีที่ ๑๑ ของมูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย และได้รับคัดเลือกให้เป็น ๑ ใน ๒๐ ชุมชนที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ

เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

การจัดการขยะในชุมชน (ขามสุ่ม MODEL)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

การจัดการขยะในชุมชน (ขามสุ่ม MODEL)

สืบเนื่องจากเทศบาลตำบลเวียงพร้าว นำผู้นำชุมชนเดินทางไปศึกษาดูงาน เรื่องการจัดการขยะ จนผู้ใหญ่บ้านขามสุ่ม ได้แนวคิดมาปรับใช้กับหมู่บ้านของตน เพราะตระหนักว่าขยะในชุมชนไม่ได้รับการคัดแยกและจัดการอย่างถูกต้อง จึงจัดประชุมหารือกับคณะกรรมการหมู่บ้าน และแกนนำต่างๆ โดยเริ่มรณรงค์การคัดแยกขยะในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มแรก ด้วยการรวบรวมขยะที่คัดแยกจากแต่ละบ้าน มารวมกันในวันที่มีการจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุในทุกเดือน ขยะที่ขายได้จะรวบรวมเป็น กองทุน และได้จัดให้เป็นสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วย โดยนำเงินมอบให้เมื่อ มีการป่วยนอนรักษาตัวในโรงพยาบาล และยังมอบเงินช่วยเหลือในกรณีที่เสียชีวิต

เมื่อดำเนินการได้ระยะหนึ่ง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงพร้าว ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง จึงเข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมให้เป็น ชุมชนต้นแบบในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง อย่างเต็มรูปแบบเพื่อส่งเสริมและพัฒนา ให้เป็นชุมชนต้นแบบในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง และเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นๆ ต่อไป โดยเข้ามาสนับสนุนความรู้โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่อง การคัดแยกขยะในครัวเรือน จนเมื่อปี ๒๕๕๘ ทางเทศบาลตำบลเวียงพร้าว ได้สนับสนุนให้บ้านขามสุ่มเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ คัดแยกขยะที่ต้นทางภายใต้กรอบทิศทางการสนับสนุนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม และ ได้รับคัดเลือกให้ได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการคัดแยกขยะ ที่ต้นทาง จากกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในวงเงิน ๑๙๒,๐๐๐ บาท โดยเป็นหนึ่งในห้าหมู่บ้านของจังหวัด เชียงใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม และได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

เทศบาลตำบลสูงเม่น

อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

เกษตรกรรมปลอดภัยด้วยการทำเกษตรแบบอินทรีย์

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เกษตรกรรมปลอดภัยด้วยการทำเกษตรแบบอินทรีย์

รายงานผลสำรวจขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติเมื่อปี ๒๕๕๓ พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ทำการเกษตรอันดับที่ ๔๘ ของโลก แต่ใช้ ยาฆ่าแมลงเป็นอันดับ ๕ ของโลก ประเทศไทยนำเข้าสารเคมีสังเคราะห์ทางการ เกษตรเป็นเงินปีละกว่า ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท เกษตรกรต้องซื้อปัจจัยการผลิตเป็น สารเคมีสังเคราะห์เพื่อใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งเป็นต้นทุนการผลิตทางตรงที่เกษตรกร ต้องแบกรับภาระ ส่งผลให้การลงทุนต่อไร่สูงขึ้น สัดส่วนที่ต้องใช้ก็เพิ่มขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง ขณะที่ราคาผลผลิตไม่ได้ปรับตัวสูงขึ้นตามต้นทุน เกษตรกรขาดทุนเรื้อรัง มีหนี้สินล้นตัว

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เทศบาลตำบลสูงเม่นจึงวางเป้าหมายในการขับเคลื่อน ให้เกษตรกรดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน โดยให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ การเกษตร จนนำมาสู่การเริ่มโครงการเกษตรอินทรีย์ พร้อมกับสนับสนุนด้วยการ จัดหาพื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งผลิตอาหาร เช่น ปลูกผักปลอดสาร สนับสนุนให้ เกษตรกรมีพื้นที่จำหน่ายผลผลิตโดยตรงสู่ลูกค้า ให้ความรู้เรื่องการปลูกพืชสมุนไพร และใช้ในครัวเรือน และรวมกลุ่มเป็นศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี ตามมา เช่น ประชาชนมีพื้นที่สาธารณะทำเกษตรปลอดสารเคมี เกษตรกรรวมกลุ่ม ตั้งวิสาหกิจชุมชน ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย และ เกษตรกรมีสถานที่จำหน่ายสินค้าในชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรวงทอง

อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศปง.การควบคุมยาสูบ

เรื่อง

กิจกรรมหน้าบ้านนำมองตำบลทุ่งรวงทอง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

กิจกรรมหน้าบ้านนำมองตำบลทุ่งรวงทอง

โครงการหน้าบ้านนำมองเป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานภายใต้นโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรวงทองที่จะสร้างพื้นที่ชุมชนให้มีความสะอาดและสามารถสร้างประโยชน์ ตลอดจนรายได้ให้กับประชาชน โดยได้จัดทำโครงการดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางให้ดำเนินกิจกรรมปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถลดรายจ่ายของครอบครัว และถือเป็นการใช้พื้นที่บริเวณรั้วบ้านให้เกิดประโยชน์ นับเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ประชาชนหันมาพึ่งพาตนเองมากขึ้น และยังส่งผลทางอ้อม คือเป็นการช่วยลดการใช้สารเคมี และหันมาใช้ปุ๋ยที่มาจากธรรมชาติ เพราะผักเหล่านี้ส่วนใหญ่นำไปใช้บริโภคในครัวเรือน

กิจกรรมนี้ได้รับแรงสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาลแม่วางในการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลความรู้เรื่องการตรวจสอบสารพิษในเลือดให้กับประชาชนที่ทำการเกษตร และยังช่วยสนับสนุนให้ความรู้ด้านสุขภาพ ซึ่งทำให้ประชาชนมั่นใจในการปลูกผักไร้สารพิษ ส่วนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง ได้ให้การสนับสนุนในส่วนองงบประมาณในการดำเนินโครงการ โดยงบประมาณที่สนับสนุนมานั้น องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรวงทองได้นำไปจัดซื้อเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการได้นำไปปลูกและใช้ประโยชน์ได้

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

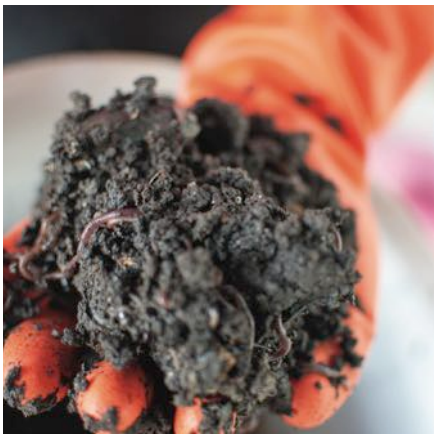
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์

นายรังสรรค์ กันธิยะ เดิมรับราชการครูและทำเกษตรเป็นอาชีพเสริม โดยมีสวนลำไย ๖ ไร่ นาข้าว ๒ ไร่ บ่อปลา ๑ บ่อ ได้สังเกตเห็นว่าชาวบ้านทั่วไปประกอบอาชีพแบบขาดการวางแผน ขาดการบริหารจัดการที่ดี จึงตัดสินใจลาออกจากราชการครูในปี ๒๕๔๘ เพื่อที่จะเป็นครูเกษตรในชุมชน ในระยะแรกได้ทำการเกษตรแบบเต็มตัวด้วยการพัฒนาสวนลำไย ปลูกพืชผัก ปลูกข้าว โดยใช้ปุ๋ยและสารเคมี ทว่าประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ราคาไม่เป็นไปตามคาดหวัง ดินเสื่อมคุณภาพ ระบบน้ำเสีย สุขภาพทรุดโทรม ตรวจเลือดพบสารพิษตกค้างในร่างกาย และไม่มีเงินเหลือเก็บ จนในช่วงกลางปี ๒๕๕๑ สำนักงานเกษตรอำเภอแม่วางได้ส่งเข้าอบรมโครงการเส้นทางเศรษฐกิจ ณ ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านเกษตรยั่งยืนบ้านแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ได้เรียนรู้การผลิตพืชผักอินทรีย์ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การทำบัญชีฟาร์ม การทำบัญชีครัวเรือน ตลอดจนการพัฒนาตลาด จึงมองเห็นความยั่งยืนของชีวิต การดำรงชีวิตที่มีความสุข

หลังกลับจากการอบรม จึงมีแนวคิดรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำการผลิตพืชผักอินทรีย์ โดยได้ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์ มีสมาชิกแรกเริ่ม ๕ คน จนในปัจจุบันมี ๒๑ คน มีพื้นที่การผลิตผักปลอดสารพิษทั้งหมด ๑๑.๕ ไร่ กระจายอยู่ทุกหมู่บ้านในตำบลบ้านกาด ผลิตพืชผักไว้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในตลาดชุมชน ในปี ๒๕๕๒ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านกาด พร้อมกับได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายหลายหน่วยงาน ทั้งด้านองค์ความรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการพาไปศึกษาดูงานต่างๆ เช่น การเข้าอบรมโครงการผลิตผักปลอดสารพิษของกิจกรรมงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จัดทำแปลงสาธิตในพื้นที่ ๔ แปลง รวมไปถึงการศึกษาดูงานที่ห้วยข้าวกล้า จังหวัดพะเยา ที่สวนอาจารย์รัชชยุทธวรรณศิริบุญ ผู้ก่อตั้ง PR MODEL นับเป็นจุดเปลี่ยนในการปรับปรุงดิน ส่งผลให้พื้นที่กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลายหน่วยงานให้ความสนใจมาศึกษาดูงานจำนวนมาก

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

แหล่งเรียนรู้ปุ๋ยหมักชีวภาพหมู่ที่ ๑

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

แหล่งเรียนรู้ปุ๋ยหมักชีวภาพหมู่ที่ ๑

พื้นที่บ้านแก หมู่ที่ ๑ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีการใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก ทำให้หน้าดินเสื่อมสภาพและส่งผลกระทบต่อหลาย ๆ ด้าน ประชาชนจึงเกิดแนวคิดในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพขึ้นเพื่อปรับปรุงสภาพดิน โดยใช้เศษวัสดุธรรมชาติตามฤดูกาลที่หาง่ายในท้องถิ่น จึงเชิญชวนผู้ที่สนใจเข้าร่วมทำปุ๋ยหมักชีวภาพและมีการรวมกลุ่มกันจากคนที่สนใจภายในชุมชน โดยมีแนวคิดคือลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งจากเดิมพื้นที่จำนวน ๑ ไร่จะใช้ปุ๋ยเคมี ๕๐ กิโลกรัม แต่ถ้าทำปุ๋ยหมักชีวภาพมาผสมผสานกับปุ๋ยเคมี จำนวน ๑ ไร่ จะใช้ปุ๋ยเคมี จำนวน ๑๕ กิโลกรัม ปุ๋ยหมักชีวภาพ จำนวน ๑๕๐ กิโลกรัม ซึ่งช่วยทำให้การใช้ปุ๋ยเคมีลดลง อีกทั้งต้นทุนในการผลิตลดลงไปด้วย

ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มได้ดำเนินการทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุธรรมชาติ โดยการทำปุ๋ยแต่ละครั้งใช้เวลา ๕-๖ เดือน ขึ้นอยู่กับการย่อยสลายของวัสดุ โดยระหว่างนั้นก็จะมีการพลิกทำให้ย่อยสลายง่าย กรณีทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ๓ ชั้น จะได้ผลผลิตประมาณ ๒,๐๐๐ กิโลกรัมต่อครั้ง โดยทุกวันนี้ยังคงดำเนินการทำปุ๋ยหมักอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในภาคเกษตรของกลุ่มและชุมชน ผลจากการผลิตปุ๋ยในชุมชน นอกจากจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตแล้ว ยังช่วยสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยที่ผ่านมา สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักและปราชญ์หมอดิน ได้เข้ามาช่วยต่อยอดความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการทำงานร่วมกับกลุ่มหมอดินอาสา กลุ่มเลี้ยงโคขุน และเกษตรกรอินทรีย์ส่งผลให้การทำงานของกลุ่มนี้อย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

การจัดการขยะโดยชุมชนบ้านราษฎร์สามัคคี

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

การจัดการขยะโดยชุมชนบ้านราษฎร์สามัคคี

ชุมชนบ้านราษฎร์สามัคคี มีครัวเรือนทั้งหมด ๑๘๕ ครัวเรือน แต่ละครัวเรือน มีปริมาณขยะเฉลี่ยประมาณ ๑๑๖ กิโลกรัมต่อเดือน ประกอบด้วยขยะทั้ง ๔ ประเภท ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย ซึ่งยังมีปัญหาการจัดการขยะ โดยในระดับครัวเรือนประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการคัดแยกขยะจากจุดกำเนิด ในระดับชุมชนมีการจ้างรถบริการเก็บขนขยะไปทิ้งในบ่อขยะที่ขุดขึ้นในป่าชุมชน เทกอง และเผาทำลายเป็นระยะ ซึ่งหลายครั้งก็เกิดปัญหาไฟไหม้ป่าชุมชน และยังมีเรื่องกลิ่นเหม็นจากการเผาขยะอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนจึงเริ่มต้นหาวิธีการจัดการขยะ ซึ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกคนในหมู่บ้าน โดยช่วงเริ่มดำเนินการได้เชิญชวนและแต่งตั้งแกนนำที่มีจิตอาสาเป็นคณะทำงาน ประกอบด้วยตัวแทนจากกรรมการชุมชน ตัวแทนคุ้มต่างๆ และผู้แทน อบต.เมืองจัง เพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ติดตามงานเดือนละ ๑ ครั้ง หลังจากได้จิตอาสาเป็นคณะทำงานแล้ว จึงเริ่มสำรวจสถานการณ์ปัญหา ปริมาณ ชนิด และการคัดแยกขยะแต่ละประเภทในชุมชน เพื่อวิเคราะห์และวางแผนการทำงาน แล้วจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน โดยให้ข้อมูลเรื่องขยะ ให้สมาชิกในหมู่บ้านทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน จัดอบรมเสริมความรู้เรื่องการจัดการขยะและการใช้ประโยชน์จากขยะ รวมถึงกำหนดกติกาการจัดการขยะในครัวเรือนร่วมกัน

สิ่งที่ได้ดำเนินการทำให้ชุมชนบ้านราษฎร์สามัคคีมีคณะทำงานที่ชัดเจนในการจัดการเรื่องขยะในชุมชน มีกติกาชุมชนที่มาจากการคิดร่วมกัน มีความตระหนักในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง รวมถึงมีรายได้จากการจำหน่ายขยะ ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยเห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ และสุดท้ายสิ่งที่ชุมชนได้รับคือปริมาณขยะที่ต้องจัดการลดลงกว่าเดิม

เทศบาลตำบลป่าตาล อำเภอบუნตาล จังหวัดเชียงราย

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โครงการบริหารจัดการขยะโดยชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

โครงการบริหารจัดการขยะโดยชุมชน

เนื่องจากจำนวนขยะในพื้นที่เพิ่มขึ้นทุกปี เฉลี่ยร้อยละ ๐.๕ ต่อปี ทำให้เกิดมลพิษจากการเผาทำลายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ คุณภาพชีวิตของประชาชนลดลง เนื่องจากมลพิษจากขยะ ประกอบกับวาระแห่งชาติเรื่องการจัดการขยะอย่างยั่งยืน เทศบาลตำบลป่าตาลเล็งเห็นถึงการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเพื่อลดปริมาณขยะ เริ่มตั้งแต่ภาคครัวเรือน ชุมชน องค์กร หน่วยงานภาครัฐ และการสนับสนุนความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย จึงได้จัดทำโครงการบริหารจัดการขยะโดยชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาขยะล้นเมืองและป้องกันมลพิษด้านต่างๆ ที่มาจากขยะผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมบ้านนี้ปลอดขยะ โดยบ้านที่ได้รับธงเขียว จะยกเว้นค่าธรรมเนียมจัดเก็บขยะ กิจกรรมขยะแลกไข่ โดยออกรับแลกขยะทุกเดือนในวันจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ กิจกรรมส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารขยะทุกหมู่บ้าน กิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ตามหลัก Rms และกิจกรรมส่งเสริมหมู่บ้านจัดการขยะส่งประกวดในโครงการจังหวัดสะอาด

ผลจากการดำเนินงานพบว่า มีบ้านที่ได้รับธงเขียวในปีแรกถึง ๒๗๘ ครัวเรือน ปริมาณขยะที่จัดเก็บลดลงร้อยละ ๒๐ เนื่องจากประชาชนมีการคัดแยกขยะ มีชุมชนต้นแบบการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม ๑ แห่ง คือบ้านป่าตาลประชาสันติ หมู่ที่ ๑๒ และเกิดกลุ่มผลิตเสวียนจำหน่ายไว้ให้ชาวบ้านจัดเก็บขยะอินทรีย์ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างให้เห็นว่าการจัดการขยะโดยชุมชนนั้นเกิดขึ้นได้ หากทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างแท้จริง

เทศบาลตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

จากสภาพป่าร้างบนเนื้อที่ ๑๖ ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินราชพัสดุ บริเวณด้านหลังโรงเรียนบ้านยะบะ นายทวี จันปิยะ อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลรือเสาะ ในขณะนั้น ได้มีแนวคิดที่จะทำให้ที่ดินแห่งนี้เป็นที่สาธารณประโยชน์ โดยเปิดพื้นที่ให้ผู้สนใจด้านการเกษตร การประมง การปศุสัตว์ เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลตำบลรือเสาะ จึงถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๑ โดยแต่งตั้งให้นายพร้อมพงศ์ พูลพิพัฒน์ อดีตผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลรือเสาะ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ คนแรก

ภารกิจของศูนย์ฯ แห่งนี้ก็คือการสร้างความยั่งยืนให้แก่ประชาชนในภาวะที่ค่าครองชีพสูงขึ้นเรื่อยๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เช่น การปลูกผักสวนครัว ซึ่งมีการรวมกลุ่มให้สมาชิกปลูกผักปลอดสารพิษสำหรับรับประทานเอง และหากเหลือก็สามารถนำไปขายตามท้องตลาดและตามโรงเรียน ซึ่งนอกจากเป็นการสร้างรายได้แล้ว ยังทำให้คนในชุมชนได้มีผักปลอดสารเคมีไว้บริโภคด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศปง.พัฒนาและสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชน
ท้องถิ่น

เรื่อง

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยยกฐานะขึ้นจากสภาตำบลจำปาหวาย มีบทบาทสำคัญในฐานะของ ศูนย์กลางการพัฒนาในพื้นที่ตำบลจำปาหวาย ซึ่งต้องยึดประโยชน์ของประชาชน เป็นที่ตั้ง พร้อมกับเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมคิดร่วมทำ เพื่อให้เกิดความเจริญ เติบโตอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ที่นี้จึงให้ความสำคัญกับการบริหารคนเป็นลำดับต้นๆ ทั้งจากกลุ่มองค์กรในชุมชน หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา กลุ่มพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชนทั่วไป

โดยมีหลักพื้นฐานในการทำงาน ๖ ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ขณะเดียวกันก็ยังพยายามจัดระบบต่างๆ เพื่อเสริมศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ ให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้มากที่สุด เช่นในเรื่องเกษตรกรรมซึ่งถือเป็นอาชีพหลัก ของประชาชน ก็มีการสนับสนุนให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการ เกษตรประจำตำบล จัดทำฐานข้อมูลพันธุ์กรรมท้องถิ่น เช่น การขึ้นทะเบียน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ สถาบันการเงิน กองทุนฌาปนกิจ กองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน ในยามจำเป็น รวมไปถึงสนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อเป็น กลไกในการช่วยเหลือ จัดการปัญหาในระดับครอบครัว เป็นต้น

ผลจากการดำเนินงาน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ทุกภาคส่วนไม่ได้มองที่ ประโยชน์ของตนเท่านั้น แต่มองถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวม ซึ่งทำให้เกิด การบูรณาการในการทำงานทุกมิติ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมแห่งนี้เป็น ตัวอย่างของความยั่งยืน

เทศบาลตำบลวังชิ้น

อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

โครงการคัดแยกขยะแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

โครงการคัดแยกขยะแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของเทศบาลตำบลวังชิ้น เป็นระบบที่มีแนวคิดในการปลูกฝังให้ประชาชนรักชุมชนของตนเอง สร้างการมีจิตอาสาในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและขยายแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสู่เด็กและเยาวชนในโรงเรียน โดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมกับกลไกของการจัดเวทีประชาคม การศึกษาดูงานแล้วนำมาปฏิบัติการจริง พร้อมกับเผยแพร่ต่อยอดแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน โดยทุกแหล่งเรียนรู้สามารถช่วยให้ประชาชนมีระบบเศรษฐกิจดีขึ้น เกิดการสื่อสารในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้แก่คนในตำบล นับเป็นการจัดการแบบครบวงจร เพื่อลดปัญหาขยะ มีสวัสดิการจากการจัดการขยะมูลฝอยจนกลายเป็นกระบวนการจัดการปัญหาสาธารณสุขที่สร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายสำคัญ ๓ เรื่อง คือชุมชนต้องมีความรู้และมีการคัดแยกขยะแบบมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ ประชาชนสามารถลดปริมาณขยะที่นำไปทำลายในระบบลงร้อยละ ๕ และถ่ายทอดแนวทางจัดอบรมในครัวเรือนตามหลัก ๓ Rs

สำหรับวิธีการดำเนินงาน เริ่มตั้งแต่การรณรงค์ให้ประชาชนลดการใช้กล่องโฟม ถุงพลาสติกลง เน้นการแยกขยะและกำจัดขยะตั้งแต่ต้นทาง จัดกิจกรรมครัวเรือนต้นแบบการจัดการขยะ พร้อมกับประสานไปยังผู้นำหมู่บ้านต่างๆ เพื่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างครบวงจร ซึ่งทั้งหมดนี้อาจเรียกว่าเป็นการบูรณาการระหว่างทุกภาคส่วนในชุมชนก็คงไม่ผิด อีกทั้งต่อยอดด้วยการแปรรูปขยะบางประเภทเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ แล้วนำไปจำหน่าย ซึ่งสามารถรายได้แก่ครัวเรือนเพิ่มขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

สหกรณ์การเกษตรโหล่งขอดสามัคคี จำกัด

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

สหกรณ์การเกษตรโหล่งขอดสามัคคี จำกัด

สหกรณ์การเกษตรโหล่งขอดสามัคคี จำกัด จัดตั้งขึ้นวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก ๓๕๘ คน ตั้งอยู่ที่บ้านหลวง หมู่ที่ ๖ ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสหกรณ์การเกษตรที่ส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งเป็นหลัก ปัจจุบันมีทุนดำเนินการ ๔,๓๓๕,๒๕๕.๒๑ บาท (ตรวจสอบบัญชี เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙) โดยมีสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม

สำหรับหน้าที่สำคัญของสหกรณ์แห่งนี้ คือแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก จัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก รวบรวมผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ของสมาชิกรวมขายหรือแปรรูป จัดให้มีเงินกู้หรือสินเชื่อ ส่งเสริมการออมทรัพย์ภายในกลุ่ม ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชน นอกจากนี้ยังร่วมมือกับสหกรณ์อื่น เช่น สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ชุมชนสหกรณ์ องค์กร ชุมชนภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของสหกรณ์ และเผยแพร่อาชีพเกษตรกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือนหรืออาชีพอื่นๆ ในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิก รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตอุตสาหกรรม เพื่อให้สมาชิกมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

ผลจากการดำเนินงาน พบว่าสหกรณ์แห่งนี้กลายเป็นศูนย์กลางแห่งหนึ่งของประชาชนในพื้นที่ คอยประสานงานระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ทำให้สมาชิกมีความเข้มแข็ง และยึดหลักพึ่งพิงตนเอง ที่สำคัญสหกรณ์แห่งนี้ยังเป็นหลักประกันรายได้ ช่วยทำให้ชาวบ้านวางแผนการผลิตมันฝรั่งซึ่งเป็นสินค้าหลักในพื้นที่ได้

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

โครงการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยการคัดแยกขยะ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

โครงการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยการคัดแยกขยะ

ปัจจุบันตำบลทุ่งโพมีปริมาณขยะมาก ซึ่งมาจากการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ทำให้บ้านเมืองสกปรก เสี่ยงทัศนียภาพ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ และพาหนะนำโรค ต่างๆ เช่น หนู แมลงสาบ แมลงวัน ทั้งยังเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคโดยตรง ทั้งอหิวาตกโรค อุจจาระร่วง บิด โรคผิวหนัง บาดทะยัก โรคทางเดินหายใจ ด้วยเหตุนี้องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพจึงพยายามแก้ปัญหาด้วยการหาวิธีบริหารจัดการขยะ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิดขยะ แบ่งออกเป็นขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีการใช้ประโยชน์จากขยะแต่ละประเภท ทำให้สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการจัดการขยะ

นอกจากนี้ การบริหารจัดการของ อบต.ทุ่งโพ มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการขยะ เช่น ค่าจ้างเหมาบริการพนักงานจัดเก็บขยะ ค่าบริการสถานที่ในการกำจัดขยะ แก่เทศบาลเมืองอุทัยธานี การที่ประชาชนตระหนักและมีจิตสำนึกหันมาจัดการขยะด้วยตนเอง ทำให้สามารถนำงบประมาณไปพัฒนาในเรื่องอื่นที่จำเป็นเร่งด่วนมากกว่า ขณะเดียวกันยังบูรณาการกับทุกภาคส่วน ภายใต้การบริหารจัดการขยะตามหลักแนวคิด ๓Rs คือ ลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง ลดการก่อให้เกิดขยะ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ซ้ำ และการนำสิ่งของที่ใช้ประโยชน์ในรูปแบบเดิมไม่ได้แล้วไปจัดการด้วยกระบวนการต่างๆ แล้วแปรรูปมาเป็นสิ่งใหม่ จากนั้นนำมาใช้ใหม่ ถือเป็นหลักการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ อำเภอป่าด จังหวัดอุดรธานี

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ชมรมรักปั่น รักสุขภาพ รักสิ่งแวดล้อม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

ชมรมรักปั่น รักสุขภาพ รักสิ่งแวดล้อม

ชมรมรักปั่น รักสุขภาพ รักสิ่งแวดล้อม เริ่มต้นมาจากนางอรไท ดิละ ต้องการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี และยังหวังให้ทุกคนช่วยจัดการปัญหาขยะในชุมชน ซึ่งเกี่ยวพันกันกับเรื่องสุขภาพ จึงจัดกิจกรรมปั่นจักรยานโดยมีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำไคร้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ รับผิดชอบในการหาสมาชิก จากนั้นรวมกลุ่มปั่นจักรยาน เก็บขยะ และนำขยะที่ได้ไปขาย ทำให้มีรายได้เข้ามาในชุมชน โดยกองทุนฯ เป็นผู้รับขยะ และคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย

กิจกรรมปั่นจักรยานนี้ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งในเรื่องสุขภาพ ความสามัคคี และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพราะถือเป็นกิจกรรมสำหรับคน ๓ วัย คือ ลูก พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ที่สำคัญยังทำให้ปัญหาขยะในพื้นที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง นับเป็นการรักษาสีเขียวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

บ้านวังทอง หมู่ที่ ๖ ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๑๒ เดิมชาวบ้านวังทองทำนาปีละ ๑ ครั้ง บางปีเกิดทั้งฝนแล้ง น้ำท่วม ทำให้ได้ผลผลิตบ้าง ไม่ได้บ้าง แล้วแต่ดินฟ้าอากาศ ในฤดูแล้งชาวบ้านปลูกผักที่ใช้น้ำน้อย เช่น แตงกวา แตงโม มะเขือ ถั่ว งา เป็นต้น ขายส่งให้พ่อค้าคนกลาง และต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๘ นายสิงห์ ศรีสุรินทร์ และนายสมัย ศรีสุรินทร์ ได้ไปดูงานที่จังหวัดนครสวรรค์ เห็นที่นั่นทำนาปีละ ๒ ครั้ง เห็นวิธีการทำและส่งขาย จึงนำวิธีการเหล่านั้นมาใช้ในหมู่บ้านของตน เผื่อสังเกตจากธรรมชาติของน้ำ จนสามารถทำนาได้ปีละ ๒ ครั้ง และช่วงเว้นว่างก็เปลี่ยนไปปลูกผักและพืชสวนครัวแทน

นอกจากการส่งเสริมเรื่องวิถีเกษตรกรรมแล้ว ผู้นำหมู่บ้านวังทองยังเน้นหลักที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน การต่อยอดงาน เพิ่มศักยภาพ โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย ศึกษาดูงาน ยกย่องชมเชยคนที่ทำดี ด้วยการให้รางวัลทั้งในระดับหมู่บ้านและส่งประกวดในระดับตำบลต่อไป ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน เกิดความรู้สึกรักและอยากจะทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น อีกทั้งยังมีการจัดทำเป็นแผนภายในหมู่บ้านเพื่อให้เข้าใจร่วมกัน

ทั้งนี้ยังได้รับการหนุนเสริมจากภาคีต่างๆ ในตำบล เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับสนับสนุนงบประมาณ วิชาการและการประสานงาน สถานีอนามัยตำบลบึงกระจับ ส่งเสริมการป้องกันโรค สถานีตำรวจภูธรวิเชียรบุรี ลดอุบัติเหตุ และคุ้มครองความปลอดภัยในชุมชน ตลอดจนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก อบต. ช่วยประชาสัมพันธ์งานต่างๆ ทำให้ที่นี่กลายเป็นต้นแบบในการรณรงค์ให้หมู่บ้านและตำบลมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้เช่นเดียวกัน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

แหล่งเรียนรู้อาหารปลอดภัย

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

แหล่งเรียนรู้อาหารปลอดภัย

เดิม นายธรรมบุญ โคทอง เป็นคนจังหวัดจันทบุรี พอปี ๒๕๕๖ ได้ซื้อที่ดินบริเวณหมู่ที่ ๒ บ้านหนองน้ำเขียว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติ เป็นป่า และมีความอุดมสมบูรณ์ ดินดี อากาศดี และยังมีน้ำห้วยไหลผ่าน มีต้นไม้ และพืชกินได้อีกทั้งสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อคนและสัตว์ ด้วยแนวคิดที่จะทำเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช้สารเคมี จึงเริ่มปลูกพืชและเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งเขาตัดสินใจเลี้ยงแบบ em เป็นการเลี้ยงไก่ด้วยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยปล่อยให้ไก่กินอาหารตามธรรมชาติ ผสมกับการให้อาหารที่ใช้หว่ากกกล้วยมาทำให้ไก่กิน และช่วงฤดูผลไม้ก็จะมีลองกอง ฝรั่ง กล้วย กล้วยน้ำว้า เป็นอาหารไก่อีกทางด้วย จัดเป็นอาชีพเสริมได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญการเลี้ยงไก่ไข่ em ไม่ได้ลงทุนอะไรมาก จึงทำให้ลดต้นทุนในการผลิตได้ดี

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน อำเภอกุดชุม จังหวดยโสธร

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๗ โดยมีสมาชิกเริ่มแรก ๒๐ คน เพื่อผลิตข้าวปลอดสารพิษ เน้นการปรับปรุงบำรุงดิน ให้ความสำคัญต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และระบบนิเวศ ลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ โดยใช้แปลงนาของสมาชิกแต่ละคนซึ่งไม่จำกัดพื้นที่ ปลูกข้าวหลายสายพันธุ์ เช่น ข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวแดง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมนิลเป็นต้น เพื่อจำหน่ายให้กับโรงสีเล็งนกทา จังหวดยโสธรและค่ายสุขภาพหมอเขียวสวนป่านาบุญ อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งให้ราคาสูงกว่าข้าวนาปีทั่วไปที่ใช้สารเคมีในการเพาะปลูก โดยมีการฝึกอบรมให้แก่สมาชิก เช่นวิธีการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยศูนย์ปราชญ์เกษตรกรอินทรีย์บ้านโนนยาง อำเภอกุดชุม จังหวดยโสธร เป็นต้น

นอกจากการปลูกข้าวแล้ว กลุ่มยังจัดทำโรงสีข้าวกลอง ซึ่งมีเครื่องอยู่ ๔ เครื่อง สู้ให้สมาชิกโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แล้วยังมีเครื่องบดแป้งบริการให้คนในตำบลหนองแวน คิดค่าบริการ กิโลกรัมละ ๕ บาท ซึ่งเงินตรงนี้จะถูกเก็บเป็นทุนหมุนเวียนในกลุ่ม แล้วยังนำไปซื้อสัตว์มาเลี้ยง เช่น ไก่พันธุ์ไข่ ไก่พื้นเมือง หมู ปลา กุ้ง ไข่ เป็ด รวมไปถึงพันธุ์พืชผักสวนครัว ไม่เพียงแค่นั้นยังมีการแปรรูปสินค้า เช่น ยาสระผม น้ำยาล้างจาน เพื่อจำหน่ายแก่คนในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียง ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง และสามารถดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างพอเพียง โดยมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

“อาหารมั่นคง ชุมชนปลอดภัย ใส่ใจสุขภาพ”
ด้วยเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่ออาหารสุภาพะ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

“อาหารมั่นคง ชุมชนปลอดภัย ใส่ใจสุขภาพ” ด้วยเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่ออาหารสุภาพะ

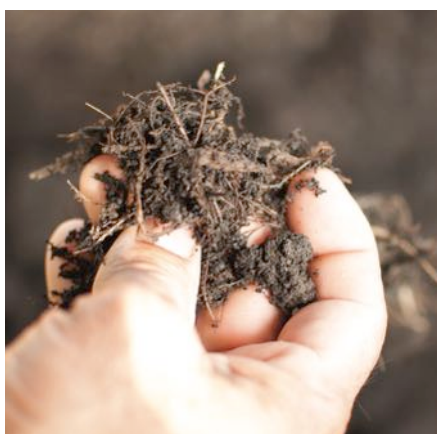
เดิมเกษตรกรรมส่วนใหญ่พื้นที่ตำบลอิเซ มุ่งผลิตสินค้าเพื่อขายเป็นหลัก ซึ่งแม้จะได้ผลผลิตกลับมาสูงและได้เงินเป็นจำนวนมาก แต่กลับเป็นหนี้สินเพิ่ม ต่อมาเมื่อตำบลอิเซเข้าร่วมเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่และดำเนินการตามโครงการประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่ออาหารสุภาพะ นำไปสู่การดำเนินงานผ่าน ๕ ชุติกิจกรรมหลัก ได้แก่ การพัฒนาขบวนการผลิต การเข้าถึงและการกระจายอาหาร อาหารจัดการโรค การบริหารจัดการทุนและระบบสวัสดิการ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อหนุนเสริมให้เกิดอาหารปลอดภัยในชุมชน จากแนวทางนี้ ทำให้เกิดต่อยอดงานในพื้นที่เป็นนวัตกรรมชุมชน ซึ่งเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การสร้าง “วังมัจฉา” ในเขตลำน้ำห้วยทับทันระยะทาง ๑๕ x ๑๕๐ เมตร ของกลุ่มเด็กเยาวชนรักษำป่าโนนใหญ่ พร้อมกับศึกษาระบบนิเวศวิทยาในลำน้ำห้วยทับทัน เพื่ออนุรักษ์ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจืด ซึ่งถือว่าได้สร้างความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน โดยกลุ่มเด็กเยาวชนรักษำป่าโนนใหญ่เป็นต้นกล้าความดีให้กับชุมชน ภายใต้การบ่มเพาะของทุนบุคคล เช่น ครู ปราชญ์ผู้รู้ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการตั้งกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว มะลิ ๑๐๕ ไว้ใช้เอง สร้างความมั่นคงด้านอนุรักษ์พันธุ์ มีขบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรกลุ่ม การคัดพันธุ์ข้าวตามแนวทางการเรียนรู้โรงเรียนชาวนา การตื่นรู้พิษภัยจากการใช้สารเคมี การปลูกผักสวนครัวสร้างความมั่นคงทางอาหาร เกิดกลุ่มอาสาทำดี เพื่อส่งต่อข้อมูลข่าวสารให้ทราบถึงความปลอดภัยการบริโภค

กิจกรรมทั้งหมดนี้ คือตัวอย่างของความสำเร็จที่มาจากการใช้ทุนดั้งเดิมทั้งทางบุคคลและทุนธรรมชาติ ตลอดจนแรงหนุนเสริมจากเครือข่ายภายนอก ทำให้ตำบลอิเซมีแนวทางก้าวสู่ความมั่นคงยั่งยืนด้วยการผลิตปลอดภัย บริโภคปลอดภัย มีความมั่นคงทางอาหาร

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์

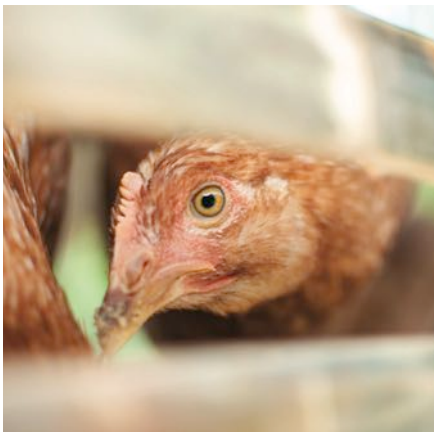
เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ทำอาชีพเกษตรกรรม ใช้ปุ๋ยและสารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตและเร่งการเจริญเติบโตของพืชเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยิ่ง โดยจากการสำรวจขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทองพบว่า มีประชาชนที่เสี่ยงจะได้รับผลกระทบจากสารเคมีสูงถึง ๑,๓๑๗ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗๘ ของประชากรทั้งหมด ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการรวมกันในชุมชนหาแนวทางแก้ไข ลดปริมาณการใช้สารเคมีโดยการนำแนวทางตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การดำเนินชีวิตมีความพอดี มีเหตุมีผล

โดยหลายๆ หมู่บ้านมีการรวมตัวกันรณรงค์ให้มีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ปลูกพืชหมุนเวียนเป็นปุ๋ยพืชสดและทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ และมูลสัตว์ ชาวบ้านตระหนักถึงแนวคิดและวิธีการทำงาน มีพื้นฐานการมีส่วนร่วม สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานของกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ และได้ทราบแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปพัฒนาขยายผลกลุ่มปฏิบัติการของกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้คุณภาพของดินไม่เสื่อมและไม่มีความกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

เทศบาลตำบลบ้านแฮด

อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มเกษตรผสมผสาน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

กลุ่มเกษตรผสมผสาน

กลุ่มเกษตรผสมผสานก่อตั้งเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๓ เนื่องจากคนในชุมชน หมู่ที่ ๕ ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้ดินเสื่อมสภาพ เกษตรกรไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร ที่สำคัญปุ๋ยเคมีและสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรมี ราคาที่สูงส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เกิดสารเคมีสะสม ชุมชนจึงพยายามหา วัสดุดิบที่หาได้ในพื้นที่มาผลิตเป็นปุ๋ยชีวภาพและนำมาใช้ในการทำเกษตร ทดแทน การใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จนมาลงตัวที่วัสดุในพื้นที่ตามธรรมชาติ เช่น มูลสัตว์ ชากพืชชากสัตว์ และเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการทำการเกษตร จึงมีการตั้งกลุ่ม เกษตรผสมผสาน โดยมีนายประสิทธิ์ ชะนุหมื่น เป็นประธานกลุ่ม มีคณะกรรมการ ในการบริหารจัดการ ๑๒ คน มีสมาชิกกลุ่ม ๑๐๓ ครัวเรือน หรือทุกครัวเรือน ในหมู่ที่ ๕

กลุ่มเกษตรผสมผสานได้รับการสนับสนุนครั้งแรกจากงบประมาณเทศบาล ตำบลบ้านแฮด เป็นเงิน ๑๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อก่อสร้างอาคารและโรงเรือนที่ใช้ใน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ผลคือสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพได้เฉลี่ยปีละ ๕๐๐ กระสอบ กระสอบละ ๒๐๐ บาท ซึ่งเป็นราคาที่จำหน่ายให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ส่วนบุคคลภายนอกหากจะซื้อ ทางกลุ่มจะขายกระสอบละ ๓๐๐ บาท ในแต่ละปีจะมีรายได้ในการจำหน่ายปุ๋ยเฉลี่ยปีละ ๒๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท จากการทำนงาน ทำให้คนในชุมชนปลอดภัยจากสารเคมี และสามารถลดต้นทุนในการทำการเกษตร

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

โครงการขุดเจาะบาดาล

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

โครงการขุดเจาะบาดาล

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง มีพื้นที่ ๒ ลักษณะ คือที่ลุ่มและที่ดอน โดยพื้นที่เป็นที่ดอน มีสภาพดินเป็นดินทราย มีลักษณะแห้งแล้ง ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืช จึงมีการช่วยเหลือเกษตรกรในการขุดเจาะน้ำบาดาลให้กับเกษตรกรที่เดือดร้อน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวางได้หาเครื่องเจาะบาดาล เพื่อขุดน้ำให้ชาวบ้านได้อุปโภคบริโภค โดยให้บริการเจาะในราคาที่ถูก ค่าทำเนียมบ่อละ ๑,๕๐๐ บาท เพื่อนำไปบำรุงรักษาเครื่องเจาะ ส่วนค่าอุปกรณ์ในการเจาะ เช่น ท่อ น้ำมัน เครื่องปั้มน้ำ เป็นทุนของเกษตรกรที่ทำการเจาะ เพื่อให้เกษตรกรที่ทำการเกษตรในพื้นที่แห้งแล้งมีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตร ปลูกพืชผัก นอกจากนี้ยังมีพลังงานจังหวัดมหาสารคามเข้ามาให้ความรู้ เรื่องการใช้พลังงานทางเลือก เช่น การใช้แผงโซลาร์เซลล์ในการปั้มน้ำ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการขุดเจาะบาดาล ทำให้เกษตรกรสามารถเพาะปลูกตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือยึดหลักพออยู่พอกิน ที่สำคัญยังสามารถทำเกษตรได้อย่างหลากหลาย ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้มาก ซึ่งถือเป็นหนทางแห่งความยั่งยืนที่แท้จริง

เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์ภูน้ำจั้น

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์ภูน้ำจั้น

พื้นที่ของตำบลเหล่าใหญ่เป็นที่ราบใกล้เชิงเขาซึ่งมีภูเขาน้อยใหญ่แถบเทือกเขาภูพาน เทือกเขาภูโธย มีพื้นที่จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ ภูไม้ป้อ พื้นที่จำนวน ๑,๒๕๐ ไร่ ภูน้อย พื้นที่จำนวน ๖๐ ไร่ ป่าดงเจ้าปู่ พื้นที่จำนวน ๗๒ ไร่ และป่าสาธารณะประโยชน์ พื้นที่จำนวน ๑๓๑ ไร่ ซึ่งเป็นป่าที่มีระบบนิเวศวิทยาที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ โดยมีน้ำจั้น เป็นแหล่งน้ำซับตามธรรมชาติ ไก่ล้ๆ กับร่องน้ำได้มีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ โดยพระอาจารย์ศักดิ์ดา ธัมมโรโต เจ้าอาวาสวัดพุทธบุตรบ้านโนนสว่าง อำเภอกุฉินารายณ์ ซึ่งคนโบราณในชุมชนเชื่อว่าซากดึกดำบรรพ์นั้นเป็นเกล็ดงูทรวง และถ้าผู้ใดขุดค้นหรือเอาไปเป็นเจ้าของถือเป็นการลบหลู่ และจะมีอันเป็นไป ทำให้สภาพซากดึกดำบรรพ์เหล่านี้มีสภาพสมบูรณ์ จนกระทั่งมีการตรวจสอบเบื้องต้นโดย ดร.วราวุธ สุธีธร นักธรณีวิทยา เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๑ พบว่าเป็นฟอสซิลปลาโบราณ อายุ ๑๕๐ ล้านปี ซึ่งพบครั้งแรกในประเทศไทยและแห่งเดียวในโลก ที่นี้จึงถือเป็นแหล่งร่อยรอยทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ อีกทั้งยังทำให้เกิดความเข้าใจระบบนิเวศวิทยา และเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

ต่อมาปี ๒๕๕๖-๒๕๕๘ กรมทรัพยากรธรณีวิทยา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้สนับสนุนงบประมาณ ๖ ล้านบาท เพื่อสร้างอาคารครอบบริเวณซากปลาดึกดำบรรพ์ อย่างไรก็ดี ปัจจุบันมีการบุกรุกพื้นที่เพื่อทำการเกษตรและตัดไม้ทำลายป่ารอบบริเวณ ประชาชนชาวตำบลเหล่าใหญ่ จึงมีแนวคิดในการดำเนินกิจกรรมรักษาทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศวิทยา รวมทั้งดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นของชุมชน เพื่อการศึกษาเรียนรู้สภาพทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา และประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การศึกษาและชาวเหล่าใหญ่มีความภาคภูมิใจยิ่งนัก จึงเป็นที่มาของการรวมเป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวไปกับธรรมชาติในพื้นที่ เชื่อมโยงก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก

อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

บทบาท

ศปง.พัฒนาและสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชน
ท้องถิ่น

เรื่อง

โครงการโพธิ์ตากสีเขียว (การคัดแยกขยะที่ต้นทาง)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

โครงการโพธิ์ตากสีเขียว (การคัดแยกขยะที่ต้นทาง)

เมื่อปี ๒๕๕๖ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตากได้จัดทำโครงการโพธิ์ตากสีเขียว เพื่อส่งเสริมการคัดแยกขยะแก่ประชาชน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ บ้านโพธิ์ตาก หมู่ที่ ๓ และบ้านสาวแล หมู่ที่ ๖ เป็นชุมชนตัวอย่าง มีวิทยากรจากโรงเรียนบ้านสาวแล โดยได้นำแนวคิดมาจาก 'หลวงพี่โจ' มาปฏิบัติในโรงเรียนและเห็นผลที่เกิดขึ้นจริง ๒ ปีต่อมาก็ได้ขยายการทำงานเป็น ๗ หมู่บ้าน ๑๕ ครัวเรือน พร้อมแต่งตั้งคณะทำงานจากชุมชนมาดำเนินงาน ส่วน อบต.โพธิ์ตากเป็นฝ่ายดูแลและให้คำปรึกษา

จากครัวเรือนต้นแบบคัดแยกขยะนั้น ได้มีการขยายเครือข่าย โดยครัวเรือนต้นแบบแต่ละครัวเรือนต้องหาครัวเรือนที่ตนเองต้องดูแลและให้คำแนะนำ ในอัตรา ๑ : ๕ ครัวเรือน เพื่อให้เกิดการขยายเครือข่ายอย่างรวดเร็ว

ต่อมาในปี ๒๕๕๙ อบต.โพธิ์ตากได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองคาย จึงได้พาผู้นำชุมชน แกนนำเข้าศึกษาดูงานการจัดการขยะที่เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น แล้วนำแนวคิดต่างๆ มาประยุกต์และปฏิบัติในพื้นที่ จัดตั้งกองทุนโพธิ์ตากสีเขียว บริหารจัดการโดยชุมชนเอง ให้สมาชิกกองทุนจัดทำสมุดบัญชีของตัวเอง และหลังจากคัดแยกขยะในแต่ละครัวเรือนแล้ว จะมีการรับซื้อขยะจากครัวเรือน โดยเงินที่ขายขยะได้จะอยู่ในบัญชีของสมาชิก มีการแบ่งเงินปันผลสมาชิกทุกสิ้นปี

ปัจจุบัน กองทุนโพธิ์ตากสีเขียวทำ MOU ร่วมกับชมรมผู้สูงอายุ มีการขับเคลื่อนกองทุน โดยมีการกำกับดูแลจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก และมีประชาชนที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะนี้ครัวเรือนต้นแบบก็มีการขยายเครือข่ายในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง โดยมีเป้าหมายว่าจะเป็นตำบลปลอดขยะภายในปี ๒๕๖๒

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาк อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

แหล่งเรียนรู้จากนักเรียนสู่ชุมชน

(ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนวัดบ้านแกว)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

แหล่งเรียนรู้จากนักเรียนสู่ชุมชน (ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนวัดบ้านแกว)

แหล่งเรียนรู้จากนักเรียนสู่ชุมชน จัดตั้งขึ้นเนื่องจากในอดีตโรงเรียนวัดบ้านแกว ประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน งบประมาณอาหารกลางวันที่ได้รับไม่เพียงพอ ทางโรงเรียนจึงน้อมนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นแนวทางแก้ปัญหา โดยเริ่มจากการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ระบบเกษตร เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงการพึ่งพาตนเองเพื่อความอยู่รอด ปลอดภัยทางสุขภาพ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งอาหารแบบยั่งยืนเป็นต้นแบบและเป็นแหล่งที่เกื้อหนุนทางด้านอาหารในชุมชน เนื่องจากในศูนย์เรียนรู้จากนักเรียนสู่ชุมชนนั้นจะมีการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ เลี้ยงกบ ปลา เพาะเห็ด และปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งนอกจากจะนำไปใช้ประกอบอาหารกลางวันให้กับนักเรียนแล้ว ยังนำไปขายให้กับคนในชุมชน นับเป็นทุนในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน แกนนำ รวมถึงทุนระดับกลุ่ม ที่ทำให้ระบบอาหารในชุมชนที่มีอยู่ สามารถต่อยอดเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน

การดำเนินงานทำให้เกิดการต่อยอดอีกมากมาย ทั้งการสร้างแหล่งอาหารปลอดภัย โครงการถนนจิตอาสา (ถนนกินได้) ซึ่งเป็นการปลูกพืชผักสวนครัวในพื้นที่ถนนในโรงเรียน ตั้งแต่ต้นแค ขี้เหล็ก และได้ขยายผลการดำเนินการสู่ชุมชนโดยการปลูกพืชกินได้บริเวณไหล่ทางสองข้างถนนเพื่อให้ประชาชนได้เก็บผลผลิตไว้บริโภค และมีส่วนร่วมดูแลรักษา ช่วยลดค่าใช้จ่าย และมีการเก็บออมเพิ่มขึ้น และโครงการสานสายใยชุมชน โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรักษา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในชุมชน ได้ใช้เวลาพูดคุย หาแนวทางส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่พัฒนา

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ปลูกอ้อย สับปะรด พืชผักหมุนเวียนต่างๆ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง ทั้งการรับจ้างทั่วไปและการรับจ้างภาคเกษตรกรรม เมื่อชุมชนมีการนำใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ จนประสบความสำเร็จ จึงเกิดการก่อตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งเรียนรู้ในตำบลให้ชาวบ้านได้เข้าไปศึกษาดูงานและนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับแปลงเกษตรของตัวเอง จนเกิดเป็นกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ กลุ่มเกษตรผสมผสาน เมื่อเกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ก็จะเป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือน และยังมีรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหาร ทำให้ชาวบ้านเกษตรกรมีเงินออม ลดปัญหาหนี้สิน ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของตำบลให้ดีขึ้นตาม

สำหรับแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม คือ การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ผู้ที่ไม่มที่ดิน พร้อมทั้งจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ มีการอนุรักษ์ผืนป่าซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในการสร้างสมดุลของระบบนิเวศ มีการก่อสร้างปรับปรุงอ่างเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในยามแล้ง เกิดระบบสาธารณสุขโรคที่เข้ามาพร้อมกับถนนซึ่งเป็นทางดิน ทั้งไฟฟ้า ประปาที่มาจากการขุดเจาะน้ำบาดาล วิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่พึ่งพาธรรมชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลบางน้ำจืด

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลบางน้ำจืด

จากสถานะหนี้สินภาคประชาชนที่เกิดจากรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย หนี้สินเพิ่มพูน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลบางน้ำจืดจึงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตภายใต้สามห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีเงื่อนไขเรื่องความรู้คู่คุณธรรม พร้อมจัดทำโครงการหนึ่งไร่หนึ่งครัว เลี้ยงตัวได้ เพื่อส่งเสริมอาหารปลอดภัยในครัวเรือน และลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารลง โดยเริ่มจากครอบครัวตัวเอง ลูกๆ หลานๆ และขยายสู่ครอบครัวเพื่อนบ้าน

หลักคิดสำคัญของโครงการนี้คือ “การปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก” ซึ่งทุกบ้านสามารถทำได้ไม่ยาก เช่นอาจจะแบ่งพื้นที่รอบบ้านประมาณ ๑ ไร่ เพื่อปลูกผักสวนครัวหลากหลายชนิด ขุดปลูกลี้นปลา หรืออาจจะเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ก็ได้ เพียงแค่นี้บ้านนั้นก็จะเป็นแหล่งอาหารที่ครบวงจร และกรณีที่เหลือกินเหลือใช้ก็สามารถนำไปแจกจ่ายเพื่อนบ้าน หรือจำหน่ายเป็นอาชีพเสริมก็ได้

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน

อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ชั้นชนาทอน (สัญญาใจ) ธรรมนูญวิถีชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้ใส่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

ชั้นชนาทอน (สัญญาใจ) ธรรมนูญวิถีชุมชน

ตำบลนาทอนเป็นตำบลชนบท มีพื้นที่ ๕๒ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ลาดเอียงสู่ทะเลอันดามัน มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก ทั้งป่าไม้ ป่าชายเลน อย่างไรก็ตามเนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างถูกทำลายลง บางก็ได้รับความเสียหายที่ควร จึงจำเป็นต้องหามาตรการบางอย่างเพื่อให้เกิดระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด และสามารถทำให้สิ่งเหล่านั้นคงอยู่คู่สังคมไปจนถึงรุ่นลูกหลาน โดยภูมิจัดตั้งขึ้นจากความเห็นร่วมกันของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตาม

นี่จึงเป็นที่มาของการจัดทำโครงการชั้นชนาทอน (สัญญาใจ) ธรรมนูญวิถีชุมชนคนนาทอน ซึ่งได้วางกติกาทั้งการใช้ดิน น้ำ และป่า คือ นอกเหนือจากกฎหมายบัญญัติไว้ ทุกหมู่บ้านจะต้องห้ามการใช้สารเคมีที่มีผลต่อการทำลายดิน ต้องสร้างฝายมีชีวิต ต้องดูแลรักษาสภาพน้ำไม่ให้ถูกทำลายจากการทิ้งขยะ สารเคมี การปล่อยน้ำเสีย รวมทั้งดูแลรักษาป่าไม้อย่างจริงจัง และมีการนำกระบวนการใช้สอยป่ามาใช้ โดยหากมีการตัดต้นไม้ ๑ ต้น จะต้องปลูกทดแทน ๕ ต้น ซึ่งผลจากการดำเนินงาน แม้จะไม่ได้เป็นกฎหมายตายตัว แต่ประชาชนก็ให้การยอมรับและปฏิบัติตามอย่างดี ทำให้การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างรวดเร็ว และได้รับความร่วมมือจากทุกส่วน นับเป็นพื้นฐานแนวคิดประชาธิปไตยที่นำมาซึ่งความยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลตะโปยาะ อำเภอวังอ จังหวัดนราธิวาส

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

ศูนย์ดำรงธรรม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

ศูนย์ดำรงธรรม

ศูนย์ดำรงธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลตะโปยาะ ตั้งขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันในการสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชนฐานราก และสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนได้รับบริการจากภาครัฐอย่างทั่วถึง ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ในท้องถิ่นกรณีประสบปัญหา ศูนย์ดำรงธรรมแห่งนี้จึงเน้นความใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงมีประชาชนเข้ามาขอความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้ที่ประสบวาทภัย ภัยพิบัติน้ำท่วม และภัยธรรมชาติต่างๆ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโปยาะก็ได้คลี่คลายปัญหาด้วยการเยียวยาวัสดุอุปกรณ์ในการซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหายเบื้องต้น พร้อมจัดทำข้อมูลของผู้ร้องทุกข์ รวมถึงอบรมเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องศูนย์ดำรงธรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้ประชาชนได้รับการเยียวยาปัญหาและความเดือดร้อนให้มากที่สุด

องค์การบริหารส่วนตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ บ้านขามใหญ่

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๒ ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผน
การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ บ้านขามใหญ่

กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ บ้านขามใหญ่ จุดเริ่มต้นมาจากการที่เกษตรกรมีภาวะหนี้สินสูง และการนำปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์มาใช้โดยตรง ยิ่งเป็นการเพิ่มวัชพืชให้มากขึ้น พอปี ๒๕๕๗ เกษตรอำเภอห้วยทับทันจึงแนะนำให้ชาวบ้านหมักปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเป็นการสร้างคุณภาพที่ดีแก่ดินและตัดวงจรของวัชพืช โดยเริ่มแรกมีสมาชิก ๕๗ คน ระดมทุนเป็นมูลโค คนละ ๕ กระสอบ กระสอบละ ๒๐ กิโลกรัม ได้มูลวัวรวมทั้งสิ้น ๒๖๐ กระสอบ คิดเป็น ๕,๒๐๐ กิโลกรัม พอปี ๒๕๕๙ กลุ่มได้รับงบประมาณสนับสนุนจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามโครงการตามแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามความต้องการของชุมชนเพื่อบรรเทาภัยแล้ง ปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ประเภทโครงการปรับปรุงส่งเสริมศักยภาพการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทั้งสิ้น ๗๙๗,๖๐๐ บาท สามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้มากขึ้น และหลากหลายรูปแบบ คือทั้งแบบอัดเม็ดและไม่อัดเม็ด

ผลจากการดำเนินงานทำให้ชาวบ้านหลายคนเข้าร่วมกลุ่ม จนปัจจุบันมีทั้งสิ้น ๙๖ ครัวเรือน โดยหลายบ้านมีรายได้จากการรับจ้างผลิตปุ๋ย ขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายของแต่ละบ้านก็ลดลงอย่างมาก ทำให้มีเงินหมุนเวียนในครัวเรือนเพิ่มขึ้น และสามารถต่อยอดไปสู่การออมทรัพย์ภายในกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในยามคับขัน

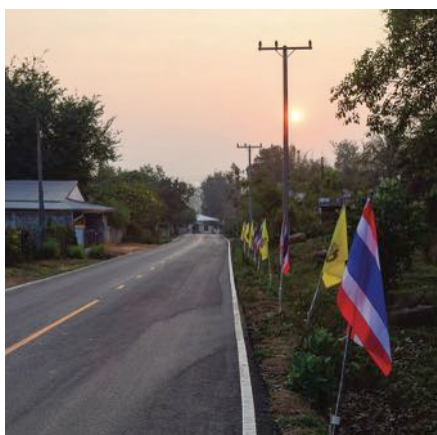
13 ดำเนินการอย่างเร่ง
ด่วนเพื่อแก้ปัญหา
โลกร้อน

เทศบาลตำบลสูงเม่น

อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

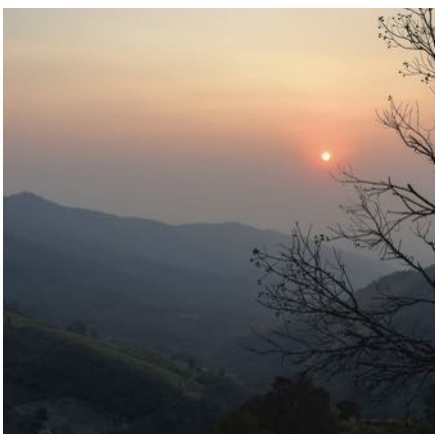
โครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ

เนื่องจากเทศบาลตำบลสูงเม่นตั้งอยู่ในย่านชุมชน มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือความแออัดของที่อยู่อาศัย ประชากรเพิ่มมากขึ้น การจราจร มลภาวะเป็นพิษ ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น น้ำเน่าเสีย เสียรงดัง ฝุ่นละอองกระจาย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลสูงเม่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความเสี่ยงโดยเฉพาะการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก เทศบาลตำบลสูงเม่นจึงได้จัดทำโครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการลดมลพิษภายในพื้นที่ลง รวมไปถึงส่งเสริมการบริโภคอย่างยั่งยืน ด้วยการนำนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ โดยเน้นให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ภายใต้การรักษาสมดุลของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดประชุมให้ความรู้เรื่องภาวะเรือนกระจกแก่ประชาชน ขณะเดียวกัน เทศบาลตำบลสูงเม่นยังได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เข้ามาสนับสนุนเรื่ององค์ความรู้ ทำให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบ และหาทางรับมือกับภาวะเรือนกระจกได้อย่างเหมาะสม

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วง จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

โครงการลดเผาผลอดหมอกควันและลดโลกร้อน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

โครงการลดเผาผลอดหมอกควันและลดโลกร้อน

เนื่องจากปัญหาภาวะโลกร้อนและหมอกควันพิษได้ส่งผลกระทบมากมายในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน บางรายเจ็บป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ โรคปอด ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งของปัญหามาจากการเผาป่าของประชาชน เพื่อหาของป่า หลายครั้งลาม เกิดไฟป่ายากแก่การควบคุม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาดจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจแก่ประชาชนโดยเร่งด่วน ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น หลักสูตรการอบรมกระบวนการเรียนปนเล่น (Plern) โดยเน้นให้ผู้เข้าสัมมนา ได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่สนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกด้วยการอภิปราย วิเคราะห์ สังเคราะห์ ผสมกับเกมต่างๆ ที่ช่วยให้เข้าใจง่าย และสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง ผู้เข้าร่วมเข้าใจและเป็นส่วนหนึ่งในการลดภาวะโลกร้อนและลดหมอกควันพิษ ลดการเผาจากการทำการเกษตร ด้วยการเปลี่ยนการเผามาเป็นการทำปุ๋ยหมักแทน โดยมีทีมวิทยากรซึ่งนำความรู้ด้านต่างๆ มาบูรณาการเป็นหลักสูตรที่สนุกสนาน ผ่างไปด้วยองค์ความรู้ระดับเข้มข้น จนผู้เข้าสัมมนาไม่รู้สึกรู้สึกเครียดหรือเบื่อหน่าย และเมื่อได้สรุปหรือถอดบทเรียนจากกิจกรรมต่างๆ ผู้เข้าสัมมนาจะเข้าใจ และสามารถจดจำได้ นำไปสู่การลงมือปฏิบัติจริงต่อไป

จากแนวทางนี้ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในฐานะของผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างปัญหาขึ้นมา และพยายามแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งถือเป็นแนวทางการรณรงค์ที่มีความยั่งยืน เพราะเป็นการร่วมรับผิดชอบของทุกภาคส่วน ทำให้การแก้ปัญหาที่มีความเป็นเอกภาพ และต่อยอดไปสู่การแก้ไขปัญหามิติดีที่กว้างได้ง่ายขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง (การจัดการขยะโดยชุมชน หมู่ที่ ๑๐)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง (การจัดการขยะโดยชุมชน หมู่ที่ ๑๐)

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น จำนวน ประมาณ ๓-๔ ตันต่อวัน แต่สามารถเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้ประมาณ ๒-๓.๕ ตันต่อวัน ทำให้มีขยะมูลฝอยตกค้างจำนวน ๐.๕-๑ ตันต่อวัน จึงได้ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยโดยจ้างเอกชนดำเนินการ และนำไปทิ้งที่บ่อขยะในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม บ้านเวียงแก หมู่ ๑๐ ซึ่งมีปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ยประมาณ ๐.๕ ตันต่อวัน ไม่มีบ่อกำจัดขยะของหมู่บ้าน ต้องใช้บ่อกำจัดขยะร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง ทำให้เกิดการสะสมของขยะในบ่ออย่างรวดเร็ว ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ใช้เส้นทางสัญจรที่สำคัญชุมชนยังมีการขยายตัว ทำให้ปริมาณขยะในพื้นที่มีแนวโน้มมากขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักมีความจำเป็นต้องดำเนินโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ในพื้นที่บ้านเวียงแก หมู่ ๑๐ เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

สำหรับวิธีการรณรงค์ เริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการลดขยะลงให้ได้ ร้อยละ ๓๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นก่อนเริ่มดำเนินโครงการ โดยมีการอบรมให้ความรู้การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ศาลาประชาคมบ้านเวียงแก หมู่ ๑๐ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับความรู้ เรื่องการบริหารจัดการขยะในชุมชน ป้ายไวนิล สติกเกอร์รณรงค์ และประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน รวมถึงศึกษาดูงานในพื้นที่ใกล้เคียง

ผลจากการดำเนินงานทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ และทักษะ สามารถคัดแยกและจัดการขยะแต่ละประเภทได้อย่างเหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อที่เกิดจากมลภาวะและสิ่งแวดล้อม ชุมชนใกล้เคียงเกิดการตื่นตัวและตระหนักในเรื่องการบริหารจัดการขยะในชุมชนของตนเอง เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสร้างรายได้ให้ครัวเรือนอีกทางหนึ่ง

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุม

อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

โครงการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลท่าผาปุม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

โครงการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลท่าผาปุม

จากนโยบายแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ กำหนดให้หน่วยงานราชการต้องมีศูนย์จัดการตำบลในภาวะวิกฤต เพื่อป้องกันภัยตามหลักสากลคือ “รู้รับ-ปรับตัว-ฟื้นเร็วทั่ว-อย่างยั่งยืน” องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุมจึงได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการ (ICS) การจัดการตำบลในภาวะวิกฤตตำบลท่าผาปุม และได้จัดตั้ง ทีมกู้ชีพกู้ภัย ๑ ทีม พร้อมกับการฝึกอบรมมาตรฐานตามหลักสูตรกู้ชีพกู้ภัย ตลอดจนจัดตั้งศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีสมาชิก ๒๖ คน ประจำอยู่ในทุกหมู่บ้านและฝึกซ้อมแผนเป็นประจำทุกปี เพื่อทำหน้าที่ในการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยเฉพาะช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลปีใหม่ สงกรานต์

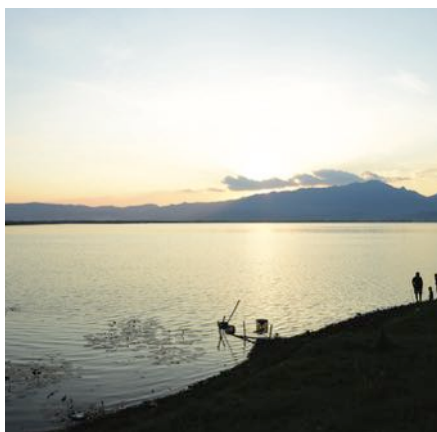
สำหรับการดำเนินงานของศูนย์ ICS แห่งนี้มีตั้งแต่การซักซ้อมการกู้ชีพกู้ภัยในภาวะฉุกเฉิน ฝึกซ้อมแผนเกี่ยวกับการแพทย์ฉุกเฉินเป็นประจำทุกปี โดยมีกลไกในการดำเนินการของกองบัญชาการจัดการตำบลในภาวะวิกฤต เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน โรงพยาบาลแม่ลาน้อย ที่มาอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และทีมกู้ชีพกู้ภัยเป็นประจำทุกปี รวมไปถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่เตี้ยในการร่วมฝึกอบรมทางด้านวิชาการและการแพทย์ฉุกเฉินเบื้องต้นและร่วมซ้อมปฏิบัติการช่วยเหลือภัยที่เกิดขึ้นในตำบลท่าผาปุม

ด้วยแนวทางเช่นนี้ส่งผลให้การทำงานศูนย์มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนในชุมชน และสามารถลดความรุนแรงจากเหตุฉุกเฉินต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมาก

องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาศาย

อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

บทบาท

ศปง.พัฒนาและสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชน
ท้องถิ่น

เรื่อง

บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้
กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ให้สภาตำบลที่มีรายได้ย้อนหลังเฉลี่ย ปีละ ๑๘๐,๐๐๐ บาท ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สภาตำบลจำปาศายได้ยกฐานะ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙ ในชื่อ “องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาศาย” สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๒๒๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลจำปาศาย อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ช่วงแรกที่มีการเปลี่ยนแปลง มีปัญหาความเข้าใจของผู้นำ ทั้งในส่วนของผู้ปกครอง และผู้นำฝ่ายท้องถิ่น ในเรื่องบทบาทหน้าที่ กระทั่งเวลาผ่านไปจึงเริ่มชัดเจน

ในส่วนของการจัดการงานจะมีการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในตำบลทราบถึงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการทำงาน ตั้งแต่เวทีประชาคมหมู่บ้าน ที่ให้ประชาชนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็น โดยช่องทางในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ เสียงตามสายในหมู่บ้าน การทำป้ายประชาสัมพันธ์ และแผ่นพับ

ตำบลจำปาศายมีคณะทำงานอย่างเป็นระบบตามโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระดับผู้บริหารระดับสภา ระดับท้องที่ แกนนำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน ตลอดจนประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการทำงาน โดยยึดหลักพื้นฐาน ๖ ประการ คือ

๑. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม ดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย กำหนดกฎ

กติกา และปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน

๒. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในสิ่งถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัย

๓. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

๔. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำประชาพิจารณ์ การร่วมลงประชามติ หรืออื่นๆ ที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๕. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

๖. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนในชุมชนประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ แข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เทศบาลตำบลวังชิ้น

อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

บทบา

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

การจัดการภัยพิบัติแบบครบวงจรอย่างมีส่วนร่วม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

การจัดการภัยพิบัติแบบครบวงจรอย่างมีส่วนร่วม

จากประสบการณ์อุทกภัยในพื้นที่ตำบลวังชิ้น ทำให้ชุมชนไม่นิ่งนอนใจ แกนนำภาคประชาชน ท้องถิ่น ท้องที่ กลุ่มอาสาสมัคร ชมรม กลุ่มองค์กรต่างๆ ร่วมกันหาทางว่า ชุมชนจะจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นเองได้อย่างไร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมวางแผนการจัดการ เพื่อดูแลกันและกันยามเกิดภัยพิบัติ จนเกิดแผนงานจัดการภัยพิบัติ ๔ แผนงาน คือแผนงานก่อนเกิดภัยพิบัติ ช่วงเกิดภัยพิบัติ หลังเกิดภัยพิบัติ และการฟื้นฟูความเสียหาย โดยนำใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี พร้อมองค์ความรู้ทั้งในด้านภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการจัดการปัญหาภัยพิบัติโดยชุมชนแบบครบวงจร

นอกจากนี้ยังได้มีการตั้งหน่วยอาสาสมัครจัดการภัยพิบัติ ที่เกิดจากการรวมกลุ่มอาสาสมัครทั้งสี่หมู่บ้าน เป็นอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอวังชิ้นชุดแรก ในปี ๒๕๕๓ มีนายนคร สุราช และนายอ้าย ปวงมณี พร้อมสมาชิก และมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงาน คณะทำงานของกลุ่ม อปพร. โดยมีนายกเทศมนตรีตำบลวังชิ้น เป็นผู้อำนวยการศูนย์อปพร. นายอนงค์ ตาดดา เป็นประธาน และนายกิตติพงษ์ คำรณ เป็นแกนนำ กระทั่งในปี ๒๕๕๔ มีอุทกภัยขึ้นในตำบลวังชิ้น มีผู้ได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก ทุกคนช่วยกันทำงาน และตกลูกออกมาเกิดศูนย์รวมข้อมูลสถิติการเกิดภัยพิบัติต่างๆ มีการจัดระบบการดำเนินงานและเตรียมความพร้อมไว้รองรับสถานการณ์ มีระบบการสื่อสารที่รวดเร็วพร้อมรับสถานการณ์อย่างเท่าทัน รวมถึงสร้างคู่มือการดูแลตนเองยามภัยพิบัติฉบับชุมชนที่คอยแนะนำเรื่องสถานที่ปลอดภัย และหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ พร้อมเบอร์โทรศัพท์ต่างๆ มีแผนที่จุดปลอดภัย ทำขึ้นโดยชุมชนและหน่วยงานภาคี เพื่อแสดงถึงจุดเสี่ยงจุดปลอดภัยในตำบล มีเครื่องมืออุปกรณ์ พร้อมการพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้ให้แก่อาสาสมัครและประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีหน่วยเคลื่อนที่เร็วไว้คอยบริการในยามฉุกเฉิน และมีศูนย์ช่วยเหลือและที่พักพิงชั่วคราว เพื่อสร้างที่พักพิงชั่วคราวให้แก่ประชาชนยามประสบภัยพิบัติให้ได้รับความปลอดภัย

องค์การบริหารส่วนตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

การจัดการขยะชุมชนบ้านหลวง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้
กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

การจัดการขยะชุมชนบ้านหลวง

ชุมชนบ้านหลวงมีปริมาณขยะจำนวนมาก เพราะชาวบ้านทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง เมื่อขยะล้น ก็เป็นที่มาของปัญหา ทั้งกลิ่นเหม็น และเป็นพาหะนำโรค จนในปี ๒๕๕๘ ผู้ใหญ่บ้านหลวง ร่วมกับกรรมการหมู่บ้าน ได้จัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อจัดการขยะโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด

เริ่มต้นได้มีการประชุมในหมู่บ้าน และทำแบบสอบถามในแต่ละหลังคาเรือน ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการเก็บเงินกองกลางเข้าหมู่บ้านเพื่อบริหารจัดการ โดยแจกแบบสอบถามไป ๓๖๐ หลังคาเรือน หลังจากนั้นเปิดประชุมประชาคมอีกครั้ง เพื่อตรวจแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วย แต่มีที่ไม่เห็นด้วยอีกกลุ่มหนึ่ง จึงมาคุยกันเพื่อหาทางออก ทางกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยเสนอให้ลดราคาจาก ๓๐ บาท เป็น ๒๐ บาทต่อเดือน โดยจะแจกถุงดำเดือนละ ๒ ถุง มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน ๓๐๐ หลังคาเรือน

นอกจากนี้ ยังได้หารือเรื่องงบประมาณที่จะนำมาดำเนินการขุดบ่อขยะ ทำถังขยะ จึงจัดงานมหากุศลเพื่อหาเงินทุนเพิ่มเติม และเปิดประมูลทำลายขยะ มีผู้ร่วมเข้าร่วมประมูล ๔ ราย ประมูลได้ในจำนวนเงิน ๔,๙๙๙ บาทต่อเดือน ผ่านมา ๕ เดือน คณะกรรมการเพิ่มเงินให้เป็นจำนวน ๕,๓๐๐ บาทต่อเดือน

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เนื่องจากการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยถือเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพจึงได้จัดทำกรอบการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขึ้นมา พร้อมกำหนดให้มีแผนและขั้นตอนในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณ หรือสิ่งอื่นใดในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย รวมไปถึงจัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะที่ใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป้าหมายก็เพื่อลดความสูญเสียและความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ

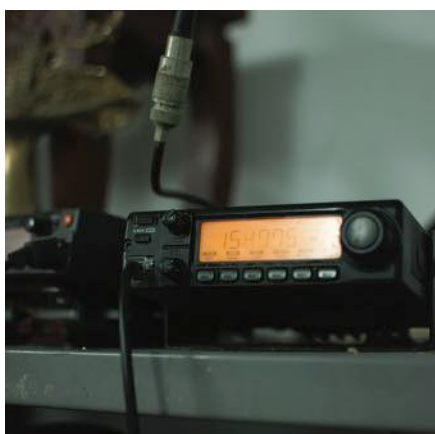
ผลจากการเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเบื้องต้นได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึง และต่อเนื่อง ตลอดจนการฟื้นฟูบูรณะสภาพพื้นที่ที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว ขณะเดียวกันยังมีการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการสาธารณภัย เช่น เครื่องจักรกล วัสดุ อุปกรณ์เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย สถิติการเกิดภัย พื้นที่และความรุนแรงของภัย และกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ ผู้รวบรวมข้อมูล บันทึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติในพื้นที่ เช่น ภาพถ่าย เป็นต้น มีการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลด้านสาธารณภัยระหว่างหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพและสามารถใช้งานได้ร่วมกัน

นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมงเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการอพยพและสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตลอดจนจัดทำคู่มือการตอบโต้สาธารณภัยและจัดทำแผนเผชิญเหตุ มีการฝึกซ้อมแผนเป็นประจำ จัดเตรียมระบบการติดต่อสื่อสารหลัก สื่อสารรอง และสื่อสารสำรอง รวมทั้งกำหนดช่องความถี่กลางด้านสาธารณภัย และจัดระบบการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและการดูแลสิ่งของบริจาค เพื่อให้การบรรเทาสาธารณภัยได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้

อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรธานี

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

กิจกรรมศูนย์กู้ชีพ กู้ภัย ตำบลน้ำไคร้

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

กิจกรรมศูนย์กู้ชีพ กู้ภัย ตำบลน้ำไคร้

เนื่องจากพื้นที่ตำบลน้ำไคร้เป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวน ในช่วงฤดูฝนจะประสบปัญหาภัยทางธรรมชาติ เช่น วาตภัย และอุทกภัย และในช่วงฤดูแล้งจะประสบปัญหาภัยแล้ง ทำให้ประชาชนบางส่วนได้รับผลกระทบ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้และผู้นำชุมชน จึงมีแนวคิดร่วมกันว่าควรจะมีชุดปฏิบัติการควบคุมและระงับเหตุ ด้วยการจัดตั้งศูนย์กู้ชีพกู้ภัยตำบลน้ำไคร้ และศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ตำบลน้ำไคร้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ได้จัดฝึกอบรมทีมงาน ทั้งหลักสูตร OTOS หลักสูตร ๑๖๖๙ หลักสูตรนเรนทร หลักสูตรการกู้ชีพและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยเน้นการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ ผู้นำชุมชน โรงพยาบาล ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัด เป็นต้น

ผลจากการทำงานเชิงรุกตลอด ๒๔ ชั่วโมง พร้อมสายตรงเพื่อรับแจ้งเหตุ และสามารถออกปฏิบัติงานได้ทันที โดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลน้ำไคร้ ศูนย์นเรนทร และโรงพยาบาลน้ำป่าด ทำให้ชุมชนมีความมั่นใจในการดำรงชีวิตมากขึ้น ลดขั้นตอนกระบวนการช่วยเหลือและกระบวนการส่งต่อโดยสามารถเข้าถึงเหตุได้ทันทั่วทั้งที่ เกิดทีมและคณะทำงานจากทุกภาคส่วนเพื่อช่วยระงับเหตุและป้องกันเหตุรวมถึงการวางแผนป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่สำคัญยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้และการป้องกันภัยเบื้องต้น ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานเรื่องจิตอาสาให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

พื้นที่สาธารณประโยชน์แหล่งอาหารชุมชนปลอดภัย

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

พื้นที่สาธารณประโยชน์แหล่งอาหารชุมชนปลอดภัย

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในตำบลบึงกระจับประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งการที่จะพัฒนาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ ความคิดและความสามารถแก่เกษตรกรให้มีศักยภาพเพียงพอ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ จึงได้สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการพัฒนาการเกษตรและระบบอาหารของชุมชน เพื่อจัดการกับปัญหาความต้องการของคนในพื้นที่ และสนองตอบต่อนโยบายภาครัฐ ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เริ่มตั้งแต่กำหนดแนวนโยบายให้พื้นที่สาธารณะภายในตำบลบึงกระจับ เป็นพื้นที่ที่สามารถมีแหล่งอาหารไว้บริโภคภายในชุมชนได้ เช่น การปรับปรุงพื้นที่สาธารณะที่เคยเป็นที่ทิ้งขยะให้เป็นพื้นที่สีเขียว ปลูกพืชผักไว้รับประทานได้อย่างเพียงพอ การร่วมกับปราชญ์ของชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งผลจากการดำเนินงานทำให้ชุมชนเกิดแหล่งความรู้เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นไปสู่คนรุ่นใหม่ได้อย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

การจัดการชนเผ่า

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

การจัดการชนเผ่า

การจัดการชนเผ่าของตำบลแม่ปะ เป็นการวางกลไกในการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างได้เป็นอย่างดี เพราะแนวคิดการยึดถือเรื่องของการให้เกียรติแก่บุคคลนั้น เป็นสิ่งดีงาม ปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นวิถีชีวิตและเป็นแบบแผนที่ยึดถือจากรุ่นไปสู่รุ่นเช่นกัน รวมถึงยังเป็นการใช้วัฒนธรรมการให้เกียรติเพื่อสร้างความศรัทธา สร้างจิตสำนึก สร้างคุณงามความดี และสร้างความผูกพันให้กับผู้คนในชุมชน ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความสามัคคี รวมถึงหวงแหนคุณค่าประเพณีและวัฒนธรรมของตำบล และได้นำมาซึ่งการรวมใจ รวมคน รวมทุน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในตำบล

สำหรับแนวทางการจัดการชนเผ่าของตำบลแม่ปะ เป็นการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการหมู่บ้านของฝ่ายไทยและฝ่ายผู้ใช้แรงงานชาวพม่า ในการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของประชาชนในชุมชนและภาคีหุ้นส่วนเสริมทั้งภายใน ภายนอกพื้นที่ โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของทุกชนเผ่า มีการกำหนดกฎ กติกา และมาตรการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน เพื่อสร้างให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข มีการตั้งผู้นำของชนเผ่าเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างชนเผ่าด้วยตนเอง และระหว่างคนไทยกับชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เพราะฉะนั้นแม่ปะจึงเป็นพื้นที่ต้นแบบของการจัดการชนเผ่าที่ได้ผล ซึ่งพื้นที่อื่นสามารถนำไปประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และยังสอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอีกด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมืองอุดรดิตร จังหวัดอุดรดิตร

บทบา

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

จัดการขยะแบบมีส่วนร่วม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

จัดการขยะแบบมีส่วนร่วม

หมู่บ้านฟากท่าประสบปัญหาขยะในที่สาธารณะ แม่น้ำลำคลอง โดยเฉพาะบริเวณห้วยสะพานหน้าศาลาอเนกประสงค์ ทาง อบต.บ้านด่านนาขาม จึงให้เจ้าหน้าที่เขียนโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนัก ๖ ภายใต้โครงการ การจัดการขยะบ้านฟากท่า หมู่ที่ ๑

ทางแกนนำบ้านฟากท่า ร่วมกับประชาชน กำหนดข้อตกลงร่วมกัน มีด้วยกัน ๕ ข้อ ได้แก่ ๑) ห้ามทิ้งขยะในที่สาธารณะ ๒) ทุกครัวเรือนต้องคัดแยกขยะ ๓) รับผิดชอบให้ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก ๔) ทุกครัวเรือนต้องรักษาความสะอาดในบริเวณบ้านของตนเอง ๕) ห้ามเผาขยะในที่สาธารณะ นอกจากนี้ยังมีการเขียนป้ายคำขวัญเพิ่มเติมไปติดไว้ตามสถานที่ต่างๆ ของหมู่บ้าน เพื่อรณรงค์และสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักถึงการร่วมมือกันจัดการขยะในชุมชนของตนเอง รวมถึงวางแผนร่วมกันลดการใช้พลาสติกในงานบุญต่างๆ โดยใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ เช่น ใบตอง ห่อข้าวเหนียวแทนการใช้ถุงพลาสติก

การบริหารจัดการขยะเช่นนี้ทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักและพร้อมที่จะรับผิดชอบขยะในครัวเรือน โดยที่หมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือน ๑๑๒ ครัวเรือน ให้ความร่วมมือมากถึง ๑๑๑ ครัวเรือน จากความสำเร็จ ได้มีการขยายผลและให้ความรู้แก่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

วัฒนธรรมสายน้ำห้วยทับทัน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

วัฒนธรรมสายน้ำห้วยทับทัน

ลุ่มน้ำห้วยทับทัน ถือเป็นสายเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในตำบลอิเซและตำบลใกล้เคียง ทั้งยังเป็นลุ่มน้ำที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตวิถี ด้วยมีความสำคัญกับการเกษตร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของตำบลอิเซเพิ่มขึ้น เช่น การทำนา การปลูกพืช ประมง และยังเป็นแหล่งรวมของศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่สร้างสมสืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และในปัจจุบัน การอนุรักษ์ลุ่มน้ำ แหล่งน้ำ อยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน เพื่อให้สายน้ำลำห้วยมีคุณภาพดี ทั้งในด้านคุณภาพน้ำ ระบบนิเวศ สภาพแวดล้อม ตลอดจนความสำคัญทางประวัติศาสตร์และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำเอาไว้ อย่างเหมาะสม

ที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ ได้จัดโครงการสืบสานวัฒนธรรม ลุ่มน้ำห้วยทับทันเชื่อมสัมพันธ์ศรีสะเกษ เทิดไถ่องคราชน ในปี ๒๕๕๖ ขึ้น โดยมีการแข่งขันเรือยาว เรือหาปลา เรืออีโป่ง พายเรือ ซึ่งเป็นกีฬาพื้นบ้านชนิดหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมทั่วทุกภาคของประเทศ และเป็นกีฬาที่ต้องอาศัยความสมัครสมานสามัคคีทั้งในระหว่างการแข่งขันและตลอดการแข่งขัน อีกทั้งกีฬาประเภทนี้เป็นกีฬาพื้นบ้านที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทั้งหมดนี้ก็เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของแหล่งน้ำ และยังเป็นการเล่นเรือลุ่มน้ำห้วยทับทันซึ่งเป็นลุ่มน้ำที่เชื่อมสัมพันธ์จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษอีกด้วย ซึ่งผลจากการจัดงานถือว่าน่าพอใจอย่างยิ่ง เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยสืบสานประเพณีให้อยู่คู่กับสังคมต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

หมู่บ้านจัดการตนเอง (จัดการขยะ)

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

หมู่บ้านจัดการตนเอง (จัดการขยะ)

ด้วยหมู่บ้านโนนแดง หมู่ที่ ๕ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีประชากรจำนวน ๒๑๒ คน ประชาชนส่วนใหญ่มาจากเผ่าพันธุ์เดียวกัน การปกครองแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย กรณีพิพาทต่างๆ สามารถไกล่เกลี่ยได้ง่าย โดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งยังเป็นกำลังสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่ราชการผลักดัน เช่น หมู่บ้านปลอดถังขยะ โครงการธนาคารขยะ

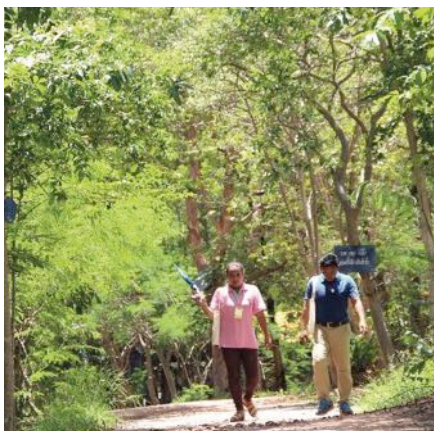
จากแนวทางการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้บ้านโนนแดงเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการตนเองโดยมีภาครัฐคอยหนุนเสริมด้านวิชาการและงบประมาณบางส่วน มีทุนและศักยภาพทางสังคมในหมู่บ้านที่หนุนเสริมการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านจัดการตนเอง และในอนาคต องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง เล็งเห็นทิศทางการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การสร้างปณิธานของชุมชนจัดการตนเอง โดยมีบ้านโนนแดงเป็นต้นแบบ

การดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของหมู่บ้านจัดการตนเอง (การจัดการขยะ) มีกลไกหนุนเสริมจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง ซึ่งสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ การเงินและบัญชี ทำให้ง่ายต่อการดำเนินงาน และยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและให้ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะ การคัดแยกขยะ ทำให้คนในหมู่บ้านได้เข้าถึงกระบวนการความรู้ในการพัฒนาด้านการจัดการขยะในชุมชน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้อีก ดังคำขวัญที่ว่า “ใช้น้อย ใช้น้ำ นากลับมาใช้ใหม่” รวมถึงลดการใช้การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง การใช้พลังงานเท่าที่จำเป็น เช่น ปิดไฟทุกครั้งที่ไม่ใช้งานหรือเปิดเฉพาะจุดที่ใช้งานซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน อีกทั้งยังสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์

อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บทบา

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน “อนุรักษ์ป่า พาชุมชนเข้มแข็ง”

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน “อนุรักษ์ป่า พาชุมชนเข้มแข็ง”

ตำบลหนองกงสวรรค์มีแหล่งอนุรักษ์ป่าชุมชนในพื้นที่ ๒ แหล่ง คือแหล่งอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านเหล่าโพธิ์ โดยเริ่มต้นจากการที่แกนนำชุมชนและประชาชนรวมตัวกับพระสงฆ์ประชุมปรึกษาหารือในการขยายเขตวัดเพื่อปลูกป่า โดยอาศัยแรงศรัทธาจากประชาชนในชุมชนและนอกชุมชนจัดทำผ้าป่าขึ้น แล้วนำเงินไปซื้อที่ดินจากชาวบ้านที่อยู่ข้างวัด เมื่อซื้อเรียบร้อยแล้ว แกนนำหมู่บ้านร่วมกับชุมชนทุกครัวเรือนปลูกป่า ทั้งพืชสมุนไพร ไม้ยืนต้น อนุรักษ์สัตว์ที่จะสูญพันธุ์ ปลูกพืชพรรณหายาก และทุกวันสำคัญของชุมชนชาวบ้านจะร่วมกันอนุรักษ์และปลูกป่าเพิ่มเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืนให้คงอยู่ถึงปัจจุบัน

อีกแหล่งหนึ่งคือแหล่งอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านเหล่าโพธิ์ชัย เดิมชาวบ้านเรียกว่า “ดอนปู่ตา” ถือเป็นสถานที่ชาวบ้านนับถือสักการะกราบไหว้ ต่อมามีการปรับปรุงเป็นสถานที่เรียนรู้เรื่องยาสมุนไพร โดยนำเอาพืชสมุนไพรหลากหลายชนิดมาปลูกเพื่อจะได้นำไปเป็นยารักษาโรคของคนในชุมชน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการทำยาสมุนไพรมาแนะนำวิธีใช้พืชสมุนไพรกับโรคต่างๆ ภายหลังชุมชนได้ออกกฎอนุรักษ์พื้นที่บริเวณนั้น ห้ามบุคคลใดเข้าไปตัดไม้หรือนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปในบริเวณนี้เด็ดขาด และชุมชนมีการแต่งตั้งบุคคลหมุนเวียน แบ่งกลุ่มอนุรักษ์ดูแลป่าชุมชน และพืชสมุนไพร รวมถึงดูแลรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมในบริเวณ อีกทั้งชุมชนได้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการร่วมอนุรักษ์ป่า ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จนนำไปสู่กิจกรรมปลูกป่า “ปลูกป่า ๓ อย่างเพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง” ซึ่งผลจากการทำกิจกรรมนี้ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน จนกลายเป็นชุมชนที่ยั่งยืน และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ให้รู้จักการอนุรักษ์ป่า พืชสมุนไพร และสัตว์สงวนที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ตลอดจนเกิดความรักหวงแหนถิ่นฐานตนเองอีกด้วย

เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

สถานีสารานิยธรรม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

สถานีสารานิยธรรม

สถานีสารานิยธรรม ก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๖ เป็นพื้นที่ทดลองกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในกิจกรรมต่างๆ และยังเป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน เช่น การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบในบ่อดิน การปลูกพืชต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน โดยนำหลักพุทธธรรมมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนา

นอกจากนี้ยังมีการนำหลักธรรมต่างๆ มาจัดเป็นชุดวิชาผ่านการบ่มเพาะความรู้ระหว่างคน-คน (ปัจเจกบุคคล-ครอบครัว-ชุมชน) จนเกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของคนในชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจ สามารถดำเนินชีวิตบนฐานแห่งความยั่งยืน ภายใต้ความถูกต้องและเป็นธรรม และน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาถือปฏิบัติ มีการสร้างกระบวนการบ่มเพาะความรู้โดยมีชุดความรู้และรูปแบบการจัดการความรู้ ถ่ายทอดโดยนักวิชาการ นักวิจัยชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและผู้มีประสบการณ์เฉพาะด้าน จัดกระบวนการความรู้ทั้งด้านวิชาการและปฏิบัติ และผ่านการทดสอบทดลองตามรูปแบบกิจกรรมที่บ่มเพาะ

ผลจากการสร้างพื้นที่ทดลองสถานีสารานิยธรรม ทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจถึงความสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และทำการขยายผลโดยการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ ๗ บ้านศรีประทุม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ ๗ บ้านศรีประทุม

จากการสำรวจบัญชีครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายของประชาชนในพื้นที่มากกว่าร้อยละ ๕๐ มาจากการลงทุนทำการเกษตรและค่าอาหาร และเมื่อตรวจสอบสถิติค่าในพืชผักพบว่ามีการตกค้างมากเกินมาตรฐาน เพื่อแก้ปัญหาในปี ๒๕๕๑ จึงมีการนำเกษตรกรจำนวน ๗๔ คน มาเข้าอบรมโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระมหาสุภาพ ที่วัดป่าคำ ตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเสริมความรู้ให้เกษตรกรนำโครงการมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ มีการปรับวิธีการเพาะปลูก “หลุมพอเพียง” เพื่อทำให้เกิดกลุ่มทำเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานที่มีความปลอดภัย ปลอดภัยพิษ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตเองในชุมชน และใช้สมุนไพรป้องกันแมลงและกำจัดศัตรูพืช

ต่อมาในปี ๒๕๕๓-๒๕๕๗ เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ได้สนับสนุนงบประมาณปีละ ๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อทำปุ๋ยชีวภาพและปลูกพืชปลอดภัย และสนับสนุนหัวเชื้อทำปุ๋ยหมักแก่สมาชิก เพื่อเป็นที่ศึกษาดูงานของชุมชนและเครือข่ายผลิตผักปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมกับเครือข่ายตลาดสดสีเขียวปลอดภัยทุกวันศุกร์ ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช ส่งผลให้ชุมชนมีผักปลอดภัยบริโภค มีคลังอาหารในชุมชนทำให้ชุมชนเข้มแข็ง นับเป็นการลดรายจ่ายและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่ประชาชน

ภายหลังได้มีการต่อยอดด้วยการจัดทำแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินของหมู่บ้านให้กู้ยืมลงทุนด้านการเกษตรดอกเบี้ยต่ำมีเงินปันผลแบ่งเพื่อสาธารณประโยชน์ มีกลุ่มร้านค้าสวัสดิการชุมชนไว้จำหน่ายพืชผัก มีกลุ่มออมวันละบาทให้สวัสดิการสมาชิกกลุ่มตั้งแต่เกิดจนตาย มีกลุ่มอาชีพผ้าลายเก็บจกสร้างอาชีพ ลดรายจ่าย สร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ส่งเสริมการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นหมู่บ้านจัดการตนเองอย่างแท้จริง

เทศบาลตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

ขยะต้นทางนำสู่เงินล้าน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ขยะต้นทางนำสู่เงินล้าน

เทศบาลตำบลรือเสาะเป็นเทศบาลขนาดกลาง ยกฐานะจากสุขาภิบาลเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ มีพื้นที่จำนวน ๓.๑๑ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ชุมชนเมืองกึ่งชนบท รูปร่างคล้ายไม้เทนนิส แบ่งออกเป็น ๒๑ ชุมชน คาบเกี่ยว ๒ ตำบล คือตำบลรือเสาะ และตำบลรือเสาะนอก มีจำนวนประชากร ๗,๖๗๙ คน จาก ๓,๒๔๙ ครัวเรือน (ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ ณ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘) อาชีพหลักคือค้าขาย อาชีพรองคือทำสวนยางพารา

พื้นที่เทศบาลตำบลรือเสาะมีปริมาณขยะมูลฝอยวันละ ๘ ตัน รวบรวมไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะเทศบาลตำบลรือเสาะ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ บ้านสโลว์ โดยเทศบาลเสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะราว ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี เลยมมีความคิดริเริ่มส่งเสริมให้ชุมชนจัดการปัญหาด้วยตัวเอง คัดแยกขยะที่ต้นทาง จัดประเภทขยะ ตั้งแต่ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ขยะทั่วไป

ทางเทศบาลคัดเลือกชุมชนตลาดนัดเก่าเป็นชุมชนเป้าหมาย ซึ่งมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นเฉลี่ยประมาณ ๐.๕ ตันต่อวัน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ความรู้การคัดแยกประเภทขยะ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนต้นแบบสามารถลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดลงได้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เพื่อเป็นต้นแบบขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ขยะเปลี่ยนชีวิต บนฐานคิดมีส่วนร่วม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ขยะเปลี่ยนชีวิต บนฐานคิดมีส่วนร่วม

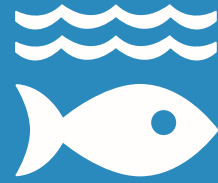
ในช่วงประมาณ ๑๐ ปีที่ผ่านมา ท้องถิ่นคอยดูแลจัดการขยะในชุมชน คอยตอบสนองความต้องการให้ชาวบ้าน ซึ่งกลายเป็นกระบวนทัศน์ไปแล้วว่าชาวบ้านเป็นผู้รับบริการเท่านั้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือชาวบ้านเริ่มอ่อนแอ ติดอยู่ในภาวะพึ่งพิง

กาลเวลาผ่านไป บ้านเมืองขยายขยาย ประชากรเพิ่มขึ้น ขยะก็เพิ่มขึ้นตาม เกิดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะจนท้องถิ่นแบกรับไม่ไหว ด้วยเงื่อนไขทางภาครัฐที่กำหนดให้ อบต. ต้องทิ้งขยะในศูนย์จัดการขยะแบบครบวงจร จึงต้องไปใช้ที่เทศบาลตำบลกำแพง ซึ่งคิดค่าใช้จ่ายตามน้ำหนักของขยะ ตำบลนาทอนมีปริมาณขยะวันละ ๖,๐๐๐ กิโลกรัม หรือ ๑๘๐,๐๐๐ กิโลกรัมต่อเดือน ค่าใช้จ่ายคิดตามน้ำหนักของขยะ กิโลกรัมละ ๕๐ สตางค์ คิดเป็นเงิน ๙๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน ๑,๐๘๐,๐๐๐ บาทต่อปี อบต.นาทอน ซึ่งมีงบลงทุนรายจ่ายประจำปีอยู่ที่ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท จึงต้องค้นหานหาวิธีการอื่นที่ประหยัด

จากเหตุการณ์ดังกล่าว จึงมีการพูดคุยระหว่าง ๔ เสาหลักของตำบลนาทอน บนเวทีระดมความคิดเพื่อจัดทำธรรมนูญวิถีชุมชน (ชนชีนาทอน) มีมติสร้างกฎกติกาข้อตกลงร่วมของชุมชน เกิดการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางเพื่อลดปริมาณขยะ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะบนฐานคิด “ขยะเปลี่ยนชีวิต บนฐานคิดมีส่วนร่วม” โดยมีแนวทางที่เรียกว่า “แม่น้ำ ๔ สาย”

- ๑) ขยะอินทรีย์มีการคัดแยกแล้วนำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก
 - ๒) ขยะรีไซเคิล มีการจัดตั้งธนาคารขยะชุมชน
 - ๓) ขยะอันตราย มีจุดรวมขยะอันตรายของแต่ละหมู่บ้าน รวบรวมส่งให้ อบจ. สตูล กำจัด
 - ๔) ขยะทั่วไป รมรณรงค์การใช้ถุงพลาสติกและโฟม มีกิจกรรมลดใช้แลกแต้ม
- หลังการดำเนินงานตามธรรมนูญวิถีชุมชน ส่งผลให้ปริมาณขยะที่ อบต.นาทอน ต้องจัดเก็บลดลงอย่างเห็นได้ชัดจากวันละ ๖ ตันเหลือแค่ ๖๐๐ กิโลกรัม ที่สำคัญชุมชนยังมีรายได้เพิ่มจากการขายขยะด้วย

14 อนุรักษ์และใช้
ประโยชน์จาก
ทรัพยากรทาง
ทะเลอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุม

อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาพชุมชน

เรื่อง

แหล่งอนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์น้ำโดยชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก
มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

แหล่งอนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์น้ำโดยชุมชน

จากการที่ชาวบ้านในตำบลท่าผาปุมเริ่มประสบปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำหลาก ในช่วงฤดูฝน ปัญหาหมอกควันและปัญหาการบุกรุกทำลายป่า และเกษตรกรรมปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งมีการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต สิ่งที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม แหล่งอาหารธรรมชาติบริเวณริมน้ำ เพื่อเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ปลาท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชุมชน ชาวบ้านจึงได้จัดตั้ง “โครงการบวชปลาและอนุรักษ์พันธุ์ปลา” ขึ้น เพื่อพัฒนาการทำประมงเชิงอนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์น้ำ พร้อมกับเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลท่าผาปุม โดยใช้หลักภูมิปัญญาท้องถิ่น จารีต และความเชื่อ ในการ “สืบชะตาป่าชะตาน้ำ” และแนวคิดการ “บวชปลา” เพื่อประกาศเป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ โดยมีชุมชนต้นแบบในพื้นที่คือบ้านท่าผาปุม หมู่ที่ ๔ บ้านแม่เตี้ย หมู่ที่ ๕ และบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ ๘ และได้มีการจัดตั้งกลุ่ม ตั้งกฎกติกาการอนุรักษ์ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนจะมีโทษปรับ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ทาง อบต.ท่าผาปุมจึงได้ร่วมกับหน่วยงานประมงระดับจังหวัดและเกษตรอำเภอระดับจังหวัดจัดกิจกรรมบวชปลาดังแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา โดยมีหน่วยงานประมงจังหวัดเข้ามาหนุนเสริมด้านการสนับสนุนพันธุ์ปลาเนื่องในโอกาสบวชปลาเป็นประจำทุกปี ผลจากการดำเนินงานทำให้คนในชุมชนบ้านท่าผาปุม หมู่ที่ ๔ และบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ ๘ เกิดความรักและความสามัคคี มีความตั้งใจ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันและเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดแหล่งสำหรับศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา นำไปสู่ชุมชนและแหล่งอื่นๆ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ทั้งในภาคทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติแก่ประชาชนทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

ข้อตกลงการจับสัตว์น้ำของชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก
มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

ข้อตกลงการจับสัตว์น้ำของชุมชน

แต่เดิมการจับสัตว์น้ำ ชาวบ้านจะอาศัยเวลารว่างจากการทำนาหรือการ
เพาะปลูก โดยใช้เครื่องมือประมงที่ทำขึ้นจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ซึ่งเครื่องมือ
ที่ใช้จะไม่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำ จึงเท่ากับเป็นการอนุรักษ์สัตว์น้ำไปในตัว สัตว์น้ำ
ที่จับได้จะใช้เป็นอาหารภายในครอบครัวและแบ่งปันญาติพี่น้อง จึงทำให้สัตว์น้ำมี
โอกาสเจริญเติบโต แพร่ขยายพันธุ์ และมีปริมาณเพียงพอสำหรับบริโภค

ต่อมาจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น สวนทางกับที่ทำกินที่มีเท่าเดิม ทำให้
บางส่วนหันมาทำประมงเป็นอาชีพหลัก มีการพัฒนาเครื่องมือจับปลาให้สามารถ
จับปลาได้ในปริมาณมาก โดยเฉพาะเมื่อถึงฤดูฝนพ่อแม่ปลาเกือบทุกชนิดจะอพยพ
ขึ้นสู่ต้นน้ำ หรือบริเวณที่มีความเหมาะสมเพื่อผสมพันธุ์วางไข่ตามธรรมชาติ
ชาวประมงจึงถือโอกาสนี้จับปลาที่กำลังวางไข่ ซึ่งหากปล่อยให้ปลาได้ผสมพันธุ์
วางไข่โดยไม่ไปรบกวนจะทำให้มีจำนวนปลาเพิ่มขึ้นในฤดูกาลถัดไป

จากวิธีการจับปลาที่ผิดหลักการอนุรักษ์ดังกล่าว ทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำใน
แหล่งน้ำต่างๆ ลดลงอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มจะไม่เพียงพอแก่การบริโภคใน
อนาคต และยังเป็นการทำลายระบบนิเวศเป็นอย่างมาก ทางชาวบ้านและองค์การ
บริหารส่วนตำบลบึงกระจับ จึงได้หารือและหาวิธีจัดการกับปัญหาดังกล่าว จนได้
ข้อสรุป ห้ามมิให้รวบรวมลูกพันธุ์สัตว์น้ำหรือสัตว์น้ำในวัยอ่อน ในช่วงเวลาดังกล่าว
เว้นแต่เพื่อการเพาะเลี้ยง โดยได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมประมง และขอความ
ร่วมมือจากประชาชนให้งดจับปลาในฤดูวางไข่ และช่วยกันสอดส่องดูแล มิให้มีการ
ฝ่าฝืนมาตรการของทางราชการ ผู้ฝ่าฝืนมีโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท
หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งจำทั้งปรับ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์

อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

ธนาคารขยะ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก
มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

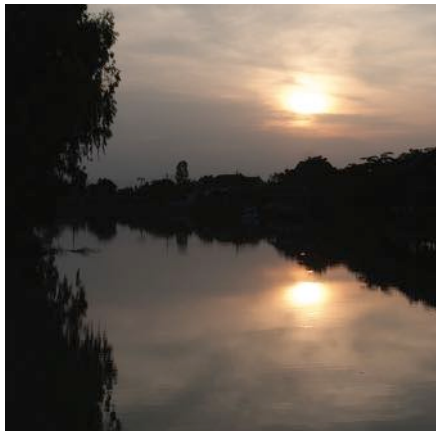
ธนาคารขยะ

ในช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๒๕๕๘ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ไปศึกษาดูงานร่วมกับ อบต.หนองกงสวรรค์ ที่บ้านวังโพน ตำบลเขาวไร่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามในเรื่องของการจัดการขยะ

จากนั้นจึงได้ก่อตั้งกลุ่มธนาคารขยะ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ โดยการร่วมมือร่วมคิดร่วมสร้างของชาวบ้านทุกครอบครัว เพื่อสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน โดยการให้คนในชุมชนนำเอาขยะที่สามารถรีไซเคิลได้มาทำเป็นสินค้า เช่น กระเป๋ากะดาษ ถังน้ำ โคมไฟ เป็นต้น นอกจากนี้แหล่งเรียนรู้พ่อค้าลิ่งห์ มาลาหอม ก็มาช่วยแนะนำการทำปุ๋ยหมักจากขยะอีกด้วย และปัจจัยในการหนุนเสริมคือ คนในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการบริหารจัดการขยะ โดยเบื้องต้นได้รับเงินสนับสนุนจาก อบต.หนองกงสวรรค์ ๑๕,๕๐๐ บาท

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบึงกุย

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก
มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบึงกุย

พื้นที่ตำบลห้วยขวางมีแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์หลายแห่งด้วยกัน หนึ่งในนั้นคือบึงกุย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่ ๑,๒๓๐ ไร่ อยู่บริเวณเขตหมู่บ้านดอนกลอย หมู่ที่ ๖, ๑๗ และ ๒๐ นอกจากเป็นแหล่งน้ำใช้ประโยชน์ ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามด้วย และความเป็นแหล่งประโยชน์ ทาง อบต.ห้วยขวาง จึงจัดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำขึ้น จำนวน ๒๐ ไร่ มีการรวมกลุ่มของประชาชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ตั้งกฎกติกา ข้อบังคับในการใช้ประโยชน์ขึ้น

จุดมุ่งหมายของการกันแนวเขต ก็เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ได้มีแหล่งอาหาร ด้วยปลาที่จับได้ในการวางไข่ ขยายพันธุ์ โดยทำในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และแกนนำแต่ละหมู่บ้าน คอยดูแลไม่ให้มีการบุกรุก ควบคู่ไปกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ในการนี้ ประมงจังหวัดมหาสารคามและศูนย์วิจัยประมงน้ำจืดมหาสารคาม มอบพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้งก้ามกราม เป็นจำนวนหลายแสนตัวต่อปี มาปล่อยในแหล่งน้ำ ทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลห้วยขวางและบริเวณใกล้เคียง ได้มีอาหารหลากหลาย และเกษตรกรสามารถทำเป็นอาชีพได้

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

รักป่าชายเลน รักชุมชนวังตง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก
มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

รักป่าชายเลน รักชุมชนวังตง

พื้นที่ป่าชายเลนในชุมชนวังตงกว่า ๑,๖๐๐ ไร่ ทрудโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับความอุดมสมบูรณ์ในอดีตด้วยเพราะเคยมีสัมปทานป่าไม้ แม้ว่าในปี ๒๕๓๘ รัฐได้ยกเลิกสัมปทานไปก็ตาม แต่ความที่ป่าไม่เคยได้รับการดูแล มีเพียง การใช้ประโยชน์ ตัดไม้เผาถ่านส่งขาย กระนั้นแม้ไม่มีสัมปทานป่า แต่ก็ยังมีกลุ่ม นายทุนบุกรุกป่า เพื่อขุดบ่อเลี้ยงกุ้ง เกิดน้ำเสียที่เจือด้วยสารเคมีปล่อยปะปนลง แม่น้ำลำคลอง ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ส่งผลกระทบ ต่อวิถีชีวิตชาวชุมชนวังตงอย่างหนัก เพราะเป็นการตัดห่วงโซ่อาหาร จึงเป็นที่มา ของการรวมตัวตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านวังตงในปี ๒๕๔๖ และก็ให้บังเอิญว่า ในปีถัดมา เกิดสึนามิขึ้นในประเทศไทย จึงยิ่งทำให้กลุ่มยิ่งรวมตัวกันเหนียวแน่น

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านวังตงมีแกนนำชาวบ้านอย่าง บังดาโหด บังสมัน บังสอและ บังดาหัน บังเลาะ คอยเจรจากับกลุ่มทุนเพื่อจัดทำข้อตกลงร่วม ขณะที่ใน ส่วนของชาวบ้านจะเป็นกำลังในการปลูกป่าเพิ่มเติม

คณะกรรมการกลุ่มได้ตกลงเลือกแนวทางการอนุรักษ์ออกเป็นมาตรการ ดังนี้

๑) ประสานหน่วยงานรัฐ เพื่อกำหนดแนวเขตที่ชัดเจน โดยมีพื้นที่อนุรักษ์หรือ แนวกันชน

๒) ในการสร้างบ่อเลี้ยงกุ้ง ต้องจัดให้มีการจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ก่อนปล่อย ลงสู่ลำน้ำธรรมชาติ

๓) ประสานหน่วยงานรัฐในการกำกับดูแลผู้รับสัมปทานให้ดำเนินการเป็นไป ตามข้อตกลงในสัมปทาน

๔) หมู่บ้านร่วมกับภาครัฐ ในการจัดการประมงใช้สอยป่าชายเลน และการ ปลูกทดแทน เช่น ตัดหนึ่งปลูกสิบ

๕) จัดให้มีคณะทำงานในการเฝ้าระวังสอดส่องดูแลทรัพยากรป่าชายเลน

๖) สร้างกติกาสังคมในการกำหนดประเภทของเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำ

15 ส่งเสริมการใช้
ประโยชน์ที่ยั่งยืน
ของระบบนิเวศ
บนบก

เทศบาลตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โครงการเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พลังงาน ภูมิอากาศ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

โครงการเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผู้บริหารเทศบาลตำบลสูงเม่น ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้การรักษาความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังคุกคามโลกอยู่ในขณะนี้ ดังนั้นจึงได้จัดทำโครงการเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เยาวชนได้รู้จักคุณค่าและประโยชน์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดจิตสำนึกในการรักและหวงแหนธรรมชาติ และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลก

กิจกรรมหลักๆ ของโครงการ คือให้ความรู้และพาเยาวชนไปศึกษาดูงานด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดกิจกรรมศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จริง ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ที่สำคัญคือเกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เช่น หน่วยงานอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำห้วยสามสบ สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ จังหวัดน่าน ซึ่งจัดเจ้าหน้าที่ที่มหาวิทยาลัยในการให้ความรู้ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการจัดกิจกรรม ทำให้การต่อยอดเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกา อำเภอแม่วง จังหวัดเชียงใหม่

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านกา

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พัทธกิจ บุธนะ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู่กับการเปลี่ยนแปลงเป็นทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านกา

เนื่องจากต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการรวมตัว และมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง กระทั่งเกษตรกรและสหกรณ์จึงมีนโยบายจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น โดยเกษตรกรและสหกรณ์จะทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว ซึ่งที่ตำบลบ้านกาก็เช่นเดียวกัน ทว่าจุดเด่นของที่นี่ไม่ใช่เพียงการที่ประชาชนมาเข้ารับบริการเท่านั้น แต่ลงยังพื้นที่ส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

หนึ่งในโครงการที่เด่นชัดของศูนย์แห่งนี้ก็คือ โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ซึ่งเกิดมาจากรากฐานที่ว่าเกษตรกรมีปัญหาดการใช้ที่ดินไม่ถูกต้อง มีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ดินเกิดความเสื่อมโทรม กลายเป็นมลพิษทั้งต่อดิน น้ำ อากาศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสิ่งมีชีวิตต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อแก้ปัญหาจึงมีการส่งเสริมให้ประชาชนหันมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ด้วยตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังทำให้ผลผลิตที่ออกมาปลอดภัยและได้มาตรฐาน สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่อินทรีย์ต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน โครงการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงผึ้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านกา และโครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ซึ่งทั้งหมดล้วนแต่ช่วยพัฒนาศักยภาพแก่เกษตรกรในพื้นที่ และนำไปสู่การจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์การบริหารส่วนตำบลตะโปยาะ อำเภอวังงิ้ว จังหวัดนราธิวาส

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

กลุ่มอนุรักษ์น้ำพุเสด็จ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บวร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

กลุ่มอนุรักษ์น้ำพุเสด็จ

หลังจากการเสด็จฯ ของในหลวง รัชกาลที่ ๙ มาเยือนยังตำบารในหมู่ที่ ๔ ทางชุมชนได้มีมติทำธารน้ำพุขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยตั้งชื่อธารแห่งนี้ว่า “น้ำพุเสด็จ” ขึ้น และเนื่องจากช่วงฤดูแล้ง น้ำในแหล่งน้ำพุเสด็จลดน้อยลง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในการอุปโภคบริโภค และยังมี การทับถมของใบไม้และขยะที่ชาวบ้านรับประทานแล้วทิ้งลงแหล่งน้ำ ทำให้เกิด การอุดตัน การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ นอกจากนี้ด้วยความที่แหล่งน้ำแห่งนี้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของคนในชุมชน และด้วยหมู่ที่ ๔ ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งน้ำมีถนน ผ่านไปจังหวัดยะลา นายรอมือลี สาและ และกลุ่มจิตอาสา จึงเล็งเห็นความสำคัญ และโอกาสในการผลักดันให้ที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน และคนที่ ลัญจรผ่านไปผ่านมา จึงจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์น้ำตักน้ำพุเสด็จขึ้น เพื่อมาดูแลแหล่งน้ำ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้สำหรับการทำประปาหมู่บ้าน ทำเกษตรกรรม และการเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่สะอาด สวยงาม

กลุ่มจิตอาสาในพื้นที่มีจำนวน ๑๓ คน แบ่งเวรกันเก็บขยะและรักษาความ ปลอดภัยวันละ ๕ คน ไม่มีค่าตอบแทน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลตะโปยาะ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการทำงาน เพื่อให้เกิด การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

บทบา

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

ป่าชุมชนตำบลเมืองจัง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พลังงาน อนุรักษ์ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ป่าชุมชนตำบลเมืองจัง

ตำบลเมืองจัง เป็นชุมชนขนาดกลาง ประกอบด้วย ๑๑ หมู่บ้าน ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ ๑๕ กิโลเมตร มีจำนวนประชากร ๕,๙๙๔ คน มีเนื้อที่ประมาณ ๘๖.๓๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕๓,๙๙๑ ไร่ ในอดีตประชาชนตำบลเมืองจังมีการจับจองพื้นที่เพื่อทำไร่เลื่อนลอยปลูกพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลให้พื้นที่ป่าถูกบุกรุก ระบบนิเวศ เช่น แหล่งอาหาร สัตว์ป่า แหล่งต้นน้ำสำหรับการเกษตรถูกทำลาย จากปัญหาดังกล่าวผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ได้มีแนวคิดในการอนุรักษ์ป่าไม้ และระบบนิเวศ ไม่ให้ถูกบุกรุกทำลายเพิ่มขึ้น จึงได้ร่วมกันกำหนดขอบเขตป่า โดยมีการทำพิกัดแผนที่รายแปลงพื้นที่ที่ชัดเจน เพื่อจัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยที่ชุมชนมีการจัดการ และใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

ปัจจุบันตำบลเมืองจังมีพื้นที่ป่าชุมชน ประมาณ ๑๕,๓๒๑.๓๖ ไร่ ประกอบด้วยป่าชุมชน จำนวน ๒๕ แปลง ตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ ๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐ และ ๑๑ ป่าชุมชนแต่ละแห่งจะมีประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านนั้นๆมีส่วนร่วมบริหารจัดการ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารป่าชุมชน และมีการจัดตั้งกฎ ข้อบังคับ ในการจัดการและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน ทั้งนี้ในแต่ละปี ประชาชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจัง และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ และเอกชน จะมีกิจกรรมต่างๆในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น การจัดทำแนวกันไฟป่า การปลูกป่า การบวชป่า การทำฝายชะลอน้ำ โครงการรักษาป่า รักษา รักษาแผ่นดิน โครงการนาแลกป่า โครงการน้ำแลกป่า การจัดทำพิกัดแผนที่รายแปลงพื้นที่คืนป่าเพิ่มเติม และเกิดการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น โดยมีการเพาะพันธุ์พืชต่างๆ เช่น ไม้ป่า ไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พื้นบ้าน แล้วนำกลับไปปลูกเพิ่มในพื้นที่ที่ประชาชนคืนให้ชุมชนสำหรับใช้เป็นป่าชุมชนต่อไป

เทศบาลตำบลป่าตาล

อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

โครงการรกรน้ำ รักป่า รักษาแผ่นดิน ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บวร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู่กับ การเปลี่ยนแปลงเป็นทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรม ของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

โครงการรกรน้ำ รักป่า รักษาแผ่นดิน ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ปัจจุบันมีการลักลอบบุกรุกทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้พื้นที่ ป่าในเขตพื้นที่ตำบลป่าตาลมีน้อยลง กระทั่งต่อระบบนิเวศรุนแรง เมื่อฝนตกทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน น้ำท่วม และเมื่อหมดฤดูฝนก็เกิดสภาวะ แห้งแล้ง ทำให้เกิดไฟป่า เป็นสาเหตุหลักที่ทำลายพื้นที่ป่าอย่างรวดเร็ว สภาพสมดุล ของระบบนิเวศเสียหายอย่างมหาศาล เทศบาลตำบลป่าตาลจึงจัดทำโครงการรกรน้ำ รักป่า รักษาแผ่นดินขึ้น เพื่อคืนความสมดุลให้แก่สภาพแวดล้อม สอนพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและป่าให้คงอยู่อย่าง ยั่งยืน และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกและอุปโภคบริโภค พร้อมทั้งยังสร้าง จิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ อปท. และประชาชนในการอนุรักษ์ ป่าและแหล่งน้ำ ตลอดจนบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก่ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมมีตั้งแต่การบำรุงฝายเก็บกักน้ำ แก้มลิง แหล่งน้ำสาธารณะ โดย เทศบาลตำบลป่าตาลเป็นผู้ออกแบบประมาณ และชุมชนเป็นผู้ดำเนินการปรับปรุง แหล่งน้ำต่างๆ ร่วมกัน ทำกิจกรรมปลูกต้นไม้โดยจัดซื้อพันธุ์กล้าไม้ในวันสำคัญและ โอกาสต่างๆ เช่น กิจกรรมบ้นเพื่อแม่ รกรน้ำ รักป่า รักษาแผ่นดิน รมรงค์ปลูกต้นไม้ คนละต้น เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ร่วมกับประชาชน องค์กร ส่วนราชการ กิจกรรม กำจัดผักตบชวาในหนองน้ำสาธารณะ และกิจกรรมทำแนวกันไฟในสถานที่ชุมชน ป่าชุมชน และพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการปลูกต้นไม้เพื่อปรับภูมิทัศน์ เพิ่มพื้นที่ สีเขียวในสถานที่สาธารณะ ซึ่งผลที่ได้คือป่าชุมชนได้รับการป้องกัน ฟื้นฟูสภาพป่า ให้สมบูรณ์ ที่สำคัญคือประชาชนเกิดความตระหนักในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

การจัดทำข้อมูลพื้นที่ทำกินด้วยระบบสารสนเทศทาง
ภูมิศาสตร์ GIS

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด ๖ บุธนะ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์
ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับ
การเปลี่ยนแปลงเป็นทะเลทราย ภัยแล้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรม
ของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

การจัดทำข้อมูลพื้นที่ทำกินด้วยระบบสารสนเทศทาง ภูมิศาสตร์ GIS

พื้นที่ในเขตตำบลท่าผาป้อมส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงลาดชันปกคลุมด้วยป่าไม้
ประชาชนมีอาชีพทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ และมีวัฒนธรรมการทำไร่ข้าว
หมุนเวียนบนพื้นที่ไหล่เขา โดยไม่ได้ยึดถือครอบครองเป็นแปลงเกษตรที่มีขอบเขต
ชัดเจนตายตัว ด้วยเหตุนี้องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป้อมจึงร่วมกับสภาองค์กร
ชุมชนตำบลท่าผาป้อม จัดทำพิกัดแนวเขตป่าด้วยการใช้ ระบบสารสนเทศพิกัด
ภูมิศาสตร์ จนได้ฐานข้อมูลแผนที่ตำบล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และร่วมกัน
พัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชนเอง อันจะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากร
อย่างยุติธรรมและเท่าเทียมตามกติกาชุมชน ที่สำคัญยังเป็นแนวทางในการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เพราะเขตพื้นที่ทำมาหากินนั้นจะต้องไม่อยู่ในเขตป่า
ต้นน้ำ หรือป่าอนุรักษ์ และไม่เข้าไปบุกรุกหรือแผ้วถางในพื้นที่ใหม่ รวมทั้งยังมีการ
กำหนดเขตพื้นที่ในการอนุรักษ์ปลาในบริเวณหรือเขตพื้นที่ของลำน้ำอีกด้วย

ผลจากการดำเนินงาน ทำให้ชุมชนสามารถจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่าง
เหมาะสม ส่งผลให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและสามารถจัดการตนเองสู่การพัฒนา
พื้นที่รูปธรรมได้อย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

แหล่งเรียนรู้วัดพระธาตุดอยน้อย

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บำรุง และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

แหล่งเรียนรู้วัดพระธาตุดอยน้อย

วัดพระธาตุดอยน้อยเป็นวัดเก่าแก่ที่อยู่คู่จังหวัดพะเยา มานาน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวตำบลจำปาหวายและตำบลใกล้เคียงให้ความเคารพ ตามคำบอกเล่าของเจ้าคณะตำบลจำปาหวาย นานมาแล้วครูบาศรีวิชัยได้มาที่วัดแห่งนี้ และได้บูรณะองค์พระธาตุดอยน้อย เจดีย์ของวัด ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมล้านนา ภายในบรรจุพระเกศาธาตุ พระบรมธาตุ นิ้วก้อยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บริเวณรอบองค์เจดีย์มีระเบียงล้อมรอบ และมีเลื้อปูนสองตัวเฝ้าปากทางเข้า สองข้างบันไดทางขึ้นสู่องค์เจดีย์ มีพญานาคปูนปั้นสองตัว ซึ่งตามตำนานกล่าวว่าพระพุทธเจ้า และพระอานนท์ได้เสด็จมาที่แห่งนี้ พระพุทธเจ้าทรงกระหายน้ำ จึงให้พระอานนท์ไปหาน้ำมาถวาย พระอานนท์จึงทูลถามว่าจะไปเอาน้ำได้ที่ใด พระพุทธเจ้าบอกว่าทางทิศตะวันตก พระอานนท์จึงถือบาตรไปเจอน้ำซับน้ำจ๋า ครั้นจะตักน้ำ พญานาคสองตัวจึงกวนน้ำให้ขุ่น พระอานนท์จึงกล่าวว่าจะนำน้ำไปถวายพระพุทธเจ้า พอยินบาตรลงไปในน้ำซับน้ำจ๋า น้ำกลับใสสะอาด และพญานาคสองตัวนี้ได้ตามพระอานนท์นำน้ำมาถวายพระพุทธเจ้า และได้ขอเป็นศิษย์ ณ สถานที่แห่งนี้

ชุมชนมีการจัดงานประเพณีสักการะพระธาตุดอยน้อย หรือที่เรียกว่า งานแก้เป้ง ตรงกับวันเพ็ญเดือนเก้า หรือระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายนของทุกปี จะมีพิธีทางศาสนา สักการะพระธาตุ มีการสรงน้ำพระธาตุ โดยมีประเพณี

แห่ ๑๒ ราศี ในวันที่ ๑๒ เมษายนของทุกปี ซึ่งตำบลจำปาหวายทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน จะจับฉลากกัน โดย ๑๒ หมู่บ้าน จะได้หมู่บ้านละ ๑ ราศี และอีก ๑ หมู่บ้าน จะเป็น หมู่บ้านที่แห่พระพุทธเจ้า นำหน้าขบวนมาทำพิธีที่แหล่งน้ำซับน้ำจ๋า น้ำที่แหล่งน้ำนี้ ไปสรงน้ำพระธาตุดอยน้อย โดยมีความเชื่อว่า เพื่อความเป็นสิริมงคล ทำให้น้ำกินน้ำใช้ตลอดปี ปลุกพืชผักได้ตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดทำบุญ โดยเริ่มจากคนในครอบครัวชักชวนลูกหลานเข้าวัดในเทศกาล หรือประเพณีต่างๆ

นอกจากนี้ ก่อนวันไทยทานจะมีการตกแต่งตามบ้านของตนเอง แล้ววันรุ่งขึ้น จะนำสลากภัตมารวมกันที่วัด แล้วนิมนต์พระสงฆ์ทำพิธีทางศาสนา เสร็จแล้วนำสลากภัตมาถวายทานให้แก่พระสงฆ์ และมีกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วันพระ ตามเทศกาล และปีปฏิทิน โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีตั้งแต่

๑. ผู้สูงอายุได้มาร่วมกิจกรรมในวัด เช่น วันพระ วันสำคัญทางศาสนา มาทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ มีจิตอาสาในการทำความสะอาดวัด

๒. ผู้สูงอายุมาที่วัดทำให้มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มานั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรม สวดมนต์ข้ามปีทำให้มีจิตใจสงบ ได้มาพบปะผู้สูงอายุด้วยกันได้พูดคุย ทำให้มีเพื่อน ลดภาวะซึมเศร้า

๓. ชักจูงลูกหลาน และเยาวชน (ผู้สูงอายุหลานเข้าวัด) เข้าวัดทำบุญ ในเทศกาล หรือประเพณีต่างๆ ของตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรธานี

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

อุทยานต้นสักใหญ่

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บวร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู่กับการเปลี่ยนแปลงเป็นทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

อุทยานต้นสักใหญ่

อุทยานต้นสักใหญ่อยู่ในท้องที่บ้านปางเกลือ หมู่ที่ ๔ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคลองตรอนฝั่งซ้าย มีเนื้อที่ประมาณ ๒๒,๐๐๐ ไร่ โดยกรมป่าไม้ ได้ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๒ ลักษณะภูมิประเทศ เป็นป่าเบญจพรรณผสม ป่าเต็งรังบนเนินเขา และมีภูเขาสลับกันไม่สูงชันมากนักเป็นองค์ประกอบโดยรอบ ลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ช่วงฤดูหนาวจะหนาวมาก พืชพรรณและสัตว์ป่า เป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง บริเวณต้นสักใหญ่ประกอบด้วยไม้สักหลายชั้น อายุมีตั้งแต่ขนาดใหญ่ ขนาดย่อมและลูกไม้ นอกจากนี้มีไม้เต็งรัง พะยอม แดง ประดู่ ตะแบก เป็นพันธุ์ไม้เด่นที่ขึ้นอยู่ทั่วไป แต่สิ่งที่ถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของอุทยานแห่งนี้คือ ต้นสักใหญ่ ซึ่งเป็นไม้สักที่โตที่สุดในโลกปัจจุบัน โดยสูงประมาณ ๔๗ เมตร มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑,๕๐๐ ปี อีกทั้งบริเวณรอบๆ ต้นสักใหญ่ยังประกอบด้วย ต้นสักขนาดย่อม ลูกไม้สักอีกมากมาย

ด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ จึงพยายามส่งเสริมให้ที่นี่เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านการทำค่ายเชิงอนุรักษ์ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างชุมชน ธรรมชาติ และสัตว์ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่วิจัยพัฒนาพันธุ์กรรมพืชให้มีความสมบูรณ์เพื่อเป็นฐานการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจทั้งในชุมชน ระหว่างชุมชน รวมถึงเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุดรธานี ดังคำขวัญที่ว่า เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองลางสาดหวาน บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

โครงการปลูกป่าตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บวร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู่กับการเปลี่ยนแปลงเป็นทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

โครงการปลูกป่าตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

เนื่องจากป่าไม้ของประเทศไทยถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว นำไปสู่ปัญหาในพื้นที่มากมาย ด้วยเหตุนี้ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบ ๗๐ ปี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ มีพระชนมายุครบ ๗ รอบ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ จึงจัดโครงการรวมใจรักดี ปลูกต้นไม้ถวายองค์ราชา องค์ราชินี

ทั้งนี้ กิจกรรมที่ทำเป็นความร่วมมือของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ พนักงานส่วนตำบล และพนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ตำรวจตำบลบึงกระจับและประชาชน ที่ช่วยกันปลูกต้นไม้ นับเป็นการสร้างความมีส่วนร่วมในการดูแลท้องถิ่น และปลูกสำนึกรักถิ่นกำเนิดในเขตตำบลบึงกระจับ ซึ่งพืชที่ปลูกนั้นจะเน้นต้นไม้ที่สามารถกินใบกินผล โดยปลูกบริเวณข้างสระน้ำ บึงกระจับ หนององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อีกทั้งยังมีการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณข้างทางถนนสายบึงกระจับ-วังทอง ด้วยการถางป่า ตัดหญ้า ตัดกิ่งไม้ที่รกร้าง ๒ ฝั่งข้างทาง

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พืชพันธุ์ อนุรักษ์ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

พื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด มีป่าหนึ่งผืนที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้เป็นผืนป่าอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช จำนวน ๘๔ ไร่ ๒ งาน ๔๘ ตารางวา ในพื้นที่หมู่ที่ ๑๓ บ้านท้องครก โดยดำเนินการสำรวจและกำหนดพื้นที่เป้าหมายปกป้องพันธุ์กรรมพืช ร่วมกับโรงเรียน มหาวิทยาลัยในพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่ จัดทำหัตถ์สละประจำต้น รวมไปถึงสัตว์ และทรัพยากร เช่น ดิน หิน แร่ธาตุ แหล่งน้ำ ไลโคเคน เฟิร์น มอส ทำทะเบียนทำตัวอย่างพรรณไม้ และจัดทำแนวป้องกันไฟป่า

ส่วนงานอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ได้จัดทำแนวเขตปลูกต้นไม้ และเพาะเมล็ดพันธุ์ไม้พื้นถิ่น เพื่อขยายพันธุ์ให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และทำนุบำรุงชีวภาพอื่นๆให้คงอยู่ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วน เพื่อสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช เพื่อประโยชน์อันเที่ยงแท้แก่มหาชนชาวไทย และรักษาพันธุ์พืชให้อยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

หมอดินอาสา

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พลังงาน ภูมิอากาศ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

หมอดินอาสา

ประชาชนในตำบลห้วยดง นอกจากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปแล้ว ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ ๒๕ ทว่าเนื่องจากประชาชนมักใช้สารเคมีเพื่อทำนา ส่งผลให้ดินเสื่อมคุณภาพ รวมทั้งยังกระทบต่อระบบนิเวศ เพราะไล่เดือนในดินหายไป และสิ่งที่ตามมาคือปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะสารเคมีเหล่านี้ไหลลงสู่แม่น้ำลำคลอง ทำให้สัตว์น้ำลดลง ดังนั้นจึงมีการสนับสนุนให้จัดตั้งหมอดินอาสาประจำตำบล ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน และหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่จัดการดินและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิจกรรมของหมอดินอาสาตำบลห้วยดง มีตั้งแต่การอบรมให้ความรู้ในการดูแลรักษาสภาพดิน การลดต้นทุนการทำการเกษตร การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมัก การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองได้ นอกจากนี้ยังต้องตรวจสอบสภาพดิน เพื่อให้เกษตรกรทราบว่าดินในแปลงนามีคุณภาพอย่างไร จะได้แก้ไขปัญหาดินก่อนทำการเกษตร รวมไปถึงจัดระบบแปลงนา โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพิจิตร ร่วมกับหมอดินอาสาในการชุดลอกวัชพืชในแปลงนา การวางท่อน้ำเข้านา ทำทางลำเลียง การมอบโดโลไมต์แก่เกษตรกร

ผลจากการดำเนินงานทำให้เกษตรกรในพื้นที่ตำบลห้วยดง มีผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น สามารถลดต้นทุนการผลิต ลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ ได้ข้าวมีคุณภาพดี ที่สำคัญคือประชาชนในพื้นที่ยอมรับและหันมาใช้อินทรีย์ทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และทำให้ระบบนิเวศในพื้นที่ดีขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมืองอุดรดิตร จังหวัดอุดรดิตร

บทบาท

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

กองทุนหมุนเวียนพันธุ์พืชตำบลบ้านด่านนาขาม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พักพิภพ บูรณะ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็นทะเลทราย หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

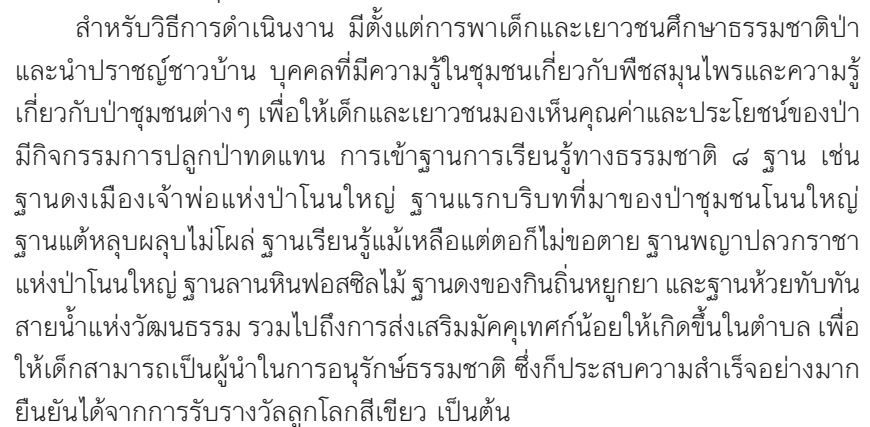
กองทุนหมุนเวียนพันธุ์พืชตำบลบ้านด่านนาขาม

ในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านด่านนาขาม มีมติให้ศูนย์ฯ ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนพันธุ์พืชตำบลบ้านด่านนาขาม เพื่อช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตมาสนับสนุนให้เกษตรกรได้ยืม เพื่อแบ่งเบาภาระด้านต้นทุนการผลิต และให้มีการบริหารจัดการกองทุนเพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืน

คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการวางแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน จึงกำหนดระเบียบกองทุนหมุนเวียนพันธุ์พืชตำบลบ้านด่านนาขาม ปี ๒๕๕๒

วิธีการทำงานของกองทุนฯ นี้ คือการเป็นตัวกลางในการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยจะรับออเดอร์จากสมาชิก และสั่งซื้อให้โดยไม่มีดอกเบีย แต่สมาชิกเสียค่าบริการ ๒๐ บาท ต่อ ๑ รายการที่ซื้อ ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่ คือเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย

ทั้งนี้สมาชิกต้องยื่นแบบคำร้องขอกู้ยืมทุนหมุนเวียนพันธุ์พืชตำบลบ้านด่านนาขาม ทางกรรมการจะประชุมเพื่อพิจารณา ถ้าเห็นชอบจะดำเนินการจัดซื้อตามแบบคำร้องขอกู้ยืมทุน และสมาชิกต้องเซ็นสัญญา พร้อมมีคนค้ำประกันจำนวน ๒ คน

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

ป่าชุมชนตำบลโนนทอง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด ๖ บุธนะ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ภัยแล้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ป่าชุมชนตำบลโนนทอง

ป่าชุมชนตำบลโนนทองเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ขนาดใหญ่ แต่มีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม และลักลอบตัดเพื่อนำไปจำหน่าย ซึ่งที่ผ่านมาส่งผลเสียร้ายแรงต่อระบบนิเวศ เกิดปัญหาภัยแล้งตามมา เพราะพื้นที่ป่าทั้งหมดเป็นต้นน้ำของลำห้วยต่างๆ ในเขตตำบลโนนทอง ที่ใช้ในการเกษตรและปศุสัตว์ตลอดทั้งปีเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้ในปี ๒๕๕๗ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง จึงจัดประชุมปรึกษาหารือร่วมกับผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มสภาองค์กรชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เพื่อวางแผนจัดการป่าอย่างเป็นระบบ พร้อมกับวางแผนเขตป่าสงวนและกำหนดจุดต้องห้ามในการตัดไม้ทำลายป่า โดยมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งชาวบ้านที่บุกรุกผืนป่าให้หยุดดำเนินการ และให้เก็บเกี่ยวผลผลิตให้แล้วเสร็จภายในฤดูกาล จากนั้นมีการก่อสร้างจุดตรวจป่าให้ครอบคลุมทุกจุดเสี่ยง และมีการลาดตระเวนร่วมกับปกครองอำเภอ เพื่อเป็นการป้องปรามและป้องกันการลักลอบตัดไม้ ผลจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติจริงของกลุ่มพิทักษ์ป่าชุมชนตำบลโนนทอง ทำให้ผืนป่าบางส่วนที่ถูกบุกรุกกลับมาเป็นป่าธรรมชาติอีกครั้ง และมีการรณรงค์ทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เพื่อปลูกป่าทดแทน

ปัจจุบันกลุ่มพิทักษ์ป่าชุมชนตำบลโนนทอง ได้จัดตั้งกลุ่มเฉพาะกิจขึ้นเพื่อป้องกันไฟป่า ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ในช่วงฤดูแล้ง โดยมีศูนย์ประสานที่ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง ซึ่งมีบทบาทในการรับแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบุกรุก ลักลอบตัดไม้ ไฟป่าและยังมีหน้าที่ในการติดต่อประสานอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในกรณีที่เกิดเหตุ เพื่อสร้างความตระหนักและจิตสำนึกรักป่าชุมชน และเป็นแหล่งอาหารชุมชนที่เป็นที่อาศัยของสัตว์นานาชนิด และที่สำคัญเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งเป็นการฟื้นฟูผืนป่าชุมชนให้กลับมาอุดมสมบูรณ์

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

หมู่บ้านปลอดขยะ พัฒนาสิ่งแวดล้อม

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บวร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

หมู่บ้านปลอดขยะ พัฒนาสิ่งแวดล้อม

บ้านเหล่าโพธิ์ และเหล่าโพธิ์ชัย เป็นหมู่บ้านที่มุ่งเน้นการจัดการขยะด้วยชุมชน ซึ่งน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพราะเมื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ก็ต้องมีการประชาคมหมู่บ้าน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากพี่น้องประชาชน รวมทั้งหน่วยงานราชการทั้งในและนอกพื้นที่เสมอมา จนนำไปสู่กิจกรรมดีๆ มากมาย เช่น การส่งเสริมให้ประชาชนใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ทำขึ้นเอง การรักษาความสะอาดในทุกครัวเรือน มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อการประกอบอาชีพ การกระตุ้นและส่งเสริมการสร้างอาชีพ และการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพในชุมชน ซึ่งส่งผลให้คนในชุมชนมีอาชีพและมีรายได้ ลดการเกิดปัญหาด้านรายได้และปัญหาหนี้สิน และยังได้เกิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กลุ่มสถาบันการเงิน และเป็นหมู่บ้านจัดการตนเองในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากมีการเฝ้าระวัง สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีกองทุนสวัสดิการของชุมชนและกองทุนสาธารณประโยชน์ มีการจัดการขยะโดยชุมชนในแต่ละพื้นที่ ทำให้เกิดการยกระดับการพัฒนาเรื่อยมา ทั้งด้านศักยภาพพื้นที่ ที่นำไปสู่การจัดการสุขภาวะที่คนในชุมชนได้จัดการตนเองและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

บทบา

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พลังชีวิต มั่งคั่ง และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติ และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

เนื่องจากป่าไม้ในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ถูกบุกรุกทำลายโดยคนในชุมชนอื่น ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ มีการแผ้วถางเพื่อปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน จนพื้นที่ป่าลดน้อยลง ทางผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และภาคประชาชน จึงมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์ป่าที่หลงเหลืออยู่ประมาณ ๘๐ ไร่ จึงเกิดข้อตกลงร่วมกันระหว่าง ๔ เสาหลัก คือ ท้องที่ ท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และภาคประชาชน เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ชุมชน เกิดกติการ่วมกันในการจัดการทรัพยากร ระบบนิเวศของชุมชน ใช้ประโยชน์จากป่าบนความยั่งยืน

การอนุรักษ์นี้มีคณะกรรมการป่าไม้ชุมชนคอยจัดระเบียบเวรยามป่าไม้ จัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่า สร้างจิตสำนึกคนในชุมชนการรักษาและดูแลป่าชุมชน รวมถึงจัดกิจกรรมปลูกป่าทดแทนในวันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ เพื่อให้มีป่าเพิ่มเป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค โดยทุกวันนี้ป่าชุมชนถือเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศของเยาวชนและชุมชนใกล้เคียง

เทศบาลตำบลบ้านแฮด

อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

สวนป่าชุมชน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พลังงาน ภูมิอากาศ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติ และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

สวนป่าชุมชน

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ เล่าว่าสวนป่าแห่งนี้มีมาตั้งแต่สมัยการเริ่มต้นตั้งหมู่บ้าน โดยมีการใช้ประโยชน์ของชาวบ้านรวมกันทั้ง ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๕ หมู่ ๖ และหมู่ ๙ โดยชาวบ้านใช้เป็นแหล่งเก็บของป่าและล่าสัตว์ ในสมัยนั้นมีพื้นที่น้อยกว่าไร่ ต่อมาประมาณปี ๒๕๒๖ มีพระสงฆ์ ๒ รูป ได้มาปักกลดและได้พำนักในป่านี้ ด้วยแรงศรัทธาของชาวบ้านจึงได้นิมนต์พระสงฆ์พำนักอยู่ในป่าชุมชนและได้แบ่งพื้นที่ป่าเพื่อจัดตั้งวัด โดยใช้พื้นที่ของป่าประมาณ ๑๐ ไร่ ตั้งแต่นั้นมาก็เริ่มมีการห้ามตัดไม้และล่าสัตว์ในสวนป่าชุมชนแห่งนี้ แต่ชาวบ้านยังเก็บเห็ด เก็บเห็ด ผัก พืชสมุนไพรได้ แต่ก็ยังมีการแอบล่าสัตว์อยู่บ้าง และมีชาวบ้านบางคนบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ จนกระทั่งปี ๒๕๕๑ ชาวบ้านได้ร้องขอไปทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จนได้งบประมาณสนับสนุนในการทำถนนล้อมรอบเขตป่าเพื่อเป็นแนวเขตป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า

จากการสำรวจล่าสุด มีพื้นที่ป่าคงเหลือ ๙๖ ไร่ มีสัตว์ป่ากลับเข้ามาอาศัยมากขึ้น เช่น ตะกวด (แล่น) กระรอก กระแต เต่า นกประจำถิ่นชนิดต่างๆ งู และมีแนวโน้มที่จะสมบูรณ์ขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ร่วมแรงร่วมใจในการดูแลป่าร่วมกันผ่านกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านขามเปี้ย ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการวางแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน รวมไปถึงสร้างข้อตกลงในการดูแลและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ห้ามตัดไม้ หรือขุดย้ายต้นไม้ทุกชนิดออกจากป่าชุมชน ห้ามล่าสัตว์ป่าทุกชนิด ห้ามทำให้เกิดไฟป่า ห้ามนำรถยนต์ตั้งแต่ ๔ ล้อขึ้นไปเข้าไปในเขตป่าชุมชน ห้ามใช้อุปกรณ์ในการขุดหาหน่อไม้ และจะต้องมีการหยุดเก็บหน่อไม้ทุกปี จึงอาจกล่าวได้ว่าสวนป่าแห่งนี้ในพื้นที่ต้นแบบของการอนุรักษ์ป่าโดยไม่จำเป็นต้องมีอำนาจภายนอกมาบังคับ และยังนำไปสู่ความสามัคคี ห่วงแหนทรัพยากรป่าไม้ชุมชนร่วมกันอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน อำเภอภูซำ จังหวัดยโสธร

บทบา

อปท.เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

เรื่อง

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าตำบลหนองแวน

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บวร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าตำบลหนองแวน

ชุมชนบ้านหนองแวนมีเครือข่ายที่ร่วมกันดูแลป่าดอนปลายของเทือกเขาภูพาน ซึ่งเป็นถิ่นหลังของภาคอีสานที่มีพื้นที่ถึง ๒๐,๐๐๐ ไร่ โดยจำนวนผืนป่าที่ดูแลโดยชุมชนขนาดใหญ่เช่นนี้ หาไม่ได้ง่ายนัก โดยป่าชุมชนบ้านหนองแวนเป็นพื้นที่ต้นน้ำของลำโพงที่ไหลรวมกับลำเซบาย แล้วไหลมาทางทิศตะวันออก รวมกับแม่น้ำมูลในเขตอำเภอเมืองของอุบลราชธานี

จุดเริ่มต้นของการดูแลรักษาป่าแห่งนี้ เกิดจากพ่อใหญ่ชาย ศรีลาภ และพ่อใหญ่ไวย บุญศรี ผู้กล้าสองคนที่ยืนหยัดมาตั้งแต่ ๒๐ ปีก่อน เรียกว่า “พ่อใหญ่ผีบ้า” ด้วยเมื่อเกิดไฟไหม้ป่าบนภูเขาที่อยู่รอบบ้าน ก็มีแต่พ่อใหญ่ผีบ้าสองคนออกไปช่วยดับไฟป่าในยามค่ำคืน ทั้งสองดับไฟป่าอยู่หลายปี จนคนในชุมชนให้การยอมรับ และหันกลับมาช่วยกันดูแลรักษาป่า ด้วยป่าบ้านหนองแวนอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณ สมุนไพร

ไม่เพียงแต่ในตำบลเท่านั้น ชื่อเสียงของพ่อใหญ่ได้กระจายและขยายเครือข่ายไปถึง ๒ อำเภอในจังหวัดยโสธร ได้แก่ อำเภอภูซำ และอำเภอเลิงนกทา กระทั่งในปี ๒๕๕๗ ป่าชุมชนหนองแวนได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว และธง “พิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต” ซึ่งเป็นธงพระราชทาน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ หลังจากที่ได้รับรางวัลก็เกิดการ

เปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน พ่อใหญ่ชายได้รับการเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านหนองแวน และยังคงร่วมมือกับพ่อใหญ่ไวยในการเป็นแกนนำดูแลรักษาป่าชุมชน และยังคงสานต่อเครือข่ายการรักษาป่าอย่างเข้มแข็ง

กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า มีการดูแลรักษาป่าเป็นกลุ่มย่อย กระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ ที่อยู่รอบผืนป่า ป้องกันโดยการลาดตระเวน ยับยั้งสกัดกั้นผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย และการทำลายป่าที่จะเกิดขึ้นทุกกรณี ทำหน้าที่ฟื้นฟูป่าไม้โดยปลูกต้นไม้ทดแทนพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและพื้นที่ว่างเปล่า เพื่อคงความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะเป็นต้นน้ำลำธารสืบไป มีเนื้อที่ป่าในความดูแลรับผิดชอบของกลุ่มประมาณ ๘,๐๐๐ ไร่ มีวิญญูชนของบ้านหนองแวนที่ก่อตั้งโดยกลุ่มอนุรักษ์ป่าเป็นผู้ขับเคลื่อนงานประชาสัมพันธ์ เชื่อมเครือข่ายเข้าด้วยกัน ในทุกปีเครือข่ายจะจัดผ้าป่าต้นไม้เพื่อระดมทุนใช้ในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ป่า ผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพที่ละหมู่บ้าน ทุนที่ได้จากผ้าป่า จะได้รับการจัดสรรแบ่งปันในเครือข่ายเพื่อใช้ในการทำกิจกรรม นอกจากนี้ยังทำให้เกิดหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอภูซำ และอำเภอเลิงนกทา

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

ปลูกป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พิกัด บวร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หยุดยั้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ปลูกป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติ

ปัญหาการรุกรานตัดไม้ทำลายป่าส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ธรรมชาติ เสื่อมดุล เกิดภัยธรรมชาติบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี ทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าอย่างรุนแรง พื้นที่ป่าไม้ลดลงเป็นจำนวนมาก องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวางได้ตระหนักถึงความสำคัญ จึงส่งเสริมให้ชุมชนช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยการปลูกต้นไม้ พร้อมทั้งอนุรักษ์น้ำและป่า เพื่อคืนความสมดุลให้ระบบนิเวศ

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขวางจัดทำโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติขึ้น โดยประชุมแกนนำหมู่บ้าน เพื่อสำรวจพื้นที่ป่าชุมชนในแต่ละหมู่บ้านว่ามีมากเท่าไร เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์ของแต่ละหมู่บ้าน โดยได้รับความร่วมมือจากแกนนำหมู่บ้านต่างๆ สถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดมหาสารคาม สนับสนุนกล้าพันธุ์ และมีกรมป่าไม้ โดยสำนักส่งเสริมการปลูกป่า ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน เป็นภาคีร่วม ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และได้เข้ามามีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าบริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เคยถูกบุกรุกทำลายมาก่อน ให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนารูปแบบพืช เพื่อให้ชุมชนช่วยกันสำรวจพันธุ์ไม้ในชุมชน พันธุ์สัตว์ และชีวภาพต่างๆ ที่อยู่ในป่า เพื่อให้ทราบข้อมูลและใช้ประโยชน์จากพืชแต่ละชนิดได้ รวมถึงส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้จักพืชในถิ่นกำเนิดของตัวเองด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาк อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทบาท

ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาวะชุมชน

เรื่อง

โครงการปณิธานความดี ร่วมใจปลูกต้นไม้ถวายพ่อหลวง

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พัทภคั บुरुณะ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงเป็นทะเลทราย ภัยแล้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

โครงการปณิธานความดี ร่วมใจปลูกต้นไม้ถวายพ่อหลวง

ด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขนาк มีแนวคิดในการดำเนินการตามโครงการปณิธานเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้วยการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้กินได้ เช่น ต้นแค ต้นขี้เหล็ก ต้นสะเดา และตะไคร้ บริเวณไหล่ทางถนนในพื้นที่ ๓ หมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถนำไปบริโภคได้ โดยกิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตอาสาในการดูแลแหล่งอาหารของชุมชน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยแท้จริง เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งอาหารแบบยั่งยืน และเป็นแหล่งที่เกื้อหนุนทางด้านอาหารในชุมชน โดยกิจกรรมนั้นประกอบไปด้วย ถนนจิตอาสา (ถนนกินได้) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้เก็บผลผลิตไว้บริโภค และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ช่วยลดค่าใช้จ่าย และได้มีการเก็บออมกันเพิ่มขึ้น มีอาหารปลอดภัย ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องสุขภาพแก่ประชาชน

ผลจากการดำเนินงานทำให้ประชาชนตระหนักถึงการพัฒนายั่งยืนและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกินอยู่อย่างพอเพียง และเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการรักษาสีงแวดล้อม และดำเนินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อีกทั้งยังเป็นการรณรงค์ให้ชุมชนจัดกิจกรรมรักษา ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมอีกด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

บทบาท

ศปง.การพัฒนาาระบบอาหารชุมชน

เรื่อง

การฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ

ความสอดคล้องต่อ SDGs

เป้าหมาย SDGs ที่ ๑๕ พัทธกิจ บุธณะ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดภัยแล้งและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

การฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ

องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่พัฒนาได้สนับสนุนให้ชุมชนจัดกิจกรรมด้านการฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ ได้แก่ การก่อสร้างฝายชะลอน้ำ ซ่อมแซมฝายกั้นถาวร ทำระบบประปาภูเขา จัดทำแปลงเพาะชำกล้าไม้ ปูปลูกป่าชุมชน ปูปลูกไม้ท้องถิ่น ปูปลูกป่าเสริมในพื้นที่ป่าเดิมและพื้นที่ป่าถูกบุกรุกแผ้วถางเพิ่ม ปูปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ปูปลูกป่าฟื้นฟูป่าอาหารชุมชน และปูปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม และหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าลง อีกทั้งยังทำให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน หรือพื้นที่สีเขียวอย่างคุ้มค่าที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการจัดค่ายลูกเสือ เป็นแหล่งผลิตยาสมุนไพร แหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน หาดของป่า รวมทั้งสร้างความตระหนักในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดขึ้นในจิตใจของทุกภาคส่วน

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อผลักดันให้กำหนดกติกาชุมชนในการตัดไม้เพื่อใช้ในกรณีจำเป็นในครัวเรือน และสาธารณประโยชน์ จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนทั้งด้านพืชและสัตว์ ป่าชุมชน พื้นที่สีเขียวหรือต้นไม้และพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ในชุมชน และจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายโครงการป้ายแนวเขตพื้นที่ ป้ายกฎกติกาชุมชน และคู่มือของชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้นำไปสู่กลไกการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในรูปแบบธนาคารต้นไม้ หรือกองทุนส่งเสริมการปลูกป่า ซึ่งส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชน ภาคประชาชนและเกษตรกรรายย่อยในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจระยะยาว เช่น ไม้สัก ไม้มะค่า และไม้พะยูน รวมทั้งกระบวนการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยค้นหาเอกลักษณ์และศักยภาพ ที่แท้จริงของทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีนวัตกรรมและมีมูลค่าสูงอีกด้วย

